

Projekt

**UCHWAŁA NR
RADY MIEJSKIEJ W WOŁCZYNIE**

z dnia 2025 r.

**w sprawie przyjęcia "Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027" wraz
z "Prognozą oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata
2024-2027"**

Na podstawie art. 7 ust. 1, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2024, poz. 1465), w związku z art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r., poz. 647) po uzyskaniu opinii Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu, Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Opolu oraz Zarządu Powiatu w Kluczborku, uchwala się co następuje:

§ 1. Przyjmuje się "Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027" wraz z "Prognozą oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027 ", w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Wołczyna.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

GMINA WOŁCZYN

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WOŁCZYN NA LATA 2024-2027

Wołczyn, 2024 r.

Spis treści

1	Wykaz skrótów.....	4
2	Wprowadzenie.....	5
	2.1. Podstawy formalno-prawne opracowania	5
	2.2. Cel i zakres opracowania.....	5
	2.3. Czas obowiązywania programu ochrony środowiska	6
	2.4. Metodyka opracowania programu ochrony środowiska	6
3	Streszczenie	7
4	SPÓJNOŚĆ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI	9
	4.1. Dokumenty szczebla krajowego i unijnego.....	9
	4.2. Dokumenty rangi regionalnej	20
	4.3. Dokumenty rangi powiatowej i gminnej.....	25
5	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	29
	5.1. Położenie.....	29
6	OCENA STANU ŚRODOWISKA	30
	6.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza	30
	6.1.1 Ocena stanu środowiska w zakresie czystości powietrza atmosferycznego	30
	6.1.2 Źródła zanieczyszczeń powietrza w gminie Wołczyn.....	39
	6.1.3 Prognoza stanu środowiska	43
	6.1.4 Ochrona klimatu i jakości powietrza w kontekście zagadnień horyzontalnych	44
	6.1.5 Analiza SWOT	44
	6.2. Zagrożenia hałasem	45
	6.2.1 Ocena stanu środowiska w zakresie zagrożenia hałasem.....	45
	6.2.2 Prognoza stanu środowiska	49
	6.2.3 Zagrożenie hałasem w kontekście zagadnień horyzontalnych	49
	6.2.4 Analiza SWOT	49
	6.3. Pola elektromagnetyczne	50
	6.3.1 Ocena stanu środowiska w zakresie pól elektromagnetycznych	51
	6.3.2 Prognoza stanu środowiska	52
	6.3.3 Zagrożenie polami elektromagnetycznymi w kontekście zagadnień horyzontalnych	52
	6.3.4 Analiza SWOT	52
	6.4. Gospodarowanie wodami.....	53
	6.4.1 Ocena stanu środowiska w zakresie gospodarowania wodami	53
	6.4.2 Prognoza stanu środowiska	59
	6.4.3 Zagrożenie zasobów wodnych w kontekście zagadnień horyzontalnych	59
	6.4.4 Analiza SWOT	60
	6.5. Gospodarka wodno-ściekowa.....	61
	6.5.1 Ocena stanu środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.....	61
	6.5.2 Prognoza stanu środowiska	65
	6.5.3 Zagrożenie gospodarki wodno-ściekowej w kontekście zagadnień horyzontalnych	65
	6.5.4 Analiza SWOT	66
	6.6. Zasoby geologiczne	66
	6.6.1 Stan środowiska w odniesieniu do zasobów geologicznych	66
	6.6.2 Prognoza stanu środowiska	68
	6.6.3 Zagadnienia horyzontalne	68
	6.6.4 Analiza SWOT	68
	6.7. Gleby	69
	6.7.1 Stan środowiska w odniesieniu do gleb	69
	6.7.2 Prognoza stanu środowiska	70
	6.7.3 Zagadnienia horyzontalne	71
	6.7.4 Analiza SWOT	72
	6.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	72
	6.8.1 Stan środowiska w odniesieniu do gospodarki odpadami.....	72
	6.8.2 Prognoza stanu środowiska	74
	6.8.3 Zagrożenie gospodarki odpadami w kontekście zagadnień horyzontalnych.....	74
	6.8.4 Analiza SWOT	74
	6.9. Zasoby przyrodnicze	75

6.9.1	Stan środowiska przyrodniczego.....	75
6.9.2	Prognoza stanu środowiska	88
6.9.3	Zagadnienia horyzontalne	89
6.9.4	Analiza SWOT	90
6.10.	Zagrożenie poważnymi awariami	90
6.10.1	Ocena sytuacji na terenie gminy w zakresie występowania poważnych awarii.....	90
6.10.2	Prognoza w zakresie występowania poważnych awarii.....	91
6.10.3	Analiza SWOT	91
7	OCENA STOPNIA I EFEKTY REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2020-2023	91
8	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE	93
8.1.	Cele programu ochrony środowiska w zakresie poszczególnych obszarów interwencji.....	93
8.2.	Harmonogram rzeczowo-finansowy	98
9	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	104
9.1.	Narzędzia i instrumenty realizacji programu	104
9.2.	Struktura zarządzania programem	106
9.3.	Sprawozdawczość z realizacji programu.....	107
9.4.	Monitorowanie i ocena realizacji programu.....	107
9.5.	Koszty realizacji programu	109
10	Literatura	110
11	Spis rysunków	112
12	Spis tabel.....	113

1 WYKAZ SKRÓTÓW

AKPOŚK	Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
ARiMR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BDL	Bank Danych Lokalnych
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główny Zbiornik Wód Podziemnych
JCWP	Jednolita Część Wód Powierzchniowych
JCWp	Jednolita Część Wód podziemnych
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPEiK	Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030
KPZL	Krajowy Program Zwiększania Lesistości
KSRR 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
NFOŚiGW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PEP2040	Polityka energetyczna Polski do 2040 r.
POH	Program ochrony środowiska przed hałasem
POP	Program ochrony powietrza
POŚ	Program ochrony środowiska
PWP	Polityka Wodna Państwa
PWŚK	Aktualizacja programu wodno-środowiskowego kraju
RDOŚ	Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
RDW	Ramowa Dyrektywa Wodna
RGOK	Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi
RIPOK	Regionalna Instalacja do Przetwarzania Odpadów Komunalnych
RLM	Równoważna liczba mieszkańców
SZRWRiR 2030	Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030
UE	Unia Europejska
UMWO	Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Ustawa POŚ	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WPGO	Wojewódzki Program Gospodarki Odpadami
WSO	Wojewódzki System Odpadowy
ZDW	Zarząd Dróg Wojewódzkich

2 WPROWADZENIE

2.1. Podstawy formalno-prawne opracowania

Podstawa prawna opracowania

Podstawą prawną opracowania jest art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 r. poz. 54 z późn. zm.), które obligują Burmistrza Wołczyna do sporządzenia gminnego programu ochrony środowiska w celu realizacji polityki ochrony środowiska.

Program ochrony środowiska uchwalany jest przez Radę Miejską Wołczyna. Z wykonania programu ochrony środowiska Burmistrz, co 2 lata sporządza raporty, które po przedstawieniu Radzie Miejskiej Wołczyna należy przekazać do organu wykonawczego powiatu. Niniejszy program ochrony środowiska sporządzono na lata 2024-2027 zgodnie z zakończeniem aktualnego okresu programowania funduszy unijnych.

Potrzeba aktualizacji programu ochrony środowiska wynika z licznych zmian przepisów prawnych, nowego podejścia do różnych problemów środowiskowych oraz wyzwań związanych ze zmianami klimatu. Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska nowy program realizuje także cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2024, poz. 324).

2.2. Cel i zakres opracowania

Cel opracowania

Podstawowym celem sporządzania i uchwalania programu ochrony środowiska jest realizacja przez burmistrza polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Gminne programy ochrony środowiska stanowią podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu gminnym.

Program wyznacza także często ramy dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko planowanych przez gminę. Działania ujęte w programie ochrony środowiska mają na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w gminie, powiecie i województwie, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko naturalne źródeł zanieczyszczeń, ochronę walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami przy uwzględnieniu konieczności dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Zakres opracowania

Zakres niniejszego opracowania określony jest wymaganiami zawartymi w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska oraz w "Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska" przygotowanych przez Ministerstwo Środowiska (aktualizacja 2020 r.).

Program ochrony środowiska obejmuje następujące obszary interwencji:

- ochrona klimatu i jakości powietrza,
- zagrożenia hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,

- gospodarka wodno-ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami.

Treść programu ochrony środowiska składa się z trzech podstawowych części, których metodykę opracowania i zawartość omówiono w kolejnych rozdziałach:

- ocena stanu środowiska,
- określenie celów środowiskowych programu, zadań i ich finansowania,
- omówienie systemu zarządzania i monitoringu programu.

Zgodnie z zaleceniami zawartymi w wytycznych, w programie ochrony środowiska w ramach harmonogramu planowanych działań, dokonano podziału zidentyfikowanych zadań na:

- zadania własne gminy (przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji gminy),
- zadania monitorowane (przedsięwzięcia związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom centralnym).

2.3. Czas obowiązywania programu ochrony środowiska

Program obejmuje lata 2024 - 2027 i jest to jednocześnie okres operacyjny, dla którego określono cele i kierunki działań oraz zadania dla każdego z obszarów interwencji ochrony środowiska.

2.4. Metodyka opracowania programu ochrony środowiska

Program ochrony środowiska opracowany został w oparciu o wytyczne metodyczne zawarte w "Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska" przygotowanych przez Ministerstwo Środowiska w dniu 2 września 2015 r. (aktualizacja 2020 r.) Jego głównymi elementami są: diagnoza — ocena stanu środowiska, określenie celów środowiskowych oraz omówienie mechanizmów realizacji zadań przewidzianych w programie ochrony środowiska.

Diagnoza — ocena stanu środowiska polegała na zgromadzeniu i analizie opracowań wyjściowych oraz dokumentów strategicznych, na których podstawie opracowano szczegółową ocenę aktualnego stanu zasobów i ochrony środowiska gminy. Ocenę przeprowadzono dla wszystkich wymienionych w wytycznych obszarach interwencji. W ramach każdego obszaru interwencji omówiono zagadnienia horyzontalne: adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring środowiska. Każdej ocenie stanu środowiska towarzyszy prognoza stanu środowiska na lata obowiązywania programu ochrony środowiska.

Dla poszczególnych obszarów interwencji określono cele środowiskowe. Podano także rodzaje proponowanych do realizacji zadań. Przedstawione propozycje celów wynikają przede wszystkim ze zidentyfikowanych problemów i zagrożeń w poszczególnych obszarach interwencji. Badano zgodność proponowanych do realizacji rodzajów działań z celami zidentyfikowanymi w dokumentach strategicznych o zasięgu krajowym, regionalnym i gminnym.

System wdrażania oparto przede wszystkim o harmonogram rzeczowo-finansowy, który sformułowano w oparciu o zadania wynikające z: obowiązku ustawowego, programu ochrony środowiska dla województwa opolskiego i powiatu kluczborskiego, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, programu ochrony powietrza, strategii rozwoju gminy, a także zadań zgłoszonych przez gminę i jej jednostki organizacyjne. Podano także zalecenia odnośnie sposobu koordynowania i monitorowania postępu jego realizacji.

Opracowując program ochrony środowiska wykorzystano dane pochodzące z wiarygodnych źródeł: opracowań Głównego Urzędu Statystycznego, raportów Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, danych Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Generalnej i Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Wód Polskich, Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego, a także powiatu kluczborskiego i gminy Wołczyn.

W ramach prac nad programem ochrony środowiska, zgodnie z art. 17 ust. 4 ustawy Prawo ochrony środowiska, Burmistrz Wołczyna zapewnia możliwość udziału społeczeństwa, na zasadach i w trybie określonym w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2024 r. poz. 1112).

Opiniowanie programu ochrony środowiska przez zarząd powiatu kluczborskiego i właściwe organy oraz konsultacje społeczne są podstawą przygotowania ostatecznej wersji programu ochrony środowiska i skierowania go do przyjęcia przez Radę Miejską Wołczyna w formie uchwały.

3 STRESZCZENIE

Sporządzenie nowego Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027 wynika z przepisów prawa — art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska oraz z potrzeby dostosowania polityki ekologicznej gminy do zmieniających się uwarunkowań środowiskowych i społeczno-gospodarczych gminy, województwa i kraju.

Podstawowym celem sporządzania i uchwalania programu ochrony środowiska jest realizacja przez burmistrza polityki ochrony środowiska zbieżnej z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych. Gminne programy ochrony środowiska stanowią podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu gminnym.

Program ochrony środowiska wyznacza także często ramy dla realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko planowanych przez gminę i inne instytucje czy przedsiębiorstwa. Działania ujęte w programie ochrony środowiska mają na celu dążenie do sukcesywnej poprawy stanu środowiska w gminie, ograniczenie negatywnego wpływu na środowisko naturalne źródeł zanieczyszczeń, ochronę i rozwój walorów środowiska, a także racjonalne gospodarowanie jego zasobami przy uwzględnieniu konieczności dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. Ważnym elementem programu ochrony środowiska jest odniesienie do zagadnień horyzontalnych, a szczególnie zmian klimatycznych oraz tendencje i prognozy stanu środowiska w najbliższych latach.

Jednym z najważniejszych działań prewencyjnych i wzmacniających ochronę poszczególnych elementów środowiska oraz doskonalących harmonijny, zrównoważony rozwój na terenie gminy jest proces i procedury związane z planowaniem przestrzennym. Podstawowym zadaniem w zakresie ekologizacji planowania przestrzennego jest opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz planu ogólnego gminy, biorących pod uwagę długofalowe potrzeby

zrównoważonego rozwoju oraz uwzględniające treść opracowań ekofizjograficznych i programów ochrony środowiska o zasięgu regionalnym i lokalnym.

Nie bez znaczenia dla gminy Wołczyn jest także współpraca z sąsiadującymi gminami polegająca na rozwiązywaniu najważniejszych problemów, w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania środowiska. Przedmiotowa współpraca powinna dotyczyć głównie:

- stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczania niskiej emisji,
- gospodarki odpadami,
- przeciwdziałaniu spływowi zanieczyszczeń z pól,
- ochrony obszarów cennych przyrodniczo,
- wykorzystanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla celów turystyczno-rekreacyjnych.

W wyniku analizy stanu środowiska oraz najważniejszych zagrożeń i potrzeb zidentyfikowano priorytety ekologiczne dla gminy Wołczyn:

- ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz rozwój systemu obszarów chronionych, a także ich wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym gminy (np. tras turystycznych, rowerowych i edukacyjnych),
- ochrona i zwiększenie powierzchni lasów, odtwarzanie zadrzewień i zakrzaceń, w tym ochrona gleb przed erozją,
- ochrona zasobów wód podziemnych i poprawa jakości wód powierzchniowych (konieczne rozwiązania w gospodarce ściekowej), w tym zmniejszenie spływu powierzchniowego z pól (m. in. wdrażanie i upowszechnianie dobrej praktyki rolniczej),
- utrzymanie czystości i podniesienie estetyki terenów,
- zapewnienie dobrej jakości wody pitnej dla mieszkańców gminy (respektowanie stref ochrony ujęć wody),
- ochrona naturalnej rzeźby terenu, ochrona powierzchni ziemi przed odpadami,
- zmniejszenie niskiej emisji zanieczyszczeń, w tym kontynuacja gazyfikacji miasta, termomodernizacje budynków, promocja źródeł niskoemisyjnych i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (przede wszystkim wykorzystujących odpady drzewne i słomę oraz źródła geotermalne), rozwijanie mobilności miejskiej,
- ochrona przed hałasem, w tym przede wszystkim prewencyjna (odpowiednie lokalizowanie funkcji mieszkaniowej i usługowej) oraz modernizacja drogi krajowej nr 42 (obwodnica miasta Wołczyn) i pierwszorzędnej linii kolejowej nr 143,
- podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców i promocja walorów kulturowo-krajobrazowych gminy.

Największe koszty generują na zaplanowane w POŚ, działania dotyczące ochrony wód podziemnych i powierzchniowych (gospodarka wodno-ściekowa) oraz ochrony powietrza, a także związane z ochroną powierzchni ziemi i gleby, w tym z gospodarką odpadami. Przy większości zadań inwestycyjnych przewiduje się pozyskanie środków zewnętrznych, w tym UE. Ogółem na lata 2024-2027 planuje się zadania na łączny koszt 26,324 mln zł.

Główna odpowiedzialność za realizację programu ochrony środowiska spoczywa na Burmistrzu Wołczyna, który składa Radzie Miejskiej Wołczyna i Zarządowi Powiatu w Kluczborku raporty z wykonania programu ochrony środowiska co 2 lata. Burmistrz współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz samorządem powiatowym, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Monitoring i ocena realizacji programu ochrony środowiska będzie zadaniem wyznaczonej osoby - koordynatora. Podstawą właściwego systemu oceny realizacji programu ochrony środowiska jest dobry system sprawozdawczości oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach stanu środowiska.

4 SPÓJNOŚĆ PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Realizacja celów założonych w programie ochrony środowiska powinna przyczyniać się między innymi do realizacji celów ustalonych w innych dokumentach strategicznych. W pierwszej kolejności strategiach i programach na poziomie gminnym. Jednocześnie cele programu ochrony środowiska nie mogą być sprzeczne z celami zakładanymi w dokumentach szczebla powiatowego, regionalnego, krajowego i unijnego. Działania programu ochrony środowiska powinny wspierać osiągnięcie celów, które zostały przyjęte na wyższych poziomach.

4.1. Dokumenty szczebla krajowego i unijnego

Niezwykle ważną strategią na rzecz wzrostu w kontekście całej Wspólnoty europejskiej jest przyjęty z końcem roku 2019 „Europejski Zielony Ład” traktujący o kluczowych obszarach polityki Europy i zmierzający do nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto i w ramach, której wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych. Program odnosi się do „Europejskiego Zielonego Ładu” oraz „Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”, będących aktualnie najważniejszymi dokumentami definiującymi model zrównoważonego rozwoju na poziomie europejskim i globalnym.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. Strategia jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Dokument ten stanowi rozwinięcie i operacjonalizację tzw. Planu Morawieckiego, w którym została sformułowana nowa wizja i model rozwoju kraju będące odpowiedzią na wyzwania stojące przed polską gospodarką. Wyzwania te określono formułą pięciu pułapek rozwojowych: średniego dochodu, braku równowagi, przeciętnego produktu, demograficznej oraz słabości instytucjonalnej. Niezależnie od nich za bariery dla rozwoju Państwa uznano rozwarstwienie społeczne i utrzymujące się zróżnicowania przestrzenne w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.

W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona też podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów). Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem nowych, zintegrowanych strategii rozwoju, które posłużą do realizacji założonych celów i uszczegółowienia zapisów.

Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Strategia przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.

Strategia zmierza do zmiany struktury gospodarki na rzecz uczynienia jej bardziej innowacyjną, efektywnie wykorzystującą zasoby kapitału rzeczowego i ludzkiego. Na podkreślenie zasługuje dążenie do zwiększenia odpowiedzialności instytucji państwa za kształtowanie procesów gospodarczych, społecznych i terytorialnych.

Polityka regionalna doprowadzić ma do zwiększenia efektywności interwencji publicznej, w szczególności w odniesieniu do słabszych regionów, podregionów, miast i obszarów wiejskich, nie rezygnując jednak z wykorzystania potencjałów terytoriów wysoko rozwiniętych.

Głównym celem Strategii jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Najważniejszym zakładanym rezultatem będzie zwiększenie przeciętnego dochodu gospodarstw domowych do 76-80% średniej UE do roku 2020, a do roku 2030 r. zbliżenie do poziomu średniej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszania dysproporcji w dochodach między poszczególnymi regionami.

W Strategii wyszczególniono także cele szczegółowe:

I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);

II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);

III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Strategia będzie realizowana z wykorzystaniem podejścia projektowego. Dokument wprowadza szeroką gamę inicjatyw, łącznie z ponad 180 projektami strategicznymi i flagowymi, które służą realizacji celów strategicznych. Ustala również system koordynacji i realizacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

W przyjętej przez rząd „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” wskazano nowy model rozwoju regionalnego Polski. Przewidziano w nim rozwój naszego kraju jako społecznie i terytorialnie zrównoważony, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich regionów. Celem takiego modelu jest wspomaganie w szczególności obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego, bo utraciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze (np. przestały być miastami wojewódzkimi) przez co stały się mniej odporne na różne zjawiska kryzysowe (np. negatywne skutki procesów demograficznych).

Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne.

KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.

W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa.

W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.

W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Polityka ekologiczna państwa 2030 to dokument przyjęty Uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. Jest to najważniejszy krajowy dokument strategiczny w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Jego rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski, a także zapewnienie wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Jako cel główny wskazano rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Poprzez analizę najważniejszych trendów w obszarze środowiska wyznaczono cele szczegółowe oraz horyzontalne mające przyczynić się do realizacji celu głównego:

- Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie – poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka – zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,
- Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat – łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Cel horyzontalny: Środowisko i edukacja – rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa,
- Cel horyzontalny: Środowisko i administracja – poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.
- promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Poprawa efektywności energetycznej:

- dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną,

- konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15.

Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii:

- racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego.

Wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła:

- zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii.

Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii w tym biopaliw:

- wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,
- osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji,
- ochrona lasów przed nadmiernym eksploatowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną,
- wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa,
- zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.

Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko:

- ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego
- ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM10 i PM2,5) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
- ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce,
- zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r.

Nowa „Polityka energetyczna Polski do 2040 r.” (PEP2040) została oparta na 3 filarach:

- I. sprawiedliwa transformacja,
- II. zeroemisyjny system energetyczny,
- III. dobra jakość powietrza.

Polityka energetyczna Polski jest dokumentem przedstawiającym długoterminową strategię rządu w sektorze paliwowo-energetycznym. Zawartość dokumentu, jego cele i kształt, są regulowane przepisami ustawy Prawo energetyczne (art. 13-15a).

Celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.

Kierunki Polityki energetycznej Polski do 2040 r:

- 1. Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych,
- 2. Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,
- 3. Dywersyfikacja dostaw gazu i ropy oraz rozbudowa infrastruktury sieciowej,
- 4. Rozwój rynków energii,
- 5. Wdrożenie energetyki jądrowej,
- 6. Rozwój odnawialnych źródeł energii,
- 7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,
- 8. Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEiK) został przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r. KPEiK przedstawia założenia i cele oraz polityki i działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej tj.:

- bezpieczeństwa energetycznego,
- wewnętrznego rynku energii,
- efektywności energetycznej,
- obniżenia emisyjności oraz
- badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.

Krajowy plan został opracowany uwzględniając wnioski z uzgodnień międzyresortowych i konsultacji publicznych, jak również wnioski z konsultacji regionalnych oraz rekomendacji Komisji Europejskiej (2019) 4421 z dnia 18 czerwca 2019 r. Dokument został sporządzony w oparciu o krajowe strategie rozwoju zatwierdzone na poziomie rządowym (m.in. Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku, Polityka ekologiczna Państwa 2030, Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030) oraz uwzględniając projekt Polityki energetycznej Polski do 2040 r.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 wyznacza następujące cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r.:

- 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005,
- 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając:
 - 14% udziału OZE w transporcie,
 - roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie,
- wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,
- redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

KPEiK składa się z trzech części – strategicznej i dwóch załączników o charakterze analitycznym:

- Założenia i cele oraz polityki i działania – wskazuje priorytety działań w pięciu wymiarach unii energetycznej, w tym m.in. cele na 2030 r. stanowiące krajowy wkład do realizacji unijnych celów klimatyczno-energetycznych tj. w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz poprawy efektywności energetycznej. Dokument wskazuje również polityki i działania, które mają doprowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów.
- Załącznik 1. Obecna sytuacja i prognozy przy istniejących politykach i środkach – tzw. Scenariusz Odniesienia (ODN) tj. bez wdrożonych działań przewidzianych w KPEiK.
- Załącznik 2. Ocena skutków planowanych polityk i środków – stanowi tzw. Scenariusz Polityki Klimatyczno-Energetycznej (PEK), który zawiera analizę skutków wdrożenia polityk i działań przewidzianych w KPEiK.

W przypadku modyfikacji celów lub strategicznych kierunków zawartych w krajowych politykach rozwoju, projektach strategii (np. w projekcie Polityki energetycznej Polski do 2040 r.), jak również nowych przesądzeń unijnych dotyczących średnio- i długoterminowej polityki klimatyczno-energetycznej (cele na 2030 r. i 2050 r.), Krajowy plan zostanie odpowiednio dostosowany, jeżeli zaistnieje taka konieczność.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań:

- budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce,
- poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym,
- zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego),
- poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów,
- ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko,
- poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Wdrożenie tych działań wynika z potrzeby nadrobienia zaniedbań z przeszłości oraz wpisania się w nowe trendy technologiczne oraz gospodarcze w Europie i na świecie, a także z konieczności uniknięcia pułapek rozwojowych.

W dokumencie zawarto konkretne projekty strategiczne mające na celu stworzenie spójnej sieci autostrad, dróg ekspresowych i linii kolejowych o wysokim standardzie, rozwiniętej sieci lotnisk, portów morskich i żeglugi śródlądowej oraz systemów transportu publicznego. Założono realizację 22 projektów strategicznych wynikających ze Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i nowych projektów, kluczowych dla rozwoju systemu transportowego Polski.

Dokument wskazuje także na nowoczesne rozwiązania ułatwiające funkcjonowanie całego sektora transportowego, zmniejszające jego negatywny wpływ na środowisko i klimat, tak aby możliwe było stworzenie zrównoważonego systemu transportowego kraju do 2030 r.

Krajowa Strategia Niskoemisyjna

Krajowa Strategia Niskoemisyjna to dokument strategiczny określający wizję i kierunki transformacji polskiej gospodarki do gospodarki niskoemisyjnej do 2050 roku.

W dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej kluczową rolę będą pełnić inwestycje w innowacyjne rozwiązania technologiczne oraz systemowe podejście do redukcji szkodliwych emisji we wszystkich sektorach nowoczesnej gospodarki.

Systemowe podejście obejmuje: wysokosprawne, niskoemisyjne i zintegrowane układy wytwarzania, magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii, inteligentne i energooszczędne budownictwo, niskoemisyjne i bezemisyjne pojazdy, zwiększenie przepustowości sieci kolejowej, skuteczną cyfrową organizację systemu transportu, inteligentną infrastrukturę, wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym. Czynnikiem napędzającym rozwój w tych obszarach będą innowacje i inwestycje.

Jednym z elementów Strategii będzie diagnoza stopnia rozwoju technologicznego polskiej gospodarki. Na jej podstawie i w drodze konsultacji z zainteresowanymi stronami, naukowcami oraz przedsiębiorcami wskazane zostaną obszary finansowania innowacyjnych produktów i usług. Pogłębiona analiza szans rozwojowych polskiej gospodarki pozwoli na lepszą koncentrację tematyczną innowacji i skuteczne wydatkowanie środków w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2021-2027.

W nowej perspektywie wyłącznie wizja oparta na synergii międzysektorowej pozwoli na zrealizowanie ambitnych celów postawionych w komunikacie Komisji Europejskiej – Czysta planeta dla wszystkich. Dlatego na bazie Krajowej Strategii Niskoemisyjnej tworzone będą nowe narzędzia wsparcia innowacyjności oraz pilotaże nowych instrumentów, których celem będzie integracja i animacja współpracy wewnątrz oraz między sektorami transportu, energetyki, budownictwa i przemysłu.

Komisja Europejska w Komunikacie (COM (2018) 773 Czysta planeta dla wszystkich - długoterminowa strategiczna wizja dla dostatniej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r. określiła 8 scenariuszy działań mających doprowadzić do osiągnięcia poziomu zeroemisyjności netto w UE w produkcji energii do 2050 r. lub bardzo zbliżonego do tego poziomu w odniesieniu do emisji dwutlenku węgla. Te scenariusze są bardziej ambitne niż Porozumienie paryskie, które zakłada osiągnięcie neutralności klimatycznej w drugiej połowie stulecia, a ich realizacja będzie miała bardzo duży wpływ na gospodarki państw członkowskich, a nawet poszczególne regiony oraz przełoży się na konkretne koszty realizacji polityki klimatycznej.

Transformacja do gospodarki neutralnej dla klimatu wymagać będzie wspólnych działań w obszarze siedmiu strategicznych elementów podstawowych:

- 1. Maksymalizacja korzyści płynących z efektywności energetycznej, w tym budynków bezemisyjnych,
- 2. Maksymalizacja wykorzystania odnawialnych źródeł energii i energii elektrycznej w celu całkowitej dekarbonizacji dostaw energii w Europie,
- 3. Przyjęcie czystej, bezpiecznej i opartej na sieci mobilności,
- 4. Konkurencyjny przemysł unijny i gospodarka o obiegu zamkniętym jako kluczowy czynnik umożliwiający ograniczenie emisji gazów cieplarnianych,
- 5. Rozwój odpowiedniej infrastruktury sieciowej i wzajemnych połączeń,
- 6. Czerpanie pełnych korzyści z biogospodarki i tworzenie niezbędnych pochłaniaczy dwutlenku węgla,
- 7. Wyeliminowanie pozostałych emisji CO₂ dzięki wychwytywaniu i składowaniu dwutlenku węgla.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

W dniu 15 października 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Uchwałę w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030”, przedłożoną przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi (SZRWRiR 2030). Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie roku 2030.

W strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Działania SZRWRiR 2030 będą finansowane z krajowych i zewnętrznych środków publicznych, do których należą m.in. środki pochodzące z budżetu UE na lata 2021-2027 (w tym m.in. Wspólnej Polityki Rolnej, polityki spójności, wspólnej polityki rybołówstwa oraz środki w ramach programu „Horyzont Europa”). Wsparciem dla finansowania z poziomu kraju będą środki rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego i środki prywatne.

W planowanych działaniach do 2030 r. przewidziano:

- utrzymanie zasady, że podstawą ustroju rolnego będą gospodarstwa rodzinne,
- wspieranie zrównoważonego rozwoju małych, średnich i dużych gospodarstw rolnych,
- większe niż dotychczas wykorzystanie potencjału sektora rolno-spożywczego dzięki rozwojowi nowych umiejętności i kompetencji jego pracowników, a także przez wykorzystanie najnowszych technologii w produkcji i zastosowanie rozwiązań cyfrowych oraz tworzenie warunków do kreowania innowacyjnych produktów,,
- budowanie konkurencyjnej pozycji polskiej żywności na rynkach zagranicznych, której znakiem rozpoznawczym będzie wysoka jakość i nawiązanie do najlepszych polskich tradycji, a także dostosowanie produktów rolno-spożywczych do zmieniających się wzorów konsumpcji (np. rosnącego zainteresowania żywnością ekologiczną),
- prowadzenie produkcji rolniczej i rybackiej z poszanowaniem zasad ochrony środowiska oraz dostosowanie sektora rolno-spożywczego do zmian klimatu, w tym m.in. w zakresie dostępności do wody,
- dynamiczny rozwój obszarów wiejskich we współpracy z miastami, którego efektem będzie stabilny i zrównoważony wzrost gospodarczy, zapewniający każdemu mieszkańcowi wsi godną pracę, a mieszkańcom miast dostęp do zdrowej, polskiej żywności,
- tworzenie warunków do poprawy mobilności zawodowej mieszkańców wsi oraz wykorzystywania przez nich szans na rozwój i zmianę kwalifikacji, wynikających z powstawania nowych sektorów gospodarki (jak np. biogospodarki).

Aktualizacja Krajowego Programu Ochrony Powietrza do roku 2025 (z perspektywą do roku 2030)

Celem głównym Krajowego Programu Ochrony Powietrza jest poprawa jakości życia mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska, z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju:

- osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,
- osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO (Światową Organizację Zdrowia) oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.

VI Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych przyjęta w 2022 r.

W dokumencie ujęte zostały 1 524 aglomeracje oraz wykaz planowanych przez nie inwestycji, które mają przyczynić się do ograniczenia zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków i ich niekorzystnego wpływu na stan środowiska wodnego.

W VI AKPOŚK oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład aglomeracji mają czas do końca 2027 r. na zrealizowanie zaplanowanych inwestycji.

Z planów inwestycyjnych przedstawionych przez aglomeracje wynika, że w ramach VI AKPOŚK zaplanowane zostało wybudowanie 8 022 km sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3 173 km sieci. Ponadto planowane jest wybudowanie 60 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie 978 innych inwestycji na istniejących oczyszczalniach.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Celem głównym planu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska,
- Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu,
- Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu,
- Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
- Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości 2014

Celem KPZL jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości kraju do 30%, a także optymalnego rozmieszczenia zalesień, ustalenia priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz instrumentów realizacyjnych.

Projekt Polityki Wodnej Państwa 2030 – PWP

Głównym celem PWP jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powodzie i susze, w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównywania dysproporcji regionalnych.

Realizacja celu głównego ma nastąpić poprzez realizację poszczególnych celów strategicznych:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów,
- zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę,
- zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie wystąpienia negatywnych skutków powodzi i susz oraz
- reformę systemu zarządzania i finansowania gospodarki wodnej.

Plany Gospodarowania Wodami (Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, Master Plan dla obszaru dorzecza Odry)

Cele określone w Master Planach dla poszczególnych dorzeczy:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego wskutek działalności człowieka.

Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

Aktualizacja programu wodno-środowiskowego kraju

Od 2023 roku aktualizacja przyjmuje formę rozporządzeń Ministra Infrastruktury w sprawie planów gospodarowania wodami. 24 lutego 2023 r. weszło w życie rozporządzenie dotyczące Odry.

Cele określone w dokumencie:

- nie pogarszanie się stanu wód powierzchniowych oraz ochrona i przywrócenie dobrego stanu JCW;
- osiągnięcie, co najmniej dobrego stanu lub potencjału ekologicznego wód powierzchniowych;
- stopniowe eliminowanie, a w rezultacie zaprzestanie zrzutów do wód powierzchniowych substancji priorytetowych i niebezpiecznych, a także zapobieganie dopływowi zanieczyszczeń do wód podziemnych;
- *odwrocenie każdej znaczącej i ciągłej tendencji wzrostu stężenia każdego zanieczyszczenia wynikającego z wpływu działalności człowieka w celu stopniowej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych;*
- *osiągnięcie zgodności ze wszystkimi normami i celami określonymi w ustawodawstwie wspólnotowym dla obszarów chronionych.*

Zgodnie z powyższym, celem środowiskowym dla części wód niewyznaczonych jako SCW (sztuczne części wód) lub SZCW (silnie zmienione części wód), którym w konsekwencji nadano status NAT (naturalne części wód), jest:

- *dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny, w przypadku oceny z monitoringu wód wskazującej na stan dobry lub zły;*
- *bardzo dobry stan ekologiczny, w przypadku JCWP, dla których wyniki monitoringu wskazują na bardzo dobry stan ekologiczny;*
- *stan dobry, w przypadku JCWP niemonitorowanych;*
- *spełnienie warunków określonych dla obszarów chronionych.*

W przypadku części wód wyznaczonych jako SCW lub SZCW celem środowiskowym jest:

- *dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny, w przypadku oceny z monitoringu*
- *wód wskazującej na stan dobry lub zły;*
- *maksymalny potencjał ekologiczny w przypadku JCWP, dla których wyniki monitoringu wskazują na maksymalny potencjał ekologiczny;*
- *stan dobry w przypadku JCWP niemonitorowanych;*
- *spełnienie warunków określonych dla obszarów chronionych.*

Celem środowiskowym dla JCWP rzecznych i zbiornikowych może być również zapewnienie drożności cieku dla migracji ryb.

Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)

Główne cele dokumentu to:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów,
- zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę do picia i dla celów sanitarnych,
- zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- zapobieganie zwiększeniu ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych, w tym powodzi i suszy, oraz ograniczenie wystąpienia ich negatywnych skutków.

Powyższe cele mają być osiągnięte przez zbudowanie sprawnie działającego zintegrowanego systemu gospodarowania wodami poprzez wykorzystanie nowoczesnych podstaw naukowych, odpowiednich mechanizmów prawnych, instrumentów ekonomicznych i konsultacji społecznych. Cele strategiczne gospodarowania wodami uwzględniają konieczność adaptacji do zmian klimatu, wzrastające ryzyko występowania katastrof naturalnych, możliwości tkwiące w polityce oszczędzania wody oraz ewentualne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2028

Istotą KPGO 2028 jest określenie działań niezbędnych do zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w kraju w sposób, który zapewnia ochronę środowiska, z uwzględnieniem obecnych i przyszłych możliwości i uwarunkowań ekonomicznych oraz poziomu technologicznego istniejącej infrastruktury. Główne cele wskazane w dokumencie to m.in.:

- 1) szeroko pojęte ZPO, ze szczególnym uwzględnieniem ZPO żywności;
- 2) wspieranie działań w zakresie ponownego użycia produktu;
- 3) dążenie do 55% dla 2025 r. i 65% dla 2035 r. poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących ze strumieni odpadów komunalnych;
- 4) minimalizacja składowanych odpadów do poziomu 30% w 2025 r. i 10% w 2035 r.;
- 5) utrzymanie dotychczasowego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska tak, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.;
- 6) zapewnienie utrzymania poziomów wydajności recyklingu zużytych baterii i akumulatorów;
- 7) osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów powstających z produktów, m.in. odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych;
- 8) dokończenie likwidacji mogilników zawierających przeterminowane ŚOR i inne odpady niebezpieczne;
- 9) zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku;
- 10) zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz postępowania z odpadami. Przedstawione w KPGO 2028 cele i zadania dotyczą lat 2023–2028, zaś perspektywicznie obejmują okres do 2035 r..

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

W dokumencie zostały wyznaczone następujące cele dotyczące azbestu:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych, spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Ww. cele powinny być realizowane przez następujące działania:

- do 2012 r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na osoby fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji programu,
- działania edukacyjno-informacyjne,
- realizacja zadań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego związanych z realizacją zadań dotyczących usuwania azbestu.

Program tworzy m.in. następujące możliwości:

- składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
- wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwienie włókien azbestu,
- pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

4.2. Dokumenty rangi regionalnej

Do kluczowych dokumentów rangi regionalnej, w przypadku których dokonywano oceny spójności celów, zaliczyć należy:

- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego,
- Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021 -2027,
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa opolskiego,
- Opolska polityka rowerowa,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa opolskiego,
- Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego.
- Uchwała tzw. „antysmogowa”,
- Audyt krajobrazowy województwa opolskiego (projekt)

a w szczególności:

Program ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2021-2027

- Ochrona klimatu i jakości powietrza
 - Spełnianie wymagań w zakresie jakości powietrza;
 - Adaptacja do zmian klimatu;
 - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
- Zagrożenia hałasem
 - Poprawa stanu klimatu akustycznego i osiągnięcie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu;
 - Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas;
- Pola elektromagnetyczne
 - Utrzymanie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
- Gospodarowanie wodami
 - Zwiększenie retencji wodnej województwa, zwłaszcza naturalnej;
 - Racjonalizacja i ograniczenie zużycia wody;
 - Przeciwdziałanie skutkom suszy;
 - Ochrona przed powodzią z uwzględnieniem nietechnicznych metod ochrony wykorzystujących naturalne możliwości środowiska;
 - Osiągnięcie co najmniej dobrego stanu wód;
- Gospodarka wodnościekowa
 - Poprawa jakości wody;
 - Poprawa stopnia zwodociągowania i skanalizowania województwa;
- Zasoby geologiczne
 - Ochrona złóż kopalin;
 - Ograniczenie presji wywieranej na środowisko związanej z wydobywaniem kopalin;
 - Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- Gleby
 - Utrzymanie dobrej jakości gleb i ochrona ich przed degradacją;
 - Rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych;
 - terenów poeksploatacyjnych i remediacja zanieczyszczonych terenów przemysłowych,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
 - Redukcja ilości wytwarzanych odpadów, w szczególności zmieszanych odpadów komunalnych;
 - Zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie;
 - Ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania;
 - Ograniczenie nielegalnego obrotu odpadami;

- Zasoby przyrodnicze
 - Zwiększenie lesistości województwa i zachowanie dobrego stanu terenów leśnych;
 - Zachowanie różnorodności biologicznej;
 - Kształtowanie i wzmacnianie systemu przyrodniczego;
 - Ochrona obszarów cennych przyrodniczo przed urbanizacją i wykorzystaniem rolniczym;
 - Ochrona krajobrazowa województwa, w szczególności krajobrazów priorytetowych,
- Zagrożenie poważnymi awariami
 - Brak incydentów o znamionach poważnej awarii;
- Działalność edukacyjna
 - Świadome ekologicznie społeczeństwo.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego 2019

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego jest podstawowym dokumentem określającym zasady polityki zagospodarowania przestrzeni województwa opolskiego oraz określającym kierunki zagospodarowania przestrzennego, w tym wymagań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dóbr kultury, z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie.

Głównym zadaniem Planu jest określenie przestrzennych uwarunkowań rozwoju oraz kierunków i priorytetów kształtowania środowiska przyrodniczego, kulturowego i zurbanizowanego – w dostosowaniu do strategicznych kierunków rozwoju społecznego i gospodarczego województwa.

Dokument stanowi podstawę dla opracowania programów rozwoju województwa, zapewnia wiodącą rolę w zakresie przestrzennej koordynacji działań na poziomie regionu i na poziomie lokalnym. Umożliwia efektywne wybory priorytetów na zasadach zrównoważonego rozwoju, przy zachowaniu możliwości negocjacji pomiędzy stronami w zakresie ważności i spodziewanych efektów działań.

Strategicznym celem polityki przestrzennej województwa opolskiego jest kształtowanie struktury przestrzennej odznaczającej się wysokim poziomem ładu przestrzennego, która będzie umożliwiała wykorzystanie jego zróżnicowanych terytorialnie potencjałów, zapewniała konkurencyjność w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminowała niekorzystne różnice w warunkach życia wewnątrz regionu.

Szczegółowe zasady gospodarowania przestrzenią:

- zasada zachowania ładu przestrzennego – przejawiająca się prowadzeniem efektywnej i racjonalnej polityki przestrzennej i planistycznej na wszystkich poziomach planowania przestrzennego, umożliwiająca uzyskanie harmonijnej całości oraz uwzględniająca w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne,
- zasada racjonalnego kształtowania sieci osadniczej – polegająca na dążeniu do spójności struktury funkcjonalno-przestrzennej, zwartości struktury przestrzennej miejskich i wiejskich jednostek osadniczych oraz uzyskaniu równowagi terenów zabudowanych i terenów zieleni,
- zasada preferencji intensyfikacji zabudowy na terenach zainwestowanych wraz z ich regeneracją (odnową) – oznacza intensyfikację procesów inwestycyjnych na terenach już zagospodarowanych i przeciwdziałanie zajmowaniu nowych obszarów pod zabudowę,
- zasada budowania tożsamości regionalnej poprzez zachowanie dziedzictwa kulturowego – polegająca na pielęgnowaniu tradycji kulturowych regionu, dbaniu o materialną spuściznę historyczną, eksponowaniu krajobrazu kulturowego i przyrodniczego i zacieśnieniu więzi społeczności lokalnych,
- zasada spójności i ciągłości przestrzennej przy wyznaczaniu obszarów planistycznych i ich strefowaniu – w celu wykorzystania lokalnych i regionalnych potencjałów rozwojowych przy jednoczesnej minimalizacji sytuacji konfliktowych, polegająca na wskazaniu, poszanowaniu i ochronie obszarów

cennych przyrodniczo i kulturowo (objętych ochroną prawną i planowanych do ochrony) przy wyznaczaniu wielofunkcyjnych obszarów rozwoju,

- zasada poprawy dostępności przestrzennej – polegająca na organizacji wydajnej sieci transportowej i opartego na niej zrównoważonego transportu publicznego z uwzględnieniem powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych,
- zasada stymulowania rozwoju – społecznego, gospodarczego i przestrzennego, z wykorzystaniem istniejącego potencjału gospodarczego, kadr i zasobów naturalnych, wraz ze wsparciem sektora gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności,
- zasada rozwoju infrastruktury społecznej – zaspokajającej potrzeby zwłaszcza w dziedzinie ochrony zdrowia, edukacji i mieszkalnictwa, a także kultury i sportu,
- zasada tworzenia i wzmacniania potencjału akademickiego i naukowego województwa,
- zasada racjonalnego kształtowania stref aktywizacji gospodarczej,
- zasada racjonalnego zagospodarowania – związanego z rozwojem gospodarczym, w sferze przemysłu, rolnictwa i turystyki oraz w zakresie rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej,
- zasada oszczędnego gospodarowania energią i zasobami złóż naturalnych.

Zgodnie z koncepcją rozwoju przestrzennego, która została określona w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego, Gmina Wołczyn znajduje się w Obszarze Strategicznej Interwencji (OSI) Subregionu Północnego. Miasto Wołczyn znalazło się w grupie miast, które wymagają wsparcia ze względu na utratę funkcji społeczno-gospodarczych, a gmina Wołczyn znalazła się wśród obszarów wiejskich jako obszary interwencji na poziomie krajowym.

Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego

Na terenie województwa opolskiego od 20 sierpnia 2000 roku obowiązuje „Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego” przyjęty uchwałą nr XX/193/2020 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 lipca 2020 r. Jednakże w związku z tym, że poziomy dopuszczalne lub docelowe są przekraczane (pyłu zawieszonego PM_{2,5} (strefa opolska) oraz pyłu zawieszonego PM₁₀ i poziomu docelowego benzo(a)pirenu), zarząd województwa opolskiego opracował projekt aktualizacji programu ochrony, który został przyjęty uchwałą nr LVII/592/2023 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 września 2023 r. w sprawie określenia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego”.

Program jest dokumentem strategicznym, będącym aktem prawa miejscowego, który dąży do poprawy jakości życia mieszkańców województwa opolskiego, szczególnie ochrony ich zdrowia i warunków życia z uwzględnieniem zachowania zasad zrównoważonego rozwoju.

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa opolskiego

W celu ograniczenia równoważnego poziomu dźwięku do wartości nieprzekraczających poziomów dopuszczalnych określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska w otoczeniu analizowanych odcinków dróg i linii kolejowych zaproponowano w Programie odpowiednie działania naprawcze. Należy jednak zaznaczyć, że w świetle istniejącego poziomu obciążenia ruchem oraz lokalizacji tych odcinków w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej uzyskanie efektów w postaci dotrzymania poziomów dopuszczalnych jest niezwykle trudne, a w niektórych przypadkach wręcz nierealne.

Zadaniem służb ochrony środowiska oraz zarządców dróg i linii kolejowych jest jednak podejmowanie wszelkich działań mających na celu poprawę klimatu akustycznego w sąsiedztwie analizowanych odcinków, w takim stopniu, w jakim jest to tylko możliwe. Z drugiej strony konieczne jest właściwe planowanie przestrzenne uwzględniające zagrożenie hałasem, poprzez wprowadzenie zapisów o obowiązku konsultowania z zarządcami wszelkich zmian w studiach uwarunkowań i kierunków

zagospodarowania przestrzennego gmin/ miast oraz gminnych/ miejskich planach zagospodarowania przestrzennego.

Program określa też priorytet podejmowania decyzji, czyli w jakich miejscach w pierwszej kolejności zrealizowane powinny zostać działania redukujące hałas. Program wskazuje również kierunki działań na terenach mniej zagrożonych hałasem, jako działania planowane do realizacji w dłuższym horyzoncie czasowym. Tak skonstruowany program działań obejmujący wszystkie obszary zagrożone hałasem pozwoli na racjonalne gospodarowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na przedsięwzięcia ochronne i sukcesywne ich realizowanie w miarę możliwości ekonomicznych.

Kierunki działań naprawczych określonych w POH:

- budowa, modernizacja ekranów akustycznych,
- remonty nawierzchni dróg,
- budowa obwodnic,
- przebudowa dróg
- poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie opolskim,
- egzekwowanie ograniczeń prędkości,
- zastosowanie nawierzchni o obniżonej hałaśliwości,
- szlifowanie nawierzchni szynowej,
- podjęcie działań technicznych mających na celu zapewnienie właściwych warunków akustycznych wewnątrz budynków zlokalizowanych na przyległym pasie gruntu w rozumieniu ustawy o transporcie kolejowym, np. wymiana stolarki okiennej – na podst. art. 114 ust. 4 ustawy POŚ,
- prace modernizacyjne na liniach kolejowych.

Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa opolskiego

Podstawowym celem opracowania dokumentu jest poprawa jakości systemu transportowego województwa i jego rozwój zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Jakość systemu transportowego jest jednym z głównych czynników warunkujących jakość życia i rozwój gospodarczy regionu. Cel podstawowy powinien zostać osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych:

- Cel 1. Poprawa dostępności transportowej i jakości transportu;
- Cel 2. Poprawa efektywności funkcjonowania systemu transportowego;
- Cel 3. Integracja systemu transportowego;
- Cel 4. Wspieranie konkurencyjności gospodarki;
- Cel 5. Poprawa bezpieczeństwa;
- Cel 6. Ograniczenie negatywnego wpływu.

Plan Transportowy Województwa Opolskiego 2030

Głównym zadaniem PTWO 2030 - aktualizacja jest wytyczenie kierunków rozwoju systemu transportowego Województwa Opolskiego oraz nakreślenie propozycji działań w perspektywie do 2030 roku. Dokument ma za zadanie umożliwienie kompleksowego rozwoju regionalnego systemu transportowego w oparciu o główne obszary takie jak: wzmocnienie powiązań z Transeuropejską Siecią Transportową TEN-T, zwiększenie dostępności komunikacyjnej i spójności regionu, poprawę bezpieczeństwa w transporcie oraz zmniejszenie jego wpływu na środowisko.

PTWO 2030 - aktualizacja wskazuje 4 główne obszary problemowe, mające wpływ na potencjał infrastruktury transportowej i zalicza się do nich:

- niską dostępność transportową województwa (zewnętrzną i wewnętrzną),
- złą jakość istniejącej infrastruktury,

- niedostateczną liczbę obwodnic,
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.

Jako główne kierunki rozwoju transportu ujęte w PTWO 2030 - aktualizacja przyjęto:

- wyprowadzanie ruchu samochodowego z obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic,
- poprawa dostępności do węzłów autostrady A4,
- zapewnienie dogodnego transportu drogowego i kolejowego w dojeździe do znaczących węzłów multimodalnych, przesiadkowych, zlokalizowanych w województwach ościennych (Wrocław, Katowice, Gliwice oraz Łódź),
- budowa nowych tras komunikacyjnych, w tym dróg ekspresowych,
- budowa nowego węzła autostradowego na wysokości m. Prószków/Ochodze dla lepszego skomunikowania stolicy regionu,
- rozwój i wzmocnienie regionalnej osi komunikacyjnych w relacji północ-południe poprzez drogi wojewódzkie nr 401, 411, 416, 423, 454, 901,
- wzmocnienie transportu intermodalnego oraz dążenie do powstanie węzła multimodalnego,
- budowa nowych przepraw mostowych,
- modernizacja istniejących przepraw mostowych (podniesienie klasy nośności obiektów),
- budowa nowych obiektów inżynierskich,
- modernizacja istniejących obiektów inżynierskich (podniesienie klasy nośności obiektów),
- poprawa parametrów technicznych istniejącej infrastruktury drogowej, kolejowej i wodnej,
- zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- rewitalizacja linii kolejowych,
- rozwój infrastruktury rowerowej, stanowiącej alternatywę dla transportu indywidualnego,
- wymiana taboru autobusowego i kolejowego na proekologiczny - rozwój elektromobilności,
- integracja środków transportu, budowa węzłów przesiadkowych wraz z infrastrukturą do ładowania/tankowania zeroemisyjnych pojazdów,
- zwiększenie atrakcyjności transportu zbiorowego i aglomeracyjnego, rozwój infrastruktury paliw alternatywnych.

OPOLSKA POLITYKA ROWEROWA

Głównymi celami Opolskiej Polityki Rowerowej jest wzrost udziału ruchu rowerowego w regionie opolskim oraz zwiększenie roli roweru jako codziennego środka transportu. Jazda na rowerze często nie jest postrzegana jako pełnoprawny sposób przemieszczania się na co dzień, bywa wręcz traktowana jedynie jako forma spędzania wolnego czasu lub środek transportu jedynie dla osób niezamożnych. Opolska Polityka Rowerowa ma za zadanie umożliwić transfer wiedzy i rozwój potencjału wdrożeniowego w celu podniesienia skuteczności działań podejmowanych w dziedzinach związanych z ruchem rowerowym.

Realizacja celu głównego przełoży się na:

- mniejsze zatłoczenie na drogach, a tym samym mniejsze korki i poprawa płynności ruchu,
- poprawę bezpieczeństwa drogowego,
- mniejsze zanieczyszczenie środowiska, w tym powietrza,
- niższe emisje dwutlenku węgla,
- poprawę zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców.

Cel główny: Wzrost udziału ruchu rowerowego w regionie opolskim oraz zwiększenie roli roweru jako codziennego środka transportu:

- Szeroki dostęp do infrastruktury rowerowej:
 - o Budowa, rozbudowa i modernizacja tras rowerowych o charakterze użytkowym,
 - o Budowa, rozbudowa i modernizacja tras rowerowych o charakterze wypoczynkowym,

- Integracja tras rowerowych dojazdowych i rekreacyjnych, – Zwiększenie ilości i poprawa jakości miejsc do parkowania rowerów,
 - Budowa Miejsc Obsługi Rowerzystów (stojaki, wiaty i ławki oraz kosze na śmieci i tablice informacyjne).
- Rozwój usług dla rowerzystów:
 - Tworzenie lokalnych informacji rowerowych,
 - Integracja z transportem zbiorowym,
 - Rozwój publicznych systemów rowerowych,
 - Zwiększenie rowerowych punktów samoobsługowych,
 - Rowery elektryczne/E-rowery.
- Strategiczne planowanie ruchu rowerowego:
 - Inwentaryzacja infrastruktury związanej z ruchem rowerowym,
 - Standardy i wytyczne kształtowania infrastruktury rowerowej,
 - Koncepcja rozwoju szlaków rowerowych.
- Prawidłowa komunikacja, edukacja i marketing:
 - Wzrost znaczenia regionalnych stowarzyszeń i organizacji rowerowych,
 - Edukacja i promocja ruchu rowerowego,
 - Integracja podmiotów związanych z ruchem rowerowym,
 - Komunikacja marketingowa.
- Wspieranie konkurencyjności gospodarki – instrument rozwoju gospodarczego,
- Poprawa bezpieczeństwa – radykalna redukcja liczby wypadków i ograniczenie ich skutków (zabici, ranni) oraz poprawa bezpieczeństwa osobistego użytkowników transportu,
- Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne i warunki życia.

4.3. Dokumenty rangi powiatowej i gminnej

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kluczborskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024

- Ochrona klimatu i jakości powietrza
 - Zarządzanie regionalne ochroną powietrza. Monitoring realizacji programów ochrony powietrza,
 - Realizacja zadań wskazanych w programach ochrony powietrza (POP),
 - Działalność kontrolno-pomiarowa w zakresie czystości powietrza atmosferycznego,
 - Działania służące minimalizacji oddziaływania nie wydajnych lokalnych źródeł ciepła,
 - Realizacja zadań obowiązujących planów gospodarki niskoemisyjnej gmin,
 - Poprawa jakości powietrza w Powiecie Kluczborskim,
 - Rozwój sieci drogowej i kolejowej, rozwój infrastruktury rowerowej,
 - Ograniczanie emisji komunikacyjnej,
 - Rozwój energetyki odnawialnej,
 - Działania inwestycyjne w obszarze redukcji emisji zanieczyszczeń z instalacji przemysłowych,
- Zagrożenia hałasem
 - Realizacja działań ochrony środowiska przed hałasem,
 - Monitorowanie stanu środowiska w zakresie zagrożenia hałasem,
 - Realizacja działań zapobiegających powstania sytuacji konfliktowych w zakresie oddziaływania akustycznego,
- Pola elektromagnetyczne
 - Monitoring stanu środowiska w zakresie PEM,
 - Działania w zakresie kontroli i planowania przestrzennego,
- Gospodarowanie wodami
 - Monitoring stanu środowiska w zakresie jakości wód powierzchniowych,
 - Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
 - Poprawa jakości wód,

- Ograniczenie zasięgu i skutków powodzi,
- Zasoby geologiczne
 - Pobudzanie aktywności potencjalnych przedsiębiorców w zakresie możliwości poszukiwania i eksploatacji kopalin,
 - Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin w eksploatowanych złożach,
 - Poprawa dostosowania działań w zakresie planowania przestrzennego i lokalizacji inwestycji do potrzeb ochrony kopalin, również w obrębie złóż nieeksploatowanych,
 - Rozpoznawanie zasobów i budowy geologicznej oraz zabezpieczanie złóż zasobów geologicznych,
 - Monitoring i rekultywacja,
- Gleby
 - Promowanie rolnictwa ekologicznego, wdrażanie programów działań proekologicznych oraz zwiększanie świadomości rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb,
 - Ochrona gleb o najlepszych walorach użytkowych i wartościowych z punktu widzenia przyrody,
 - Ochrona gleb przed erozją wodną i wietrzną,
 - Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i remediacja zanieczyszczonych terenów przemysłowych,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
 - Minimalizacja składowanych odpadów poprzez: - rozbudowę infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, - budowę nowych oraz rozbudowę instalacji służących do odzysku (w tym recyklingu), termicznego przekształcania z odzyskiem energii oraz instalacji unieszkodliwiania odpadów, udoskonalanie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
 - Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne,
- Zasoby przyrodnicze
 - Ochrona i wzmocnienie ochrony form ochrony przyrody, w tym przywrócenie lub utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków w ramach sieci Natura 2000 i innych form ochrony przyrody,
 - Obejmowanie ochroną nowych obszarów cennych przyrodniczo,
 - Utrzymanie terenów zieleni,
 - Gromadzenie informacji o środowisku i poprawa procesu udostępniania informacji o środowisku,
 - Zwiększanie lesistości powiatu,
 - Poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów,
 - Ochrona i renaturalizacja obszarów leśnych,
- Zagrożenie poważnymi awariami
 - Nadzór nad zakładami dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii,
 - Monitoring zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych,
 - Wzmocnienie skuteczności działań służb reagujących w przypadku wystąpienia awarii,
- Działalność edukacyjna
 - Kształtowanie postaw społeczeństwa z wykorzystaniem mediów tradycyjnych i internetu, aktywizacja społeczeństwa dla zrównoważonego rozwoju,
 - Zapewnienie szerokiego udziału społecznego przy podejmowaniu decyzji mogących mieć wpływ na środowisko,
 - Budowa, rozbudowa, adaptacja, remont, wyposażenie i doposażenie obiektów infrastruktury służącej edukacji ekologicznej,
 - Kształcenie i wymiana najnowszej wiedzy oraz wsparcie systemu edukacji w obszarze ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju,
 - Upowszechnianie systemów zarządzania środowiskiem.

Strategia Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021 - 2030

POŚ wpisuje się w logikę interwencji Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Kluczbork-Namysłów-Olesno na poziomie obszarów strategicznych takich jak: transport, rewitalizacja, edukacja, turystyka, środowisko oraz bezpieczeństwo. W szczególności obszar strategiczny *Środowisko* odpowiada założeniom POŚ i koncentruje się na rozwoju infrastruktury zrównoważonego korzystania z zasobów środowiska naturalnego, rozwoju gospodarki niskoemisyjnej oraz ochrony bioróżnorodności i obszarów cennych przyrodniczo. Jako cele operacyjne wskazano wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii, wykorzystanie OZE oraz promocję gospodarki niskoemisyjnej, a także produkcję i dystrybucję energii odnawialnej na terenie Obszaru Funkcjonalnego Kluczbork-Namysłów-Olesno.

Strategia Rozwoju Gminy Wołczyn na lata 2023 - 2030

Strategia powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju gminy. Jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia. Ten swoisty scenariusz przyszłości powstał po to, aby gmina mogła korzystać ze swoich atutów oraz odważnie wykorzystywać pojawiające się szanse. Strategia stanowi z jednej strony diagnozę stanu obecnego, z drugiej zaś jest usystematyzowanym zbiorem jasno sprecyzowanych potrzeb i wynikających z nich kierunków działania. Dokument ten ułatwia lokalnym władzom podejmowanie decyzji oraz rozwiązywanie problemów gospodarczych, społecznych, ekologicznych i prawnych, jak również racjonalne organizowanie przyszłych działań. Dokument pozytywnie wpłynie także na planowanie przestrzenne gminy, jak również ułatwi codzienną działalność i podejmowanie decyzji przez władze gminy. Strategia stanowi ponadto cenne źródło informacji dla potencjalnych inwestorów o przyjętych i zakładanych przez gminę ścieżkach rozwoju.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych:

CEL STRATEGICZNY: WYSOKI POZIOM ŻYCIA MIESZKAŃCÓW DZIĘKI ROZWINIĘTEJ INFRASTRUKTURZE ORAZ PRZESTRZENI GMINNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM ELEMENTÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

- I.1. Poprawa bezpieczeństwa dzięki rozwojowi infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej z ukierunkowaniem na rozwój cyfryzacji w Gminie
- I.2. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią
- I.3. Ochrona środowiska i poprawa warunków życia mieszkańców

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY WYKORZYSTUJĄCY ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ KAPITAŁ SPOŁECZNY

- II.1. Zrównoważony rozwój gospodarczy
- II.2. Rozwój oferty turystycznej i wypoczynkowej w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i integracja międzypokoleniowa
- III.3. Aktywna promocja Gminy

CEL STRATEGICZNY III: AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO I WYSOKI POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY WOŁCZYN

- III.1. Aktywizacja i integracja mieszkańców Gmin
- III.2. Wzrost poziomu edukacji
- III.3. Zwiększenie dostępności do usług społecznych i medycznych

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wołczyn (Uchwała nr XXXV/261/2013 Rady Miejskiej w Wołczynie z 25 września 2013 r.)

W planowaniu rozwoju przestrzennego gminy Wołczyn nadrzędnym celem było zapewnienie zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego miasta i poszczególnych sołectw. Zrównoważony rozwój daje możliwość zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, indywidualnych potrzeb mieszkańców/inwestorów z uwzględnieniem konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych gminy.

Zasadnicze kierunki kształtowania struktury przestrzennej polegają na:

- a) zachowaniu i wzmocnieniu funkcji produkcyjno – usługowej miasta Wołczyna,
- b) ewolucyjnym rozwoju terenów zabudowy mieszkaniowej, produkcyjnej i usługowej na obszarze gminy,
- c) porządkowaniu i uzupełnianiu istniejącej zabudowy, z ograniczaniem zajmowania nowych terenów,
- d) poprawie dostępności i obsługi komunikacyjnej miasta i sołectw (obwodnice),
- e) ochronie obszarów, terenów i obiektów przyrodniczo cennych lub o znacznej wartości kulturowej,
- f) ochronie gruntów rolnych (w tym szczególnie najwyższych klas bonitacyjnych) przed zabudową,
- g) wyznaczeniu obszarów z możliwością lokalizacji elektrowni solarnych i wiatrowych wraz z ich strefami ochronnymi.

Projekt aktualizacji Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Wołczyn na lata 2022 - 2037

Zaopatrzenie w energię jest jednym z podstawowych czynników niezbędnych dla egzystencji ludności, jednak wydobycie paliw i produkcja energii stanowi jeden z najbardziej niekorzystnych rodzajów oddziaływania na środowisko. Jest to wynikiem zarówno ogromnej ilości użytkowanej energii, jak i istoty przemian energetycznych, którym energia musi być poddawana w celu dostosowania do potrzeb odbiorców. Gmina Wołczyn należy do grupy średnich gmin pod względem liczby ludności, która obecnie wynosi około 12,5 tys. mieszkańców. Podobnie jak wiele innych gmin w Polsce, boryka się z szeregiem problemów technicznych, ekonomicznych, środowiskowych i społecznych we wszystkich dziedzinach jej funkcjonowania. Jedną z najistotniejszych dziedzin funkcjonowania gminy jest gospodarka energetyczna, czyli zagadnienia związane z zaopatrzeniem w energię, jej użytkowaniem i gospodarowaniem na terenie gminy zapewniając bezpieczeństwo i równość dostępu zasobów

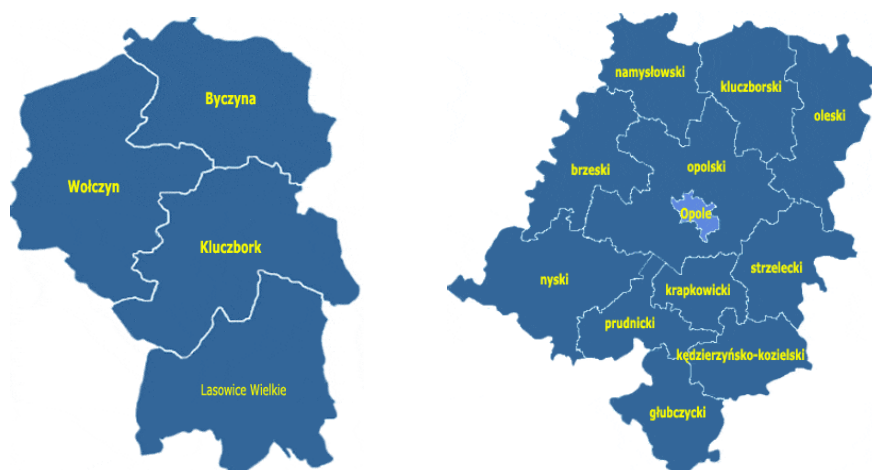
Dokument zawiera:

- ocenę stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych,
- możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem skojarzonego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych,
- zakres współpracy z innymi gminami.

5 OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY

5.1. Położenie

Gmina Wołczyn jest gminą miejsko-wiejską położoną w północnej części województwa opolskiego. Gmina Wołczyn geograficznie położona jest w południowo-wschodniej części Równiny Oleśnickiej, natomiast obszary położone na południe od doliny Stobrawy (wsie Szum i Wierzchy) należą do Równiny Opolskiej. Wymienione wyżej mezoregiony należą do makroregionu Niziny Śląskiej. Północne krańce gminy Wołczyn (wsie Komorzno i Szymonków) znajdują się w obrębie Wysoczyzny Wieruszowskiej, która należy do makroregionu Niziny Południowo-Wielkopolskiej.

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Wołczyn na tle powiatu kluczborskiego i województwa opolskiego [Źródło: www.gminy.pl]

Powierzchnia gminy Wołczyn wynosi 24 097 ha, co stanowi 28,3% powierzchni powiatu kluczborskiego i 2,6% powierzchni województwa opolskiego. Siedzibą gminy oraz jej centrum administracyjnym jest miejscowość Wołczyn położona w środkowej części gminy. Średnia gęstość zaludnienia wynosi ok. 50,6 osób na km². Całą gminę zamieszkuje ok. 12,19 tys. osób, przy czym w mieście Wołczyn mieszka prawie połowa ludności gminy (GUS BDL, stan na 12.2023 r.). Prawa miejskie nadano miastu Wołczyn w 1261 roku. Siedzibą urzędu jest miasto Wołczyn. W skład gminy obok miasta wchodzi 21 wsi, miasto Wołczyn oraz 17 przysiółków, 6 kolonii i 5 osad. Należą do nich: Bruny, Brynica, Brzezinki, Duczów Wielki i Duczów Mały, Gierałcice, Komorzno, Krzywiczyny, Ligota Wołczyńska, Markotów Mały, Markotów Duży, Rożnów, Skąłagi, Szymonków, Świniary Wielkie, Świniary Małe, Szum, Wąsice, Wierzchy, Wierzbica Dolna, Wierzbica Górna. Gmina Wołczyn wchodzi w skład powiatu kluczborskiego, a graniczy:

- od północy z gminą Trzcinica i Rychtal (gminy województwa Wielkopolskiego),
- od zachodu z gminą Domaszowice,
- od południa z gminą Pokój i Murów,
- od wschodu z gminą Kluczbork i Byczyna.

Wiodącą funkcją w gminie, za wyjątkiem obszaru miasta jest rolnictwo. Miasto Wołczyn pełni rolę usługowo-produkcyjną. Dominującą formą zagospodarowania przestrzeni są użytki rolne, które łącznie zajmują ponad 16 tys. ha, tj. ok. 67% powierzchni gminy, z czego grunty orne zajmują ponad 80% powierzchni użytków rolnych. Jest to skutek stosunkowo wysokiej żyzności gleb. Walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Wołczyn są dobre. Przez obszar gminy przebiega trasa komunikacji drogowej o znaczeniu ponadregionalnym – droga krajowa nr 42 relacji Kamienna-Rudnik oraz pierwszorzędna linia kolejowa znaczenia krajowego nr 143 relacji Kalety-Wrocław. Do głównej osi komunikacyjnej dowiązane są drogi powiatowe oraz drogi gminne (lokalne).

Gmina Wołczyn znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego łagodnego, zdominowanego przez wpływ klimatu atlantyckiego z okresowymi wpływami klimatu kontynentalnego. Średnia roczna temperatura powietrza przekracza 9°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń. Okresy mrozów nie trwają długo a kilka razy w ciągu zimy następują odwilże. Miesiące letnie nie są zazwyczaj zbyt upalne. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec. W dziedzinie opadów atmosferycznych zaznacza się wyraźnie wpływ Sudetów. Pasma gór zatrzymuje wiatry południowe, natomiast wiatry zachodnie i północno - zachodnie mają łatwy dostęp i przynoszą dosyć bogate opady (ilość opadów rocznych nie przekracza 550 mm).

6 OCENA STANU ŚRODOWISKA

6.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

6.1.1 Ocena stanu środowiska w zakresie czystości powietrza atmosferycznego

Badaniem stanu jakości powietrza w województwie opolskim zajmuje się Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Opolu, który prowadzi pomiary jakości powietrza w oparciu o wyniki otrzymywane na stacjach pomiarowych. Ocena jakości powietrza dokonywana jest dla całej strefy opolskiej (kod strefy PL 1602), w skład której wchodzi gmina Wołczyn.

Tabela 1. Zestawienie stacji pomiarowych położonych najbliżej gminy Wołczyn

lp	Adres Stacji	Zanieczyszczenie	Typ pomiaru	Rodzaj stacji	2019	2020	2021	2022	2023
28	Kluczbork, ul. Mickiewicza 1	BaP(PM10)	man.	stacjonarna			x	x	
29	Kluczbork, ul. Mickiewicza 1	PM10	man.	stacjonarna	x	x	x	x	
30	Kluczbork, ul. Mickiewicza 1	PM2.5	man.	stacjonarna	x	x	x	x	x
49	Olesno, ul. Słowackiego	NO ₂	aut.	stacjonarna		x	x	x	x
50	Olesno, ul. Słowackiego	O ₃	aut.	stacjonarna	x	x	x	x	x
51	Olesno, ul. Słowackiego	PM10	aut.	stacjonarna	x	x	x	x	x

[Źródło: Pięcioletnia ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raport wojewódzki za lata 2019-2023, RWMŚ GIOŚ, czerwiec 2024,

Rysunek 2 Lokalizacja wszystkich stacji pomiarowych w województwie opolskim, wykorzystanych w ocenie pięcioletniej

Dwutlenek siarki — SO₂

W uzyskanych wynikach, w latach 2019-2023 na terenie województwa opolskiego, na terenie stref województwa opolskiego nie zanotowano przekroczeń obowiązujących dla SO₂ poziomów dopuszczalnych. Strefa opolska została zakwalifikowana do klasy A. W 2023 roku wyniki pomiarów stężeń SO₂ uzupełnione wynikami szacowania na podstawie modelowania matematycznego wykazały, że na całym terenie województwa stężenia 1-godzinne (wyrażone jako 25 stężenie maksymalne z rocznej serii stężeń 1-godz.) nie przekroczyły 19 µg/m³ (5% normy), a stężenia 24-godzinne (wyrażone jako 4 stężenie maksymalne z rocznej serii stężeń 24 godz.) nie przekroczyły 12 µg/m³ (10% normy).

Dwutlenek azotu — NO₂

W latach 2019-2023 w województwie opolskim nie wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnych NO₂. W 2023 r. na terenie stref województwa opolskiego nie zanotowano przekroczeń obowiązujących dla NO₂ poziomów dopuszczalnych. Strefa opolska została zaklasyfikowana do klasy A. Wartości stężeń NO₂ mierzone przez stacje zlokalizowane na terenie województwa opolskiego w roku 2023, kształtowały się w zakresie 25-35% normy średniorocznej i 27-34% normy 1-godzinnej.

Tlenek węgla — CO

W latach 2019-2023 ocena zanieczyszczenia powietrza tlenkiem węgla w województwie opolskim w obu strefach wykazała brak przekroczeń dolnego progu oszacowania. Strefa opolska otrzymała klasę A. W 2023 r. ocenę pod kątem stężeń CO w strefach województwa opolskiego, wykonano w oparciu o wyniki z 2 automatycznych stanowisk pomiarowych. Tlenek węgla w ocenie jakości powietrza za rok 2023 dla kryterium ochrony zdrowia ludzi uzyskał klasę A.

Benzen — C₆H₆

Ocena zanieczyszczenia powietrza benzenem, w latach podlegających ocenie, w strefie opolskiej wykazała klasę 2, co oznacza obowiązek prowadzenia pomiarów w tej strefie. W 2023 roku pomiar benzenu w województwie opolskim realizowany był na 4 stanowiskach automatycznych, wspomaganych pomiarami pasywnymi z 4 stanowisk pomiarowych. W analizowanym roku nie odnotowano przekroczeń rocznego poziomu dopuszczalnego na żadnym ze stanowisk pomiarowych. Zarejestrowane stężenia benzenu na stanowiskach pomiarowych w województwie opolskim w roku 2023, nie przekroczyły 40% średniorocznego poziomu dopuszczalnego. Wyniki średnioroczne stężeń benzenu uzyskane w 2023 roku na stacjach mieściły się w zakresie od 0,8 µg/m³ na stacji zlokalizowanej w Opolu do 2,4 µg/m³ na stacji w Zdziechowicach.

Ozon — O₃

Ocena zanieczyszczenia powietrza ozonem, w latach podlegających ocenie, dla kryterium ochrony zdrowia ludzi w obu strefach województwa wykazała przekroczenie górnego progu oszacowania i dotrzymanie poziomu docelowego. Strefy te otrzymały klasę 3a. Ponieważ obie strefy otrzymały klasę 3a, to prowadzenie pomiarów intensywnych ozonu na stałych stanowiskach jest konieczne, w każdej ze stref ze względu na klasyfikację oraz niezbędne ze względu na konieczność informowania o ryzyku przekroczenia lub przekroczeniu poziomu informowania lub alarmowego dla O. W przypadku poziomu docelowego obie strefy województwa zostały zakwalifikowane do klasy A, natomiast do klasy D2 w przypadku celu długoterminowego. Ozon w 2023 roku był monitorowany na 3 stacjach pomiarowych i na żadnej z nich nie wystąpiło przekroczenie poziomu docelowego, uśrednionego do 3 lat.

Pył zawieszony — PM10

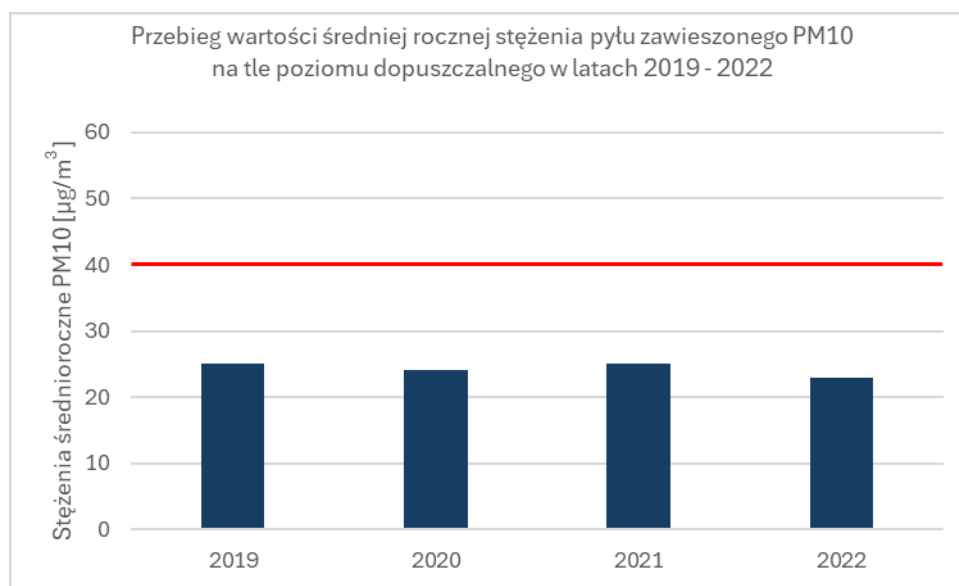
Ocena zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10, w latach podlegających ocenie, dla kryterium ochrony zdrowia ludzi w obu strefach województwa wykazała klasę 3b, na co wpłynęło kryterium średniodobowe, mimo, że dla kryterium średniorocznego strefa miasto Opole uzyskała klasę 2, a strefa opolska klasę 3a. W rocznej ocenie jakości powietrza pod kątem stężeń pyłu zawieszonego PM10, klasyfikacji stref dokonuje się dla dwóch parametrów: poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych i poziomu dopuszczalnego średniorocznego. Uzyskane wyniki pyłu zawieszonego PM10 pozwalają na zakwalifikowanie strefy opolskiej do klasy A. Poziom alarmowy dla pyłu zawieszonego PM10 wynosi 150 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i w roku 2023, podobnie jak w roku 2022, w województwie opolskim nie był przekroczony. Poziom informowania dla pyłu zawieszonego PM10 wynosi 100 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ i w roku 2023 w województwie opolskim był on przekroczony 6 razy, najwyższa wartość stężenia dobowego wystąpiła na stacji w Nysie i wyniosła 140,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W porównaniu z rokiem 2022 liczba takich sytuacji zwiększyła się.

Tabela 2. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów PM10 na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi

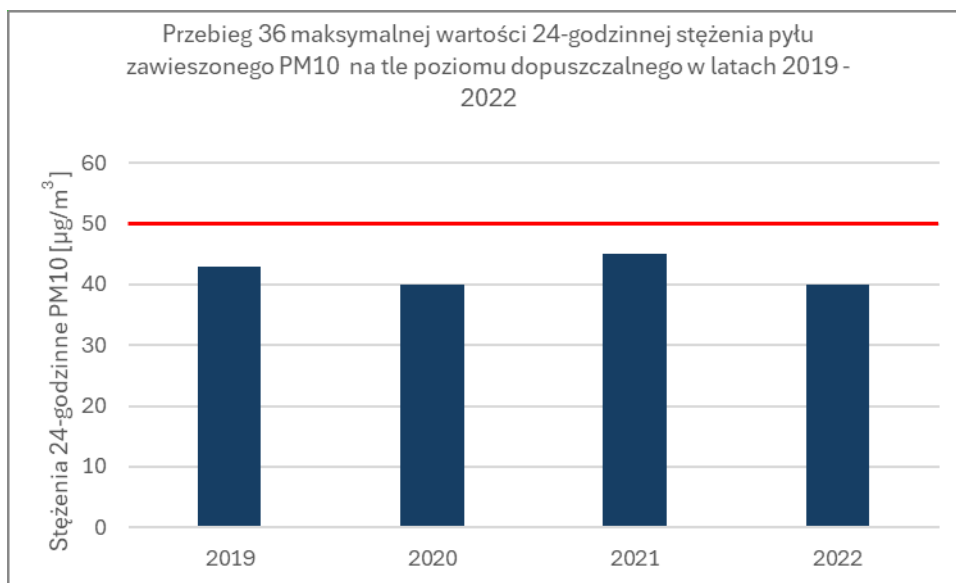
Lp.	Adres	Typ pomiaru	Liczba dni z przekroczeniem				36 maks. [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]			
			2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
1.	Kluczbork, ul. Mickiewicza 10	manualny	13	23	16	-	40	45	40	-

[Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2020-2023, RWMS GIOŚ, kwiecień 2019]

Zrealizowane w latach 2020-2022 pomiary wykazywały, że wartość średnioroczna utrzymywała się poniżej poziomu dopuszczalnego, natomiast przekroczenia poziomu średniodobowego zarejestrowano na wszystkich stanowiskach z pomiarem pyłu PM10, w tym na stacji w Kluczborku. Liczba dni z przekroczeniami na stacji w Kluczborku w latach 2020-2022 wynosiła od 13-23 dni.

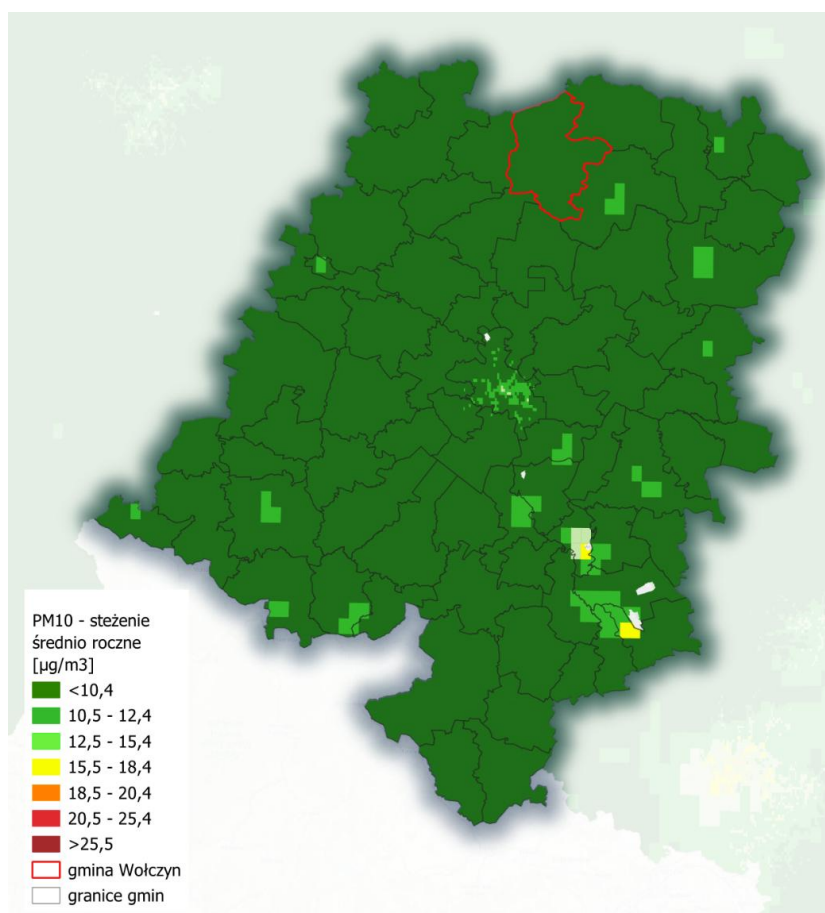

Rysunek 3. Przebieg wartości średniej rocznej stężenia pyłu zawieszonego PM10 na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2019-2022 [Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2019-2022, RWMS GIOŚ].

Rysunek 4. Przebieg 36 maksymalnej wartości 24-godzinnej stężenia pyłu zawieszonego PM10 na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2019-2022 [Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2019-2022, RWMŚ GIOŚ,]

Zgodnie z modelowaniem dla pyłu zawieszonego PM10 zarówno dla kryterium średniodobowego, jak i średniorocznego w gminie Wołczyn nie występują obszary przekroczeń, co przedstawia kolejny rysunek.

Rysunek 5. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego pyłu zawieszonego PM10 w województwie opolskim w 2023 roku, opracowany z wykorzystaniem metody szacowania w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2023 wykonanego przez IOŚ-PIB [źródło: GIOŚ, IOŚ-PIB]

Ocena zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM_{2,5}, w latach podlegających ocenie, dla kryterium ochrony zdrowia ludzi wykazała w strefie opolskiej klasę 3a. Stężeniem kryterialnym w ocenie zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM_{2,5} jest średnioroczny poziom dopuszczalny.

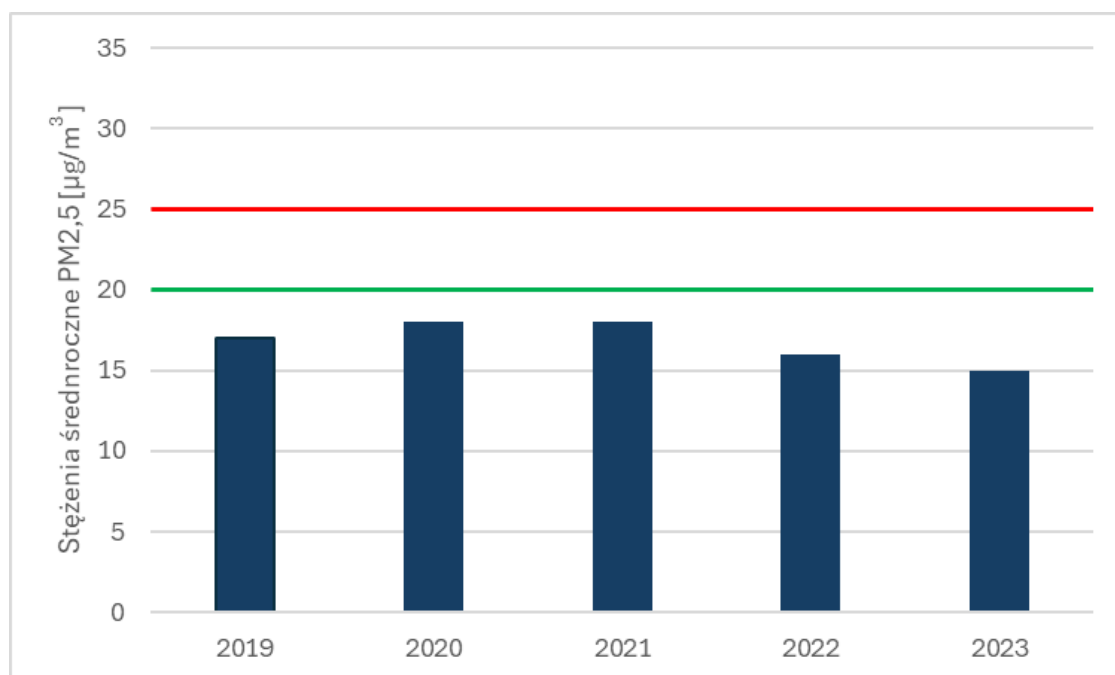
Zgodnie z zapisami rozporządzenia w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu od 2020 r. obowiązuje niższy poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} wynoszący 20 µg/m³ (II faza). W ocenie za 2023 rok wykorzystano wyniki z 6 stanowisk pomiarowych. Przy klasyfikacji stref, jako metodę wspomagającą wykorzystano metodę obiektywnego szacowania na podstawie wyników modelowania matematycznego. W województwie opolskim poziom dopuszczalny fazy II (20 µg/m³) nie został przekroczony i obie strefy otrzymały klasę A1.

Tabela 3. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów PM_{2,5} na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi

Lp.	Adres	Typ pomiaru	Średnia [µg/m ³]			
			2020	2021	2022	2023
1.	Kluczbork, ul. Mickiewicza 10	manualny	18	18	16	15

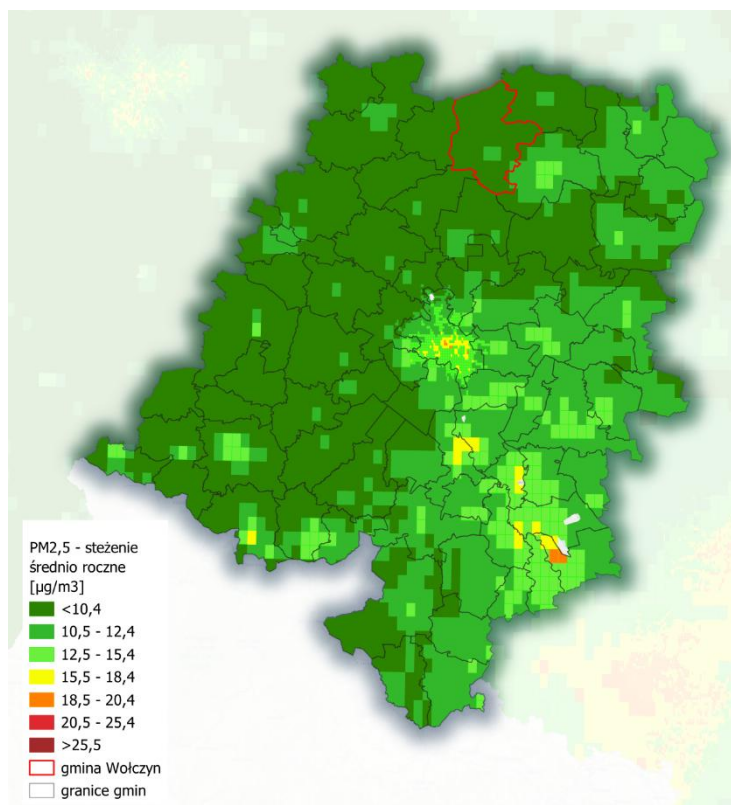
[Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2020-2023, RWMŚ GIOŚ]

Zrealizowane w 2023 roku pomiary wykazywały, że wartość średnioroczna utrzymywała się poniżej poziomu dopuszczalnego na stacji w Kluczborku.

Rysunek 6. Stężenia średnioroczne dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} na tle wielolecia [Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim, RWMŚ GIOŚ]

Zgodnie z modelowaniem dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} w gminie Wołczyn w roku 2023 wystąpiły obszary przekroczeń, co przedstawia kolejny rysunek.

Rysunek 7. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} w województwie opolskim w 2023 roku, opracowany z wykorzystaniem metody szacowania w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2023 wykonanego przez IOŚ-PIB [źródło: GIOŚ, IOŚ-PIB]

W 2023 r. na terenie województwa opolskiego pomiary pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu, nie wykazały przekroczenia normy średniorocznej (20 µg/m³).

Ołów Pb, Arsen As, Kadm Cd, Nikiel Ni w pyłe zawieszonym PM₁₀

Analizując wyniki ołowiu, arsenu, kadmu i niklu uzyskane w latach 2020-2023 roku można stwierdzić, że podobnie jak w latach wcześniejszych, utrzymywały się na bardzo niskim poziomie. Ocena zanieczyszczenia powietrza ołowiem w pyłe zawieszonym PM₁₀ w pięcioletniej ocenie jakości powietrza dla kryterium zdrowia ludzi uzyskała klasę 1 w obu strefach województwa. Podobnie wypadła ocena zanieczyszczenia powietrza arsenem (klasa 1), kadmem (klasa 1) oraz niklem (klasa 1) w pyłe zawieszonym.

Benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM₁₀

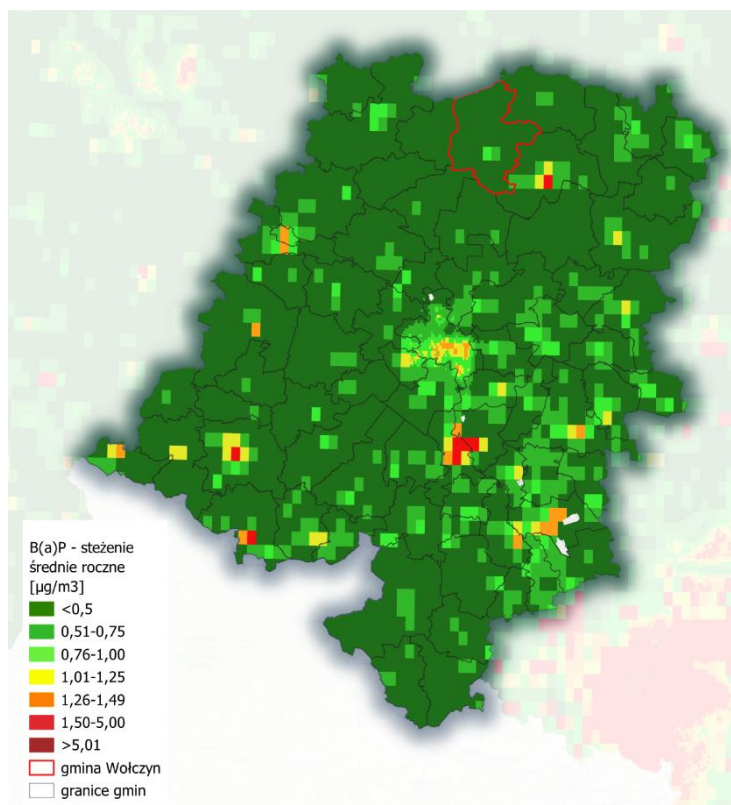
Ocena zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM₁₀ w strefie opolskiej wykazała przekroczenie poziomu docelowego we wszystkich latach objętych oceną (2020-2023). Strefa ta otrzymała klasę 3b.

Tabela 4. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów benzo(a)pirenu na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi

Lp.	Adres	Typ pomiaru	Średnia [µg/m ³]			
			2020	2021	2022	2023
1.	Kluczbork, ul. Mickiewicza 10	manualny	-	3	3	-

[Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2020-2023, RWMS GIOŚ, kwiecień 2019]

Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza za rok 2023 cała gmina Wołczyn jest objęta obszarem przekroczeń.

Rysunek 8. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego B(a)P w pyłach zawieszonych PM10 w województwie opolskim w 2023 roku, opracowany z wykorzystaniem metody szacowania w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2023 wykonanego przez IOŚ-PIB [źródło: GIOŚ, IOŚ-PIB]

Ocena bieżąca

Na podstawie uzyskanych pomiarów, corocznie dokonuje się klasyfikacji stref pod kątem dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu oraz poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji z dozwolonymi przypadkami przekroczeń, poziomów docelowych oraz poziomów celów długoterminowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

Tabela 5. Klasy stref poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Rok	Symbol klasy strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń											
	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
2019	A	A	A	A	A ¹	C	A	A	A	A	C	A ²
2020	A	A	A	A	A ¹	C	A	A	A	A	C	C1 ²
2021	A	A	A	A	A ¹	C	A	A	A	A	C	C1 ²
2022	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	C1
2023	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1

[Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2019-2023]

Klasyfikacja stref i wymagane działania za rok 2023:

- klasa **A** - poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej/docelowej; działania: utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu dopuszczalnego/docelowego,
- klasa **C** - poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną/docelową; działania: określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych, opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza

w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych/docelowych substancji w powietrzu, kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych oraz dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych,

- klasa **C1** - dodatkowa klasa strefy dla pyłu PM_{2,5} określana w oparciu o poziom dopuszczalny dla fazy II,

Na podstawie *Rocznej oceny jakości powietrza w województwie opolskim* w gminie Wołczyn w ramach strefy opolskiej nie występują obszary przekroczeń dla następujących zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, Pb, As, Cd, Ni, O₃, pyłu zawieszonego PM₁₀ (zarówno poziom średniodobowy, jak i średnioroczny) oraz dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} dla fazy I oraz fazy II. Cała gmina Wołczyn w ramach strefy opolskiej objęta jest obszarem przekroczeń benzo(a)pirenu oraz poziomu celu długoterminowego dla O₃ (zarówno pod kątem ochrony zdrowia ludzi, jak i ochrony roślin).

Tabela 6. Klasy stref poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia roślin

Rok	Symbol klasy strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń			
	SO ₂	NO _x	O ₃	O ₃
2019	A	A	A	D2
2020	A	A	A	D2
2021	A	A	A	D2
2022	A	A	A	D2
2023	A	A	A	D2

Dla ozonu – poziom celu długoterminowego strefa opolska uzyskała klasę D2.

[Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2019-2023]

Program ochrony powietrza i uchwała antysmogowa

„Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego” został przyjęty uchwałą nr XX/193/2020 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 lipca 2020 r. Określono w nim działania niezbędne do przywrócenia standardów jakości powietrza. W 2023 roku Sejmik Województwa Opolskiego, przyjął uchwałą nr LVII/592/2023 z dnia 26 września 2023 r. w sprawie określenia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego”.

Do podstawowych działań do realizacji w gminie Wołczyn należy:

1. Działanie nr PL1602/01 Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW włącznie, w których następuje spalanie paliw stałych

Działania zmierzające do obniżenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami stałymi, będą obejmować przede wszystkim poniższe czynności i powinny być dokonywane z poniżej ustaloną hierarchią:

- zastąpienie niskosprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem o sieci ciepłowniczej lub urządzeniami opalnymi gazem (w przypadku istnienia możliwości technicznych i ekonomicznych podłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej) oraz OZE (głównie pompy ciepła),
- wymiana niskosprawnych kotłów na paliwa stałe (głównie na węgiel) na:
 - ogrzewanie elektryczne;
 - kotły zasilane olejem opałowym,
 - urządzenia opalane gazem (ze zbiornika),
 - nowe kotły węglowe lub na biomasę zasilane automatycznie spełniające minimum wymogi jakościowe ekoprojektu dla urządzeń na paliwa stałe.

Wymiany niskosprawnych źródeł ciepła należy przeprowadzać w budynkach mieszkalnych (jedno i wielorodzinnych), budynkach użyteczności publicznej, budynkach usługowych, produkcyjnych i handlowych.

- stosowanie w nowo powstałych budynkach hierarchii źródeł ogrzewania: OZE (pompy ciepła), podłączenie do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej w przypadku istnienia możliwości technicznych i ekonomicznych), ogrzewanie elektryczne, urządzenia opalane olejem, montaż nowych kotłów węglowych lub na biomasę zasilanych automatycznie spełniających minimum wymogi jakościowe ekoprojektu dla urządzeń na paliwa stałe.

Termomodernizacja: w ramach działania w celu zwiększenia efektywności energetycznej budynków, w których dokonywana jest wymiana urządzeń grzewczych należy prowadzić działania termomodernizacyjne, tj. docieplenie ścian, stropów, dachów, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. W celu określenia kierunku inwestycji, warto, aby termoizolacja poprzedzona była badaniem termowizyjnym lub audytem energetycznym.

Jednostka realizująca zadanie: wójtowie, burmistrzowie gmin strefy opolskiej, właściciele i zarządzający lokalami, budynkami i nieruchomościami.

Efekt rzeczowy dla powiatu kluczborskiego: Wymagana powierzchnia, na której należy zmienić sposób ogrzewania [m²]:

- 2020 r: 0,
- 2021 r: 8 680,
- 2022 r: 13 020,
- 2023 r: 13 020,
- 2024 r: 17 360,
- 2025 r: 17 360,
- 2026 r: 17 360,
- **łącznie: 86 800, przy szacunkowych kosztach wynoszących 11 878 tys. zł.**

2. Działanie nr PL1602/02 Prowadzenie edukacji ekologicznej (ulotki, imprezy, akcje edukacyjne, audycje, konferencje, działania informacyjne i szkoleniowe) związanej z ochroną powietrza

Działanie powinno być realizowane m.in. poprzez:

- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza;
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza;
- informowanie mieszkańców o przepisach obowiązujących w zakresie ochrony powietrza (m.in. zakazu spalania odpadów, przestrzegania uchwały antysmogowej).

Informacje o działaniach edukacyjnych powinny być przekazywane przez jednostki prowadzące te akcje do samorządów gminnych w celu przekazania informacji do Urzędu Marszałkowskiego.

Jednostka realizująca zadanie: wójtowie, burmistrzowie gmin strefy opolskiej, organizacje pożytku publicznego, jednostki oświatowe.

Efekt rzeczowy: minimum jedno wydarzenie edukacyjne związane z ochroną powietrza w roku w gminie.

3. Działanie nr PL1602/03 Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów

Działalność kontrolna powinna dotyczyć:

- przestrzegania zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach;
- przestrzegania zakazu spalania odpadów zielonych, a także przestrzegania zakazu wypalania traw i łąk;
- przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej.

Kontrole mogą dotyczyć: gospodarstw domowych, obiektów należących do podmiotów gospodarczych, obiektów użyteczności publicznej.

Jednostka realizująca zadanie: wójtowie, burmistrzowie gmin strefy opolskiej, straż miejska/gminna, Policja.

Efekt rzeczowy: minimum 20 kontroli w ciągu roku na terenie gmin miejsko-wiejskich.

Aktualizacja Programu Ochrony Powietrza przyjęta w 2023 roku zobowiązała gminy do realizacji dodatkowego działania (nr PL1602/04) polegającego na weryfikacji źródeł spalania paliw na terenie strefy opolskiej.

Działanie powinno być realizowane poprzez:

- prowadzenie weryfikacji źródeł ciepła w oparciu o informacje zawarte w Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków
- zestawienie źródeł spalania paliw z powierzchnią, której dotyczą

Jednostka realizująca zadanie: wójtowie, burmistrzowie gmin strefy opolskiej, Prezydent Kędzierzyna-Koźla.

Weryfikację źródeł ciepła można przeprowadzić metodą wywiadu bezpośredniego, metodą rejestrową oraz metodą kombinowaną.

- metoda wywiadu bezpośredniego polega na wypełnianiu formularza w formie papierowej lub elektronicznej (np. poprzez wykorzystanie aplikacji) przez mieszkańca lub przedstawiciela gminy podczas wizji terenowej. W ramach tej metody informacje pozyskuje się od użytkowników nieruchomości w sposób pośredni lub bezpośredni.
- metoda rejestrowa polega na analizie danych zawartych w rejestrach administracyjnych. W ramach tej metody należy zestawić dane pochodzące z CEEB z danymi uwzględniającymi powierzchnię analizowanej nieruchomości np. danych podatkowych, bazy danych obiektów topograficznych (BDOT10k).
- metoda kombinowana jest połączeniem metody rejestrowej z metodą wywiadu bezpośredniego.

Na terenie gminy Wołczyn od 1 listopada 2017 roku obowiązuje także uchwała Sejmiku Województwa Opolskiego nr XXXII/367/2017 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa opolskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw oraz jej nowelizacja przyjęta uchwałą nr XXXVI/368/2021 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 30 listopada 2021 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa opolskiego ograniczeń i zakazów w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.

6.1.2 Źródła zanieczyszczeń powietrza w gminie Wołczyn

Gmina Wołczyn położona jest z dala od dużych, przemysłowych aglomeracji miejskich. W najbliższym sąsiedztwie gminy znajduje się jedynie jedno większe miasto - Kluczbork. Na terenie gminy Wołczyn nie ma dużych zakładów przemysłowych. Jedynym większym przedsiębiorstwem zlokalizowanym na terenie miasta Wołczyn jest Lesaffre Polska S.A. (dawna fabryka drożdży), prowadząca działalność głównie w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego i produkcji drożdży piekarskich i paszowych. W związku z powyższym poziom emisji w gminie wyznacza głównie emisja niska.

Do największych zakładów i emitatorów zanieczyszczeń do powietrza na terenie gminy Wołczyn należą:

- Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Wołczynie
- Samson Agro Sp z o.o. – producent beczkowozów, rozrzutników i ładowarek (dawniej Pichon sp z o.o.)
- Huta Szkła Kama – Vitrum, Wołczyn,
- PHU Formax, Wołczyn,
- Promex Rożnów, Skąłagi – przedsiębiorstwo rolne,
- Przedsiębiorstwo Rolne Agro-Ferm Sp z o.o., Wierzbica Górna,
- Przedsiębiorstwo Rolne Kłos sp. z o.o., Krzywiczyny,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Wołczyn,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Brzezinki, Brzezinki Osiedle,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Osiedle, Wierzbica Górna,
- Lesaffre Polska S.A. Wołczyn – producent drożdży piekarskich,
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Wołczynie,
- Fabryka Mebli „Piaski” Henryk Kaczorowski w Wołczynie,
- Biuro handlowe „GAMA” w Wołczynie,
- Przedsiębiorstwo KISIELEWSKI Sp. z o.o. , projektowanie, produkcja oraz pomiarami silników i generatorów elektrycznych,
- ALUPERFEKT Sp. z o.o. Wołczyn – producent okien i drzwi,
- Auto Zaremba – Ligota Wołczyńska - Produkcja i wymiana : burty, zabudowy, przyczepy rolnicze.

Tabela 7. Emisja zanieczyszczeń na terenie powiatu kluczborskiego w latach 2020-2023

Lp.	Rodzaj zanieczyszczenia	Emisja zanieczyszczeń [Mg/rok]			
		2020	2021	2022	2023
1.	SO ₂	90	94	101	85
2.	CO ₂	49 662	57 095	57 469	43 294
3.	CO	48	63	55	49
4.	NO _x	55	64	56	46

[Źródło: GUS BDL]

System ciepłowniczy miasta Wołczyn obsługiwany jest przez Energetykę Ciepłą Opolszczyzny S.A. Największą grupę odbiorców ciepła sieciowego stanowi sektor mieszkaniowy. Jego udział wynosi (wg Planu gospodarki niskoemisyjnej gminy Wołczyn) blisko 92% łącznego zużycia ciepła w gminie Wołczyn. Pozostali odbiorcy – użyteczność publiczna oraz handel i usługi stanowią ok. 8%).

Duży wpływ na wielkość niskiej emisji ma też stopień zgazyfikowania danego obszaru. W gminie Wołczyn z sieci gazowej w 2023 roku korzystało 5 294 osób, co stanowi ponad 40% ogółu mieszkańców zamieszkujących obszar gminy.

Tabela 8. Sieć gazowa i zużycie gazu w gminie Wołczyn

Lp.	JST	Długość czynnej sieci ogółem [m]				Czynne przyłącza do budynków [m]				Zużycie gazu [MWh]			
		2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
1.	Wołczyn	71 745	72 455	72 736	72 922	561	579	594	598	9 063,4	10 560,2	11 186,9	10 169,2

[Źródło: GUS BDL]

Emisja niska

Emisja niska obejmuje emisję ze źródeł niezorganizowanych, do których zalicza się głównie paleniska domowe, małe kotłownie, warsztaty rzemieślnicze i rolnicze. Wielkość tej emisji jest trudna do oszacowania. Na terenach o rozwiniętej sieci ciepłowniczej lub gazowej wynosi od kilku do kilkunastu procent, natomiast na obszarach, których nie obejmują centralne systemy ciepłownicze, zwłaszcza na obszarach wiejskich, do kilkudziesięciu procent. Na obszarze gminy Wołczyn dominującym paliwem stosowanym do ogrzewania mieszkań jest węgiel kamienny.

Na pozostałym terenie gminy Wołczyn, gdzie nie występuje scentralizowany system ciepłowniczy, potrzeby ciepłe odbiorców są w pełni zaspakajane przez: lokalne kotłownie i indywidualne źródła zasilające odbiorców gospodarstw domowych. Kotłownie lokalne zasilają bezpośrednio instalacje centralnego ogrzewania (c.o.) oraz ciepłej wody użytkowej (c.w.u.), wentylacji oraz technologii obiektów: mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz obiektów usługowych i przemysłowych. Potrzeby ciepłe odbiorców na terenach wiejskich zaspokajane są w większości przez instalacje indywidualne. Wykazują one często bardzo niską sprawność i nie posiadają urządzeń ochrony powietrza. Problemem w gminie, jak i całym województwie są wciąż przestarzałe źródła ciepła przystosowane na paliwa stałe z bardzo niską sprawnością oraz spalanie, ze względów ekonomicznych lub braku świadomości, paliw niskogatunkowych, a nawet odpadów palnych powstających w gospodarstwach domowych. W związku z czym instalacje indywidualne stanowią największe źródło zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Wołczyn. Wielkość emisji wykazuje zmienność sezonową związaną z okresem grzewczym.

Gmina od wielu lat prowadzi działania związane z ograniczeniem niskiej emisji. W latach 2022-2023 na terenie gminy zlikwidowano 61 wysokoemisyjnych kotłów na paliwo stałe ogrzewających powierzchnię 6361,82 m², i wymieniono na następujące źródła:

- gazowe – 3114,82 m²
- pompa ciepła – 1693 m²
- urządzenie na paliwo stałe biomasa - klasa 5 lub ekoprojekt – 500 m².

Osiągnięty efekt ekologiczny to redukcja emisji zanieczyszczeń [kg/rok]:

- PM10 – 3173,14
- PM2,5 – 3128,72
- B(a)P – 1,81

Poniesione koszty z budżetu gminy na dofinansowanie dla wymiany ogrzewania na ogrzewanie proekologiczne w latach 2022-2023 wyniosły 76 965,73 zł.

Emisja liniowa (komunikacyjna)

Obok energetyki do największych źródeł zanieczyszczenia powietrza zaliczana jest komunikacja. W wyniku spalania paliw w silnikach samochodowych do atmosfery przedostają się zanieczyszczenia gazowe: tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i węglowodory (szczególnie benzen) oraz pyły zawierające m.in. związki ołowiu, kadmu, niklu i miedzi. Największymi źródłami zanieczyszczeń są główne arterie komunikacyjne o dużym natężeniu ruchu, a zwłaszcza trasy tranzytowe w ruchu ponadregionalnym. Generalnie oddziaływanie ruchu samochodowego na środowisko ma tendencje rosnącą. Wciąż wzrasta liczba pojazdów poruszających się na drogach.

Głównym liniowym źródłem emisji zanieczyszczeń w gminie jest przede wszystkim droga krajowa nr 42 relacji Kamienna-Rudnik. Pozostałe drogi – powiatowe i gminne, z uwagi na niewielkie natężenie ruchu stanowią niewielkie źródło emisji zanieczyszczeń.

Źródła energii odnawialnej

Odnawialne źródła energii należą do źródeł energii powszechnie dostępnych, bezgranicznie zasobnych, odnawialnych samoistnie w procesach naturalnych, mających minimalny wpływ na środowisko. Odnawialne źródła energii są źródłami wykorzystującymi w procesie przetwarzania niezakumulowaną energię w rozmaitych postaciach, w szczególności energię rzek, wiatru, biomasy (słoma, odpady drzewne, uprawy energetyczne, biogaz rolniczy, biogaz wysypiskowy). Spalanie tradycyjnych surowców energetycznych w elektrowniach, zakładach przemysłowych, kotłach grzewczych i pojazdach powoduje m.in. efekt cieplarniany i niszczenie ozonowej warstwy atmosfery i z tego powodu jest główną przyczyną degradacji środowiska naturalnego, niezbędnym, więc stało się poszukiwanie alternatywnych źródeł energii.

Powiat kluczborski, w tym gmina Wołczyn jest potencjalnie obszarem wytwarzania energii odnawialnej przede wszystkim wykorzystującej energię słoneczną, biopaliwa oraz energię wodną na bazie rzeki Stobrawy. Gmina Wołczyn posiada także zasoby wód termalnych, możliwych do wykorzystania w celach energetycznych.

Tak jak na terenie całego kraju, również w gminie Wołczyn w ostatnim czasie rozpoczęły się intensywne prace nad lokalizowaniem elektrowni fotowoltaicznych. Decyzje środowiskowe wydano dla 45 farm zlokalizowanych na terenie prawie całej gminy, a postępowania są prowadzone dla kolejnych 5 w: Duczowie Wielkim, Wierzchach, Duczowie i Brzezinkach. Elektrownie fotowoltaiczne powstały już w: Wąsicach, Wierzbicy Górnej i Skąłagach.

Biopaliwem nazywamy paliwo o określonych parametrach z surowca roślinnego lub zwierzęcego uzyskanego jako odpad lub celowy produkt, bądź w procesie biologicznej degradacji biomasy lub w procesie rozkładu termicznego biomasy z niedomiarem tlenu. Bliskoznacznym pojęciem jest biomasa, często niesłusznie używana zamiennie z biopaliwem. Biomasa jest, bowiem surowcem do uzyskania biopaliwa, w pewnych przypadkach jest rzeczywiście biopaliwem (np. słoma). Rozważając możliwość energetycznego wykorzystania biopaliw należy je podzielić na: stałe, płynne i gazowe (biogaz). Biopaliwa mogą być używane na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (drewna i odpadów drzewnych, słomy, upraw specjalnych roślin energetycznych, osadów ściekowych), gazowych w postaci biogazu lub przetwarzana na paliwa ciekłe (olej, alkohol).

Na obszarze gminy Wołczyn produkuje się rocznie znaczne ilości słomy oraz siana. Słoma jest częściowo wykorzystywana jako ściółka i pasza w hodowli zwierząt oraz do nawożenia pól. Nadwyżki słomy są wykorzystywane m.in. dla celów energetycznych – produkuje się z nich brykiet.

Lesistość gminy Wołczyn wynosi ok. 27,7% powierzchni, a grunty leśne zajmują ok. 6,7 tys. ha. Szacuje się, że w lasach pozostaje bardzo duża ilość odpadów drzewnych mających istotny wpływ na wytworzenie energii odnawialnej. Odpady drewna można pozyskiwać w wyniku prowadzonej gospodarki leśnej, z zakładów przeróbki drewna oraz uprawy roślin energetycznych. Gmina Wołczyn posiada znaczący potencjał wykorzystania drewna i odpadów drzewnych do celów energetycznych.

Uprawa specjalnych roślin energetycznych – szybko rosnących roślin drzewiastych, głównie z gatunku wierzby (*Salix viminalis*) – daje możliwość wykorzystania mało urodzajnych lub skażonych gleb pod uprawę, co stwarza możliwości wdrażania alternatywnej produkcji rolnej. Zaletą upraw energetycznych jest jednorodność dostarczanego materiału, a ostatecznie uzyskanego w ten sposób biopaliwa.

W województwie opolskim rozpoznano, w tym w Wołczynie, wody o walorach leczniczych i termalnych. Termalne wody typu Cl-Na-Ca,Fe występujące w warunkach artezyjskich na głębokości

od 830 do 1100 m w utworach karbońsko-permsko-triasowych, o mineralizacji 24 g/dm³ i temperaturze na wypływie wynoszącej 43°C. Maksymalna wydajność ujęcia wynosiła 28,7 m³/h, ostatecznie jednak zasoby eksploatacyjne przyjęto w wysokości 8 m³/h. Planów budowy uzdrowiska nie zrealizowano, a ujęcia dotychczas nie zagospodarowano. Problemem wykorzystania wód z Wołczyna jest stan techniczny otworów wykonanych w początkach lat 80-tych XX wieku. Prawdopodobnie przystosowanie ich do eksploatacji będzie wymagać kosztownych zabiegów rekonstrukcyjnych. Ponadto wykorzystanie wód termalnych wymaga skomplikowanej i kosztownej procedury związanej z uruchomieniem takiej działalności.

6.1.3 Prognoza stanu środowiska

Do czynników które obecnie determinują występowanie naruszeń standardów czystości powietrza atmosferycznego zaliczyć należy: niską emisję zanieczyszczeń ze spalania paliw w lokalnych kotłowniach oraz niską emisję związaną z ruchem drogowym. Tempo zmian w tych obszarach będzie miało wpływ na to jak szybko stan czystości powietrza atmosferycznego będzie ulegał poprawie lub pogorszeniu.

W przypadku ruchu samochodowego minimalizacja emisji zanieczyszczeń uzależniona będzie w głównej mierze od stopnia w jakim uda się zminimalizować użycie indywidualnych środków transportu, a zmaksymalizować wykorzystanie transportu publicznego, poprawić stan techniczny parku samochodowego, ograniczyć czas podróży i tym samym ilość zużywanych paliw, itd. Na obecnym etapie trudno jest prognozować w jakim stopniu poszczególne czynniki przyczynią się do poprawy sytuacji w tym obszarze. W przypadku wieku parku samochodowego obserwuje się negatywne trendy, które z pewnością będą przyczyniać się do zwiększenia ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do środowiska. Trudno prognozować w jakim stopniu trend ten zostanie zrównoważony wprowadzaniem na rynek aut hybrydowych czy wyłącznie z napędem elektrycznym. Do tej pory następował wzrost zużycia energii finalnej w sektorze transportu prywatnego i komercyjnego.

Jednakże działania planowane w zakresie ograniczania niskiej emisji przewidują istotne modernizacje parku przewoźników, co z kolei może wpłynąć na poprawę czystości powietrza. Stale rozbudowywana sieć połączeń drogowych, a ostatnio także nabierający rozpędu rozwój infrastruktury kolejowej z pewnością przyczynią się do ograniczenia czasu użytkowania indywidualnych środków transportu, co także wpłynie pozytywnie na czystość powietrza atmosferycznego. Ostateczny bilans tych działań powinien wpłynąć na utrwalenie pozytywnego trendu we wzroście liczby stref klasyfikowanych jako "A" w kontekście czystości powietrza atmosferycznego.

Natomiast w przypadku niskiej emisji związanej ze stacjonarnymi źródłami zanieczyszczeń, które powodują największe negatywne oddziaływania na jakość powietrza na terenach wiejskich, ze względu na realizowane w tym obszarze na znaczącą skalę działania inwestycyjne, dotowane m.in. przez program „Czyste powietrze” czy „Mój prąd”, może nastąpić poprawa. Ciągłe potrzebne jest tutaj wsparcie finansowe mieszkańców. Działania, które w sposób powszechny są planowane do realizacji to między innymi: wymiana niskosprawnych kotłów węglowych i zastąpienie ich niskoemisyjnymi kotłami węglowymi, olejowymi bądź gazowymi, stosowanie ogrzewania elektrycznego, stosowanie bezemisyjnych źródeł ciepła (pomp ciepła, paneli słonecznych czy FV). W przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych należy także uwzględnić możliwość negatywnego oddziaływania na ptaki i nietoperze, co ograniczy negatywne oddziaływanie na gatunki chronione.

Zmniejszenie emisji nastąpi także po planowanych przez gminę modernizacjach obiektów publicznych oraz budowie ciągów pieszo-rowerowych.

Na terenie gminy Wołczyn zidentyfikowano priorytetowe obszary działań w tym zakresie. Należą do nich:

- obiekty gminy Wołczyn i jednostek organizacyjnych gminy, jako te, na które gmina Wołczyn ma największy wpływ i gdzie zaplanowane zadania mogą być przykładem wdrażania dobrych praktyk dla mieszkańców gminy,
- budownictwo mieszkaniowe jako sektor, który ma najbardziej istotny wpływ na wielkość emisji dwutlenku węgla na terenie gminy Wołczyn,
- transport jako sektor, w którym odnotowano wzrost finalnego zużycia energii oraz wzrost oszacowanej emisji dwutlenku węgla, w tym działania w zakresie mobilności miejskiej.

Istotnym elementem w tym obszarze powinno być także wsparcie dla budowy instalacji odnawialnych źródeł energii. Realizacja przedsięwzięć z zakresu fotowoltaiki i energetyki wiatrowej będzie możliwa jeżeli przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko, której konieczność przeprowadzenia stwierdzono w toku prowadzonego, w trybie ustawy ooś, postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wykaże brak negatywnego oddziaływania na awifaunę, chiropterofaunę i krajobraz. Przy zachowaniu wysokiej jakości procedury decyzji środowiskowych i oceny oddziaływania na środowisko oraz biorąc pod uwagę wysokie walory krajobrazu w gminie nie przewiduje się degradacji krajobrazu na najcenniejszych pod tym względem terenach gminy.

6.1.4 *Ochrona klimatu i jakości powietrza w kontekście zagadnień horyzontalnych*

Niewątpliwie zagadnienia ochrony klimatu i jakości powietrza atmosferycznego wiążą się bezpośrednio ze zmianami klimatycznymi. Obserwowany i prognozowany wzrost temperatur, wzrost intensywności zjawisk atmosferycznych mogą mieć zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ na stopień zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Na przykład o ile wzrost temperatury może zredukować ilość generowanych w procesie produkcji ciepła zanieczyszczeń, to o tyle wzrost zapotrzebowania na chłód spowoduje wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną, której produkcja także wymaga zużycia paliw kopalnych. Trudno zatem na obecnym etapie przewidzieć w sposób ilościowy skutki zmian klimatycznych w tym obszarze interwencji.

W przypadku produkcji energii elektrycznej, wzrost temperatur skutkuje generalnym spadkiem zużycia energii elektrycznej, podczas gdy spadek temperatur zwiększa konsumpcję energii. Zatem generalnie w obszarze produkcji energii czynnik klimatyczny może skutkować redukcją emisji zanieczyszczeń. Odwrotny trend może występować w przypadku środków komunikacji, gdzie wzrost temperatur może prowadzić do wzrostu zużycia paliwa, np. w związku z intensywniejszym korzystaniem z klimatyzacji samochodowej. Wzrost średnich temperatur zredukuje zapotrzebowanie na ciepło, a tym samym może przyczynić się do redukcji niskiej emisji.

Jednym z najważniejszych zagadnień w tym obszarze interwencji jest konieczność prowadzenia szeroko zakrojonych działań edukacyjnych wśród mieszkańców w zakresie: szkodliwości spalania odpadów w piecach, promocji nowoczesnych technologii ciepłych oraz odnawialnych źródeł energii. Dużą rolę mogą odegrać tu szkoły prowadząc edukację ekologiczną wśród uczniów.

6.1.5 *Analiza SWOT*

W następnej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji Ochrona klimatu i jakości powietrza dla gminy Wołczyn.

Tabela 9. Analiza SWOT w obszarze interwencji Ochrona klimatu i jakości powietrza dla gminy Wołczyn

Obszar interwencji: Ochrona klimatu i jakości powietrza	
Mocne strony	Słabe strony
- znaczny udział pozyskiwanej energii z gazu ziemnego w budynkach użyteczności publicznej oraz zakładach przemysłowych, - wymienione źródła ciepła (podłączenie do sieci gazowej i ciepłej) w obiektach gminnych i mieszkalnych na terenie miasta, - funkcjonujące systemy ciepłownicze i możliwość kolejnych podłączeń, - dostęp do gazu sieciowego, możliwość wykorzystania go do ogrzewania, - występowanie wód termalnych i leczniczych - przeprowadzane modernizacje i remonty dróg	- dominacja węgla kamiennego w strukturze zużytego paliwa w budynkach mieszkalnych (oprócz komunalnych), - opalanie indywidualnych palenisk domowych paliwem o niskiej jakości, - spalanie odpadów w paleniskach domowych, - niska świadomość społeczeństwa.
Szanse	Zagrożenia
- wprowadzanie nowych technologii zwiększających wykorzystanie paliw alternatywnych i odnawialnych źródeł energii, - realizowanie zapisów z POP, - zwiększenie wykorzystania paliw alternatywnych i odnawialnych źródeł energii, - potencjalne możliwości wykorzystywania energii słonecznej, - upowszechnianie informacji o rozmieszczeniu i możliwościach technicznych wykorzystania potencjału energetycznego poszczególnych rodzajów odnawialnych źródeł energii - planowana budowa ciągów pieszo-rowerowych, centrum przesiadkowego w Wołczynie, - wsparcie projektów w zakresie budowy urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii odnawialnej, - upowszechnianie informacji o szkodliwości niskiej emisji	- zanieczyszczenie powietrza ozonem, benzo(a)pirenem, pyłem zawieszonym PM_{2,5} oraz pyłem zawieszonym PM₁₀ pochodzącymi z niskiej emisji, - zanieczyszczenie powietrza powodowane przez emisję komunikacyjną, - długi okres zwrotu inwestycji, wysokie koszty zakupu i montażu instalacji, - występowanie zjawiska ubóstwa energetycznego.

[Źródło: opracowanie własne]

6.2. Zagrożenia hałasem

6.2.1 Ocena stanu środowiska w zakresie zagrożenia hałasem

Zagadnienie hałasu zewnętrznego na obszarze gminy Wołczyn, ale także całego województwa opolskiego stanowi istotny problem. Na klimat akustyczny gminy Wołczyn, jak i całego województwa opolskiego wpływa w głównej mierze hałas komunikacyjny, a w szczególności hałas drogowy. Spowodowane jest to ciągłym wzrostem natężenia ruchu, zwłaszcza udziałem transportu ciężkiego, stanem technicznym pojazdów, stanem technicznym nawierzchni dróg, jej rodzaju, organizacji ruchu drogowego oraz rodzaju zabudowy wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

W zależności od pochodzenia rozróżniamy następujące kategorie hałasu:

- hałas komunikacyjny (komunikacja samochodowa, kolejowa i lotnicza oraz obiekty z nią związane),
- hałas przemysłowy (zakłady przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe emitujące hałas do środowiska),
- hałas komunalny (obiekty publiczne związane z hałaśliwą działalnością np. stadiony, tereny zabaw itp., transport dostawczy, urządzenia oczyszczania miasta i maszyny budowlane).

Podstawowym wskaźnikiem oceny zanieczyszczenia środowiska hałasem jest wskaźnik L_{Aeq} tzw. równoważny poziom dźwięku, który jest uśrednionym poziomem dźwięku w funkcji czasu. Stanowi on wartość porównawczą z dopuszczalnym poziomem hałasu, określonym dla wyróżnionego przeznaczenia terenu.

Na terenie województwa opolskiego monitoring stanu akustycznego w środowisku prowadzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Opolu. Według ustawy Prawo ochrony środowiska okresowe pomiary hałasu prowadzone są również przez zarządców dróg i linii kolejowych. Natomiast mapy hałasu mają obowiązek sporządzać jeszcze miasta powyżej 100 000 mieszkańców.

Hałas drogowy

Do najbardziej uciążliwych źródeł hałasu w środowisku należy komunikacja drogowa, która emituje około 80 % wszystkich hałasów rozprzestrzeniających się na terenach osadniczych. Na poziom hałasu drogowego mają przede wszystkim wpływ: natężenie ruchu komunikacyjnego, udział transportu ciężkiego w strumieniu ruchu, prędkość ruchu pojazdów, stan techniczny pojazdów, odległość zabudowy mieszkaniowej, stan i rodzaj nawierzchni, płynność ruchu i sposób eksploatacji pojazdów.

Na obszarze gminy głównym źródłem uciążliwości akustycznej jest hałas komunikacyjny, którego największe natężenie występuje w okolicach oddziaływania komunikacyjnego drogi krajowej nr 42.

Podstawą dla zarządzania stanem akustycznym w środowisku są mapy akustyczne. Mapy akustyczne są sporządzane przez zarządców dróg i linii kolejowych, dla:

- a) dróg, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie,
- b) linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie.

W ramach ostatnio opracowanych map określone zostały m.in. obszary naruszeń dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, wielkości emisji i imisji hałasu oraz tereny objęte prawną ochroną przed hałasem. Sporządzone przez zarządców dróg i linii kolejowych mapy akustyczne stanowiły materiał wejściowy do opracowania przez Województwo Opolskie „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa opolskiego”.

Badania natężenia ruchu prowadzone przez zarządzających drogami i kolejami, nie wskazały na konieczność opracowania map akustycznych dla odcinków dróg i kolei na obszarze gminy Wołczyn. Najbliżej leżący odcinek drogi, na którym stwierdzono natężenie ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie i dla którego sporządzono mapę akustyczną oraz uwzględniono w ww. POH, to odcinek drogi krajowej nr 42 przebiegający przez miasto Kluczbork.

W 2022 roku Centralne Laboratorium Badawcze Oddział w Opolu na zlecenie Departamentu Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, zgodnie z „Programem wykonawczym monitoringu klimatu akustycznego na 2022 rok”, przeprowadziło badania hałasu drogowego w Pokoju, Wołczynie i Łosiewie oraz kolejowego w Wołczynie i Łosiewie.

Pomiary hałasu drogowego zostały przeprowadzone w 9 punktach pomiarowych. W 6 lokalizacjach prowadzono krótkookresowe pomiary poziomu hałasu, a w pozostałych 3 punktach wykonano badania długookresowe. Pomiary hałasu kolejowego zostały wykonane w 2 punktach pomiarowych.

W wyniku analiz i pomiarów na ulicy Namysłowskiej w Wołczynie stwierdzono przekroczenia poziomów dopuszczalnych hałasu w porze dziennej, co potwierdza, że droga krajowa nr 42 niewątpliwie ma wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego miasta. Przebiega ona przez teren gminy na długości ok. 14,8 km, w tym na terenach gęsto zabudowanych miasta Wołczyna (ulice Namysłowska, Rynek, Kluczborska) i Ligoty Wołczyńskiej. Uciążliwość komunikacyjną odczuwają również mieszkańcy Wierzbicy Górnej i Markotowa Małego. Wyniki z przeprowadzonych badań hałasu drogowego krótkookresowego zostały zestawione w poniższej tabeli.

Tabela 10. Wyniki pomiaru hałasu krótkoterminowego w mieście Wołczyn w 2022 r.

Lp.	Punkt pomiarowy	Przeznaczenie terenu	Równoważny poziom dźwięku		Dopuszczalny poziom dźwięku [dB]		Wartość przekroczenia [dB]	
			LAeq D (6.00-22.00)	LAeq N (22.00- 6.00)	dzień	noc	dzień	noc
1.	Wołczyn, ul. Poznańska	Teren zabudowy mieszkaniowo usługowej	60,1	50,8	65	56	-	-
2.	Wołczyn, ul. Opolska	Teren zabudowy mieszkaniowo usługowej	59,9	52,2	65	56	-	-

[Źródło: GIOŚ]

Objaśnienia:

LAeqD – równoważny poziom hałasu dla pory dnia w decybelach [dB] (godz. 6:00 – 22:00);

LAeqN – równoważny poziom hałasu dla pory nocy w decybelach [dB] (godz. 22:00 – 6:00).

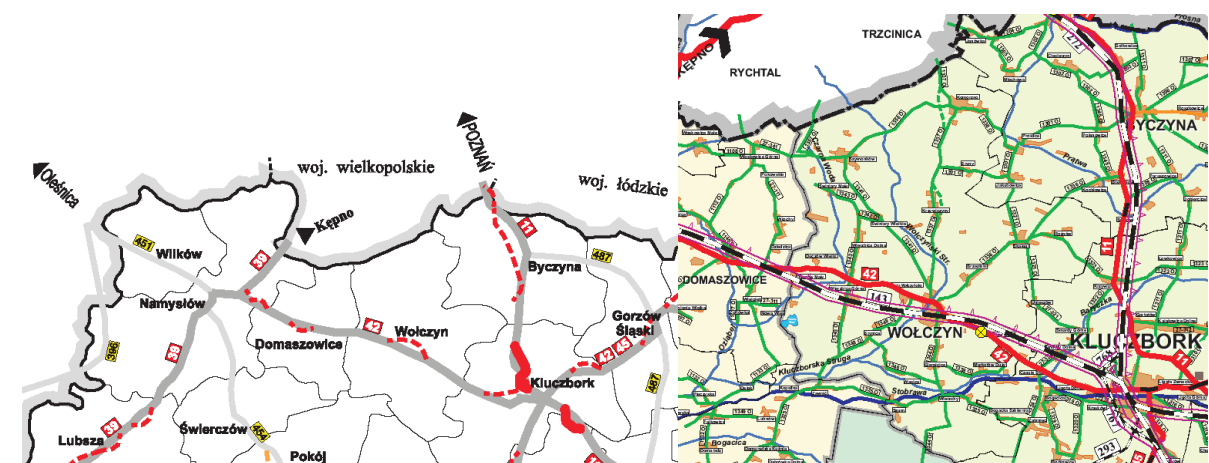
Podobnie jak hałas krótkookresowy, w 2022 roku w Wołczynie zostały wykonane pomiary hałasu długookresowego. Wyniki z przeprowadzonych badań hałasu drogowego długookresowego zostały zestawione w poniższej tabeli

Tabela 11. Wyniki pomiaru hałasu długoterminowego w mieście Wołczyn w 2022 r.

Lp.	Punkt pomiarowy	Przeznaczenie terenu	Równoważny poziom dźwięku		Dopuszczalny poziom dźwięku [dB]		Wartość przekroczenia [dB]	
			LAeq D (6.00-22.00)	LAeq N (22.00- 6.00)	dzień	noc	dzień	noc
1.	Wołczyn, ul. Namysłowska	Teren zabudowy wielorodzinnej	67,3	58,7	65	59	2,3	-

[Źródło: GIOŚ]

Należy zwrócić szczególną uwagę na właściwe planowanie przestrzenne w sąsiedztwie dróg krajowych o największym natężeniu ruchu. Należy to do obowiązków właściwych organów administracji publicznej. Przede wszystkim należy unikać lokalizowania nowej zabudowy mieszkaniowej przy drogach krajowych w strefie największego oddziaływania hałasu drogowego.

Rysunek 9. System komunikacyjny w gminie Wołczyn – drogi krajowe i powiatowe. [Źródło: Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego woj. opolskiego, UMWO]

Ponadto droga powiatowa nr 1336 łącząca drogi krajowe 42 i 11 (Wołczyn-Byczyna) o znacznym natężeniu ruchu ma prawdopodobnie (brak badań) wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego w

przyległych miejscowościach. Pozostałe drogi powiatowe i gminne tworzą układ uzupełniający o lokalnym znaczeniu transportowym przedstawionym na poniższej mapie i nie mają znaczącego wpływu na zagrożenie hałasem.

Hałas kolejowy

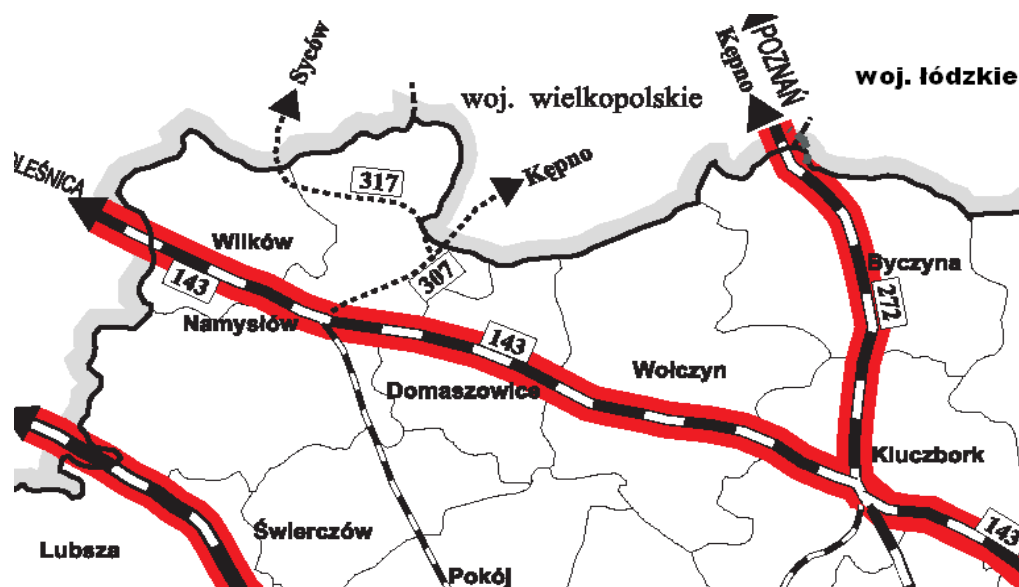
Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych. Przez teren gminy na odcinku 14,2 km przebiega pierwszorzędna linia kolejowa o randze krajowej nr 143 relacji Kalety - Wrocław.

Badania hałasu kolejowego w 2022 roku zostały przeprowadzone w Wołczynie przy ul. Przemysłowej. Stwierdzono przekroczenie hałasu w porze nocnej.

Tabela 12. Wyniki pomiaru hałasu kolejowego w 2022 roku.

Lp.	Punkt pomiarowy	Równoważny poziom dźwięku		Dopuszczalny poziom dźwięku [DB]		Wartość przekroczenia [DB]	
		LAeq D (6.00-22.00)	LAeq N (22.00- 6.00)	dzień	noc	dzień	noc
1.	Wołczyn, ul. Przemysłowa	55,1	56,7	61	56	-	0,7

(źródło: PMS/GIOŚ)

Rysunek 10. System kolejowy w gminie Wołczyn – drogi powiatowe. [Źródło: Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego woj. Opolskiego, UMWO]

Hałas przemysłowy

Z uwagi na lokalny charakter źródła hałasu przemysłowego źródła te mają charakter drugorzędny. Jednakże należy stwierdzić, że hałas przemysłowy, obok hałasu komunikacyjnego decyduje o ogólnym poziomie uciążliwości akustycznej na rozpatrywanym terenie. Pomiary hałasu wykonywane są przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w związku ze skargami mieszkańców lub zgodnie z przyjętym wcześniej planem kontroli zakładów.

Uciążliwość akustyczna obiektów przemysłowych oceniana jest na podstawie pomiarów, a prowadzący instalację emitującą ponadnormatywny hałas do środowiska zobowiązany jest wystąpić o wydanie pozwolenia na emisję hałasu w przypadku, gdy pomiary stwierdzają przekroczenie normatywnej wartości poziomu hałasu w środowisku. W przypadku ponownego stwierdzenia

przekroczeń wartości normatywnej, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska nalicza kary pieniężne odpowiednią decyzją. Poziom hałas przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od parku maszynowego, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych, a także prowadzonych procesów technologicznych.

Pewną uciążliwość powodują także zakłady rzemieślnicze i usługowe zlokalizowane blisko zabudowy o charakterze mieszkalnym. Do zakładów takich należą najczęściej: warsztaty mechaniki pojazdowej, blacharskie, ślusarskie, stolarskie, kamieniarskie i przetwórcze.

6.2.2 Prognoza stanu środowiska

Głównymi czynnikami kształtującymi klimat akustyczny i narażenie mieszkańców gminy na hałas jest komunikacja samochodowa. Lokalnie na hałas narażeni są także mieszkańcy terenów sąsiadujących z obszarami przemysłowymi, ale ze względu, w większości na oddalenie dużych zakładów przemysłowych od zabudowy mieszkalnej, w gminie Wołczyn nie jest to zjawisko znaczące. Tendencje zmian stopnia zagrożenia mieszkańców hałasem, uzależnione są głównie od następujących czynników:

- sposobu organizowania przestrzeni (planowanie przestrzenne),
- wzrostu ilości pojazdów i ich stanu technicznego, ilości pojazdów elektrycznych (cichych),
- planowanych remontów dróg, modernizacji, budowy obwodnic.

Biorąc pod uwagę wzrostowy trend ilości pojazdów należy zakładać wzrost "ilości hałasu" jaki będzie przenikał do otoczenia. Trend ten może być równoważony przez odpowiednie planowanie terenów komunikacji i terenów wrażliwych na hałas, wzrost ilości pojazdów elektrycznych oraz budowę obwodnic i wprowadzanie zieleni pełniącej funkcje izolacyjne. W gminie planowane są działania finansowane ze środków zewnętrznych w zakresie modernizacji dróg oraz budowy centrum przesiadkowego. Ponadto planowana jest również rozbudowa infrastruktury rowerowej, co niewątpliwie przyczyni się do zmniejszenia natężenia ruchu w miejscowościach, a w związku z czym do zmniejszenia zagrożenia hałasem.

6.2.3 Zagrożenie hałasem w kontekście zagadnień horyzontalnych

Zmiany klimatyczne, których skutków zaczynamy doświadczać już obecnie, które zgodnie z przewidywaniami będą się jeszcze nasilać, nie będą mieć bezpośredniego wpływu na stopień zagrożenia hałasem. Z pewnością można przypuszczać, że pewne działania (np. zmiany w typach stosowanych mieszanek do budowy nawierzchni drogowej) mogą wpływać na wielkość emisji hałasu, ale na obecnym etapie tego typu wpływ trudno wiarygodnie ocenić. Analogiczne wnioski można wyciągnąć analizując zagrożenie hałasem w kontekście nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Z punktu widzenia ochrony przed hałasem w skali województwa istotne są natomiast działania edukacyjne oraz prowadzony monitoring środowiska. Obecne przepisy prawne wymagają objęciem okresowym monitoringiem i mapowaniem akustycznym jedynie największe źródła hałasu, ale stwarzają także możliwość prowadzenia monitoringu na szczeblu powiatowym, o ile działanie takie zostanie uznane za konieczne przez starostów powiatowych. Działania edukacyjne powinny dotyczyć przede wszystkim zmiany postaw konsumenckich – ograniczania wykorzystania samochodów na rzecz promocji ruchu rowerowego i komunikacji publicznej.

6.2.4 Analiza SWOT

W następnej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji *Zagrożenie hałasem dla gminy Wołczyn*.

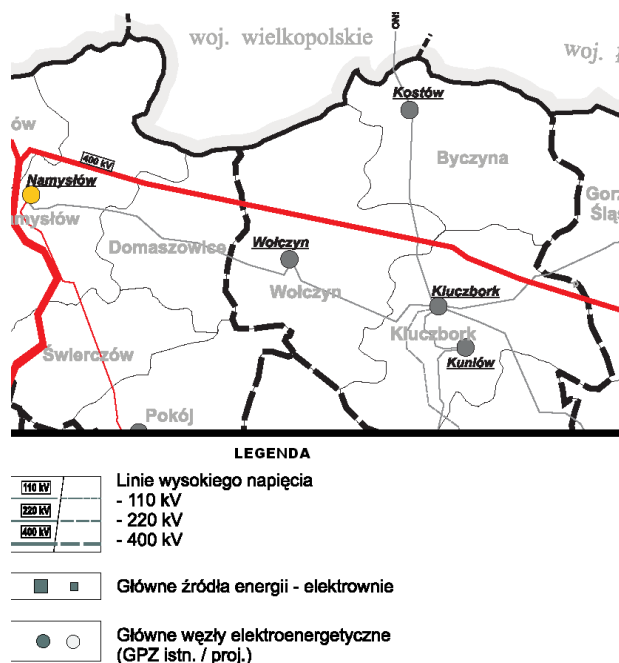
Tabela 13. Analiza SWOT w obszarze interwencji Zagrożenie hałasem dla gminy Wołczyn

Obszar interwencji: Zagrożenie hałasem	
Mocne strony	Słabe strony
- modernizacje dróg, - istniejące ścieżki rowerowe, - planowany rozwój ścieżek rowerowych, - planowane centrum przesiadkowe.	- niewystarczająca ilość zieleni pełniącej funkcje izolacyjne oraz innych zabezpieczeń przed hałasem komunikacyjnym, - podwyższony poziom hałasu przy najbliższej zabudowie w sąsiedztwie tras komunikacyjnych, w szczególności dróg krajowych.
Szanse	Zagrożenia
- zmiany postaw konsumenckich, - moda na zdrowy tryb życia i jazdę na rowerze, - samochody elektryczne, - realizacja Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa opolskiego, - wsparcie krajowe i UE na modernizację i budowę dróg i obwodnic, mobilność miejską.	- zwiększająca się liczba pojazdów mechanicznych, - usuwanie drzew i krzewów w okolicy dróg i zabudowy.

[Źródło: opracowanie własne]

6.3. Pola elektromagnetyczne

Polem elektromagnetycznym, zgodnie z art. 3 pkt 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 r. poz. 54), nazywa się pola elektryczne, magnetyczne i elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0 Hz do 300 GHz. Charakteryzują je takie wielkości fizyczne jak: gęstość mocy pola (W/m^2) oraz natężenie składowej elektrycznej (V/m) i magnetycznej (A/m) pola. Za najbardziej istotne źródła promieniowania elektromagnetycznego uznaje się: urządzenia radiokomunikacyjne, radiolokacyjne i radionawigacyjne oraz obiekty i urządzenia energetyczne. Nadmierne dawki promieniowania działają szkodliwie na wszystkie organizmy żywe, dlatego też ochrona przed szkodliwym promieniowaniem jest jednym z ważnych zadań ochrony środowiska.

Rysunek 11. Linie energetyczne wysokich napięć na terenie gminy Wołczyn. [Źródło: Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego woj. opolskiego, UMWO]

Pod względem rodzaju można wyróżnić promieniowanie jonizujące oraz niejonizujące, ze względu na źródło pochodzenia określa się promieniowanie naturalne (występujące w przyrodzie) i sztuczne

(wytworzone przez człowieka). Dla ochrony mieszkańców przed niejonizującym promieniowaniem elektromagnetycznym ogranicza się inwestowanie w bezpośrednim sąsiedztwie istniejących linii elektroenergetycznych wysokich i najwyższych napięć. Wymaga się okresowego wykonywania stosownych pomiarów - wg przepisów prawa powszechnego - dla wyznaczania rzeczywistych zasięgów stref oddziaływania linii i urządzeń oraz ew. ustalenia stref ograniczonego użytkowania. Należy dążyć do stopniowego zastępowania ograniczeń w zagospodarowywaniu terenów wzdłuż linii zmniejszaniem zasięgu ich oddziaływania osiąganym środkami technicznymi. Przy zbliżeniach linii do budynków mieszkalnych po stwierdzeniu przekroczenia dopuszczalnego rzeczywistego natężenia pola elektromagnetycznego wymaga się ekranowania linii.

6.3.1 Ocena stanu środowiska w zakresie pól elektromagnetycznych

Podobnie jak w przypadku pozostałych komponentów środowiska, tak i w przypadku pola elektromagnetycznego określone są dopuszczalne natężenia pola elektromagnetycznego, których dotrzymanie jest kontrolowane poprzez badania prowadzone w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Najczęściej spotykanymi źródłami mikrofal są urządzenia nadawczo-odbiorcze sieci telefonii komórkowej. Urządzenia takie znajdują się zwykle na specjalnych masztach bądź wysokich kominach i budynkach. Budzą one jednocześnie największy niepokój wśród społeczeństwa w odniesieniu do szkodliwości i wywierania wpływu w zakresie mikrofalowym.

Burzliwy rozwój telefonii komórkowej w ostatnich kilku latach, objawiający się ogromną liczbą samych telefonów oraz licznymi stacjami bazowymi instalowanymi na budynkach, w szczególności w dużych miastach, niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania tego typu łączności wywala emocje i budzi niepokój o zagrożenie dla zdrowia człowieka. Przeprowadzane systematycznie pomiary nie potwierdzają tych obaw.

Planowanie nowych lokalizacji dla stacji bazowych telefonii komórkowych powinno na każdym etapie uwzględniać obowiązujące wymogi prawne i budowlane.

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dokonuje się oceny poziomów pól elektromagnetycznych oraz obserwacji ich zmian. Zadaniem Głównego Inspektora Ochrony Środowiska jest prowadzenie okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Ponadto jest on zobowiązany do prowadzenia i corocznego aktualizowania rejestru, który zawiera informacje o terenach, na których stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Od 2021 roku zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych, w zakresie pomiarów natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego w przedziale częstotliwości co najmniej od 80 MHz do 40 GHz, punkty pomiarowe PMŚ wyznaczono dla stałej sieci monitoringu oraz dla monitoringu badawczego. Zgodnie z nim w ramach stałej sieci monitoringu punkty pomiarowe zlokalizowano w każdym mieście dla dwuletniego cyklu pomiarowego 2021-2022. Dodatkowo, w ramach monitoringu badawczego w każdej gminie ustalono 1 punkt pomiarowy dla 4 letniego okresu pomiarowego w latach 2021-2024. W latach 2021-2023 roku w województwie opolskim, przeprowadzono badania w 34 punktach pomiarowych. Wołczyn został objęty monitoringiem badawczym w 2023 roku. W punkcie zlokalizowanym przy ulicy Dworcowej składowa elektryczna E wyniosła: 0,77 V/m. Wyniki pozostają na niezmiennie niskim poziomie, znacząco poniżej progu dopuszczalnego, wynoszącego 28 V/m.

Tabela 14. Wyniki pomiarów stałej sieci monitoringu w punkcie pomiarowym Wołczyn ul.Dworcowa

Rok pomiaru	Wynik z 0,5 godziny pomiaru [V/m]	Niepewność pomiaru [V/m]	Wartość wskaźnika WM _E
2021	0,4	0,4	0,04
2023	0,77	0,52	0,08

Źródło: GIOŚ

6.3.2 Prognoza stanu środowiska

Pomimo ciągłego rozwoju technologii wykorzystującej pola elektromagnetyczne, zagęszczania się lokalizacji instalacji będących źródłem pól elektromagnetycznych, jest bardzo mało podobne, aby wystąpiły w perspektywie obowiązywania niniejszego Programu poziomy PEM naruszające normy określone rozporządzeniem. Nowe stacje telefonii komórkowej lokalizowane są w taki sposób, aby zasięgiem pokryć tereny jeszcze nim nie objęte. Na terenie województwa nie planuje się także lokalizacji żadnej infrastruktury, gdzie mogłyby być wykorzystywane technologie, które mogłyby stanowić zagrożenie ze względu na ponadnormatywny poziom PEM.

6.3.3 Zagrożenie polami elektromagnetycznymi w kontekście zagadnień horyzontalnych

W polskim systemie elektroenergetycznym dominują sieci napowietrzne, które w przeciwieństwie do sieci kablowych są silnie narażone na awarie spowodowane silnymi wiatrami i nadmiernym oblodzeniem. Występowanie ekstremalnych zjawisk pogodowych typu huragany, intensywne burze itp. może doprowadzić do zwiększenia ryzyka uszkodzenia linii przesyłowych i dystrybucyjnych, a zatem ograniczenia w dostarczaniu energii elektrycznej do odbiorców. Najważniejsze zjawiska wpływające na ryzyko zniszczeń sieci przesyłowych i dystrybucyjnych to występowanie burz, w tym burz śnieżnych, szadź katastrofalna i silny wiatr. Dla produkcji energii kluczowe znaczenie ma dostępność wody dla potrzeb chłodzenia. Pobór wody dla tych celów stanowi 70% całkowitych poborów wody w Polsce. W warunkach dużej zmienności opadów skrajne sytuacje (powódzie i susze) i wzrost nieregularności przepływów mogą zakłócić dostępność niezbędnych ilości wody, która wykorzystywana jest na cele chłodzenia. Może to spowodować obniżenie sprawności tradycyjnych elektrowni z chłodzeniem w obiegu otwartym oraz obniżenie ilości energii produkowanych przez te instalacje.

6.3.4 Analiza SWOT

W następnej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji *Pola elektromagnetyczne* dla gminy Wołczyn.

Tabela 15. Analiza SWOT w obszarze interwencji Pola elektromagnetyczne dla gminy Wołczyn

Obszar interwencji: Pola elektromagnetyczne	
Mocne strony	Słabe strony
- brak przekroczeń poziomów dopuszczalnych na terenie województwa, a w tym gminy Wołczyn, - brak w najbliższej perspektywie czasowej planowanych inwestycji, które stanowiłyby potencjalne źródło PEM o ponadnormatywnym poziomie, - ciągły monitoring poziomu pól elektromagnetycznych w wybranych lokalizacjach województwa opolskiego	- stosunkowo mała liczba punktów pomiarowych PEM monitorowanych przez GIOŚ, - brak powtarzalności lokalizacji punktów pomiarowych i tym samym brak możliwości określenia trendu zmian poziomu PEM, - brak obwarowań lokalizacyjnych dla instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne na terenie gminy.
Szanse	Zagrożenia
- istniejące ustawodawstwo i normy w zakresie dopuszczalnego poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku, sposób kontroli poziomu PEM zapewniającego możliwość prowadzenia stałego nadzoru tego obszaru interwencji.	- ciągły rozwój nowych technologii bezprzewodowej transmisji danych, rosnąca liczba źródeł promieniowania PEM, - brak nadzoru nad instalacjami amatorskimi anten i innych urządzeń mogących wpływać lokalnie na poziom PEM.

[Źródło: opracowanie własne]

6.4. Gospodarowanie wodami

Jednym z podstawowych dokumentów planistycznych w gospodarce wodnej jest Program Wodno-Środowiskowy Kraju. Określa on działania zmierzające do poprawy lub utrzymania dobrego stanu wód na poszczególnych obszarach dorzeczy w Polsce. W myśl art. 4 RDW, jego cele sformułowano następująco:

- niepogarszanie stanu części wód,
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych, dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,
- spełnienie wymagań specjalnych, zawartych w innych unijnych aktach prawnych i polskim prawie, w odniesieniu do obszarów chronionych (w tym wrażliwych na eutrofizację wywołaną zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł komunalnych, narażonych na zanieczyszczenia związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych, przeznaczonych do celów rekreacyjnych, do poboru wody dla zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, przeznaczonych do ochrony gatunków zwierząt wodnych o znaczeniu gospodarczym, do ochrony siedlisk lub gatunków, dla których utrzymanie stanu wód jest ważnym czynnikiem w ich ochronie),
- zaprzestanie lub stopniowe wyeliminowanie zrzutu substancji priorytetowych do środowiska lub ograniczone zrzuty tych substancji.

6.4.1 Ocena stanu środowiska w zakresie gospodarowania wodami

W obrębie gminy Wołczyn przebiegają ważne, lokalne struktury wodonośne. Około 40% powierzchni gminy leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 324 (Dolina Kopalna Kluczborka). Przez teren gminy przebiegają także czwartorzędowe wodonośne doliny kopalne Stobrawy-Widawy z odgałęzieniem rynnowym Wołczyna. Północno-wschodnia część gminy leży również w zasięgu jednej z czterech wyznaczonych zlewni chronionych w województwie opolskim – strategicznych obszarów ochronny wód powierzchniowych.

Na terenie gminy Wołczyn stwierdzono także występowanie wód termalnych - solanki o temperaturze +43,5 i składzie: Cl, Na, Ca, Br, Fe i Be. W ramach realizacji projektu badań "KREDA OPOLSKA" w 1981 roku odwiercony został otwór "VII A ", celem którego było zbadanie zasobów wody z utworów środkowego i dolnego pstręgo piaskowca. Otwór wykonano do głębokości 1100 metrów, zabezpieczając go do głębokości 831 m (ppt) rurami stalowymi, pozostała część jest bosa. Stwierdzono, że woda z udokumentowanego poziomu 830-1004 m posiada 23,3 g/dm³ składników stałych.

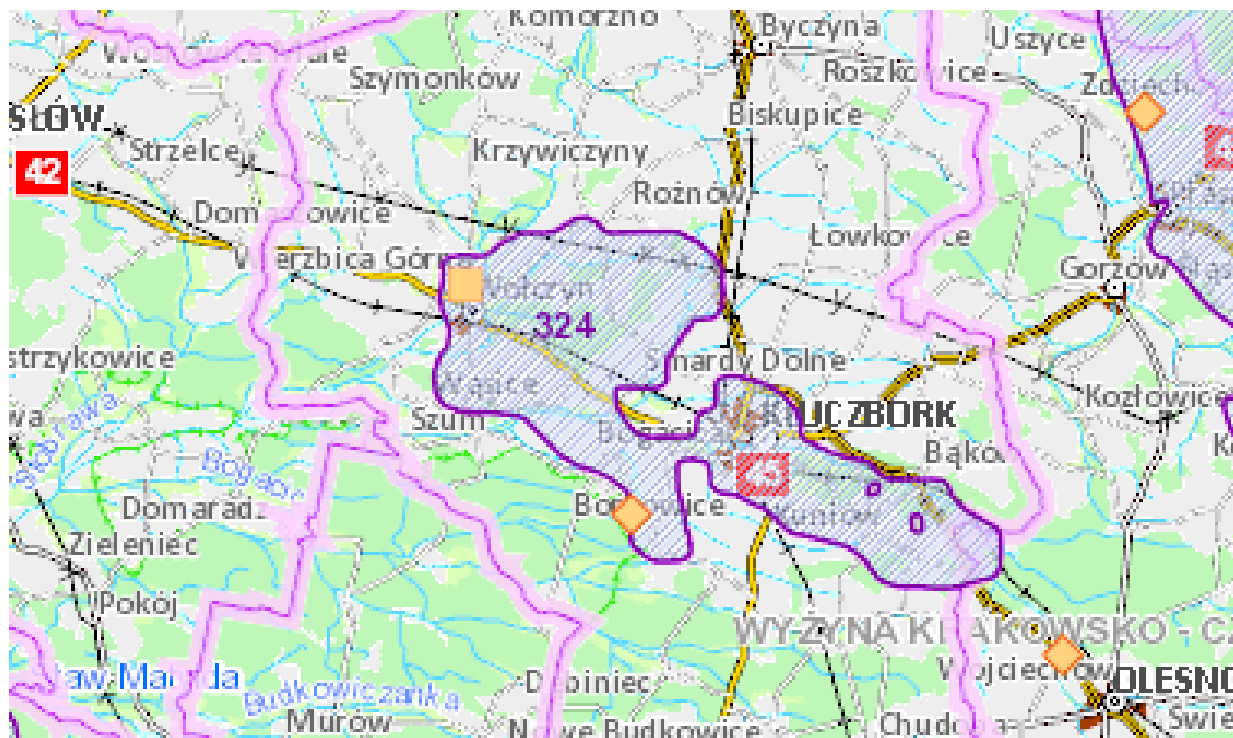
Największym zagrożeniem dla wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy Wołczyn jest brak kanalizacji sanitarnej (nieszczelne szamba, nielegalne wylewy zawartości szamb na pola itp.) oraz intensywna produkcja rolna.

Produkcja rolna, a w szczególności zabiegi agrotechniczne ze stosowaniem środków ochrony roślin i nawozów sztucznych oraz rozlewanie na pola gnojowicy, brak lub nieszczelne zbiorniki na obornik i gnojówkę mogą powodować zanieczyszczenia wód. W szczególności największe gospodarstwa związane z produkcją rolną lub hodowlą zwierząt mogą być istotnym źródłem zanieczyszczeń wód.

Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych są nierównomiernie rozmieszczone w przestrzeni województwa opolskiego. Nagromadzenie struktur wodonośnych występuje w środkowej części województwa. Obszar na północy województwa jest stosunkowo ubogi w wody podziemne. Jednakże na obszarze gminy Wołczyn wyróżniono zbiornik o wysokiej zasobności – tzw. GZWP nr 324 (Dolina kopalna

Kluczbork) – według Mapy obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony.

Rysunek 12. Główny zbiornik wód podziemnych – GZWP nr 324 – Dolina kopalna Kluczbork [Źródło: Na podstawie centralnej bazy danych geologicznych].

Tabela 16. Charakterystyka zbiornika GZWP nr 324 – Dolina kopalna Kluczbork

Lp.	Nazwa zbiornika	Wiek	Śr. głęb. [m]	Powierzchnia GZWP [km ²]	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. m ³ /d]
1.	Dolina kopalna Kluczborka	Q	Z	136.90	54.75

[Źródło: Na podstawie centralnej bazy danych geologicznych oraz Informatora PSH. Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce]

GZWP nr 324 wydzielono w obrębie utworów piaszczysto-żwirowych pochodzenia rzeczno i wodnolodowcowego o średniej miąższości 25 m. Stanowi on połączony czwartorzędowy poziom przypowierzchniowy i poziom dolny w obrębie struktur kopalnych. Na przeważającej części obszaru GZWP nr 324 zwierciadło wody użytkowego poziomu wodonośnego w utworach czwartorzędu ma charakter swobodny i zalega na głębokości od poniżej 1 m w dolinach rzek do ok. 15 m.

Wody podziemne o zwierciadle napiętym, występują lokalnie i są związane z pojawieniem się w profilu strefy aeracji płatów glin zwalowych. Miąższość wodonośnych utworów czwartorzędowych, na obszarze badań GZWP nr 324, jest zmienna i wynosi od kilku metrów w rejonie wychodni utworów przed czwartorzędowych do ok. 40 m w obrębie dolin kopalnych, średnio 25 m. Parametry filtracyjne tego kompleksu są różnicowane, wodoprzewodność mieści się w przedziale od kilkunastu m^2/d w strefie wypiętrzeń starszego podłoża do $1000 \text{ m}^2/\text{d}$, lokalnie w strukturach kopalnych może przekraczać $1000 \text{ m}^2/\text{d}$.

Główny wpływ na jakość wód podziemnych GZWP nr 324 mają zagrożenia pochodzące z działalności rolniczej. Mogą one stanowić źródło zanieczyszczeń związkami azotu.

Na obszarze gminy Wołczyn wody podziemne występują przede wszystkim w trzech poziomach wodonośnych – czwartorzędowym, trzeciorzędowym i triasowym. Znaczenie użytkowe mają przede wszystkim wody czwartorzędowe.

Generalnie wody czwartorzędowe są ściśle związane z doliną Stobrawy. Wskutek intensywnych procesów erozyjnych w utworach podłoża triasowego, wyerodowane zostały głębokie doliny wypełnione osadami przepuszczalnymi (głównie piaskiem i żwirem). Tworzą one system dolin kopalnych wód czwartorzędowych, podstawowych źródeł zaopatrzenia w wodę.

Na terenie gminy Wołczyn można wyróżnić dolinę:

- Stobrawy–Widawy, przebiegającą równoleżnikowo, o miąższości 20-25m, ze zwierciadłem wody od 2 do 10 m ppt. o wydajności około 70-120 m³/h,
- odgaślenie rynnowe Wołczyna o przebiegu południkowym, miąższości ponad 15-25m, o zwierciadle wody na poziomie 5-10 m ppt. i wydajności zbiornika 70-120 m³/h.

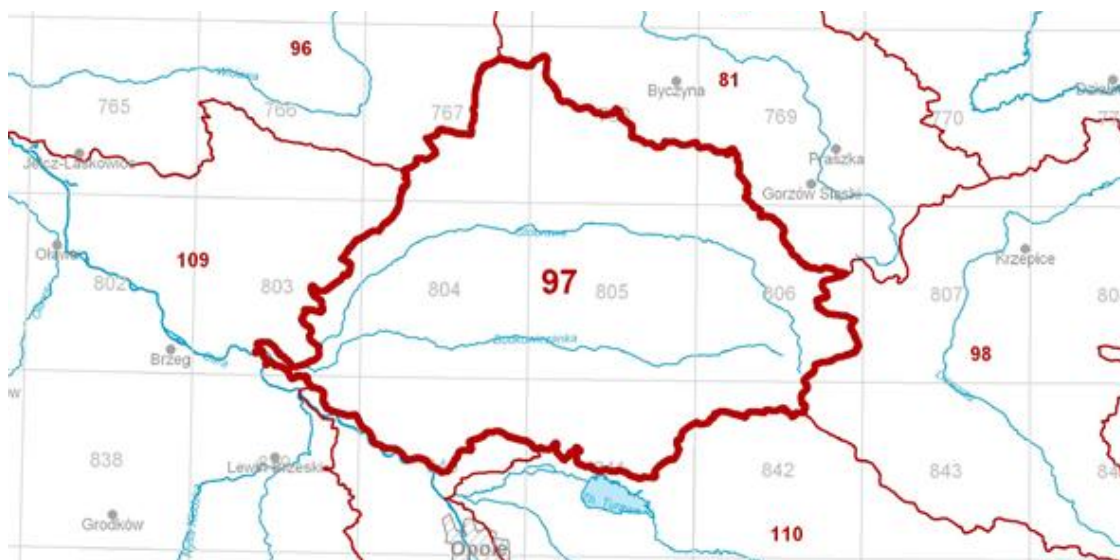
Monitoring podstawowy wód podziemnych

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzono monitoring wód podziemnych w 2022 r. Otwory badawcze na terenie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 97 (obejmującej również gminę Wołczyn) znajdowały się w Kluczborku (618).

Tabela 17. Klasyfikacja jakości wód podziemnych JCWPd nr 97 w punktach monitoringu diagnostycznego w 2022 r.

Lp.	Miejscowość	JCWPd	Klasa końcowa	Wskaźniki w II klasie	Wskaźniki w II klasie
1.	Chocianowice	97	II – wody dobrej jakości	O ₂ , NO ₃ , temp., Mn, Ca	
2	Chróścice	97	II – wody dobrej jakości	O ₂ , Mn,	
3	Kartowiczki	97	II – wody dobrej jakości	O ₂ , Mn, SO ₄ , Ca	Fe
4	Bogdańczowice	97	II – wody dobrej jakości	O ₂ , Cl ₂ , Mg, SO ₄ ,	Mn, Ca, HCO ₃ , Fe

Źródło: opracowano na podstawie danych WIOŚ uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska

Rysunek 13. Lokalizacja JCWPd nr PLGW600097 [Źródło: strona internetowa Centralnej Bazy Danych Geologicznych].

W gminie Wołczyn znajdują się jednolite części wód podziemnych (JCWPd) nr PLGW600097. Dla tej części monitoring diagnostyczny wykazał dobry stan ilościowy i dobry stan chemiczny, a także wskazano, iż ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jest niezagrażona.

W Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z 16 listopada 2022 r. „w sprawie planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” (Dz.U. z 2023 r. poz. 335) określono, że podstawowym celem środowiskowym dla JCWPd jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu, definiowanego w art. 2 RDW jako stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony jako co najmniej „dobry”. Ogólny stan JCWPd określany jest zatem na

podstawie oceny stanu ilościowego oraz oceny stanu chemicznego JCWPd, przy czym o ogólnej ocenie stanu decyduje gorszy wynik.

Tabela 18. Zestawienie dla JCWPd PLGW600097

Lp.	Powierzchnia	Stratygrafia	Litologia	Typ geochemiczny utworów skalnych	Rodzaj utworów budujących warstwę wodonośną	Średni współczynnik filtracji m/s	Średnia miąższość utworów wodonośnych	Liczba poziomów wodonośnych	Charakterystyka nadkładu warstwy wodonośnej
1.	1588,7	Q, Ng, T	piaski, piaskowce, wapienie	s/c	porowe, porowo-szczelinowe, szczelinowe	$10^{-5} - 10^{-6}$	20-40	2	głównie utwory przepuszczalne

[Źródło: Zestawienie tabelaryczne informacji o jednolitych częściach wód podziemnych w podziale na 172 obszary, GIOŚ]

Wody powierzchniowe

Teren gminy Wołczyn leży w dorzeczu Odry. Obszar gminy należy do zlewni II rzędu dwóch prawobrzeżnych dopływów Odry – Stobrawy i Proсны. Gmina wyróżnia się bogatą siecią rzeczną o charakterze typowo nizinny, z maksymalnymi wylewami w okresie wiosennym i letnim.

Rzeka Stobrawa odwadnia poprzez swoje dopływy: Wołczyński Strumień i Czarną Wodę, południową i północno-zachodnią część gminy. Dolina Stobrawy tworzy szeroką, płaską dolinę pociętą siecią mniejszych kanałów i podmokłości. Doliny dopływów to formy nieckowate, słabo zaznaczające się w morfologii terenu. Północno-wschodnia część gminy (okolice Komorzna) odwadniane są przez rzekę Pratwę, dopływ Proсны.

Rzeka Stobrawa charakteryzuje się zmiennym przepływem. W okresie roztopów i letnich opadów zagrożone zalewaniami i podtopieniami są znaczne połacie doliny Stobrawy (miejscowości Wierzchy, Wąsice, Szum). Powierzchnia zalewów Stobrawy w całym jej biegu (bez dopływów) wynosi 6 786 ha. Wielkość ta ustępuje w województwie opolskim tylko zalewom Odry (18 574 ha). Zasięg zalewów powodziowych w przybliżeniu odpowiada zasięgowi terasy zalewowej rzeki Stobrawy.

Sieć hydrograficzną w gminie uzupełniają rowy melioracyjne i zbiorniki wodne (stawy, zbiorniki przeciwpożarowe). Największe stawy powstałe w wyniku sztucznego piętrzenia wody groblami znajdują się w sołectwie Wierzbica Górna, niedaleko przysiółka Jedliska oraz w miejscowości Komorzno. Stawy są zagospodarowane i prowadzona jest na nich gospodarka rybacka. Kompleks stawów koło Jedlisk i ich najbliższe otoczenie, ze względu na wysokie walory przyrodnicze, wyróżniono do ochrony rezerwatowej (proponowany rezerwat „Krystyna” o powierzchni 137 ha).

Monitoring wód powierzchniowych

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu.

W latach 2016-2021 program badań monitoringu uwzględniał wody pięciu JCWP:

- Stobrawa od źródeł do Kluczborskiego Strumienia,
- Stobrawa od Czarnej Wody do Odry (EW. do ujścia),
- Oziąbel,
- Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do Czarnej Wody,
- Wołczyński Strumień.

Na terenie gminy Wołczyn do roku 2021 przeprowadzono monitoring dla 5 jednolitych części wód.

W 2022 roku nastąpił nowy podział JCWP. Część dotychczasowych jednostek uległa zmianie. I tak od 2022 roku teren gminy Wołczyn obejmują następujące JCWP:

- Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do ujścia,
- Oziąbel,
- Wołczyński Strumień,
- Pratwa.

Ocena stanu wód

Pod względem hydrograficznym gmina Wołczyn znajduje się w całości w dorzeczu Odry. Największą jej część zajmuje Wołczyński Strumień, prawy dopływ Stobrawy - rzeki nizinnej o długości 85 km niosącej niewielkie ilości wody, wpadającej z prawej strony do Odry. Przez gminę przepływają także: Stobrawa, Kluczborska Struga i Czarna Woda.

W następnej tabeli przedstawiono klasyfikację stanu i potencjału ekologicznego JCWP w woj. opolskim za lata 2016-2021.

Tabela 19. Klasyfikacja stanu i potencjału ekologicznego JCWP w woj. opolskim za rok 2016-2021

Lp.	Nazwa	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Obserwacje hydromorfolog.	Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCWP
1.	Stobrawa od źródeł do Kluczborskiego Strumienia,	4	>2	2	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
2.	Stobrawa od Czarnej Wody do Odry (EW. do ujścia),	3	2	1	umiarkowany potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	
3.	Oziąbel,	-	>2	2	umiarkowany potencjał ekologiczny	-	
4.	Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do Czarnej Wody,	4	>2	2	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	
	Wołczyński Strumień.	5	>2	2	zły stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	

[Źródło: RWMS w Opolu, GIOŚ]

Poziom zanieczyszczeń Wołczyńskiego Strumienia nie odbiegał od negatywnej tendencji zauważalnej dla całego województwa, czyli skażenia rzek przede wszystkim pod względem czynników fizykochemicznych. Jednak główny wpływ w zakwalifikowaniu jego wód jako zły odegrał niski poziom makrobezkręgowców bentosowych oraz ichtiofauny.

Zagrożenie powodziowe

Główne ciekі to rzeki o charakterze nizinny, z deszczowo-śnieżnym reżimem zasilania, o stosunkowo znacznych przyborach wody w okresie roztopów wiosennych i małych przyborach w okresie maksimum opadów letnich. Stosunkowo niewielka część obszaru gminy znajduje się w zasięgu zalewów powodziowych.

Główne rzeki przepływające przez miasto i gminę Wołczyn to Wołczyński Strumień i Stobrawa wraz z dopływami. Największe zagrożenie stanowi rzeka Wołczyński Strumień. Kluczborska Struga (Młynówka) wymaga odbudowy tzn. poszerzenia dna i nadania skarpie odpowiedniego nachylenia. Najbardziej zagrożone są dwa odcinki bulwarowe rzeki Stobrawy 1,26 km przez wieś Wierzchy i 0,31 km przez wieś Szum. Odcinki te przed zalaniem zabezpiecza się zamknięciem jazu Krężel w km 49+500 rzeki Stobrawy i jazu Cygany na Kluczborskiej Strudze w km 34+250 – woda kierowana jest na Szyrobancką Wodę i rozlewana w dolinę obu rzek. Jednym z proponowanych rozwiązań – z zadaniem przechwycenia wód powodziowych jest zbiornik wodny (od wsi Krężel-Markotów do drogi Wierzchy-Wołczyn). Jednak nie zbadano możliwości innych, również korzystnych lub korzystniejszych rozwiązań np. szeregu małych zbiorników, suchego zbiornika z możliwością zalewów, odtworzenia łąk itp. W km 41+000 rzeki Stobrawy znajduje się stary most, powodujący piętrzenie wód powodziowych i zalewanie przyległych do rzeki gruntów ornych.

Rysunek 14. Mapa zagrożenia powodziowego i mapa ryzyka powodziowego w kontekście gminy Wołczyn
[Źródło: <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>]

Przepływy Stobrawy w ciągu roku wahają się w granicach 4-10 m³/s, maksymalne przepływy wynoszą 50-55 m³/s, a przy powodziach katastrofalnych mogą przekroczyć 60 m³/s. Wysokie przepływy

związane są z półroczem zimowym i osiągają maksimum w marcu. W półroczu letnim dominują przepływy niskie.

Z map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego wynika, że łąki położone w dolinie Stobrawy leżą na obszarach zagrożenia powodzią dla rzek, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi rzecznej jest średnie i wynosi 1% (woda 100-letnia).

6.4.2 Prognoza stanu środowiska

Jakość wód podziemnych badanych na terenie JCWPd, w której obrębie leży gmina, jest zadowalającej jakości. Natomiast badania wód powierzchniowych prowadzone przez GIOŚ w roku wykazały zły stan wód Wołczyńskiego Strumienia.

Natomiast w kontekście rodzajów zanieczyszczeń występujących w wodach, do głównych źródeł zanieczyszczenia wód zaliczyć należy rolnictwo (spływ powierzchniowy zanieczyszczeń z terenów rolniczych), a także brak pełnego skanalizowania terenów wiejskich. Tym samym stwierdzono, iż ewentualna zmiana jakości wód uzależniona jest w głównej mierze od:

- rozbudowy systemu kanalizacyjnego na obszarach wiejskich,
- stanu i ilości ścieków wprowadzanych do środowiska,
- sposobu i ilości korzystania z nawozów i środków ochrony roślin,
- stanu środowiska przyrodniczego (strefy buforowe przy rowach i ciekach, łąki).

Przewiduje się, iż stan wód, zarówno powierzchniowych, jak i podziemnych ulegać będzie stopniowej poprawie, co będzie wynikiem zarówno stale rozbudowywanej sieci kanalizacji sanitarnej, jak i podnoszącej się świadomości społeczeństwa z zakresu skutków niewłaściwego gospodarowania ściekami. Natomiast poprawa stanu hydromorfologicznego oraz biologicznego wód, zależeć będzie od wzrostu świadomości związanej z nowoczesnymi, w tym nietechnicznymi formami ochrony przeciwpowodziowej oraz ze wzrastającym zagrożeniem suszą, co wymuszać będzie działania związane z odtwarzaniem sztucznej i naturalnej retencji.

Najistotniejsze problemy w zakresie gospodarowania wodami wymagające jak najszybszego rozwiązania w całym województwie, w tym również w gminie to:

- prowadzenie prac na ciekach w sposób nie przystający do współczesnych wyzwań związanych ze zmianą klimatu i pogarszających stan wód,
- marginalizowanie konieczności zwiększenia udziału metod nietechnicznych i prewencyjnych w ochronie przeciwpowodziowej i suszy, w szczególności przez zatrzymanie i spowolnienie odpływu wód poprzez mikro i naturalną retencję,
- trwałe zainwestowanie i zajmowanie terenów zalewowych do uprawy w dolinach rzecznych i w strefach zagrożenia powodzią przez rolników (zmiana użytków zielonych na grunty orne), a co się z tym wiąże spływ warstwy glebowej do rzeki nawet po niewielkich powodziach, ochrona przed zalaniem gruntów ornych kosztem terenów zabudowanych w dole rzeki.

6.4.3 Zagrożenie zasobów wodnych w kontekście zagadnień horyzontalnych

Przewidywane są negatywne konsekwencje zmian klimatu, w tym niekorzystne zmiany warunków hydrologicznych. Wprawdzie roczne sumy opadów nie ulegają zasadniczym zmianom, jednak ich charakter staje się mało przewidywalny, czego skutkiem są dłuższe okresy bezopadowe, przerywane gwałtownymi i nawałnymi opadami.

Poziom wód gruntowych będzie się obniżał, co negatywnie wpłynie na różnorodność biologiczną i formy ochrony przyrody (w szczególności na zbiorniki wodne i tereny podmokłe, powodując osuszanie jezior, bagien, torfowisk). Zmiany będzie można zaobserwować również w porze zimowej, gdzie skróceniu ulegnie okres zalegania pokrywy śnieżnej i jej grubość.

Niewłaściwa gospodarka przestrzenna, w szczególności inwestowanie na terenach zagrożonych, w tym w strefach zalewowych rzek oraz zbyt niska pojemność retencyjna naturalna, jak i sztuczna, nie tylko w dolinach rzek, ogranicza skuteczne działania w sytuacjach nadmiaru lub deficytu wód powierzchniowych.

Istnieje ryzyko, że w przyszłości zjawiska te będą występowały ze zwiększoną częstotliwością. Wyniki przeanalizowanych scenariuszy wskazują na zwiększone prawdopodobieństwo występowania powodzi błyskawicznych wywołanych silnymi opadami mogących powodować zalewanie obszarów, na których nieodpowiednio prowadzona jest gospodarka przestrzenna. Na kształtowanie zasobów wodnych w dużej mierze wpływa pokrywa śnieżna. Prognozy przewidują, że długość jej zalegania będzie się stopniowo zmniejszała i w połowie XXI wieku może być średnio o 28 dni krótsza niż obecnie. Sektorem najbardziej wrażliwym na niedobory wody jest rolnictwo, gdzie potrzeby wodne według prognoz wzrosną o 25-30%.

W związku z obserwowanymi zmianami klimatu w znaczącym stopniu wzrasta rola zarówno jakości, jak i dostępności do zasobów wód podziemnych i powierzchniowych. Niezależnie od zagadnień klimatycznych, prawdopodobieństwo wystąpienia na danym terenie suszy, powodzi, czy też deficytów wody uzależnione jest od wielu czynników, zarówno zależnych od człowieka, jak np. regulacja cieków, wielkość poboru wody, stopień zurbanizowania, itp., jak i od człowieka niezależnych, do których poza klimatem zaliczyć należy między innymi: ukształtowanie terenu, czy też budowę geologiczną. Duże znaczenie mają także zabiegi przekształcania środowiska naturalnego pod kątem zapewnienia ochrony przed tego typu zagrożeniami.

Z punktu widzenia gospodarowania wodami istotne są działania edukacyjne służące racjonalnemu gospodarowaniu wodami, uświadamiające konieczność minimalizacji poboru wód oraz ochrony wód i terenów podmokłych oraz torfowisk.

6.4.4 Analiza SWOT

W następnej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji *Gospodarowanie wodami* dla gminy Wołczyn.

Tabela 200. Analiza SWOT w obszarze interwencji *Gospodarowanie wodami* dla gminy Wołczyn

Obszar interwencji: Gospodarowanie wodami	
Mocne strony	Słabe strony
- położenie w zasięgu Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, - skanalizowanie części terenów, - rozwinięta sieć hydrograficzna i znaczące zasoby wód powierzchniowych, - wystarczające zasoby wód podziemnych, - zadawalająca jakość wód podziemnych.	- brak kompleksowych rozwiązań gospodarki ściekowej dla terenu całej gminy, - spływ zanieczyszczeń z terenów rolniczych, - likwidowanie stref buforowych (zaorywanie łąk i miedz, wycinanie krzewów i drzew nadrzecznych), - przekształcanie łąk, w szczególności w dolinach rzecznych w grunty orne, - słaba jakość wód powierzchniowych
Szanse	Zagrożenia
- opracowane dokumenty strategiczne związane z ryzykiem powodziowym (m.in. mapy zagrożenia powodziowego) - możliwość współfinansowania przedsięwzięć ochrony wód w ramach programów finansowanych z funduszy europejskich, - rosnąca świadomość społeczna w zakresie oszczędnego gospodarowania wodą, - zmiany klimatyczne wymuszające działania związane z retencją wód.	- wzrost zagrożenia wystąpienia zjawiska powodzi i suszy, - wysokie koszty realizacji urządzeń podczyszczania ścieków, - presja społeczna na regulację rzek i budowę zbiorników retencyjnych, - niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych).

[Źródło: opracowanie własne]

6.5. Gospodarka wodno-ściekowa

6.5.1 Ocena stanu środowiska w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Sieć wodociągowa jest własnością Gminy Wołczyn, a administratorem jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wołczynie.

Zakład Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w Wołczynie od 1993 roku realizuje zadania własne gminy w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gminy Wołczyn, a także wykonuje usługi dodatkowe dla osób prawnych i fizycznych. Początkowo od 1 stycznia 1993 r. do 30 września 2001 r. zakład działał jako jednostka budżetowa, a następnie jako zakład budżetowy. W maju 2004 r. zakład budżetowy został przekształcony w spółkę prawa handlowego pod nazwą ZWiK Spółka z o.o. Powstała Spółka jest w 100% własnością gminy i realizuje jej zadania w zakresie gospodarki wodno - ściekowej jako następcą prawny zakładu budżetowego.

Obecnie Spółka eksploatuje pięć ujęć wody w Brzezinkach, Wierzbicy, Markotowie, Szymonkowie i w Krzywiczynach o łącznej wydajności ok. $Q_{\text{śrd}}$ 3.000 m³/d, dwie przepompownie strefowe wody w Skąłagach oraz Brynicy, których zadaniem jest zapewnienie odpowiedniego ciśnienia w sieci wodociągowej. Eksploatuje również mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków w Wołczynie o dopływie średniodobowym ok. $Q_{\text{śrd}}$ 700 m³/d. Do oczyszczalni dopływają ścieki z miasta Wołczyna, wsi Ligoty Wołczyńskiej, Wierzbicy Górnej i Gierałcic.

Spółka zaopatruje w wodę 98% mieszkańców gminy poprzez sieć wodociągową i przyłącza wodociągowe. Natomiast z usług kanalizacyjnych korzysta około 65% ludności. Ścieki doprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Wołczynie poprzez układ rurociągów ciśnieniowych i grawitacyjnych oraz tłoczni i przepompowni w Wołczynie, Gierałcicach, Ligocie Wołczyńskiej, Wierzbicy Górnej, Brzezinkach, Skąłagach, Świniarach Wielkich i Krzywiczynach.

Zaopatrzenie w wodę

Obszar gminy Wołczyn jest praktycznie w całości (96%) zwodociągowany – ponad 99% ludności jest podłączona do sieci wodociągowej zamieszkujących miasto. Tylko kilka pojedynczych gospodarstw pozostają bez podłączenia do sieci wodociągowej. Miejscowości objęte zbiorowym systemem zaopatrzenia w wodę to:

- za pośrednictwem wodociągu grupowego „Wierzbica Górna” - wsie Wierzbica Górna i Dolna, Świniary Małe i Wielkie, Duczów Mały i Duży, opartego na ujęciu wybudowanym w latach 1977/81 roku. Ujęcie wody stanowią cztery studnie wiercone oraz stacja uzdatniania wody,
- za pośrednictwem wodociągu zbiorowego „Szymonków” - wieś Szymonków z przysiółkami Wesola i Zielona Góra. Ujęcie wody wybudowane w latach 1967/84 stanowią dwie studnie wiercone o wydajności $Q = 14$ i $39 \text{ m}^3/\text{h}$ wraz ze stacją uzdatniania wody,
- za pośrednictwem wodociągu grupowego „Brzezinki” – wsie Brzezinki, Ligota Wołczyńska, Skąłagi, Rożnów, Gierałcice, Wąsice, Szum i Wierzchy oraz przysiółki: Ligota Mała, Gierałcice Małe, Brynica, opartego na ujęciu wybudowanym w latach 1992/96 roku. Ujęcie wody stanowią dwie studnie wiercone o wydajności $Q = 75 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz stacja uzdatniania wody,
- za pośrednictwem wodociągu grupowego „Markotów” – wsie Markotów Duży i Mały oraz przysiółki Nowa Wieś i Cygany, opartego na ujęciu wybudowanym w roku 1995. Ujęcie wody stanowią dwie studnie wiercone o wydajności $Q = 45,6$ i $45,6 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz stacja uzdatniania wody,
- za pośrednictwem wodociągu grupowego „Krzywiczyny” – wsie Krzywiczyny, Komorzno, Bruny.

Tabela 21. Charakterystyka ujęć wody w gminie Wołczyn

Lokalizacja ujęcia	Max. wydajność ujęcia , wg decyzji nr ... [m ³ /h] lub [m ³ /d]	Liczba mieszkańców objętych zasięgiem wodociągu	Miejscowości obsługiwane przez ujęcie	Strefy ochronne ujęć (nazwa, nr decyzji, termin obowiązywania)
Brzezinki	ROŚ.6341.40.20 11.MG 150 m ³ /h	9388	Brzezinki Skałagi Rożnów Wołczyn Ligotka Mała Ligota Wołczyńska Gierałcice Wąsice Brynica ,Szum Wierzchy Gierałcice Małe Markowe Kołoczek	Strefa ochrony bezpośredniej i pośredniej Rozporządzenie nr 2/2007 z dnia 26.02.2017
Krzywiczyny	ROŚ.WW.6223-21/10 23,7 m ³ /h	1500	Krzywiczyny Komorzno Bruny	Brak-w trakcie zatwierdzania (wniosek z dnia 24.10.2022r)
Markotów	ROŚ.6341.11.20 16.MG 20 m ³ /h	286	Markotów Duży Markotów Mały Nowa Wieś	Ochrona bezpośrednia i pośrednia ujęcia wody Rozporządzenie znr 8/2007 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z dnia 3 lipca 2007 roku
Szymonków	ROŚ.WW.6223-22/10 10 m ³ /h	633	Szymonków Świniary Małe	Brak – nie jest wymagana zgodnie z wykonaną analizą ryzyka ujęcia
Wierzbica G.	ROŚ-6223-31/09 41,4 m ³ /h	1829	Wierzbica G. Wierzbica D. Duczów Mały Duczów Duży Świniary Wielkie	Brak – nie jest wymaga zgodnie z wykonaną analizą ryzyka ujęcia

Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wołczynie

W poniższych tabelach przedstawiono jakość ujmowanej wody w gminie Wołczyn w roku 2023.

Tabela 22. Jakość wody surowej

Lp.	Ujęcie	Badania fizyczne			Badania chemiczne [mg/l]							Badania bakteriologiczne	
		Barwa mgPt/l	Mętność NTU	Odczyn	Amonowy jon*	Azotany	Azotyny	Chlorki	Mangan	Twardość	Żelazo	Bakterie coli w 100 cm ³ wody	Escherichia coli w 100 m ³ wody
1	Brzezinki	<2,5	0,32	6,5	-	49-92	-	-	-	-	-	0	0
2	Krzywiczyny	-	-	-	-	3,7	-	-	77	-	570	0	0
3	Markotów	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0
4	Szymonków	-	-	-	-	-	-	-	216	-	2405	0	0
5	Wierzbica	-	-	-	-	-	-	-	171	-	654	0	0

[Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wołczynie]

Tabela 23. Jakość wody uzdatnionej

Lp.	Ujęcie	Badania fizyczne			Badania chemiczne [mg/l]							Badania bakteriologiczne	
		Barwa mgPt/l	Mętność NTU	Odczyn	Amonowy jon*	Azotany	Azotyny	Chlorki	Mangan	Twardość	Żelazo	Bakterie coli w 100 cm ³ wody	Escherichia coli w 100 m ³ wody
1	Brzezinki	<2,5	0,26	6,5	0,032	36,7	<0,20	64	23	240	37	0	0
2	Krzywiczyny	2,5	0,62	7,0	-	-	-	-	12,3	-	29	0	0
3	Markotów	<2,5	0,42	7,4	-	43	-	-	-	105	-	0	0
4	Szymonków	2,5	0,98	6,5	<0,025	18,5	<0,20	21,7	24	149	149	0	0
5	Wierzbica	<2,5	0,57	7,3	0,034	5,8	<0,20	45	45	320	116	0	0

[Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wołczynie]

Tabela 24. Jakość wody u odbiorcy

Lp.	Ujęcie	Badania fizyczne			Badania chemiczne [mg/l]							Badania bakteriologiczne	
		Barwa mgPt/l	Mętność NTU	Odczyn	Amonowy jon*	Azotany	Azotyny	Chlorki	Mangan	Twardość	Żelazo	Bakterie coli w 100 cm ³ wody	Escherichia coli w 100 m ³ wody
1.	Brzezinki	<2,5	0,47	6,5	0,036	23	<0,20	74	<10	-	38	0	0
2.	Krzywiczyny	2,5	0,57	7,0	0,040	27	<0,20	20	12,	-	32	0	0
3.	Markotów	<2,5	0,46	6,6	-	40	-	-	-	-	-	1	1
4..	Szymonków	2,5	0,94	6,9	-	-	-	-	18,	-	120	0	0
5	Wierzbica	<2,5	0,26	7,3	-	-	-	-	16	-	-	0	0

[Źródło: Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Wołczynie]

Zużycie wody na jednego mieszkańca gminy Wołczyn w roku 2023 wynosiła ok. 28,4 m³ i od kilku lat praktycznie nie zmienia się. Nie zmieniła się również ilość osób korzystających z sieci wodociągowej. W roku 2023 korzystało z niej 96,1% ludności.

Tabela 25. Sieć wodociągowa i zużycie wody w gminie Wołczyn

JST	Długość czynnej sieci [km]			Czynne przyłącza do budynków [m]			Zużycie wody [m ³ /mieszkańca]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Wołczyn	118,1	-	-	1 988	2 009	2 034	28,4	28,2	28,4

[Źródło: GUS BDL]

W kolejnej tabeli przedstawiono liczbę awarii na sieci wodociągowej oraz całkowitą długość sieci wodociągowej, która w 2023 roku wynosiła 144,8 km.

Tabela 26. Ilość awarii na sieci wodociągowej

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn.	2020	2021	2022	2023
1.	Całkowita długość sieci wodociągowej	km	139,4	139,4	139,4	144,8
2.	Ilość awarii	szt.	31	10	6	23

[Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Wołczynie, ZWiK Spółka z o.o.]

Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych

Na obszarze gminy Wołczyn w sieć kanalizacji sanitarnej uzbrojony jest teren miasta Wołczyna, Ligota Wołczyńska, Wierzbica Górna, Gierałcice, Brzezinki, Krzywiczyny, Skąłagi i Świniary Wielkie. Ogółem korzystających z sieci kanalizacyjnej w gminie Wołczyn w roku 2023 było ok. 59 %. Natomiast z systemu kanalizacyjnego korzysta 100% mieszkańców miasta Wołczyna. Liczba przyłączy na koniec 2023 r. to ok. 1005 przyłączy.

Tabela 27. Sieć kanalizacyjna w gminie Wołczyn

JST	Długość czynnej sieci [km]			Czynne przyłącza do budynków [m]		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
Wołczyn	56,1	56,1	56,1	992	1 002	1 005

[Źródło: GUS BDL]

W pozostałych miejscowościach gminnych ścieki oczyszczane są w oczyszczalniach przydomowych lub gromadzone w zbiornikach wybieralnych (szambach), z których powinny być usuwane taborem ascenizacyjnym i oddawane na oczyszczalnię ścieków. W związku z kontrolami coraz rzadziej zdarza się, że są bezpośrednio wprowadzane do gruntu lub wód, co stanowi zagrożenie dla czystości wód powierzchniowych i podziemnych. Terenami szczególnie narażonymi na przenikanie zanieczyszczeń do wód podziemnych (duża przepuszczalność gruntów) są okolice Wierchów, Wąsiec, Gierałcice i Wierzbicy Górnej.

Na terenie gminy Wołczyn funkcjonuje oczyszczalnia ścieków komunalnych – w Wołczynie (mechaniczno-biologiczna) oraz oczyszczalnia ścieków przemysłowych – oczyszczalnia Lesaffre. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Wołczyński Strumień.

W poniższej tabeli przedstawiono stan ewidencyjny kanalizacji sanitarnej w gminie Wołczyn.

Tabela 28. Stan ewidencyjny kanalizacji sanitarnej w gminie Wołczyn

Miejscowość	Rok budowy	Oczyszczalnia [szt.]	Przyłącza kanalizacji sanitarnej [szt.]
Wołczyn	1930-73	1	590
Ligota Wołczyńska	2013		64

Miejscowość	Rok budowy	Oczyszczalnia [szt.]	Przyłącza kanalizacji sanitarnej [szt.]
Wierzbica Górna	2004		147
Gierałtice	2010		96
Brzezinki + Wołczyn (8 przyłączy)	2015		88
Osiedle domów Wołczyn	2013		65
Krzywiczyny	2016		97
Skąłagi	2018		88
Świniary Wielkie.	2023		28
Razem			1 263

[Źródło: ZWiK Sp. z o.o., 2024]

6.5.2 Prognoza stanu środowiska

Przy prowadzonych działaniach w zakresie:

- rozbudowy systemu kanalizacyjnego na obszarach wiejskich lub innych systemów oczyszczania ścieków,
- prowadzenia inwentaryzacji i kontroli szczelności zbiorników służących gromadzeniu ścieków,
- podjęcia działań, mających na celu minimalizację zjawiska opróżniania zbiorników ścieków w miejscach do tego nieprzeznaczonych,

przewiduje się stopniową poprawę stanu środowiska, a w szczególności jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Jest to szczególnie istotne przy pogarszającej się jakości wód ujmowanych dla celów pitnych.

Obserwowany w ostatnich latach wzrost ilości przyłączy kanalizacyjnych, a także dalsza realizacja inwestycji mających na celu rozbudowę i modernizację systemu kanalizacyjnego lub innych rozwiązań (przedomowe oczyszczalnie ścieków) na terenie gminy, pozwala oczekiwać poprawy w zakresie gospodarki ściekowej. Także konieczność wzmożenia kontroli niewłaściwego gospodarowania ściekami oraz podnosząca się sukcesywnie świadomość społeczeństwa powinna przynieść efekty w przyszłości.

6.5.3 Zagrożenie gospodarki wodno-ściekowej w kontekście zagadnień horyzontalnych

Postępujące zmiany klimatu, w tym wzrost temperatur, powodowały będą niewątpliwie wzrost zapotrzebowania dostępu do bieżącej wody. Prawdopodobieństwo wystąpienia na danym terenie suszy, powodzi, czy też deficytów wody uzależnione jest od wielu czynników, jak np. regulacji cieków, wielkości poboru wody, stopnia zurbanizowania, ukształtowania terenu czy też budowy geologicznej. Realizacja dodatkowych studni w celu zabezpieczenia ciągłości zaopatrzenia mieszkańców w wodę, może stać się koniecznością. Rozbudowa systemu kanalizacyjnego służyć będzie ochronie zasobów wód przed ich ewentualnym zanieczyszczeniem. Coraz ważniejszą rolę będzie odgrywała tutaj sprawność kanalizacji deszczowej w przypadku opadów nawałnych. Sieć musi zostać przygotowana do odbioru gwałtownie przybierającej ilości wody opadowej, aby nie doprowadzać do lokalnych podtopień.

Z punktu widzenia gospodarowania ściekami, istotne są działania edukacyjne służące uświadomieniu wytwórcom ścieków komunalnych, szczególnie odprowadzanych do zbiorników bezodpływowych, o skutkach nieprawidłowego gospodarowania tymi ściekami, a co za tym idzie o konieczności

okresowej kontroli szczelności zbiorników oraz wywożeniu tych ścieków do oczyszczalni. Prowadzący zakłady wodociągowo-kanalizacyjne oraz zakłady przemysłowe są zobowiązani do wykonania systematycznych badań jakości wody i ścieków. Wyniki tych badań przekazywane są następnie właściwym organom. Natomiast urząd gminy prowadzi ewidencję i kontrolę zbiorników bezodpływowych (szamb) oraz oczyszczalni przydomowych na swoim terenie.

6.5.4 Analiza SWOT

W następnej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji *Gospodarka wodno-ściekowa dla gminy Wołczyn*.

Tabela 29. Analiza SWOT w obszarze interwencji *Gospodarka wodno-ściekowa dla gminy Wołczyn*

Obszar interwencji: Gospodarka wodno-ściekowa	
Mocne strony	Słabe strony
- pełne zwodociągowanie gminy, - pełne skanalizowanie miasta, - oczyszczalnia ścieków.	- konieczne modernizacje SUW, - niepełne skanalizowanie gminy.
Szanse	Zagrożenia
- możliwość współfinansowania przedsięwzięć ochrony wód w ramach programów finansowanych z funduszy europejskich, - regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska, - rosnąca świadomość społeczna w zakresie oszczędnego gospodarowania wodą.	- brak uzasadnienia ekonomicznego do budowy sieci kanalizacyjnej na obszarach o małej gęstości zaludnienia, - nieosiąganie wymogów dyrektywy przez aglomeracje poprzez niespełnienie wymogów dyrektywy przez przydomowe oczyszczalnie ścieków.

[Źródło: opracowanie własne]

6.6. Zasoby geologiczne

6.6.1 Stan środowiska w odniesieniu do zasobów geologicznych

Pod względem budowy geologicznej obszar gminy znajduje się w centralnej części monokliny śląsko-krakowskiej. Głębsze podłoże badanego terenu stanowią utwory górnego triasu występujące w postaci serii łupkowo-ilastej o znacznej miąższości. Na utworach triasowych zalegają osady trzeciorzędowe (miocen), wykształcone w facji lądowej w postaci ilów, pyłów piaszczystych i pyłów. Występują one w północno-zachodniej części gminy (Krzywiczyny) sięgając do 30 m głębokości.

Generalnie najważniejszą formacją decydującą o budowie geologicznej terenu gminy są osady czwartorzędowe, reprezentowane przez kompleks utworów plejstoceniowych i holoceniowych. Osady plejstoceniowe wykształcone są w postaci osadów glacialnych i fluwioglacialnych.

Osady lodowcowe reprezentowane są w postaci dwóch poziomów gliny zwałowej zlodowacenia środkowopolskiego – poza dolinami rzecznyymi i niewielkimi fragmentami w rejonie Wierzbicy Górnej występują powszechnie na obszarze całej gminy.

Osady wodno-lodowcowe wykształcone są w postaci piasków różnoziarnistych i żwirów z przewarstwieniami gliniastymi i głazami. Osady tego typu występują w rejonie Brynicy i Wierzbicy Górnej. W rejonie Rożnowa na powierzchni gliny zwałowej wykształcone zostały formy ozów. W części południowo-zachodniej występują utwory piaszczyste i piaszczysto-gliniaste rzeczne, zastoiskowe i rzeczno-lodowcowe o miąższościach dochodzących do 15 m.

Utwory holoceniowe zalegają w dolinach cieków i wykształcone są na ogół w postaci mad i piasków rzecznych, zalegających na podłożu piaszczysto-żwirowym młodoplejstoceniowym. Miąższość utworów holoceniowych jest niewielka i osiąga kilka metrów. W rejonie Wierzbicy, Wąsiec i Przysiółka Markowe rozwinęły się wydmy piaszczyste wieku holoceniowego.

Najmłodszymi utworami geologicznymi terenu gminy są osady holoceny. Największe powierzchnie spośród osadów holocenu zajmują mady rzeczne (namuły organiczne ilaste, gliny piaszczyste ciężkie, gliny średnie i lekkie) terasy zalewowej doliny Stobrawy oraz mady, torfy i piaski w dolinie rzeki Wołczyński Strumień. Miąższość utworów holoceny jest niewielka i osiąga kilka metrów. W dolinie Wołczyńskiego Strumienia torfy spoczywają płasko na piaskach rzecznych i madach warstwą około kilkudziesięciu centymetrów. Namuły i torfy są najmłodszymi formacjami geologicznymi terenu gminy.

Piaski rzeczne zalegają poniżej torfów i mad i pozostają w stanie luźnym i średnio zagęszczonym. Proces osadzania namułów, piasków żwirów rzecznych trwa do dziś i jest jednym z najistotniejszych, zachodzących procesów geologicznych.

Powiat kluczborski jest powiatem średnio zasobnym w złoża surowców mineralnych (16 złóż). Gmina Wołczyn posiada dobre warunki dla rozwoju lokalnej produkcji materiałów budowlanych, opartej głównie na kruszywach naturalnych.

Tabela 30. Wykaz solanek, wód leczniczych i termalnych w województwie opolskim

Lp.	Nazwa złoża	Typ wody	Zasoby geologiczne bilansowe		Pobór [m ³ /rok]
			dyspozycyjne [m ³ /h]	eksploatacyjne [m ³ /h]	
1.	Grabin 5/1	Lz T	-	19	-
2.	Wołczyn VII A	Lz T	-	8	-

Lz – wody lecznicze zmineralizowane (mineralizacja >1 g/dm³; T – termalne

[Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, 2023]

Ogółem na terenie gminy Wołczyn znajduje się 6 udokumentowanych złóż surowców mineralnych, żadne z nich nie jest obecnie eksploatowane:

- kruszywo naturalne (3 złoża),
- piaski kwarcowe do produkcji betonów komórkowych (2 złoża, w tym jedno zaniechane),
- surowce ilaste ceramiki budowlanej (1 złoża)

Na terenie gminy Wołczyn stwierdzono także występowanie wód termalnych - solanki o temperaturze +43,5 i składzie: Cl, Na, Ca, Br, Fe i Be. W ramach realizacji projektu badań "KREDA OPOLSKA" w 1981 roku odwiercony został otwór "VII A", celem którego, było zbadanie zasobów wody z utworów środkowego i dolnego pstręgo piaskowca. Otwór wykonano do głębokości 1100 metrów, zabezpieczając go do głębokości 831 m (ppt) rurami stalowymi, pozostała część jest bosa. Stwierdza się, że woda z udokumentowanego poziomu 830-1004 m posiada 23,3 g/dm³ składników stałych.

Tabela 31. Wykaz udokumentowanych złóż kopalin występujących na terenie gminy Wołczyn

Lp.	Nazwa złoża	Kopalina	Zasoby		Wydobycie [m ³ /rok]
			geologiczne bilansowe [tys. Mg]	przemysłowe	
1.	Bruny	Piaski i żwiry	2805	-	-
2.	Skałagi	Piaski i żwiry	281	-	-
3.	Wierzchy	Piaski i żwiry	3236	-	-
4.	Wierzbica	Piaski kwarcowe	2142	-	-
5.	Wierzbica II	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	19	-	-
6.	Wołczyn VII A	Solanki, wody lecznicze i termalne	8	-	-

[Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, 2023]

6.6.2 Prognoza stanu środowiska

Dalszy rozwój przemysłu wydobywczego może powodować wzmocnienie negatywnych oddziaływań na środowisko, z których najistotniejsze są następujące:

- eksploatacja odkrywkowa wiąże się z degradacją i dewastacją powierzchni ziemi,
- eksploatacja odkrywkowa wpływa również negatywnie na inne komponenty środowiska: krajobraz, szatę roślinną, faunę, warunki gruntowo-wodne (zwłaszcza drenowanie podziemnych poziomów wodonośnych z możliwością ich zanieczyszczenia). Górnictwo powoduje również powstawanie odpadów pogórnich i przeróbczych, głównie w postaci nadkładowych i pozabilansowych mas ziemnych,
- występuje konflikt przestrzenny części złóż surowców mineralnych z innymi zasobami środowiska.

Na obszarze gminy znajdują się obszary zaniechane lub do tej pory nieeksploatowane. Ponieważ są to złoża, dla których warunki geologiczno-górniczne nie wykluczają ich eksploatacji, można przewidywać, że część z nich może w przyszłości podlegać eksploatacji, co będzie prowadzić do nowych przekształceń w lokalnym środowisku.

6.6.3 Zagadnienia horyzontalne

Zasoby geologiczne, czy też ich wydobywanie, nie należą do sektorów wrażliwych na zmiany klimatu - zgodnie z dokumentem *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030* (Ministerstwo Środowiska, 2013). W związku z tym adaptacja do zmian klimatu w rozpatrywanym obszarze interwencji nie ma większego znaczenia w kontekście zwłaszcza ekstremalnych zjawisk pogodowych. Obszar interwencji obejmujący zasoby geologiczne wiąże się z zagadnieniem nadzwyczajnych zagrożeń środowiska w odniesieniu do zakładów górniczych i sposobów prowadzenia eksploatacji. Na terenie gminy występują jednak jedynie kopalnie eksploatujące złoża odkrywkowo, co znacząco redukuje potencjalne zagrożenia, gdyż podstawowe obejmują górnictwo podziemne (zagrożenia gazowe, pożarowe, wybuchowe, pyłowe, sejsmiczne, zawałowe).

W odniesieniu do kopalni odkrywkowych mogą pojawić się przede wszystkim zagrożenia osuwiskowe ścian wyrobisk, zagrożenia zalania kopalni (np. w wyniku przerwania wałów ochronnych), a także skażenie środowiska w wyniku wycieków substancji, które mogą być magazynowane na terenie kopalni. Wymienionych zagrożeń nie należy jednak rozpatrywać w kategorii zagrożeń nadzwyczajnych, gdyż takie obejmują duże zniszczenia środowiska lub duże pogorszenie jego stanu i które stwarzają powszechne niebezpieczeństwo dla ludzi i przyrody. Natomiast wymienione zagrożenia, w przypadku ich wystąpienia, mogą stwarzać niebezpieczeństwo dla terenu kopalni, względnie jej bezpośredniego sąsiedztwa, dla pracowników lub ruchu zakładu górniczego. Nie dotyczą rozległych obszarów poza granicami kopalni. Na poziomie gminnym powinna być monitorowana i kształtowana racjonalna gospodarka zasobami geologicznymi oraz stopień oddziaływania na środowisko kopalni, np. poprzez uwzględnianie tych kwestii w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

6.6.4 Analiza SWOT

W następnej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji Zasoby geologiczne dla gminy Wołczyn.

Tabela 32. Analiza SWOT w obszarze interwencji Zasoby geologiczne dla gminy Wołczyn

Obszar interwencji: Zasoby geologiczne	
Mocne strony	Słabe strony
- dobra dostępność złóż do eksploatacji, - występowanie obszarów perspektywicznych dla	- eksploatacja kopalni główną przyczyną degradacji i dewastacji powierzchni ziemi,

eksploatacji surowców	- konflikty przestrzenne złóż surowców mineralnych z innymi zasobami środowiska przyrodniczego
Szanse	Zagrożenia
- rozwój nowoczesnych technologii eksploatacji kopalni, - utrzymujące się zapotrzebowanie na wykorzystanie zasobów geologicznych, - możliwość rekultywacji złóż w kierunku przyrodniczym (zbiorniki wodne).	- tereny poeksploatacyjne stają się często nielegalnymi wysypiskami odpadów

[Źródło: opracowanie własne]

6.7. Gleby

6.7.1 Stan środowiska w odniesieniu do gleb

Charakterystyka gleb

Gleby są jednym z podstawowych elementów środowiska przyrodniczego, a ich właściwości decydują przede wszystkim o przydatności rolniczej. Istotny wpływ na zanieczyszczenia gleb mają czynniki antropogeniczne takie jak: emisje gazowe i pyłowe ze źródeł energetycznych, przemysłowych i motoryzacyjnych, a także zbyt intensywna gospodarka rolna.

Gmina Wołczyn, za wyjątkiem terenów miasta jest gminą typowo rolniczą. Dobra jakość gleb wraz z korzystnymi warunkami przyrodniczymi stanowi bazę wysoko produktywnego rolnictwa. Walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Wołczyn są dobre. Gmina posiada wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynoszący 80,2 punkty.

Tabela 33. Powierzchnia gruntów ornych według klas jakości gleb

Lp.	Sołectwa	Pow. ogólna	I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V
1.	Bruny	448,7	-	-	1,8	24,4	131,2	146,2	57,2
2.	Brynica	504,2	-	-	-	-	14,0	36,5	65,2
3.	Brzezinki	1243,2	-	-	12,8	101,6	330,4	199,4	39,9
4.	Duczów Mały	288,0	-	-	-	18,1	43,2	44,1	30,5
5.	Duczów Wielki	333,8	-	-	2,5	18,9	188,7	40,4	3,3
6.	Gierałcice	1158,4	-	-	67,9	167,8	248,6	87,7	85,8
7.	Komoršno	2430,6	-	-	166,4	169,6	388,0	203,1	110,1
8.	Krzywiczyny	2632,8	-	-	5,4	89,6	263,6	647,1	221,4
9.	Ligota Wołczyńska	633,8	-	-	-	21,7	284,3	142,2	25,1
10.	Markotów Duży	520,4	-	-	5,9	123,9	146,9	19,1	26,8
11.	Markotów Mały	220,0	-	-	-	19,3	125,4	37,4	11,7
12.	Rożnów	1291,9	-	-	140,0	434,7	209,7	121,4	59,1
13.	Szum	670,3	-	-	-	-	5,2	34,7	146,0
14.	Szymonków	2110,2	-	-	105,0	261,0	360,3	330,5	295,2
15.	Skałgi	1604,0	-	5,4	69,4	180,8	236,5	142,8	70,6
16.	Świniary Małe	465,4	-	-	114,4	150,6	97,6	33,4	11,7
17.	Świniary Wielkie	562,4	-	0,3	81,8	116	132,7	57,0	16,7
18.	Wąsice	784,2	-	-	-	-	20,2	25,2	265,8
19.	Wierzbita Dolna	929,4	-	5,0	236,8	166,2	124	47,5	2,6
20.	Wierzbita Górna	2831,0	-	10,3	223,2	185,3	475,2	253,6	169,5
21.	Wierzchy	1652,6	-	-	-	10,9	17,7	23,4	145,6
22.	Wołczyn	747,2	-	-	-	11,5	111,4	108,3	47,3

[Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Wołczynie]

Udział procentowy poszczególnych klas bonitacyjnych w ogólnej powierzchni użytków rolnych jest następujący:

- klasa I – brak,
- klasa II i III (gleby dobre) – 27%,

- klasa IV (średnie) – 52,9%,
- klasa V i VI (słabe i najslabsze) – 20,1%.

Większość gleb gminy została wytworzona z glin zwałowych oraz glin i piasków wodnolodowcowych zlodowacenia środkowopolskiego. Na obszarze gminy Wołczyn wyróżnić można dwa podstawowe typy gleb:

- gleby pseudobielicowe wytworzone z glin morenowych, pyłowych, piasków gliniastych, głównie lekkich i średnich, które zajmują szczególnie rozległe przestrzenie w środkowej części gminy, są to gleby pszenno-buraczane i żytnie bardzo dobre i dobre, głównie III i IV klasy bonitacyjnej, w części południowej (Wierzchy, Szum, Brynica) na obszarze występowania piasków i glin rzeczno-lodowcowych wykazują mniejsze wartości produkcyjne – V i VI klasa bonitacyjna,
- gleby brunatne wytworzone na utworach gliniastych i piaszczystych występują na północy i południu gminy, cechują się gorszymi właściwościami i zasobnością, odpowiadają V i VI klasie bonitacyjnej, z uwagi na właściwości produkcyjne zaliczają się do kompleksów żytnich słabych (6) i Żytnich bardzo słabych (7), największe powierzchnie tych gleb występują w rejonie wsi Szymonków, Wierzbica Górna, Krzywiczyny i Wierzchy.

Doliny rzeczne wypełniają utwory pochodzenia wodnego o składzie mechanicznym glin lekkich i średnich pylistych oraz piasków różnych grup mechanicznych. Wytworzone zostały na nich mady typu brunatnego średnie i lekkie pyłowe, mady glejowe średnie, gleby brunatne deluwialne oraz czarne ziemie. W miejscach lokalnych zagłębień terenowych i dolinach rzecznych nadmiernie uwilgotnionych występują gleby bagienne i murszowe (torfowe i mułowo-torfowe).

Problem erozji gleb dotyczy w gminie około 15% użytków rolnych – tyle, bowiem gleb jest okresowo lub stale za suchych. W większości są to gleby wytworzone z piasków wydmowych i piasków w okolicach Wierzbicy Górnej, Wołczyna, Wierzbów i Wąsiec.

6.7.2 Prognoza stanu środowiska

Warunki glebowe w gminie są zróżnicowane. Najlepsze gleby (II klasy bonitacyjnej) występują w Wierzbicy Górnej i Dolnej, Skałagach i Świniarach Wielkich. Największe obszarowo kompleksy gleb dobrych i średnich występują w sołectwach: Wierzbica Dolna i Górna, Rożnów, Skałagi, Szymonków i Komorzno. Sołectwami, gdzie występuje najwięcej najslabszych gleb są: Wąsice, Wierzchy z uwagi na występowanie piasków wodno-lodowcowych oraz Szymonków. Do głównych czynników powodujących degradację chemiczną gleb zalicza się:

- nadmierną zawartość metali ciężkich takich jak: kadm, miedź, nikiel oraz innych substancji chemicznych, np. ropopochodnych,
- zasolenie,
- nadmierną alkalizację,
- zakwaszenie przez związki siarki i azotu,
- skażenie radioaktywne.

Zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi ma głównie charakter lokalny, związany z napływem zanieczyszczeń oraz przebiegiem głównych szlaków komunikacyjnych. Z biegiem lat zjawisko może się nasilać, co dotyczy zwłaszcza dróg krajowych prowadzących duży ruch pojazdów.

W gminie większość gleb użytków rolnych posiada odczyn kwaśny, co oznacza, że potrzeby wapnowania gleb są bardzo duże. Zjawisko nadmiernego zakwaszenia gleb ma w województwie charakter trwały od wielu lat i nie podlega większym zmianom. Jego konsekwencją jest konieczność prowadzenia ciągłego wapnowania. Obserwuje się jednak wyraźny spadek ilości stosowanych nawozów wapniowych. Tendencja taka utrzymuje się w całym kraju.

Główną przyczyną spadku było zniesienie dotacji do wapnowania. Zbyt niskie zużycie nawozów wapniowych wpływa ograniczająco na funkcję produkcyjną gleby, powodując jej zakwaszenie, co jest szczególnie niekorzystne przy zwiększonym nawożeniu azotowym obniżającym zasadowość gleb. Zakwaszenie gleby wpływa również niekorzystnie na środowisko poprzez zwiększenie emisji NO₂ do atmosfery oraz wymywanie azotu do wód. Przewiduje się, że zakwaszenie gleb na skutek zwiększonego stosowania nawozów i środków ochrony roślin może jeszcze wzrosnąć.

Gmina jest w znacznym stopniu narażona także na erozję gleb, co przy obecnych zmianach klimatu może ulec jeszcze zwiększeniu.

6.7.3 Zagadnienia horyzontalne

Rolnictwo stanowi sektor wrażliwy na zmiany klimatu w sensie potrzeb produkcji roślinnej. Natomiast w sensie ochrony zasobów glebowych znaczenie mają czynniki mogące uruchamiać i potęgować zjawiska erozji wodnej oraz wietrznej czyli nawałne deszcze i powodzie oraz susze. Konceptcje ochrony przeciwpowodziowej sugerują na terenach zalewowych przekształcanie gruntów ornych w użytki zielone, co jednak nie przekłada się na przepisy w prawie i jest bardzo trudne do wprowadzenia.

Wraz ze wzrostem temperatury zwiększy się także zagrożenie ze strony szkodników roślin uprawnych, które podobnie jak rośliny zareagują przyspieszeniem rozwoju i będą stanowić większe zagrożenie dla upraw. Przewidywane zmiany klimatyczne i związany z nimi wzrost częstotliwości i intensywności susz w rolnictwie spowodują wzrost zapotrzebowania na wodę do nawodnień. W wymienionym zakresie szczególnego znaczenia nabiera fakt uświadamiania gospodarujących gruntami rolnymi o następujących zmianach klimatu i czynnikach, które mogą obniżać jakość gleb, a tym samym przyszłe plonowanie oraz o potrzebie retencjonowania wody.

Pod względem zużycia nawozów mineralnych na 1 ha użytków rolnych województwo opolskie zajmuje 1 miejsce w kraju. Przy średnim poziomie zużycia nawozów mineralnych w kraju wynoszącym 121,9 kg na 1 ha użytków rolnych, nawożenie w województwie opolskim było o 75,4 kg (o 61,85%) wyższe (GUS 2023). Mając na uwadze powyższe szczególne znaczenia nabiera sytuacja uświadamiania gospodarujących na gruntach rolnych w zakresie prowadzenia rolnictwa ekologicznego, czy też zgodnego z Kodeksem Dobrych Praktyk Rolniczych, a także wdrażania programu rolno-środowiskowego.

Gleby nie należą do obszarów interwencji, z którymi należałoby wiązać nadzwyczajne zagrożenia środowiska, również zwyczajowe użytkowanie rolnicze nie należy do tej kategorii.

Monitorowanie gruntów rolnych wyłączanych na cele nierolnicze oraz kierunków tych wyłączeń, jest prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny. Dotyczy to również udziału gruntów wymagających rekultywacji oraz gruntów zrehabilitowanych.

Natomiast monitorowanie stanu środowiska glebowego w innych aspektach (zanieczyszczenie gleb metalami ciężkimi, zasobność gleb, zakwaszenie, potrzeby wapnowania i stosowania innych nawozów, wdrażanie programów rolno-środowiskowych i rolnictwa ekologicznego) jest w różnym zakresie realizowane przez inne podmioty, głównie: Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze, Opolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Łosiowie, Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w Opolu, Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

6.7.4 Analiza SWOT

W następnej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji Gleby dla gminy Wołczyn.

Tabela 34. Analiza SWOT w obszarze interwencji Gleby dla gminy Wołczyn

Obszar interwencji: Gleby	
Mocne strony	Słabe strony
- niewielkie zanieczyszczenie gleb rolniczych, zwłaszcza metalami ciężkimi, ograniczone głównie do stref przy ciągach komunikacji drogowej, - dominacja gleb dobrych i średniej jakości, - duże areale gleb wykorzystywanych rolniczo, - wysoka kultura rolna,	- wysoki i stale utrzymujący się stopień zakwaszenia gleb, - znaczące pow. gleb o słabszych klasach bonitacyjnych (IV i V), - wysoki udział gleb narażonych na erozję (suchych i bardzo suchych),
Szanse	Zagrożenia
- możliwość wspierania rolników realizujących zadania dotyczące ekologicznej produkcji rolnej w ramach programów finansowanych z funduszy europejskich, - możliwość dofinansowania do wprowadzania zielonej infrastruktury, zapobiegania erozji oraz odtwarzania prawidłowych stosunków wodnych.	- zmiany klimatu i jego skutki, - depozycja zanieczyszczeń pochodzących spoza gminy i województwa, - zanieczyszczenie gleb pochodzące z emisji antropogenicznej.

[Źródło: opracowanie własne]

6.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

6.8.1 Stan środowiska w odniesieniu do gospodarki odpadami

Od lipca 2013 r. gmina odpowiada za gospodarkę odpadami komunalnymi na swoim terenie. Źródłami powstawania odpadów komunalnych są przede wszystkim gospodarstwa domowe oraz sektor handlu i usług.

Zgodnie z uchwałą nr XXVII/307/2017 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie przyjęcia „Planu gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028”, w województwie opolskim wydzielono cztery regiony gospodarki odpadami komunalnymi (RGO):

- Centralny Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi,
- Północny Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi,
- Południowo-Wschodni Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi,
- Południowo-Zachodni Region Gospodarki Odpadami Komunalnymi.

Gmina Wołczyn weszła w skład Północnego Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi (RGOK). Instalacje funkcjonujące na terenie wspomnianych RGOK, mające status Regionalnych Instalacji do Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK), posiadają wystarczające moce przerobowe. Dla Regionu Północnego regionalnymi instalacjami do przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych jest instalacja do mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych MBP.

Funkcjonujące regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych:

- Instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów:
 - o instalacja mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych zlokalizowana przy składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Gotartowie.
- Instalacja przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów:
 - o kompostownia zlokalizowana przy składowisku odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w Gotartowie,
 - o Kompostownia zlokalizowana na terenie Składowisk Odpadów Komunalnych Świercze (gmina Olesno),

- Zakład Produkcji Ziemi Ogrodniczej i Sanacji Humusu (gmina Wilków),
- Kompostownia przymowa (gmina Praszka),
- Składowiska odpadów powstających w procesie mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz pozostałości z sortowania:
 - Miejskie Składowisko Odpadów Innych niż Niebezpieczne i Obojętne w Gotartowie (planowany Zakład Unieszkodliwiania Odpadów, gmina Kluczbork),
 - Składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne Ziemiełowice (gmina Namysłów).

Do głównych problemów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi w gminie Wołczyn należą:

- niedostateczna świadomość ekologiczna społeczeństwa,
- występowanie „dzikich wysypisk”,
- spalanie odpadów w paleniskach domowych.

W 2023 r. w gminie Wołczyn zebrano 1 905,45 ton odpadów komunalnych zmieszanych, co stanowi spadek o 29,3% o w stosunku do roku 2014. Ponadto odnotowano spadek zebranych odpadów komunalnych zmieszanych przypadających na 1 mieszkańca gminy. W roku 2014 wartość ta wynosiła 193,1 kg, natomiast w roku 2023 – 155,3 kg odpadów zmieszanych przypadających na 1 mieszkańca gminy.

Wszystkie wartości odnoszące się do odpadów komunalnych zmieszanych zamieszczono w poniższej tabeli.

Tabela 35. Odpady zmieszane zebrane w ciągu roku w gminie Wołczyn w latach 2014 i 2023

Lp.	Zmieszane odpady zebrane								Jednostki odbierające odpady [szt.]	
	Ogółem odpady zmieszane [Mg]		Ogółem na 1 mieszkańca [kg]		Z gospodarstw domowych [t]		Z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca [kg]			
	2014	2023	2014	2023	2014	2023	2014	2023	2014	2023
1.	2696,22	1905,45	193,1	155,3	2522,8	1552,3	180,7	126,8	2	2

[Źródło: GUS BDL]

W 2020 r. w gminie Wołczyn zebrano 3 358,12 ton odpadów komunalnych zebranych selektywnie, a w 2023 roku zebrano 3 880,71 ton, co stanowi wzrost o 15,5%. Największy wzrost odnotowano w: odpadach papierowych i tekturowych, zużytych urządzeniach elektrycznych i elektronicznych oraz odpadach biodegradowalnych.

Tabela 36. Odpady selektywnie zebrane w ciągu roku w gminie Wołczyn

Rok	Ogółem [Mg]	Papier i tektura	Szkło	Tworzywa sztuczne	Niebezpieczne	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne	Wielkogabarytowe	Biodegradowalne	Baterie i akumulatory
2020	3358,12	41,54	388,50	613,44	0,00	7,98	165,32	344,46	0,52
2021	3793,48	50,32	348,40	603,44	0,00	15,20	221,00	566,30	0,14
2022	3807,79	71,00	334,26	637,40	0,12	11,55	197,40	668,01	0,05
2023	3880,71	57,28	304,01	607,90	0,00	12,60	184,76	750,74	0,13

[Źródło: GUS BDL]

6.8.2 Prognoza stanu środowiska

Wzrastające zapotrzebowanie na zakup różnorodnych produktów od lat przyczynia się do stopniowego wzrostu jednostkowego wskaźnika wytwarzania odpadów w przeliczeniu na mieszkańca — przewiduje się, że w kolejnych latach tendencja ta nie ulegnie zmianie. Z kolei usprawnianie wdrożonego systemu gospodarowania odpadami przełoży się na wzrost ilości odpadów zbieranych w sposób selektywny, jednocześnie przyczyniając się do wzrostu poziomu odzysku i recyklingu odpadów (szczególnie opakowaniowych) oraz do redukcji ilości odpadów ulegających biodegradacji kierowanych do składowania. Ponadto rozwój technologiczny instalacji do zagospodarowania odpadów umożliwi zwiększenie stopnia odzysku i unieszkodliwiania innego niż składowanie odpadów.

Realizacja powyższych założeń przyczyni się do zmniejszenia strumienia zmieszanych odpadów komunalnych, a jednocześnie umożliwi wydłużenie czasu eksploatacji składowisk.

6.8.3 Zagrożenie gospodarki odpadami w kontekście zagadnień horyzontalnych

Wraz ze zmianami klimatu przewidywać można zmianę struktury powstających odpadów, tzn. np. wraz ze wzrostem temperatur, można się spodziewać wzrostu udziału odpadów opakowaniowych po napojach w strumieniu odpadów. Wzrost temperatur powodować będzie także wzmożenie intensywności procesów chemicznych zachodzących na wysypiskach, a tym samym wzrost emisji gazów wysypiskowych do atmosfery. Przyczyną większości poważnych awarii, które mogą zdarzyć się na terenie instalacji, jest najczęściej niezachowanie reżimu eksploatacyjnego. Wyeliminowanie praktyk eksploatacji składowisk niezgodnej z zasadami ochrony środowiska oraz niewłaściwej rekultywacji składowisk odpadów, rozwój istniejącego systemu selektywnego zbierania odpadów niebezpiecznych pochodzących ze źródeł komunalnych spowoduje obniżenie ryzyka wystąpienia nadzwyczajnego zagrożenia środowiska.

Z punktu widzenia gospodarowania odpadami istotne są działania edukacyjne służące racjonalnemu gospodarowaniu nimi, a także uświadamianie społeczeństwa o efektach pozostawiania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych. W odniesieniu do gospodarki odpadami monitoring powinien skupiać się przede wszystkim na badaniach wpływu składowisk na powietrze, gleby, wody powierzchniowe i podziemne, wykonywaniu badań poziomu i jakości wód podziemnych oraz objętości i składu wód odciekowych, prowadzeniu kontroli w zakresie zbierania, przetwarzania i składowania odpadów niebezpiecznych, monitorowaniu terenów po zlikwidowanych mogiłnikach, kontroli podmiotów gospodarczych pod kątem właściwie prowadzonej gospodarki odpadami zgodnej z zapisami posiadanych pozwoleń i decyzji.

6.8.4 Analiza SWOT

W następnej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów dla gminy Wołczyn.

Tabela 37. Analiza SWOT w obszarze interwencji Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów dla gminy Wołczyn

Obszar interwencji: Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
Mocne strony	Słabe strony
- uregulowana gospodarka odpadami w ramach Północnego Regionu Gospodarki odpadami, - wzrostowy trend ilości odpadów zbieranych selektywnie, - Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) w Wołczynie.	- wciąż niewielka ilość odpadów zbieranych selektywnie w stosunku do całkowitej ilości powstających odpadów, - powstawanie „dzikich” składowisk odpadów,
Szanse	Zagrożenia
- rozwój technologii w zakresie odzysku odpadów,	- mała świadomość społeczna z zakresu skutków

- możliwość współfinansowania przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami w ramach programów finansowanych z funduszy europejskich, - budowa nowych oraz rozbudowa istniejących instalacji do zagospodarowania odpadów (mniejsza ilość odpadów unieszkodliwianych poprzez składowanie) w ramach Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi (RGOK), - mniejsza ilość odpadów wprowadzanych do środowiska w sposób niekontrolowany (redukcja ilości „dzikich” składowisk odpadów)	niewłaściwego gospodarowania odpadami, szczególnie ich spalania w piecach indywidualnych, - wysokie koszty instalacji wykorzystywanych do odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, - zanieczyszczenie gleb, wód, powietrza oraz przyrody („dzikie” składowiska odpadów)
--	---

[Źródło: opracowanie własne]

6.9. Zasoby przyrodnicze

6.9.1 Stan środowiska przyrodniczego

Według podziału geobotanicznego Matuszkiewicza gmina Wołczyn leży w obrębie krainy Dolnośląskiej, w okręgu Borów Stobrawskich, Turawskich i Niemodlińskich oraz krainy Południowowielkopolsko-Łużyckiej Wschodniej, w okręgu Byczyńsko-Rychtańskim.

Roślinność potencjalną gminy, czyli taką, która opanowałaby ten teren po zaprzestaniu na nim obecnej działalności człowieka, stanowią zbiorowiska leśne, a przede wszystkim lasy liściaste:

- żyźna buczyna niżowa *Melico – Fagetum* (południowa i środkowa część gminy, ok. 60% pow.),
- grądy środkowoeuropejskie *Galio silvatici – Carpinetum*, odmiana śląsko-wielkopolska, seria uboga (niewielkie fragmenty w południowo-zachodniej część gminy),
- grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe *Tilio – Carpinetum*, odmiana małopolska z bukiem i jodłą, forma wyżynna, seria uboga (południowa i południowo-wschodnia część gminy),
- niżowe łągi olszowe i jesionowo-olszowe *Circae-Alnetum* siedlisk okresowo lekko zabagnionych (w dolinie Stobrawy, Wołczyńskiej Strugi, Czarnej Wody oraz ich dopływów).

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Większość lasów została zastąpiona przez użytki rolne i tereny zabudowane ze specyficzną roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a tereny podmokłe w większości odwodniono. Obecnie, jedynie południowa (dolina Stobrawy i Bory Stobrawsko-Turawskie) oraz częściowo środkowa i północna część gminy (kompleksy leśne i doliny rzeczne) posiada znaczącą wartość przyrodniczo-krajobrazową. Tereny te w dużej części objęte są ochroną prawną w formie obszaru chronionego krajobrazu, parku krajobrazowego i rezerwatów przyrody, a także w ramach sieci przyrodniczej NATURA 2000 (łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą, Teklusia) i użytku ekologicznego. Część terenu gminy znajduje się także w obrębie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Rychtańskie”.

Szata roślinna

Szata roślinna gminy wykazuje znaczną synantropizację. Na terenie gminy dominują zbiorowiska nieleśne, przede wszystkim segetalne – w zdecydowanej większości związane z gruntami ornymi. Zbiorowiska łąk i pastwisk pokrywają stosunkowo niewielkie powierzchnie. Największe kompleksy zbiorowisk półnaturalnych – łąk i pastwisk występują w miejscowościach: Krzywiczyny, Wierzbica Górna i Wąsice.

Pomimo znaczących przekształceń południowa i środkowa część gminy (m.in. dolina Stobrawy, dolina Czarnej Wody, Wołczyńskiego Strumienia i jego dopływów, Lasy Stobrawsko-Turawskie), w szczególności w okolicach: Markotowa, Wąsice, Szumu, Wierzchów, Brynicy, Krzywiczyny, Świniar i Duczowa – Jedlisk zachowała charakter zbliżony do naturalnego. Występują tu duże kompleksy

lasów, w tym łęgowych, stawy, łąki oraz tereny podmokłe. Występuje tu szereg gatunków i zbiorowisk rzadko spotykanych w innych częściach gminy i powiatu.

Na terenie gminy Wołczyn stwierdzono (Dajdok Z. i inni, 2007; Rudy M. i inni, 2012):

- 25 gatunków roślin objętych w Polsce ochroną częściową i ścisłą,
- 43 gatunki uważane za rzadkie lokalnie, figurujące na Czerwonej liście roślin naczyniowych województwa opolskiego.

Siedem spośród nich figuruje na Czerwonej liście roślin naczyniowych w Polsce.

Zbiorowiska nieleśne

Bogactwo zbiorowisk roślinnych jest odzwierciedleniem zróżnicowania warunków siedliskowych. W przypadku gminy Wołczyn zaznaczają się różnice pomiędzy częścią południową, gdzie dominują bielice warunkujące rozwój siedlisk borowych, a częścią środkową i północną, gdzie przeważają gleby brunatne.

Wśród ekosystemów nieleśnych największy obszar zajmują tereny najbardziej przekształcone przez człowieka – tereny upraw rolnych. W związku, z czym bogato reprezentowana jest grupa zbiorowisk chwastów pól uprawnych, okrajków, terenów wydeptywanych i ruderalnych. Grupa zespołów segetalnych, czyli chwastów towarzyszących uprawom rolnym, zarówno zbożowym, jak i okopowym z klasy *Stellarietea mediae*, zajmuje największy obszar. Zbiorowiska chwastów towarzyszące uprawom roślin zbożowych i okopowych zajmują znaczące powierzchnie i stanowią ważny element krajobrazu. Są to jednak zbiorowiska pospolite, które nie przedstawiają znaczącej wartości przyrodniczej.

Grupa zbiorowisk roślinnych o charakterze antropogenicznym z klas *Artemisietea vulgaris* jest również na tym terenie bogato reprezentowana. Zbiorowiska te związane są z terenami zmienionymi przez człowieka – drogami polnymi i ich okrajkami, śmietniskami, okrajkami i miejscami wydeptywanymi. Są to również zbiorowiska o bardzo małych walorach przyrodniczych.

Niewielki udział łąk i pastwisk w ogólnej powierzchni gminy Wołczyn spowodowany jest m.in. transformacją gospodarki rolnej w naszym kraju, która przyczyniła się do rezygnacji z hodowli bydła przez właścicieli niewielkich gospodarstw, a w efekcie – do likwidacji lub porzucania użytków zielonych. Obecnie zbiorowiska łąkowe gminy ograniczone są głównie do dolin rzecznych – np. Pratwy, Wołczyńskiego Strumienia, Czarnej Wody czy Stobrawy. Ich utrzymanie powinno być jednym z priorytetów ochrony przyrody w gminie, gdyż są one nie tylko miejscem pozyskiwania paszy, lecz niejednokrotnie stanowią też unikatowe w skali województwa siedliska rzadkich i ginących gatunków roślin oraz miejsca żerowania i gniazdowania rzadkich zwierząt – przede wszystkim owadów i ptaków. Fragmenty łąk, które przetrwały do tej pory wykazują duże zróżnicowanie pod względem charakteru roślinności, co wiąże się z właściwościami samych siedlisk i stopniem ich przekształcenia (osuszanie, intensywność i okres koszenia, intensywność wypasu). Niestety pozostałe jeszcze użytki zielone są ciągle przekształcane w grunty orne, nawet na terenach zalewowych dolin rzecznych, w szczególności rzeki Stobrawy.

Na terenie gminy miejscami spotyka się jeszcze cenne przyrodniczo płaty łąk bagiennych (ze związku *Calthion*), powstałe na miejscach dawnych lasów łęgowych, wyróżniające się m.in. obfitym występowaniem żółto kwitnącej w okresie wiosennym knieci błotnej *Caltha palustris* zwanej też kaczeńcem. Łąki tego typu często występują w mozaice z płatami turzycowisk. Do ważniejszych zbiorowisk łąkowych siedlisk zasobnych i podmokłych na terenie gminy Wołczyn należą też płaty z dużym udziałem ostrożeńca łąkowego *Cirsium rivulare*. Zbliżony charakter mają też płaty z dużym udziałem ostrożeńca siwego *Cirsium canum* - gatunku zakwitającego później bo na przełomie lipca

i sierpnia. Płaty z jego udziałem są jednak spotykane zdecydowanie rzadziej na tym terenie niż ostrożeńca łąkowego. W dolinie Stobrawy, w rejonie Markotowa Dużego występuje siedlisko chronione **6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion*** - zachowane powierzchnie są w złym stanie – często z pojedynczymi gatunkami charakterystycznymi – najczęściej krwiściągiem lekarskim *Sanquisorba officinalis*. Stwierdzono tu także siedlisko chronione - **6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris***. W dolinie Stobrawy najlepiej zachowane są łąki powyżej Szumu, aż do źródeł w okolicach Olesna. Wynika to z tego, że są w większości użytkowane i nie dominują więc na nich gatunki inwazyjne. Część tego odcinka jest objęta ochroną jako obszar Natura 2000 „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą” PLH160013.

Natomiast coraz większe powierzchnie wśród ocalałych jeszcze łąk zaczynają zajmować **łąki intensywnie użytkowane**, podsiewane mieszkanką traw pastewnych, jak kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, czy wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis*. Ich charakterystyczną cechą jest ubogi skład gatunkowy, lecz należy podkreślić, że mimo niewielkiej wartości florystycznej zbiorowiska tego typu stanowią wartościowe siedliska m.in. jako miejsca żerowania niektórych ptaków.

Zbiorowiska muraw napiaskowych rozwijają się w miejscach silnie nasłonecznionych, na ubogich w składniki pokarmowe i suchych glebach bielicowych. Na terenie gminy występują głównie w południowej części, gdzie zajmują jedynie niewielkie powierzchnie. Zbiorowiska z tej grupy są objęte ochroną na mocy Dyrektywy Siedliskowej. Większe skupienia gatunków reprezentujących murawy napiaskowe stwierdzono na obrzeżach doliny Stobrawy na południowy-zachód od Markotowa Dużego i w Wierzchach, a także na południe od Szumu i w Duczowie Małym.

Zróżnicowana i bogata gatunkowo roślinność wodna i szuwarowa ma w zbiorowiskach roślinnych gminy Wołczyn niewielki udział powierzchniowy ze względu na mały obszar, jaki zajmują tereny podmokłe i otwarte wody. Większe skupienia roślinności tego typu występują tylko w rejonie stawów na zachód od Wierzbicy Górnej oraz w rejonie Komorzna i Krzywiczyn. Jednakże wąskie pasma **zbiorowisk szuwarowych** towarzyszą zarówno korytom większych rzek (np. Stobrawy, Wołczyńskiego Strumienia, Pratwy, Czarnej Wody), jak i mniejszych cieków oraz brzegom niewielkich stawów i oczek wodnych, np. w rejonie Komorzna, Duczowa Małego i Wielkiego, Brzezinek czy Markowego. Do zupełnie wyjątkowych zbiorowisk z tej grupy należą fitocenozy **szuwaru turzycy tunikowej *Caricetum apropinquatae*** – gatunku tworzącego nawet kępy dochodzące do 1 m wysokości. Zbiorowiska tego typu są częste w Polsce północno-wschodniej, a na południu są rzadkie. Rozwijają się w miejscach silnie podmokłych, mają dużą wartość przyrodniczą i należą do ginących ze względu na osuszanie miejsc, w których się rozwijają. W gminie płaty z roślinnością tego typu zachowały się pomiędzy Brzezinkami, a Krzywiczynami w ostoi Natura 2000 „Teklusia”.

Spośród **zbiorowisk tzw. lemneidów** – drobnych roślin biernie unoszących się na powierzchni wody, do rozpowszechnionych należą płaty, w których dominuje rzęsa drobna *Lemna minor* lub spirodela wielokorzeniowa *Spirodela polyrrhiza*, spotykane nawet w niewielkich oczkach wodnych.

Do gatunków budujących zbiorowiska zanurzone w wodach stojących na tym terenie należą wywłócznik kłosowy *Myriophyllum spicatum* oraz rogatek sztywny *Ceratophyllum demersum* i moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*. Natomiast z roślin wynoszących na powierzchnię wody liście i kwiaty należą rdestnica pływająca *Potamogeton natans* oraz rzadziej spotykany, grązel żółty *Nuphar lutea* – gatunek pod częściową ochroną. Z brzegami wód płynących, jak też stojących i stwierdzonym siedliskiem **3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nympheion*, *Potamion***, okresowo odślanianymi na skutek obniżania się poziomu wód w okresie letnim, związane są **zbiorowiska tzw. terofitów letnich**. Na terenie gminy spośród zbiorowisk tej grupy stwierdzono płaty zespołu uczepów i rdestu ostrogorzkiego (*Polygono-Bidentetum*) oraz rzadziej - uczepów i zamokrzycy ryżowej (*Leersio-Bidentetum*) – głównie na dnie

niewielkich oczek w obrębie tzw. Stawów Miechowskich, koło Komorzna. Z **siedliskami odstępnymi brzegów wód**, a głównie spuszczonej stawów związane są o wiele rzadziej spotykane kadtubowe fitocenozы nawiązujące składem do zespołu *Eleocharetum ovatae*, wchodzące w skład siedlisk z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Z roślin charakterystycznych dla tego typu siedlisk, na terenie gminy spotyka się takie gatunki, jak m.in.: turzycę ciborowatą *Carex bohemica* i cibora brunatna *Cyperus fuscus*. Ich obecność stwierdzono na brzegach stawów na zachód od Wierzbicy Górnej oraz w okolicy Komorzna. Jednak wśród zbiorowisk wodnych gminy Wołczyn najwięcej uwagi wymagają te które rozwijają się w korycie Stobrawy, jej młynówki lub ich bezpośrednich dopływów. Część z nich należy do siedlisk wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, są to siedliska **3260 nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*)**. Są to zbiorowiska z udziałem gatunków wodnych, takich jak gatunki z rodzaju rzęśl *Callitriche* oraz chroniony włosienicznik tarczowaty *Batrachium peltatum*. Stanowiska włosienicznika wodnego *Ranunculus aquatilis* zanotowano pomiędzy Szumem, a Wierzchami.

Zbiorowiska młak niskoturzycowych rozwijają się w miejscach stale podmokłych, które należą do coraz rzadziej spotykanych, także na terenie gminy Wołczyn. Ich płaty stwierdzono tylko w pobliżu Duczowa Małego, pomiędzy Krzywiczynami, a Brzezinkami oraz w dolinie Stobrawy – na wysokości Wierzchów. Zbiorowiska z tej grupy podlegają ochronie na mocy Dyrektywy Siedliskowej, jako siedliska zaliczane do kategorii **torfowiska przejściowe i trzęsawiska na niżu**. Na terenie gminy wykształcają się w formie niewielkich płatów w mozaice z innymi zbiorowiskami siedlisk zabagnionych. Zaznacza się w nich udział m.in. chronionego bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata* oraz gatunków uważanych za regionalnie zagrożone – siedmiopalecznika błotnego *Comarum palustre*, turzycy obłej *Carex diandra* czy jaskra wielkiego *Ranunculus lingua*.

Oprócz wyżej wymienionych zbiorowisk roślinnych na specjalną uwagę zasługują zbiorowiska budowane głównie przez gatunki obcych bylin, które są wyróżniane jako odrębne zespoły lub traktowane jako agregacje różnych roślin, najczęściej obcych geograficznie. Wiele z roślin tworzących tego typu zbiorowiska charakteryzuje się możliwością szybkiego zwiększania zajmowanego arealu oraz wyjątkowymi zdolnościami do konkurencji, a w konsekwencji zagłuszania rodzimych gatunków roślin np. kolczurka klapowana *Echinocystis lobata*, niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*. Dlatego też ich obecność jest niekorzystna z punktu widzenia ochrony przyrody i powinno się przeciwdziałać ich dalszemu rozprzestrzenianiu (Dajdok Z. i inni, 2007; Rudy M. i inni, 2012).

Lasy i łowiectwo

W gminie Wołczyn, przy zasobach gleb o stosunkowo wysokiej jakości i znaczącym przekształceniu terenu gminy, lesistość wynosi ok. **27,7%** powierzchni. Gmina Wołczyn charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem powierzchni leśnej przypadającej na jednego mieszkańca. Przewyższa on prawie 2-krotnie średnią dla województwa i większy jest od średniej dla powiatu kluczborskiego.

Rozmieszczenie lasów w gminie jest nierównomierne. Duże kompleksy lasów występują na południu, południowym-wschodzie i północy. Największe powierzchnie lasów występują w sołectwach: Komorzno, Krzywiczyny, Wierzchy, Wierzbica Górna i Skąłgi. Największą lesistością charakteryzują się sołectwa: Wierzchy, Szum, Komorzno i Brynica, a najmniejszą odznaczają się głównie sołectwa położone w środkowej części gminy: Bruny, Świniary Małe i Świniary Wielkie. Całkowitym brakiem lasów charakteryzuje się Duczów Wielki, Ligota Wołczyńska i Markotów Mały.

W Nadleśnictwie Namysłów dominują żyzne siedliska leśne (lasów i łęgów), a w Nadleśnictwie Kluczbork siedliska żyzne stanowią niemal połowę wszystkich siedlisk. Nie zawsze jednak żyźność siedliska ma odzwierciedlenie w składzie gatunkowym drzewostanów, często występuje zawyżony

udział gatunków iglastych. W wiekowej strukturze lasu w nadleśnictwach dominują drzewostany I-IV klasy wieku (do 80 lat). Na terenie gminy stwierdzono występowanie leśnych siedlisk cennych przyrodniczo (Rudy M. i inni, 2012) takich jak: 9110 Kwaśne buczyny, 9170 Grądy środkowoeuropejskie i subkontynentalne, 9190 Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy, 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, jesionowe i olszowe, 91F0 Łęgowe lasy wiązowo-jesionowo-dębowe.

Nadleśnictwo Namysłów i częściowo również Kluczbork charakteryzują się niewielkimi uszkodzeniami drzewostanów przez emisje przemysłowe, w stosunku do lasów w województwie opolskim. Większość lasów w gminie Wołczyn zaliczono do I strefy uszkodzeń (uszkodzenia słabe) przez oddziaływanie gazów i pyłów przemysłowych. Głównymi zagrożeniami dla lasów są: nadmierna wycinka, umyślne podkładanie ognia, pożary powstające w wyniku nieostrożności lub wskutek przerzutów ognia z gruntów nieleśnych (wynik wypalania ściernisk, traw na łąkach, w przydrożnych rowach czy nieużytkach). Na kondycję lasów niekorzystnie oddziałują stałe czynniki (abiotyczne) kształtujące bilans wodny, takie jak deficyt opadów czy powtarzające się długotrwałe susze podczas sezonu wegetacyjnego, prowadzące do obniżania się poziomu wód gruntowych. Zagrożenia biotyczne wywołują masowe pojawianie się szkodników owadów (szczególnie owadów liściożernych w drzewostanach iglastych oraz szkodników wtórnych sosny i świerka), a także chorób infekcyjnych. Uszkodzenia drzewostanów wskutek oddziaływania emisji przemysłowych, jak napisano powyżej, są niewielkie.

Na terenie gminy Wołczyn znajduje się 7 obwodów łowieckich. Zwierzyna łowna to wszystkie gatunki ssaków oraz ptaków, które występują w terenie naturalnym i które mogą stać się przedmiotem polowań lub odłowów człowieka. Lista gatunków ssaków wśród zwierząt łownych w gminie Wołczyn dzieli się na gatunki zwierzyny grubej oraz drobnej. W ramach „zwierzyny grubej” występują tu: jeleń szlachetny, daniel (gat. obcy), sarna i dzik, a zwierzyny drobnej obejmuje następujące gatunki: lis, borsuk, kuna leśna i domowa, norka amerykańska (gatunek obcy inwazyjny), tchórz zwyczajny i zajęc szarak.

Świat zwierząt

Obszar gminy Wołczyn charakteryzuje się znacznym przekształceniem ekosystemów, w szczególności w części środkowej gminy, gdzie prowadzona jest intensywna gospodarka rolna. Znaczne zróżnicowanie siedlisk występuje w południowej i północnej części gminy, gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich. Na pozostałym obszarze, gdzie zdecydowanie dominują grunty orne występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają zadrzewienia śródpolne, kompleksy leśne, stawy i większe powierzchnie łąk. Różnorodność fauny środkowej części gminy jest ograniczona głównie ze względu na intensywną gospodarkę rolną. Okres wzrostu zbóż sprzyja występowaniu organizmów preferujących tego typu siedliska, w szczególności należących do gatunków z rzędu pajaków (*Araneida*), motyli (*Lepidoptera*), dwuskrzydłych (*Diptera*), błonkówek (*Hymenoptera*).

Na obszarze gminy występują rzadkie i chronione gatunki owadów. Do stosunkowo często spotykanych należą biegacze: ogrodowy *Carabus arvensis*, wręgaty *Carabus cancellatus* i granulowaty *Carabus granulatus*, spotykane na obszarze całej gminy. Pospolicie występują tu też trzmiele. Szczególnie często spotykany jest trzmiel ziemny *Bombus terrestris*. Z gromady mięczaków warto zwrócić uwagę na ślimaka winniczka *Helix pomatia*. Spotykany jest dosyć często w miejscach wilgotnych, szczególnie w parkach i w niewielkich fragmentach lasów liściastych.

Grupa zwierząt kręgowych posiada również swoich przedstawicieli, których spotkać można na terenie gminy. Występują tu liczne gatunki płazów i gadów, w szczególności w dolinie Stobrawy i w otoczeniu stawów. Spotkać tu można traszkę zwyczajną *Triturus vulgaris*, żabę trawną *Rana temporaria*, żabę

wodną *Rana esculenta*, ropuchę szarą *Bufo bufo*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, kumaka nizinnego *Bombina bombina* oraz coraz rzadszą rzekotkę drzewną *Hyla arborea*. Spośród gromady gadów na terenie tym występują trzy gatunki jaszczurek: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *L. vivipara* i padalec zwyczajny *Anguis fragilis*. Można tu również spotkać węże: zaskrońca *Natrix natrix* oraz żmiję zygzakowatą *Vipera berus*. Spośród wielu gatunków ssaków do bardziej interesujących należy zaliczyć m.in. ryjówkę aksamitną *Sorex araneus*, tchórza zwyczajnego *Mustela putorius* i łasicę łąską *Mustela nivalis*. Występuje tu również kilka gatunków nietoperzy. Na terenie gminy występuje także wilk – gatunek objęty ochroną ścisłą w Polsce, natomiast od marca 2025 r. wilki nie są pod ścisłą ochroną w Unii Europejskiej.

W trakcie badań na terenie gminy Wołczyn (Dajdok Z. i inni, 2007) stwierdzono występowanie 114 lęgowych **gatunków ptaków** oraz dodatkowe dwa gatunki uznane za zalatujące (bocian czarny i czapla siwa). Spośród ptaków lęgowych ochroną gatunkową są objęte 102 gatunki, w tym bielik, kania ruda i kania czarna podlega tzw. ochronie strefowej, polegającej na wyznaczeniu w promieniu 500 m wokół gniazd stref ochronnych, w których użytkowanie lasu podlega pewnym ograniczeniom. Czapla siwa, kruk, sroka i wrona są chronione częściowo, tylko w okresie lęgowym lub – w przypadku czapli - poza stawami uznanymi za obręby hodowlane. Ponadto, dziewięć gatunków lęgowych podlega ochronie częściowej jako ptaki łowne (gęgawa, krzyżówka, głowienka, czernica, słonka, łyska, bażant, kuropatwa, grzywacz).

Przyjmując kategorie zagrożenia stosowane w Unii Europejskiej 17 gatunków jest uznawanych za zagrożone w Europie i umieszczonych na liście Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Trzy z nich są zagrożone w skali Polski i wpisane do "Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt", zaś sześć gatunków lęgowych to ptaki uznawane za zagrożone w skali Śląska.

Ostoje fauny i flory

Pomimo znaczącego przekształcenia terenów świat roślin i zwierząt gminy Wołczyn jest zróżnicowany i można wyróżnić obszary o stosunkowo dużej bioróżnorodności. Obecne są tutaj różnorodne siedliska oraz zespoły faunistyczne zasiedlające skrajnie odmienne ekosystemy, jak np. ekosystemy leśne, łąkowe, wodne, szuwarowe, agrocenozy i urbicenozy.

Walory faunistyczne i florystyczne gminy koncentrują się w określonych miejscach. Obszary takie, na których dochodzi do nagromadzenia walorów przyrodniczych w postaci: stanowisk rzadkich, zagrożonych, chronionych gatunków zwierząt i roślin lub zbliżonych do naturalnych zespołów nazywamy ostojami. Obszarami o wysokiej bioróżnorodności jest przede wszystkim południowa część gminy, gdzie występuje mozaika pól, łąk, w tym wilgotnych i bagiennych, zadrzewień oraz większe kompleksy leśne.

Funkcje ostoi generalnie pełnią tereny:

- w dolinie Stobrawy oraz jej najbliższym sąsiedztwie. Obszar ten, oprócz objęcia go ochroną prawną w formie parku krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu wyznaczono także jako część ostoi przyrodniczej „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą” PLH160013 w ramach sieci ekologicznej NATURA 2000,
- pomiędzy miejscowościami Krzywiczyny, Skałągi i Brzezinki, łąki bagienne i zmiennowilgotne, łęgi i olsy – obszar Natura 2000 „Teklusia” PLH160017,
- kompleksy leśne na północy gminy oraz tereny leżące w obrębie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Łasy Rychalskie” i w południowej części gminy, charakteryzujące się zwiększoną bioróżnorodnością,
- fragmenty lasów, łąk podmokłych i stawów w okolicy Duczowa-Jedlisk – proponowany rezerwat przyrody „Krystyna” o ogólnej powierzchni 137 ha. Obszar jest mozaiką krajobrazową podmokłych łąk, niewielkich kompleksów wilgotnych lasów i stawów o unikalnym w skali regionu charakterze. Stanowi teren o rzadkich w województwie walorach krajobrazowych. Pod względem florystycznym jest to

obszar o dużym zróżnicowaniu siedlisk i bogactwie zbiorowisk, a także o cennych w skali województwa walorach faunistycznych.

- wyróżniony w wojewódzkim programie ochrony środowiska, kompleks wilgotnych łąk „Międzybrodzie”, w obrębie, których występują zbiorowiska roślinne wymierające i zagrożone w skali europejskiej. Obszar ten tylko częściowo znajduje się na terenie gminy Wołczyn, pozostała część leży w gminie Domaszowice,
- dolina Czarnej Wody, łąki świeże i wilgotne, łągi,
- stawy i lasy w obrębie folwarku Rozalia i Miechowskich Stawów,
- dolina Wołczyńskiego Strumienia i jej okolice.

Obszary i obiekty prawnie chronione

Powierzchnia obszarów o znaczących walorach przyrodniczych objęta ochroną prawną (bez ostoi Natura 2000) nieznacznie wzrosła w stosunku do 2019 r. i zajmuje obecnie w gminie Wołczyn 4 668,14 ha (GUS BDL) to jest około 19,4% powierzchni gminy. Zwiększenie powierzchni chronionych ma związek ze zwiększeniem powierzchni rezerwatów. Jest to wielkość niewiele niższa od średniej dla województwa. Natomiast w porównaniu do powierzchni chronionych w powiecie wielkość ta jest prawie dwukrotnie niższa.

Rysunek 15. Obszary przyrodnicze prawnie chronione w gminie Wołczyn
(źródło: Wojewódzki Plan Zagospodarowania Przestrzennego, 2019)

Tabela 38. Obszary prawnie chronione w gminie Wołczyn

Lp.	Rok	Obszary chronione ogółem [ha]	Rezerваты przyrody [ha]	Parki krajobrazowe [ha]	Obszary chronionego krajobrazu [ha]	Pomniki przyrody [szt.]
1.	2019	4 661,54	23,54	1199,20	3438,80	14
2.	2023	4 668,14	23,86	1199,20	3438,80	14

[Źródło: GUS BDL, CRFOP]

Obszary i obiekty chronione w gminie Wołczyn to:

- o znaczeniu regionalnym
 - „Stobrawski Park Krajobrazowy”,
 - Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”,
 - dwa rezerваты przyrody (Komorzno i Krzywiczyny),
 - dwie ostoje Natura 2000 („Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą” i „Teklusia”),
- o znaczeniu lokalnym
 - użytek ekologiczny „Rozalia”,
 - pomniki przyrody,
 - parki, obiekty cenne przyrodniczo i krajobrazowo, w tym 12 objętych ochroną przez konserwatora zabytków.

Obszary chronione położone są w południowej i północnej części gminy, na terenie sołectw: Wierzchy, Szum (Stobrawski Park Krajobrazowy) oraz Markotów Duży, Gierałcice, Wąsice, Brynica, Wierzchy, Szum, Wierzbica Górna, Duczów Mały (Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”), a także Komorzno i Krzywiczyny (rezerваты przyrody, użytek ekologiczny). Ostoje Natura 2000 znajdują się na terenie wsi Wierzchy, Markotów Duży i Krzywiczyny. Pomniki przyrody prawnie chronione, w tym drzewa pomnikowe i głąz narzutowy, występują w 5 sołectwach, a parki objęte ochroną konserwatora zabytków w 11 wsiach i mieście Wołczyn.

Stobrawski Park Krajobrazowy

„Stobrawski Park Krajobrazowy” jest największym parkiem krajobrazowym w województwie opolskim utworzonym Rozporządzeniem Wojewody Opolskiego nr P/11/99 z dnia 28 września 1999r. [Dz.Urz.Woj.Op. nr 38 poz. 255]. Zajmuje on ogółem powierzchnię 52 635,5 ha. Granice parku obejmują znaczną część doliny Odry, Nysy Kłodzkiej i Stobrawy wraz z terenami leśnymi należącymi do dużego kompleksu Lasów Stobrawsko-Turawskich. W gminie Wołczyn park krajobrazowy obejmuje ok. 5% powierzchni w południowo-wschodniej części gminy (tereny leśne w sołectwach Wierzchy i Szum).

Podstawowymi walorami uzasadniającymi powołanie Parku było:

- występowanie wielu chronionych i zagrożonych roślin, zbiorowisk roślinnych i zwierząt,
- występowanie jednego z większych, lądowych obszarów wydmowych,
- występowanie ekosystemów typowych dla dużych rzek: licznych starorzeczy, kompleksów grądów, olsów, łęgów i łąk zalewowych,
- występowanie ostoi ptactwa o znaczeniu międzynarodowym,
- wysoka lesistość terenu, w tym lasów zróżnicowanych gatunkowo i siedliskowo,
- niska gęstość zaludnienia i uprzemysłowienia.

Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”

W północnej części województwa opolskiego znajduje się OCHK „Lasy Stobrawsko-Turawskie” utworzony uchwałą Nr XXIV/193/88 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Opolu z dnia 26 maja 1988 roku. Obejmuje on rozległy, rozczłonkowany kompleks leśny na prawie 1/4 powierzchni województwa, o całkowitej powierzchni 119 061,7 ha, z czego ok. 2% znajduje się na terenie gminy Wołczyn. Granica Obszaru w gminie przebiega na południe od linii Markotów Duży, Gierałcice, Brynica, Wierzbica Górna i Duczów Mały, głównie skrajem kompleksów leśnych.

Obszar ten objęto ochroną prawną ze względu na znaczące walory przyrodnicze i krajobrazowe, atrakcyjność turystyczną i słabe zurbanizowanie. Duże kompleksy leśne, silnie rozwinięta granica lasu, polodowcowa rzeźba terenu, harmonijny krajobraz wzbogacony licznymi alejami drzew oraz starymi parkami i zadrzewieniami, a także liczne stanowiska roślin i zwierząt chronionych stanowiło podstawę

do objęcia ochroną prawną tak rozległego obszaru. Obszary chronionego krajobrazu powoływane są także dla zapewnienia ludności miejskiej terenów rekreacji i wypoczynku. Dolina Stobrawy, duży udział lasów i zadrzewień stanowi o znaczącej atrakcyjności krajobrazu. Bliskość ośrodków miejskich, jakimi są Wołczyn i Kluczbork oraz dobrze rozwinięta sieć dróg stwarzają dogodne warunki dla rozwoju turystyki krajoznawczej.

Rezerваты przyrody

Na terenie gminy Wołczyn występują 2 rezerваты przyrody: Komorzno (zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 7 czerwca 2023 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Komorzno” (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 1940) i Krzywiczyny (zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu - z dnia 7 czerwca 2023 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Krzywiczyny” (Dz. Urz. z 2023 r. poz. 1939) o łącznej powierzchni 23,85 ha.

Tabela 39. Rezerваты na terenie gminy Wołczyn

Lp.	Nazwa	Przedmiot ochrony	Powierzchnia [ha]	Lokalizacja	Akt prawny powołania
1.	Komorzno	buczyna pomorska (<i>Fagetum boreoatlanticum</i>) na południowej granicy zasięgu	3,85	Równina Oleśnicka, sołectwo Komorzno	MP nr 36, poz.291/1960
2.	Krzywiczyny	las mieszany z domieszką jodły (<i>Abies Alba</i>) na krańcach jej północnego zasięgu na Śląsku	20,01	Równina Oleśnicka, sołectwo Krzywiczyny	MP nr 36, poz.291/1969

Źródło: CRFOP 2024

Rezerwat Komorzno – rezerwat utworzono w celu ochrony fragmentów leśnych założonych z buczyny pomorskiej. Buczyna tworzy tu zespół dość zubożały do zbiorowisk pomorskich, ale interesujący ze względu na występowanie daleko od jej typowego rozmieszczenia. W rezerwacie panującym gatunkiem jest buk zwyczajny *Fagus sylvatica*, który miejscami tworzy drzewostany czyste bez domieszek. Oprócz buka występuje tu również sosna zwyczajna, grab zwyczajny oraz dąb bezszypułkowy. Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 24 stycznia 2017 r. ustanowiono plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Komorzno”.

Rezerwat Krzywiczyny – na terenie rezerwatu występują okazy jodły pospolitej *Abies Alba* w wieku 130 - 150 lat. Jest to najdalej na północ wysunięte stanowisko jodły naturalnego pochodzenia. Oprócz jodły występują tu: sosna zwyczajna, świerk pospolity, dąb szypułkowy, grab zwyczajny, modrzew europejski oraz buk zwyczajny. Jodła osiąga tu wysokość do 45 m i obwód powyżej 3 m. Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 24 stycznia 2017 r. ustanowiono plan ochrony dla rezerwatu przyrody „Krzywiczyny”.

Ostoje Natura 2000

Teklusia PLH160017 – obszar o znaczeniu dla Wspólnoty o powierzchni 316,48 ha położony jest w północnej części województwa opolskiego, na terenie powiatu kluczborskiego w gminie Wołczyn. Obszar leży w dorzeczu Odry w obniżeniu dolinnym dopływu Wołczyńskiej Strugi nieznacznie rozcinającym przyległą wysoczyznę polodowcową. Obszar ostoi to krajobraz dolin i obniżień, rodzaj: krajobraz zalewowych den dolin – akumulacyjny, gatunek: krajobraz równin zalewowych w terenach nizinnych i wyżynnych z łęgami jako roślinnością potencjalną; obszar Teklusia leży na terenie korytarza ekologicznego „Dolina Wołczyńskiej Strugi” łączącego Lasy Stobrawsko-Turawskie, Dolinę Pratwy i Teklusię.

Dla ostoi ustanowiono plan zadań ochronnych – Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Teklusia PLH160017 (Dz. Urz. Woj. Op. poz. 1130).

Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą PLH160013 – obszar mający znaczenie dla Wspólnoty – obszar o powierzchni 356.65 ha, położony w gminie Kluczbork, w powiecie opolskim, w województwie opolskim. Obszar obejmuje duży kompleks łąk położonych w dolinie rzeki Stobrawy i nad jej kanałami Kluczborską Strugą, Krężelem, Iłowcem pomniejszymi dopływami Baryczką i Żarnówką. System wód powierzchniowych uzupełnia bogata sieć wąskich kanałów i rowów odwadniających. Rzeźba terenu jest słabo zróżnicowana, obejmuje płaskie terasy zalewowe wykształcone wzdłuż koryt rzecznych, obecnie uregulowanych; we wschodniej części obszar przecina obwodnica Kluczborka. Łąki są w większości regularnie koszone, a miejscami także intensywnie spասane przez bydło; większe powierzchnie odłogowanych łąk występują w zachodniej i wschodniej części obszaru; bardziej podmokłe fragmenty zarasta trzcina, miejscami tworząc rozległe trzcinowiska; z bardziej rozpowszechnionych gatunków roślin zielnych wymienić należy rdest wężownik, wierzbówkę błotną, ostrożeń warzywny, krwawnicę pospolitą, mozgę trzcinową, krwisiąg lekarski i turzycę; w rowach miejscami licznie występuje szczaw lancetowaty i pałka wąskolistna; na łąkach z intensywnym wypasem pospolite są szczawie kędzierzawy i tępolistny; niektóre miejsca są odkształcone ze znacznym udziałem pokrzywy.

Dla ostoi ustanowiono plan zadań ochronnych – Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą PLH160013 (Dz. Urz. Woj. Op. poz. 1131).

Użytek ekologiczny „Rozalia”

Użytek ekologiczny „Rozalia” utworzono uchwałą nr XX/164/2008 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 30 czerwca 2008 r. Jest to niewielki obiekt o powierzchni 6,2825 ha, składający się z fragmentów lasu liściastego w różnym stopniu zachowanych i stawu z naturalnie ukształtowaną strefą brzegową. Fragmenty lasu, mimo że częściowo są przekształcone w wyniku prowadzonej w przeszłości gospodarki leśnej, to miejscami mają zachowany typowy charakter np. grądu lub łęgu, z całą grupą roślin typowych dla tego typu siedlisk. Do najcenniejszych spośród nich należy chroniony storczyk – listera jajowata *Listera ovata*. W skład zespołu gniazdujących tu ptaków wchodzi kilkanaście typowych dla takich środowisk gatunków leśnych, rozpowszechnionych i nie zagrożonych, ale znaleziono też zajęłą dziuplę lęgową dzięcioła średniego *Dendrocopos medius*, gatunku z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej.

Istotną rolę w ochronie lokalnych populacji płazów odgrywa istniejący tu staw. Odnotowano w nim występowanie m.in. kumaka nizinnego *Bombina bombina*. Staw jest także miejscem gniazdowania i żerowania kilku gatunków ptaków, w tym takich, które uznawane są za zagrożone w Europie. Omawiany teren jest łęgowiskiem: perkoza dwuczubego i perkozka oraz miejscem sezonowego przebywania takich gatunków ptaków jak: żuraw, bocian czarny, jeden z gatunków kań i orlik krzykliwy.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Wołczyn, w sołectwie: Duczów Wielki, Gierałcice, Skąłgi, Komorzno, Wierzbica Dolna i Górna, Wierzchy i Brynica znajdują się obiekty przyrodnicze prawnie chronione – pomniki przyrody. W gminie Wołczyn objęto ochroną prawną 14 pomników przyrody, w tym 2 aleje drzew, 1 grupę drzew, 10 pojedynczych drzew pomnikowych oraz 1 głąz narzutowy.

Tabela 40. Pomniki przyrody na terenie gminy Wołczyn

Lp.	Nr rej.woj.	Gatunek	Lokalizacja
1.	8	Dąb szypułkowy Quercus robur	Dz.449 w Duczowie Wielkim
2.	9	Aleja dębów szypułkowych – 47 szt. Quercus robur	Dz.93/2 w Gierałcicach
3.	29	Buk zwyczajny Fagus sylvatica	Nadl.Namysłów – oddz.58a, obręb Wołczyn Sołectwo Komorzno
4.	142	Modrzew europejski Larix decidua	Nadl. Namysłów – oddz.148d, obręb Wołczyn Sołectwo Skąłagi
5.	143	Modrzew europejski – szt. 2 Larix decidua	Nadl. Namysłów – oddz.159b, obręb Wołczyn Sołectwo Skąłagi
6.	187	Aleja dębów szypułkowych - 80 szt. Quercus robur	Dz.7 w Gierałcicach
7.	423	Głaz narzutowy	Nadl. Namysłów – oddz.202 c, obręb Wołczyn Sołectwo Wierzbiec Dolna
8.	894	Modrzew europejski Larix decidua	Wierzchy
9.	895	Modrzew europejski Larix decidua	Wierzchy
10.	896	Modrzew europejski Larix decidua	Wierzchy
11.	897	Modrzew europejski Larix decidua	Wierzchy
12.	909	jodła pospolita Abies alba	Wierzbiec Górna
13.	910	Dąb szypułkowy Quercus robur	Brynica
14.	911	Klon Jawor Acer pseudoplatanus	Nadleśnictwo Namysłów - oddz.: 57, obręb Wołczyn, sołectwo: Komorzno

[Źródło: CRFOP, 2024]

Parki

Spośród obiektów cennych kulturowo, a posiadających również duże walory przyrodnicze i krajobrazowe objęto ochroną parki uznane za zabytki kultury. W gminie Wołczyn, w ponad połowie sołectw (11 na 21) i mieście Wołczyn znajdują się parki objęte ochroną konserwatorską i wpisane do rejestru zabytków.

Tabela 41. Parki objęte ochroną konserwatorską znajdujące w rejestrze zabytków

Lp.	Nr rej.woj.	Gatunek
1.	22/78	Park podworski z aleją w Brzezinkach
2.	30/78	Park w Duczowie Małym
3.	1/76	Park podworski w Gierałcicach
4.	12/76	Park podworski w Komorznie
5.	17/77	Park przypałacowy w Krzywiczynach
6.	A-13/76	Park podworski z aleją dojazdową
7.	14/76	Park w Skąłagach
8.	18/77	Park w Świniarach Wielkich
9.	26/78	Park z aleją dojazdową w Wąsicach
10.	25/78	Park w Wierzbicy Dolnej
11.	19/77	Park przypałacowy w Wierzbicy Górnej
12.	3/76	Park miejski w Wołczynie

[Źródło: dane Wojewódzkiego Opolskiego Konserwatora Zabytków]

Obszary o wysokiej wartości kulturowo-krajobrazowej

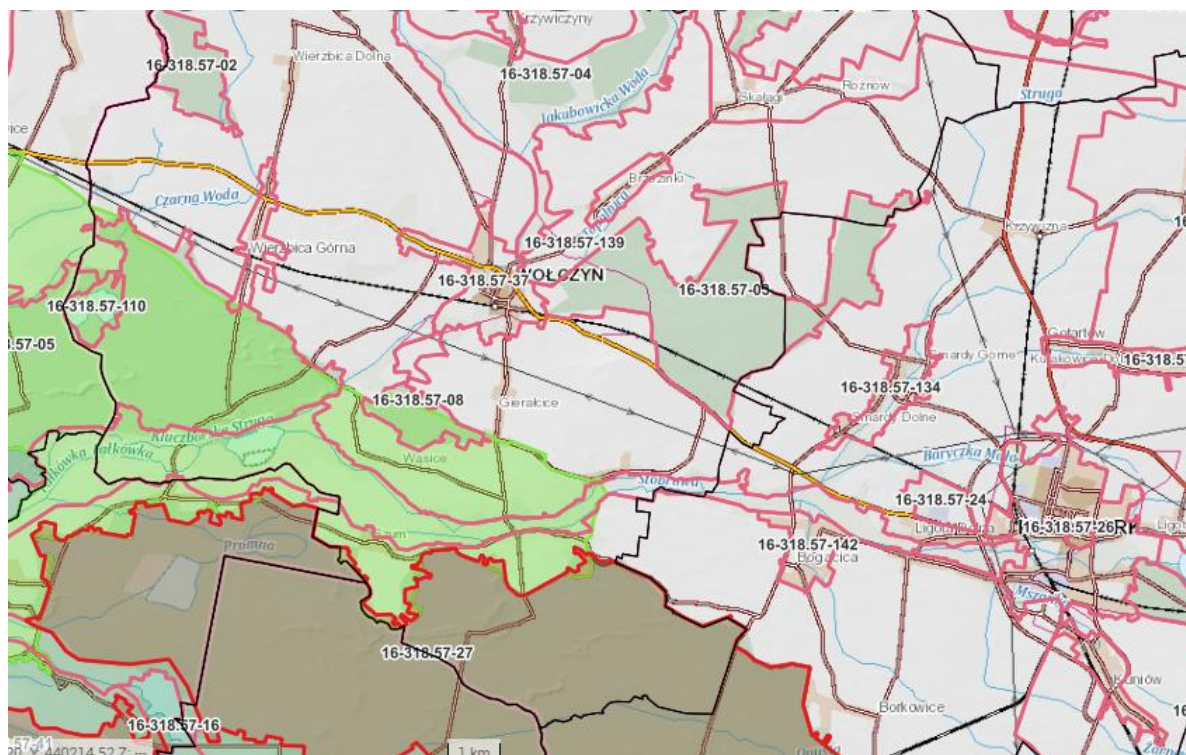
Walory dziedzictwa przyrodniczego są często powiązane z dziedzictwem kulturowym i zasługują na wspólną ochronę. Krajobraz kulturowy jest jednym z najważniejszych składników dziedzictwa kulturowego, a jego ochrona jest najistotniejszym czynnikiem kształtowania tożsamości i osobowości mieszkańców.

W gminie dominują obszary otwarte. Jednostki osadnicze, stanowią stosunkowo zwarte zespoły zabudowy i przeważnie harmonijnie wpisują się w krajobraz. Wiele wsi w gminie Wołczyn posiada formy (sylwety) o wysokich walorach krajobrazowych, o stosunkowo dobrze zachowanych układach urbanistycznych i z licznymi zabytkami. Niestety duża część zabytkowej zabudowy wsi jest zdewastowana oraz wymaga natychmiastowych działań remontowo-ochronnych. Krajobraz gminy jest zróżnicowany i w dużej części atrakcyjny, z wieloma wyróżniającymi się elementami, które wymagałyby szczególnej ochrony.

Ponadto gmina Wołczyn jest stosunkowo bogata pod względem występowania elementów wzbogacających krajobraz tzn. szpalerów przydrożnych, kęp śródpolnych, zieleni towarzyszącej itp. Najbardziej atrakcyjna pod względem krajobrazowym jest północna część gminy oraz południowa leżąca w obszarze parku krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu. Umiarkowanie atrakcyjna – część środkowa.

Wojewoda opolski opracował dokument „Ochrona i Konserwacja Zabytkowego Krajobrazu Kulturowego Województwa Opolskiego”, na którego podstawie określono m.in. obszary o predyspozycjach parków kulturowych. W obrębie gminy Wołczyn, w jej południowej części znajduje się część takiego obszaru – „Krajobraz Reliktów Puszczy Odrzańskiej”.

Pod względem krajobrazowym zidentyfikowano także na terenie gminy obszary o wysokich i szczególnie wysokich walorach fizjonomicznych krajobrazu ("Waloryzacja krajobrazu naturalnego województwa opolskiego wraz z programem czynnej i biernej ochrony" , 2006, K.,K. Badora), a także wyznaczono w *Audycie krajobrazowym województwa opolskiego* (projekt) krajobrazy o wysokich walorach i regionalnym znaczeniu tzw. **krajobrazy priorytetowe**. Obejmują one tereny leśne w południowej części gminy w obrębie Stobrawskiego Parku Krajobrazowego.

Rysunek 16. Krajobraz priorytetowy w gminie Wołczyn 16-318.57-27
(źródło: Audyt krajobrazowy województwa opolskiego, 2024 - projekt)

Korytarze ekologiczne

Pomimo znacznych przekształceń antropogenicznych teren gminy posiada w części także istotne predyspozycje do pełnienia funkcji przyrodniczych w ramach regionalnego i lokalnego systemu ekologicznego. Lokalny system ekologiczny stanowi część wielkoobszarowego systemu ekologicznego województwa i kraju. W jego skład wchodzi struktury o znaczeniu regionalnym i lokalnym. Są to obszary o zwiększonym potencjale biologicznym w stosunku do terenów sąsiednich lub mogące pełnić funkcje korytarzy ekologicznych.

Korytarze ekologiczne - obejmują liniowe struktury przestrzenne zapewniające ciągłość przestrzenną dla sąsiednich ekosystemów, zapobiegają ich izolacji, sprzyjają migracji flory i fauny, wzmacniają naturalną odporność układu i magazynują najwartościowsze gatunki; struktury te wiążą przestrzennie obszary zasilania i regionalny system przyrodniczy – na terenie opracowania rolę tę pełni przede wszystkim dolina rzeki Stobrawy oraz Wołczyńskiego Strumienia wraz z terenami leśnymi i użytkowanymi rolniczo stanowiącymi powiązanie z doliną Pratwy (Wojewódzki Plan Zagospodarowania Przestrzennego, 2019), w mniejszym zakresie funkcje łącznikowe (jako lokalne korytarze ekologiczne) pełnią pozostałe ciek, gdzie wyróżnia się dolina Czarnej Wody.

Oprócz powiązań wewnętrznych, na obszarze opracowania funkcjonują również powiązania zewnętrzne. Obszar gminy leży w obrębie regionalnego, krajowego i międzynarodowego przestrzennego systemu przyrodniczego. Bory Stobrawskie zostały wyróżnione jako obszar węzłowy o randze krajowej powiązany poprzez dolinę Odry z systemem regionalnym i międzynarodowym (konceptcja krajowej sieci ekologicznej ECONET-PL) [Liro (red), 1995]. Korytarze ekologiczne doliny Stobrawy wraz z doliną Wołczyńskiego Strumienia oraz Pratwy łącząc się z korytarzami doliny Odry i Warty, umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków i zapewniają łączność pomiędzy stosunkowo dobrze zachowanymi ostojami przyrody (tzw. obszarami węzłowymi). Korytarz ekologiczny doliny Stobrawy, Wołczyńskiego Strumienia i Pratwy łączy lokalne obszary węzłowe z ostojami o randze

regionalnej, krajowej i międzynarodowej, przede wszystkim z „Borami Stobrawskimi”, „Doliną Odry” i „Wyżyną Wieluńską”.

Ponadto według projektu korytarzy ekologicznych (Jędrzejewski W. i inni, 2011) na terenie gminy możemy wyróżnić korytarze wchodzące w skład GKPdC (korytarza południowo-centralnego):

- GKPdC – 7 Namysłów,
- GKPdC – 7A Wieruszów,
- GKPdC – 6 Opole – Katowice,
- GKPdC – 14 Stawy Milickie – Bory Stobrawskie,
- GKPdC – 12 Bory Stobrawskie.

6.9.2 Prognoza stanu środowiska

Środowisko biotyczne podlega bardzo różnorodnym oddziaływaniom człowieka. Postępujący wzrost presji urbanizacji, w przypadku braku podejmowania kompleksowych działań ochronnych, może prowadzić do stopniowego zmniejszania się różnorodności biologicznej. Dotyczy to w szczególności zaniku gatunków rzadkich, kosztem wzrostu liczby gatunków synantropijnych i pospolitych. W świetle przewidywanego wzrostu udziału powierzchni zabudowanych i zainwestowanych, a także innych presji (np. intensywne rolnictwo), można się spodziewać utrzymywania i/lub nasilenia niekorzystnych skutków tych zjawisk dla przyrody ożywionej.

Kierunki zmian środowiska przyrodniczego w kolejnych latach to utrzymanie trwałości i ciągłości funkcji przyrodniczych, zachowanie powiązań przyrodniczych z otaczającymi obszarami oraz wzrost możliwości wykorzystania zasobów przyrody dla turystyki i rekreacji, w tym rozwój funkcji popularyzatorskiej i edukacyjnej. W efekcie prowadzonych przez Nadleśnictwa w ostatnich latach masowych wycinek następować będzie dalsza degradacja środowisk leśnych (ubytek starodrzewia) i zmniejszenie wieku drzewostanów. Jednocześnie związane jest to ze wzrostem zagrożeń zdrowotnych lasów przez czynniki abiotyczne i biotyczne.

Ochrona różnorodności biologicznej nie jest wystarczająca. Dotyczy to zarówno zbiorowisk roślinnych, jak i gatunków prawnie chronionych i rzadkich, w szczególności na terenie obszarów wodno-błotnych.

Zmiany klimatyczne wpływają na zasięg występowania gatunków, cykle rozrodcze, okresy wegetacji i interakcje ze środowiskiem. Jednakże różne gatunki i siedliska inaczej reagują na zmiany klimatyczne – na niektóre oddziaływanie to wpłynie korzystnie, na inne nie. Większość prognozowanych zmian opiera się o zmiany wartości przeciętnych parametrów klimatycznych: opadów, temperatury, kierunków wiatrów, różnorodność biologiczna pod wpływem tych zmian ulega stopniowym przekształceniom. Spodziewane ocieplenie się klimatu spowoduje migrację gatunków, w tym obcych inwazyjnych, głównie z Europy Południowej, Afryki Północnej, Azji, wraz z równoczesnym wycofywaniem się tych gatunków, które nie są przystosowane do wysokich temperatur i suszy latem, a dobrze znoszą ostre mrozy. Przewidywane zmiany dotyczą również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawalnych, okresów suchych i procesów eutrofizacji. Co więcej, w wyniku prognozowanych zmian klimatycznych będzie postępował zanik małych powierzchniowych zbiorników wodnych. Stanowi to zagrożenie dla licznych gatunków, które bądź to pośrednio bytują na tych terenach, bądź korzystają z nich jako rezerwuarów wody pitnej i może skutkować wyginięciem lub migracją gatunków. Jednym z czynników silnie różnicujących występowanie lasów w Polsce, obok warunków geologicznych są warunki klimatyczne, z którymi wiąże się optimum ekologiczne poszczególnych gatunków. W wyniku zmian klimatycznych istotnym zmianom uleg mogą składy gatunkowe i typy lasów, co w chwili obecnej nie ma dużego wpływu na gospodarkę leśną i zmianę składów gatunkowych nowych nasadzeń. Optima ekologiczne

gatunków drzewiastych mogą zostać przesunięte na północny-wschód. Proces ocieplania i zwiększanie ryzyka suszy sprzyja rozwojowi chorób i szkodników, w tym także gatunków inwazyjnych. Ciepłe zimy będą wpływać korzystnie na zimowanie szkodników, a zmniejszona pokrywa śnieżna będzie ułatwiać zimowanie zwierząt roślinożernych. Obok zmniejszenia stabilności lasów (większej podatności na szkody od czynników biotycznych i abiotycznych), ograniczenia dostępności zasobów środowiska (w tym drewna) oraz usług ekosystemowych (turystyka, łagodzenie zmian klimatu przez lasy, sekwestracja dwutlenku węgla, ograniczenie naturalnej retencji wodnej lasów), zostaną ograniczone również funkcje produkcyjne i ochronne lasów.

Powierzchnia lasów na przestrzeni lat ulega stopniowemu zwiększaniu. W związku z wykazaną tendencją wzrostową można prognozować, że w kolejnych latach powierzchnia lasów będzie nadal się zwiększać. W związku m.in. ze słabszą odpornością i większym narażeniem na zagrożenia abiotyczne i biotyczne związane ze zmianami klimatu drzewostanów niezgodnych z siedliskiem konieczne są działania związane z przebudową struktury gatunkowej lasów. Przy modyfikacji gospodarki leśnej możliwe jest dalsze stopniowe polepszanie zdrowotne lasów, przy uwzględnieniu działań zmierzających do poprawy struktury drzewostanów, zwłaszcza zmniejszenia udziału sosny ogółem. W pierwszej kolejności przebudowa drzewostanów powinna dotyczyć siedlisk lasów świeżych i wilgotnych, olsów, łęgów oraz lasów mieszanych. Należy jednak zaznaczyć, że stan uszkodzenia lasów jest uzależniony również od emisji zanieczyszczeń pochodzących z obszarów ościennych.

6.9.3 Zagadnienia horyzontalne

Różnorodność biologiczna jest bezpośrednio powiązana ze zmianami klimatu, tj. silnie zależy od tych zmian. Zmiany klimatyczne wpływają na zasięg występowania gatunków, cykle rozrodcze, okresy wegetacji i interakcje ze środowiskiem. Jednakże różne gatunki i siedliska inaczej reagują na zmiany klimatyczne – na niektóre oddziaływanie to wpłynie korzystnie, na inne nie. Obecnie wpływ zmian klimatu jest trudny do określenia i na terenie województwa opolskiego nie został dostatecznie rozpoznany.

Spodziewane ocieplenie się klimatu spowoduje migrację gatunków. Migracje gatunków, będące formą ich adaptacji do zmian klimatu, są z kolei silnie skorelowane ze stanem ciągłości systemów przyrodniczych (korytarze ekologiczne dolinne i leśne). Konsekwencją ocieplania klimatu, zwłaszcza spodziewanego nasilenia zjawisk suszy i długotrwałego utrzymywania się wysokich temperatur, może być ograniczenie powierzchni terenów wodno-błotnych, w tym stopniowe wysychanie i zanik drobnych zbiorników wodnych, torfowisk, wilgotnych lasów. Stanowi to zagrożenie dla licznych gatunków, które bądź to pośrednio bytują na tych terenach, bądź korzystają z nich okresowo.

Czynniki klimatyczne należy uznać za istotny czynnik zagrażający lasom regionu. Przewidywane zwiększające się okresy suszy prowadzące do niedoborów wody gruntowej mogą powodować obniżenie odporności i kondycji zdrowotnej drzewostanów. Dla przykładu, proces ocieplania i zwiększanie ryzyka suszy sprzyja rozwojowi chorób i szkodników, w tym także gatunków inwazyjnych. Oprócz wymienionych, ważnym czynnikiem klimatycznym zagrażającym lasom są silne i huraganowe wiatry, powodujące powstawanie wywrotów, często o znacznych rozmiarach uszkodzeń. Dodatkowo wykazywany jest wysoki stopień zagrożenia pożarami lasów, a przewidywana zwiększona częstotliwość gwałtownych burz z wyładowaniami atmosferycznymi będzie to zagrożenie zwiększać.

Podejmowanie wszelkich zadań zmierzających do poprawy struktury drzewostanów i ich stanu zdrowotnego (przebudowa monokultur iglastych, ochrona starodrzewia, dostosowywanie składu gatunkowego do roślinności potencjalnej itp.), polepszania retencyjności obszarów, zwłaszcza dolinnych, zwiększania udziału użytków zielonych, zwiększanie lesistości, odtwarzania terenów

wodno-błotnych i zbiorników wodnych, będą prowadzić do zachowania różnorodności biologicznej regionu i poprawy odporności środowiska na zmiany klimatu. Mogą to być zadania realizowane w ramach innych obszarów interwencji, np.: gospodarowanie wodami, ochrona klimatu.

W omawianym obszarze interwencji ważną rolę odgrywa edukacja. Edukacja społeczeństwa powinna być prowadzona w sposób ciągły, rozpoczynając od wychowania w rodzinie, poprzez systemy edukacji formalnej i nieformalnej. Powinny jej zostać poddane zarówno dzieci, młodzież, rodzice, nauczyciele, działacze, rolnicy, pracownicy administracji i inni. Edukacja musi być prowadzona na podstawach naukowych.

Brak jest kompleksowego systemu monitoringu przyrodniczego w województwie opolskim, a także w gminie Wołczyn. Prowadzone działania są wyrывkowe, wdrażane fragmentarycznie przez różne instytucje i w różnym zakresie. Konieczna jest w tym względzie koordynacja, trwałe finansowanie i planowanie działań.

6.9.4 Analiza SWOT

W następnej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji Zasoby przyrodnicze dla gminy Wołczyn.

Tabela 42. Analiza SWOT w obszarze interwencji Zasoby przyrodnicze dla gminy Wołczyn

Obszar interwencji: Zasoby przyrodnicze	
Mocne strony	Słabe strony
- różnorodność środowiska, - występowanie chronionych, zagrożonych i rzadkich gatunków, - lokalizacja wielu form ochrony przyrody.	- niewystarczająca ochrona siedlisk i gatunków cennych i zagrożonych, - presja rolnicza i zaorywanie cennych łąk i nieużytków, w szczególności na terenach dolin rzecznych, - zarastanie cennych łąk, - uregulowane rzeki, prace regulacyjne niedostosowane do wymagań przyrodniczych i klimatycznych, - zaniedbane systemy nawodnieniowe.
Szanse	Zagrożenia
- możliwość współfinansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony bioróżnorodności w ramach programów finansowanych z funduszy europejskich, - konieczność retencjonowania wód i odtwarzania retencji naturalnej związana ze zmianami klimatu, - możliwość promocji regionu, - liczne możliwości rozwoju działań edukacyjnych, - możliwość rozwoju turystyki ze względu na zasoby roślinne i zwierzęce.	- ochrona przeciwpowodziowa i regulacje rzek prowadzone w sposób zagrażający bioróżnorodności, - mała świadomość społeczna z zakresu ochrony bioróżnorodności, - zmiany klimatu, obniżanie poziomu wód gruntowych, - brak systemowej ochrony łąk w dolinach rzecznych, - brak systemowego zarządzania siecią melioracyjną, w tym w razie powodzi lub suszy.

[Źródło: opracowanie własne]

6.10. Zagrożenie poważnymi awariami

6.10.1 Ocena sytuacji na terenie gminy w zakresie występowania poważnych awarii

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie Prawo ochrony środowiska poważną awarią jest zdarzenie, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstanie takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Sytuacja na terenie gminy w zakresie możliwości występowania poważnych awarii, które skutkować mogą zanieczyszczeniem środowiska i w konsekwencji zagrożeniem zdrowia mieszkańców nie odbiega w istotny sposób od sytuacji w innych gminach wiejskich w województwie. Głównym źródłem zagrożenia są wypadki i awarie w transporcie drogowym materiałów niebezpiecznych oraz w

czasie ich magazynowania lub przetwarzania w zakładach przemysłowych. W tym przypadku najbardziej zagrożone są drogi o największym natężeniu ruchu dla tego typu przewozów, do których na terenie gminy należą drogi krajowe.

Na terenie województwa opolskiego zlokalizowane są zakłady stosujące w produkcji lub magazynujące substancje stanowiące zagrożenie dla ludzi i środowiska. Zakłady te, ze względu na rodzaje i ilości magazynowanych substancji, klasyfikowane są jako zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (łącznie 9 zakładów) oraz zakłady o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (łącznie 12 zakładów). Żaden z wymienionych zakładów nie znajduje się na terenie gminy.

6.10.2 Prognoza w zakresie występowania poważnych awarii

W chwili obecnej brak jest przesłanek pozwalających prognozować, na okres najbliższych lat funkcjonowania programu ochrony środowiska, wzrost ilości poważnych awarii na terenie województwa opolskiego, a w tym na możliwość takich awarii na terenie gminy. Czynniki, które będą minimalizować prawdopodobieństwo wystąpienia takich zdarzeń, będzie na pewno doskonalenie procedur transportu, magazynowania i przetwarzania substancji chemicznych. Za doskonalenie procedur odpowiedzialne są firmy zajmujących się działalnością w obszarze transportu, produkcji i usług. Wzrost zagrożenia poważnymi awariami może być z kolei wynikiem zmian klimatycznych, za którymi idzie przede wszystkim wzrost częstotliwości występowania niebezpiecznych zjawisk pogodowych. Na obecnym etapie trudno o obiektywną ilościową ocenę przyszłych trendów w tym obszarze.

6.10.3 Analiza SWOT

W poniższej tabeli przedstawiono analizę SWOT w obszarze interwencji *Zagrożenie poważnymi awariami dla gminy Wołczyn*.

Tabela 43. Analiza SWOT w obszarze interwencji *Zagrożenie poważnymi awariami dla gminy Wołczyn*

Obszar interwencji: Zagrożenie poważnymi awariami	
Mocne strony	Słabe strony
- brak zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej,	- transport materiałów niebezpiecznych przez tereny zamieszkałe drogami krajowymi o dużym natężeniu ruchu,
Szanse	Zagrożenia
- możliwość pozyskania środków finansowych na wyposażenie służb ratowniczych z funduszy unijnych, - zmniejszenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych - modernizacja zakładów.	- zmiany klimatu, nieprzewidywalność zdarzeń pogodowych i hydrologicznych.

[Źródło: opracowanie własne]

7 OCENA STOPNIA I EFEKTY REALIZACJI CELÓW I ZADAŃ Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA NA LATA 2020-2023

Obecny dokument – Program ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024 - 2027 jest kontynuacją poprzedniego *Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2020 - 2023*.

Gmina systematycznie realizuje zadania poprawiające stan środowiska naturalnego we wszystkich jego komponentach (w zakresie m.in. edukacji ekologicznej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza, gospodarki wodno-ściekowej, ochrony powierzchni ziemi, ochrony przed hałasem, ochrony przyrody i krajobrazu).

Zadania w dziedzinie edukacji ekologicznej traktowane były priorytetowo i realizowane głównie przez placówki oświatowe z terenu gminy angażując przede wszystkim dzieci i młodzież. Do najważniejszych akcji i projektów zalicza się:

- Organizacja obchodów „Dnia Ziemi” – Eko przygoda zabawy terenowe dla dzieci i młodzieży
- Ekologiczne widowisko – „Ekologia z Alicją, Królikiem i Kapelusznikiem” – spektakl z okazji Dnia Wiosny skierowany dla najmłodszej publiczności w wykonaniu Teatru Edukacji i Profilaktyki „MASKA” z Krakowa
- Organizacja obchodów Światowego Dnia Drzewa.

Prowadzono także działania zmierzające do szerszego udostępnienia informacji o środowisku i działaniach proekologicznych w gminie. Informacje o środowisku umieszczano, zgodnie z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. 2020 r. poz. 283), na stronie internetowej gminy Wołczyn <http://www.wolczyn.pl> i w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie <http://bip.wolczyn.pl> oraz na ogólnopolskiej stronie Centrum Informacji o Środowisku <http://www.ekoportal.pl>.

W ramach zarządzania środowiskiem przygotowywano dokumenty strategiczne związane z tą tematyką lub odnoszące się do celów ochrony środowiska i wykorzystywane w zarządzaniu środowiskiem.

Gmina Wołczyn, w ramach realizacji uchwały rady miejskiej dofinansowuje koszt budowy przydomowych oczyszczalni ścieków właścicielom nieruchomości niepodłączonych do systemu kanalizacji:

- w 2021 roku dofinansowano budowę 14 przydomowych oczyszczalni ścieków,
- w 2022 roku dofinansowano budowę 19 przydomowych oczyszczalni ścieków,
- w 2023 roku dofinansowano budowę 3 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zadania w zakresie zachowania i ochrony zasobów przyrodniczych w istniejących kompleksach leśnych prowadzone były przez nadleśnictwa. Prowadzono zalesienia i zadrzewienia w ramach ochrony i zwiększania różnorodności biologicznej, realizowano plan gospodarczy utrzymania lasów.

Realizowane zadania własne gminy związane były m.in. nasadzeniami drzew i krzewów, promocją i rozwojem aktywnej turystyki i rekreacji, zagospodarowaniem terenów wokół obiektów gminnych. W ramach projektu pn.: „Ochrona gatunków i siedlisk solniskowych oraz innych zagrożonych zbiorowisk od wody zależnych na terenie gminy Wołczyn – realizacja 2018 –2022” wybudowano następujące obiekty: ogród halofitowy, tężnie solankowe, pomieszczenia techniczne tężni, pawilon edukacyjny, elementy zagospodarowania działki. Ponadto w ramach zadania znalazły się promocja, informacja oraz nadzór inwestorski. Wykonany został także remont zbiornika w Krzywiczynach.

Zadania związane z ochroną powietrza atmosferycznego oraz z poprawą jego jakości realizowane były przede wszystkim w zakresie:

- przeprowadzania działań termomodernizacyjnych na terenie gminy, w tym spółdzielni mieszkaniowych i obiektów publicznych. W 2021 roku przeprowadzono termomodernizację Wołczyńskiego Ośrodka Kultury. W 2022 roku przeprowadzono termomodernizację budynku Ośrodka Pomocy Społecznej w Wołczynie. Natomiast w 2023 roku przebudowano, wraz z termomodernizacją świetlicę w Brzezinkach, świetlicę wiejską w Świniarach Małych oraz przeprowadzono przebudowę świetlicy wiejskiej w Rożnowie,
- modernizacji systemów grzewczych, w tym z dotacją celową z budżetu gminy Wołczyn na wymianę źródeł ogrzewania na proekologiczne. W 2021 roku z dotacji skorzystało 52 wnioskodawców, w tym jedna wspólnota mieszkaniowa. Dofinansowanie dotyczyło wymiany ogrzewania: 30 pieców na ogrzewanie gazowe, 9 pieców na pellet, 13 pieców na eko-groszek. W 2022 roku z dofinansowania skorzystało 40 wnioskodawców, w tym wymieniono 23 piece

na ogrzewanie gazowe, 5 pieców na pellet, 3 piece na ogrzewanie elektryczne oraz 9 pieców na pompy ciepła. Natomiast w 2023 roku z dofinansowania skorzystało 21 wnioskodawców, w tym wymieniono 14 pieców na ogrzewanie gazowe, 3 piece na pellet, 3 na pompy ciepła, 1 kocioł na eko-groszek,

- modernizacji dróg w celu poprawy płynności ruchu samochodowego oraz poprawy stanu technicznego dróg. W 2021 roku przeprowadzono remonty ul. Fabrycznej w Wołczynie, ul. Kasztanowej w Szymonkowie, ul. Tartacznej w Komorznie, drogi na osiedlu w Brzezinkach. W 2022 roku przebudowano drogę gminnej w Wierzchach, przeprowadzono remont drogi w Rożnowie, przebudowano drogi w Wierzbicy Górnej. Natomiast w 2023 r. przebudowano drogi w następujących miejscowościach: w Markotowie Dużym, ul. Leśnej w Wołczynie, w Wierzbicy Górnej, w Wołczynie, w Wierzbicy Górnej.

8 CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA, ZADANIA I ICH FINANSOWANIE

8.1.Cele programu ochrony środowiska w zakresie poszczególnych obszarów interwencji

W oparciu o szczegółową diagnozę stanu środowiska, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne polityki ochrony środowiska oraz wymagania w zakresie jakości środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych (określone stosownymi ustawami, aktami wykonawczymi i rozporządzeniami, dyrektywami UE), a także w odpowiedzi na zagrożenia i zidentyfikowane mocne i słabe strony — w niniejszym rozdziale przedstawiono obszary interwencji wraz z głównymi priorytetowymi celami i kierunkami działań oraz przypisanymi im zadaniami zmierzającymi do systematycznej poprawy jakości środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów przyrody. Wśród wymienionych celów znalazły się te, które powinny być realizowane na terenie gminy dla poprawy lub utrzymania dobrego stanu środowiska przyrodniczego poprzez działania realizowane zarówno przez gminę, jak i inne podmioty lub/i instytucje (działania własne i monitorowane).

Jednym z najważniejszych działań prewencyjnych i wzmacniających ochronę poszczególnych elementów środowiska oraz doskonalących harmonijny, zrównoważony rozwój na terenie gminy jest proces i procedury związane z planowaniem przestrzennym. Podstawowym zadaniem w zakresie ekologizacji planowania przestrzennego jest opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, biorących pod uwagę długofalowe potrzeby zrównoważonego rozwoju oraz uwzględniające treść opracowań ekofizjograficznych i programów ochrony środowiska o zasięgu regionalnym i lokalnym. Obecnie gmina przystąpiła do opracowania planu ogólnego gminy.

Nie bez znaczenia dla gminy jest także współpraca z sąsiadującymi gminami polegająca na rozwiązywaniu najważniejszych problemów, w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania środowiska. Przedmiotowa współpraca powinna dotyczyć głównie:

- stanu czystości wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczania niskiej emisji,
- gospodarki odpadami,
- ochrony przeciwpowodziowej,
- przeciwdziałaniu sptywowi zanieczyszczeń z pól, w szczególności w dolinach rzecznych,
- ochrony obszarów cennych przyrodniczo oraz struktur pełniących funkcję łącznikowe (Stobrawski Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”, dolina Stobrawy, ostoje Natura 2000 itd.),
- wykorzystania walorów przyrodniczych i krajobrazowych dla celów turystyczno-rekreacyjnych (Stobrawski Park Krajobrazowy, Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrawsko-Turawskie”).

Wszystkie działania konieczne dla ochrony środowiska także należy prowadzić z zachowaniem ostrożności, aby nie spowodować negatywnych skutków dla gatunków chronionych występujących w gminie. Między innymi w przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych należy uwzględnić możliwość negatywnego oddziaływania na ptaki i nietoperze. Przed rozpoczęciem prac związanych z wymianą pokryć dachowych, okien, ocieplaniem budynku, właściciel obiektu powinien przeprowadzić rozpoznanie przez ornitochiropterologa, w celu uzyskania informacji o ewentualnym występowaniu gniazd gatunków chronionych ptaków lub nietoperzy. W przypadku prac termomodernizacyjnych w budynkach, na których stwierdzono gniazda ptaków chronionych lub występowanie nietoperzy prace remontowe należy prowadzić poza ich okresem lęgowym i rozrodu. W przypadku stwierdzenia występowania ptaków lub nietoperzy ekspert powinien wskazać dokładne miejsca ich przebywania tak, aby przed okresem lęgowym tych gatunków można było zamknąć nisze, szczeliny i dostępy do stropodachu wykorzystywane przez te zwierzęta. W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez chronione gatunki zwierząt po przeprowadzeniu prac remontowych należy, w miarę możliwości, umożliwić nietoperzom dalsze schronienie w czasie dnia, a ptakom dalsze gniazdowanie w jego obrębie. Jeżeli nie będzie to możliwe poprzez wykorzystanie naturalnych szpar i szczelin, należy dążyć do zapewnienia na remontowanym budynku lub w jego rejonie odpowiednich siedlisk zastępczych (np. budek lęgowych), aby zrekompensować utracone miejsca bytowania i rozrodu danych gatunków. W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez jerzyki *Apus apus*, a w ramach remontu stropodach budynku ocieplono materiałami sypkimi (np. przy użyciu granulatu wełny mineralnej, granulatu styropianu fibry celulozowej), należy całkowicie zrezygnować z pozostawienia otwartych otworów do stropodachów, gdyż materiały użyte do izolacji są niebezpieczne dla ww. gatunku. W takim przypadku należy także zapewnić odpowiednie siedliska zastępcze w postaci skrzynek lęgowych lub konstrukcji trocinobetonowych typu Swift Box oraz Brick Box (przeznaczone dla wróbli, ale mogą w nich gniazdować również jerzyki).

Podobnie w przypadku potencjalnych inwestycji związanych z energetyką wiatrową, która możliwa będzie jedynie jeżeli ocena oddziaływania na środowisko wykaże brak negatywnego oddziaływania przedsięwzięcia na krajobraz oraz gatunki chronione, w szczególności ptaki i nietoperze.

Ponadto przy nowych nasadzeniach zieleni różnego typu powinny być preferowane nasadzenia gatunkami rodzimymi, bez wprowadzania inwazyjnych gatunków obcych.

Tabela 44. Cele, kierunki interwencji/zadania przewidziane w POŚ gminy Wołczyn na lata 2024-2027

Obszar interwencji	Cele strategiczne/wskaźniki	Kierunki interwencji/zadania
Ochrona powietrza, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej i energooszczędność	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji, wzrost efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej <u>Wartość docelowa</u> (brak przekroczeń poziomu dopuszczalnego (O₃, PM₁₀, PM_{2,5}, B(a)P), w rocznej ocenie jakości powietrza - klasa A)	– wdrażanie Programu ochrony powietrza (POP), – wymiana starych kotłów, wprowadzanie niskoemisyjnych źródeł ciepła, – promowanie i wspieranie przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii, – termomodernizacja budynków oraz stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie, – poprawa stanu technicznego dróg gminnych, powiatowych i krajowych, – wprowadzanie pasów zieleni przy drogach, w szczególności w sąsiedztwie zabudowy, – wspieranie mobilności miejskiej i transportu publicznego, – wsparcie i budowa infrastruktury rowerowej: budowa tras rowerowych, w tym wyłączenie tras rowerowych poza pasy dróg samochodowych, budowa parkingów dla rowerów,
Ochrona przed hałasem	Zmniejszenie skali narażenia mieszkańców gminy na nadmierny poziom hałasu <u>Wartość docelowa</u> Brak stwierdzonych przekroczeń na terenach chronionych	– wprowadzanie przy drogach zieleni pełniącej funkcje izolacyjne, w szczególności przy drogach krajowych w sąsiedztwie zabudowy, – wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów ograniczających lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej przy głównych drogach, w szczególności krajowych, – kontynuacja kontroli emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej, doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych,
Monitorowanie pól elektromagnetycznych	Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych	– wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych, – wdrożenie i rozbudowę systemu badań pól elektromagnetycznych,
Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	Ochrona zasobów wodnych, w tym podziemnych, osiągnięcie dobrego stanu lub potencjału wód oraz ochrona przed powodzią i suszą <u>Wartość docelowa</u> Utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu/potencjału wód powierzchniowych i nie pogorszenie stanu wód podziemnych	– racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych, – kształtowanie zasobów wodnych i ochrona przed powodzią i suszą, – rozbudowa systemu monitorowania i ostrzegania, – zatrzymanie i spowolnienie odpływu wód, mikro i naturalna retencja, – zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych, w szczególności za pomocą planowania przestrzennego, – osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu/potencjału wód, w tym poprawa jakości wód powierzchniowych, – wprowadzanie pasów buforowych przy ciekach i rowach w celu ograniczania negatywnego wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa, ochrona i odtwarzanie łąk w dolinach rzecznych, – realizacja przedsięwzięć modernizacyjnych w instalacjach wewnętrznych ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody i wodooszczędność,
	Zapewnienie mieszkańcom wody	– budowa oczyszczalni przydomowych wszędzie tam, gdzie nie ma możliwości technicznych lub ekonomicznych do

Obszar interwencji	Cele strategiczne/wskaźniki	Kierunki interwencji/zadania
	pitnej dobrej jakości oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej <u>Wartość docelowa</u> Brak zanieczyszczeń bakteryjnych w wodach ujmowanych do spożycia. Zwiększenie poziomu oczyszczania ścieków komunalnych z terenu gminy poprzez sieć kanalizacyjną i oczyszczalnie przydomowe.	– prowadzenia kanalizacji zbiorowych, – kontrolę szamb i wywozu nieczystości, – wspieranie zakładów i gospodarstw rolnych w realizowaniu programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej, – kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej.
Ochrona powierzchni ziemi i gleb	Ochrona i racjonalne wykorzystanie surowców mineralnych	– rekultywacja i przywracanie przyrodniczej funkcji terenów zdegradowanych, – rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i „dzikich” wyrobisk w kierunku przyrodniczego ich wykorzystania.
	Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb <u>Wartość docelowa</u> Brak przekroczeń zanieczyszczenia gleb Zmniejszenie poziomu zakwaszenia gleby	– ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze (procedura planowania przestrzennego), – zachowanie i wprowadzanie śródpolnych zadrzewień, zakrzaceń, zalesień, oczek wodnych, łąk wilgotnych i bagiennych jako ważnych elementów funkcjonalnych struktury ekologicznej i obiektów warunkujących utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych na obszarach rolniczych oraz przeciwdziałania erozji wietrznej, – utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych, zapewniających odpowiedni poziom wód gruntowych i zabezpieczających użytki rolne przed okresowymi przesuszeniami lub zalaniem, ochrona torfowisk przez przesuszeniem i zaorywaniem, – ochrona gleb w dolinach rzecznych poprzez zakaz zaorywania łąk, – wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR),
	Ochrona powierzchni ziemi <u>Wartość docelowa</u> Osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku i składowania zgodnie WPGO	– likwidacja „dzikich” wysypisk, – gospodarka odpadami zgodna z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami i przepisami prawa,
Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym rozwój turystyki i rekreacji	Ochrona i powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie	– ochrona/odtworzenie obszarów cennych przyrodniczo oraz obszarów o wysokich walorach krajobrazu przed inwestycjami mogącymi stanowić dominanty przestrzenne, – objęcie różnymi formami prawnej ochrony najcenniejszych zasobów przyrody w gminie, – ochrona przed zainwestowaniem terenów występowania chronionych i zagrożonych siedlisk i gatunków,

Obszar interwencji	Cele strategiczne/wskaźniki	Kierunki interwencji/zadania
	systemu obszarów chronionych, a także ich wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym <u>Wartość docelowa</u> Ochrona/odtworzenie cennych siedlisk przyrodniczych na pow. 20 ar	- ochrona chronionych gatunków zwierząt przy termomodernizacjach budynków, - przywrócenie różnorodnego użytkowania gruntów, ochrona zadrzewień i zakrzaczeń, wsparcie i rozwój rolnictwa ekologicznego, ochrona i przywracanie łąk na terasach zalewowych dolin rzecznych, - ochrona elementów środowiska przyrodniczo-kulturowego dotycząca w szczególności ochrony i odtwarzania alei przydrożnych na terenie całej gminy, - przestrzeganie zasad kierunków zachowania i kształtowania zabudowy, zagospodarowania terenu oraz walorów krajobrazu zgodnie z rekomendacjami audytu krajobrazowego, - promocja i rozwój sieci szlaków turystycznych, tras rowerowych, kajakowych i ścieżek dydaktycznych, ogrodu halofitowego, w szczególności w powiązaniu z gminami sąsiednimi, a także wykorzystanie walorów i obiektów przyrodniczych dla rozwoju gospodarczego gminy,
Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów	Ochrona i racjonalne gospodarowanie lasami <u>Wartość docelowa</u> Zwiększenie lesistości gminy do roku 2027, co najmniej do wysokości 27,8%	- zwiększenie lesistości gminy do roku 2027, co najmniej do wysokości 27,8%, - zwiększanie ilości i powierzchni zadrzewień i zakrzewień, w szczególności na terenach o najintensywniejszej gospodarce rolnej, pasy przeciwwietrzne, ochrona przeciwpożarowa, - różnicowanie struktury gatunkowej i wiekowej lasów, przebudowa lasów wszędzie tam, gdzie żywność siedliska nie odpowiada składowi gatunkowemu drzewostanów - w lasach o zawyżonym udziale drzew iglastych na siedliskach żyznych, - ograniczenie wycinki starych drzew i lasów, - właściwa polityka zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo, ochrona przed zalesianiem siedlisk roślin chronionych i rzadkich (cennych łąk podmokłych i bagiennych).
Poważne awarie przemysłowe oraz bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne	Ochrona mieszkańców przed zagrożeniami i poważnymi awariami	- ograniczenie zagrożeń związanych z transportem towarów niebezpiecznych, - wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych, - edukacja społeczna o zagrożeniach i zachowaniu na wypadek poważnych awarii przemysłowych i transportowych,
Edukacja ekologiczna i udostępnianie informacji o środowisku	Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i przedsiębiorców	- realizacja szkoleń, kursów, konkursów, wydawnictw, akcji popularyzatorskich podnoszących świadomość ekologiczną społeczeństwa, w szczególności rolników, nauczycieli oraz dzieci i młodzieży, obchody "Dnia Ziemi", "Sprzątanie Świata", - gromadzenie pomocy dydaktycznej i rozpowszechnianie informacji dotyczących ochrony środowiska i edukacji ekologicznej, w szczególności przez biblioteki i szkoły (np. wycieczki do gospodarstw ekologicznych, tworzenie Szkolnych Kół Ekologicznych) - realizacja modelowych przedsięwzięć chroniących obiekty i obszary cenne przyrodniczo wraz z ich wykorzystaniem dla promocji i rozwoju wsi i gminy oraz wsparcie projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe (np. grupy odnowy wsi, stowarzyszenia wiejskie), - rozwój infrastruktury turystyczno-dydaktycznej, w szczególności na obszarze Stobrawskiego Parku Krajobrazowego i Obszaru Chronionego Krajobrazu "Lasy Stobrawsko-Turawskie", a także w północnej części gminy (Komorzno, Krzywiczyny), promocja ogrodu halofitowego wraz z infrastrukturą edukacyjną, - realizacja cyklicznych prezentacji o treściach przyrodniczych w ramach publicznych środków przekazu (Gminny Informator itp.) oraz instytucji kultury i wypoczynku, - rozwijanie w Urzędzie Miejskim systemu udostępniania informacji o środowisku w oparciu o rejestry oraz interaktywne bazy danych o środowisku dostępne za pośrednictwem Internetu.

[Źródło: opracowanie własne]

8.2. Harmonogram rzeczowo-finansowy

Cele ekologiczne średniookresowe i strategia ich realizacji przedstawione w rozdziałach poprzednich, są bazą dla programu wykonawczego, którego główną część stanowi harmonogram rzeczowo-finansowy na lata 2024-2027 tj. plan konkretnych przedsięwzięć (inwestycyjnych i pozainwestycyjnych), które stanowią przedsięwzięcia priorytetowe i przewidziano je do realizacji na terenie gminy.

Podstawą sformułowania przedsięwzięć planowanych do realizacji w okresie 2024-2027 były zidentyfikowane potrzeby i zagrożenia gminy. Poszczególne przedsięwzięcia zostały przedstawione w harmonogramie z podziałem na obszary interwencji. Należy zaznaczyć, że wiele przedsięwzięć proponowanych w ramach jednego zagadnienia wpisuje się także w inne zagadnienia. Dla poszczególnych przedsięwzięć podano instytucje realizujące i współpracujące, koszty, terminy realizacji, źródła finansowania i rodzaj zadania.

Źródła finansowania podane w tabelach przedstawiają w dużej części potencjalne możliwości finansowania, więc nie zamyka to drogi do uzyskania dofinansowania z innych źródeł. Ponadto należy podkreślić, że zaproponowana lista przedsięwzięć nie zamyka możliwości realizowania innych zadań, również charakteryzujących się mniejszą skalą oddziaływania i o mniejszym ekologicznym efekcie, które mogą być realizowane w okresie programowania w przypadku dostępnych środków, o ile dane przedsięwzięcie będzie się mieściło w założonych do realizacji celach i kierunkach interwencji dla gminy.

W formułowaniu harmonogramu rzeczowo-finansowego, a więc listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2024-2027, uwzględniono kryteria wyboru przedstawione poniżej. Zadania zebrano na podstawie poniższych kryteriów:

- zadania wynikające z obowiązku ustawowego,
- zadania wskazane dla gmin w wojewódzkim programie ochrony środowiska,
- zadania ujęte w innych dokumentach,
- zadania zgłoszone do realizacji przez jednostki organizacyjne gminy,
- zadania zgłoszone przez pracowników gminy włączonych w prace nad programem ochrony środowiska.

W niniejszym harmonogramie zamieszczono zadania własne gminy tj. zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane w całości lub w części ze środków budżetowych i pozabudżetowych będących w dyspozycji gminy oraz zadania monitorowane tj. zadania realizowane przez inne podmioty lub osoby prywatne. Zostały one wymienione w takim stopniu szczegółowości, jaki był dostępny na dzień konstruowania harmonogramu.

Tabela 45. Harmonogram finansowo-rzeczowy zadań przewidzianych do realizacji na lata 2024-2027

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					Źródła finansowania	Uwagi
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027		
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona powietrza, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej i energooszczędność									
Wymiany niskoemisyjnych i nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach prywatnych	Osoby prywatne Spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe	2024-2027	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne środki unijne program „Czyste powietrze”	Zadanie wynikające z wdrażania POP
Termomodernizacje w budynkach prywatnych	Osoby prywatne Spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe	2024-2027	bd	bd	bd	bd	bd	środki własne środki unijne program „Czyste powietrze”	Zadanie wynikające z wdrażania POP
Minimum 20 kontroli rocznie przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów	Gmina	2024-2027	w ramach funkcjonowania urzędu					budżet gminy	Zadanie wynikające z wdrażania POP
Weryfikacji źródeł spalania paliw na terenie gminy	Gmina	2025	50 000	0,00	50 000	0,00	0,00	budżet gminy FEO 2021-2027	Zadanie wynikające z wdrażania POP
Dotacje na wymianę ogrzewania na ogrzewanie ekologiczne	Gmina	2024-2027	276 000	66 000	70 000	70 000	70 000	budżet gminy	
Przebudowa dróg koło świetlicy wiejskiej w Brunach	Gmina	2024	858 248,15	858 248,15				Środki własne, Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg	
Przebudowa dróg w Gierałcicach, Przebudowa ul. Irysowej w Wołczynie, Przebudowa ul. Krokusowej w Wołczynie	Gmina	2024	1 922 236,98	1922 236,98				Rządowy Fundusz Polski Ład, środki własne	
Budowa drogi w Krzywiczynach	Gmina	2024	902 627,36	902 627,36				Rządowy Fundusz Polski Ład, środki własne	
Budowa centrum przesiadkowego w Wołczynie wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Gmina	2024-2026	4 507 715,53	55339,50	362 778,34	4 089 597,69		FEO 2024-2027, środki własne	

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					Źródła finansowania	Uwagi
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027		
Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Gminie Wołczyn	Gmina	2024-2025	2 141 504,93	92 134,14	2 049 370,79			FEO 2024-2027, środki własne	
Przebudowa ul. Irysowej II etap	Gmina	2024-2025	441 286,60	23 780,74	417 505,86			Rządowy Fundusz Polski Ład, środki własne	
Zagospodarowanie źródeł termalnych	Inwestor prywatny Gmina	2024-2027	Realizacja uzależniona od inwestora					środki własne	
Koszty całkowite na działanie ochrona powietrza, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej w latach 2024-2027 wynosi: 10 658 333 PLN									
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona przed hałasem									
Wprowadzanie zieleni wzdłuż dróg pełniącej funkcje izolacyjne	Gmina PZD WZD GDDKiA	2024-2027	W miarę posiadanych środków finansowych					budżet gminy budżet powiatu budżet województwa budżet Państwa inne	
Ochrona przed hałasem wpisuje się także w działania związane z modernizacją dróg ujęte w obszarze ochrony powietrza									
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym rozwój turystyki i rekreacji									
Nasadzenia drzew	Gmina	2024-2027	12 140	1140	3000	3000	3000	budżet gminy	
Zmiana sposobu użytkowania budynku gminnego na potrzeby infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej	Gmina	2024	472 339,14	472 339,14				Dofinansowanie PROW, środki własne	Zadanie ujmuje nasadzenia.
Budowa placu zabaw w Wołczynie	Gmina	2024	52 012,49	52 012,49				Dofinansowanie PROW, środki własne	Zadanie ujmuje nasadzenia.
Koszty całkowite na działanie Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym rozwój turystyki i rekreacji w latach 2024-2027 wynosi: 536 492 PLN									

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					Źródła finansowania	Uwagi
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027		
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów									
Aktualizacja granicy polno-leśnej w opracowaniach planistycznych	Gmina	2024-2027	Systematycznie w ramach działań własnych gminy					środki własne	
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych									
Modernizacja automatyki i sterowania na ujęciu Krzywiczyny	ZWiK	2025-2026	500 000			500 000		środki własne środki unijne	Plan ZWiK
Modernizacja, zastosowanie uzdatniania (azotany) – ujęcie Markotów	ZWiK	2025-2027	500 000				500 000	środki własne środki unijne	Plan ZWiK
Modernizacja ujęcia, rekonstrukcja otworów studziennych oraz systemu uzdatniania na ujęciu Wierzbica Górna	ZWiK	2025	1 500 000		1 500 000			środki własne środki unijne	Plan ZWiK
Dotacja na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina	2024 - 2027	148 000	28 000	40 000	40 000	40 000	budżet gminy	
Dotacja na utrzymanie urządzeń melioracji wodnej	Gmina	2024-2027	110 000	20 000	30 000	30 000	30 000	budżet gminy	
Budowa kanalizacji sanitarnej w Rożnowie wraz z budową przyłączy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Krzywiczyny-Kolonia	Gmina	2024-2025	3 887 613,90	229 282,04	3 658 331,86			Rządowy Fundusz Polski Ład, środki własne	
Modernizacja ujęcia wody w Brzezinkach, budowa sieci wodociągowej Wierzbica Górna – Świniary Małe, Krzywiczyny – Komorzno	Gmina	2024-2025	3 453 970,75	296 229,99	3 157 740,76			Rządowy Fundusz Polski Ład, środki własne	
Rozbudowa sieci w rejonie ul. Fabrycznej w Wołczynie	Gmina	2024-2025	727 454,82	35 842,11	691 612,71			Rządowy Fundusz Polski Ład, środki własne	
Koszty całkowite na działanie gospodarowanie wodami i gospodarka wodno-ściekowa w latach 2024-2027 wynoszą: 10 827 039 PLN									
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona powierzchni ziemi i gleb									
Gospodarka odpadami w gminie	Gmina	2024-2027		3 905000,00	4 000 000,00	4 100 000,00	4 200 000,00	Budżet gminy	

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					Źródła finansowania	Uwagi
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027		
			16 205 000,00						
Usuwanie dzikich wysypisk, rekultywacja składowiska, monitoring składowiska odpadów, akcje informacyjne dla mieszkańców, edukacja ekologiczna	Gmina	2024-2027	241 000,00	59 000,00	60 000,00	61 000,00	61 000,00	Budżet gminy	
Koszty całkowite na działanie ochrona powierzchni ziemi i gleb w latach 2024-2027 wynosi: 3 964 000 PLN									
OBSZAR INTERWENCJI: Edukacja ekologiczna i udostępnianie informacji o środowisku									
Akcja „Sprzątanie Świata” Inne akcje ekologiczne	Placówki oświatowe	2024-2027	4 000	1000	1 000	1 000	1 000	budżet gminy inne	
Wydarzenie edukacyjne związane z ochroną powietrza, co najmniej 1 raz w roku	Gmina	2025-2027	W ramach realizacji projektu <i>Budowa centrum przesiadkowego w Wołczynie wraz z infrastrukturą towarzyszącą</i>					budżet gminy	Wdrażanie POP
Koszty całkowite na działanie edukacja ekologiczna i udostępnianie informacji o środowisku w latach 2024-2027 wynosi: 4 000 PLN									
OBSZAR INTERWENCJI: Planowanie przestrzenne i strategiczne jako podstawowe narzędzia zrównoważonego rozwoju									
Plan ogólny gminy	Gmina	2024-2026	319 800,00	106 600, 00	106 600, 00	106 600, 00		Budżet gminy Refundacja z KPO	
Zmiany do Planów miejscowych	Gmina	2024-2025	109 500, 00	31 500, 00	78 000, 00			Budżet gminy	
Koszty całkowite na działanie planowanie przestrzenne i strategiczne w latach 2024-2027 wynoszą: 319 800 PLN									
OBSZAR INTERWENCJI: Monitoring i zarządzanie ochroną środowiska									
Sporządzenie raportu z wykonania zadań Programu za lata 2024-2025, a następnie 2026-2027 i przedstawienie go Radzie Miasta	Gmina	2026, 2028	5 000,00			5 000,00		budżet gminy	Zadanie obligatoryjne (ustawa POŚ)

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					Źródła finansowania	Uwagi
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027		
Sporządzenie gminnego programu ochrony środowiska na lata 2028-2031 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko	Gmina	2027	10 000,00				10 000	budżet gminy	Zadanie obligatoryjne (ustawa POŚ)
Koszty całkowite na działanie monitoring i zarządzanie ochroną środowiska w latach 2024-2027 wynoszą: 15 000 PLN									
Ogółem w latach 2024-2027 koszty na realizację zadań związanych z ochroną środowiska wyniosą: 26 324 664 PLN									

[Źródło: opracowanie własne]

Termomodernizacje w budynkach prywatnych - zadanie monitorowane

9 SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Istotne w procesie wdrażania programu jest właściwe wykorzystanie rozwiązań o charakterze organizacyjnym, uwzględniające zasady zrównoważonego rozwoju. Stąd wynika potrzeba sformułowania w niniejszym programie ochrony środowiska zasad zarządzania programem i środowiskiem. Zarządzanie środowiskiem, zarówno wg wytycznych unijnych, jak i prawa nie jest wyłączną domeną służb ochrony środowiska. W procesie wdrażania programu ochrony środowiska powinni uczestniczyć przedstawiciele różnych branż i gałęzi gospodarki oraz sfery życia społecznego, a ich działania powinny być zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Do instrumentów wspomagających realizację programu ochrony środowiska, należą tzw. instrumenty polityki ekologicznej, zasady zarządzania środowiskiem, wynikające z zakresu kompetencyjnego administracji samorządowej szczebla gminnego.

W zarządzaniu środowiskiem szczególną rolę pełni program ochrony środowiska, który, z punktu widzenia władz gminy, może być postrzegany jako instrument koordynacji działań na rzecz ochrony środowiska oraz intensyfikacji współpracy różnych instytucji, opartej o dobrowolne porozumienia na rzecz efektywnego wdrażania niniejszego programu. Celowe jest dlatego przedstawienie procedury wdrażania programu, aby właściwe służby samorządu gminnego miały czytelny obraz terminów i zakresów weryfikacji poszczególnych elementów programu oraz jasne określenie zasad współpracy poszczególnych grup zadaniowych w realizacji programu.

9.1. Narzędzia i instrumenty realizacji programu

Instrumentarium służące realizacji polityki ochrony środowiska wynika z szeregu ustaw, wśród których najważniejsze to: prawo ochrony środowiska, prawo wodne, o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, o ochronie przyrody, o odpadach, prawo geologiczne i górnicze, prawo budowlane.

Wśród instrumentów zarządzania ochroną środowiska można wyróżnić instrumenty o charakterze politycznym (np. polityka ekologiczna państwa ujęta w różnego typu dokumentach strategicznych, wojewódzkie/powiatowe i gminne programy ochrony środowiska), instrumenty prawno-administracyjne oraz instrumenty o charakterze horyzontalnym (systemy zintegrowanego zarządzania środowiskiem, monitoring środowiska, system statystyki, społeczna partycypacja, działania edukacyjne, narzędzia polityki technicznej i naukowej, konwencje, umowy i porozumienia międzynarodowe). Tradycyjny podział instrumentów zarządzania środowiskiem wyróżnia instrumenty o charakterze prawnym, finansowym, społecznym i organizacyjnym.

Instrumenty prawne

Najistotniejsze przepisy prawne, w ramach których odbywać się będzie realizacja programu ochrony środowiska to ustawa z 27 kwietnia 2001 r. — Prawo ochrony środowiska, ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. — Prawo geologiczne i górnicze.

Do instrumentów prawnych należą w szczególności:

- pozwolenia na wprowadzanie do środowiska substancji i energii, w tym pozwolenia zintegrowane,
- decyzje dotyczące korzystania ze środowiska przewidziane ustawowo,
- koncesje geologiczne,

- procedury planowania przestrzennego,
- procedury ocen oddziaływania na środowisko,
- badania okresowe i monitoringowe.

Instrumenty ekonomiczno-finansowe

Do instrumentów finansowych należą: opłaty za korzystanie ze środowiska (np. za emisję zanieczyszczeń do powietrza, za pobór wody powierzchniowej i podziemnej, za odprowadzanie ścieków i pobór wód, za składowanie odpadów), administracyjne kary pieniężne (np. za emisję zanieczyszczeń do powietrza bez uzyskania pozwoleń, powodowanie hałasu naruszającego poziomy dopuszczalny), kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej i innych funduszy ekologicznych i unijnych oraz pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu państwa, zwolnień i ulg podatkowych.

Instrumenty społeczno-edukacyjne i informacyjne

Instrumenty społeczne to przede wszystkim edukacja ekologiczna, dostęp do informacji o środowisku i włączanie obywateli i organizacji pozarządowych w procedury decyzyjne oraz szeroko pojęta współpraca – zarówno pomiędzy samorządem gminnym i administracją rządową, samorządem różnych szczebli, między społeczeństwem i władzami (wojewódzkimi, powiatowymi i gminnymi), jak i władzami, a podmiotami gospodarczymi. Współpraca taka jest konieczna przy opracowywaniu i skutecznym wdrażaniu programów ochrony środowiska, w tym także niniejszego programu.

Najważniejszym przepisem prawnym regulującym dostęp do informacji, rozpowszechnianie informacji oraz udział społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska jest ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Najważniejszym zadaniem, dla administracji rządowej i samorządów, które pozwoli na pełną realizację ustaleń powyższej ustawy, jest rozwój sprawnego systemu udostępniania i upowszechniania informacji. Niniejszy program także został poddany konsultacjom społecznym na stronie internetowej urzędu, co pozwoli na włączenie się wszystkich zainteresowanych w proces tworzenia programu ochrony środowiska.

Instrumenty organizacyjno-planistyczne

Na poziomie gminnym instrumentami organizacyjno-planistycznymi są przede wszystkim:

- wieloletnie plany inwestycyjne i strategia rozwoju gminy,
- gminny program ochrony środowiska,
- plan gospodarki niskoemisyjnej,
- plany ogólne gminy,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Dotychczasowy rozwój teorii i praktyki zarządzania ekologicznego wskazuje, że system zarządzania realizujący cele ekologiczne powinien opierać działania na następujących zasadach: zanieczyszczający płaci, użytkownik płaci, przezorności, współodpowiedzialności, pomocniczości. Są to zasady powszechnie już akceptowane i stosowane w wielu krajach. Jednocześnie z istoty koncepcji zrównoważonego rozwoju wynikają tzw. złote reguły zarządzania ekologicznego:

- nieodnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane w takim zakresie, w jakim istnieje możliwość ich substytucyjnego kompensowania zasobami odnawialnymi,

- odnawialne zasoby środowiska powinny być wykorzystywane tylko w zakresie nie przekraczającym stopnia ich odnawialności,
- chłonność środowiska nie powinna być w żadnym zakresie przekroczona,
- różnorodność biologiczna środowiska nie powinna maleć.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

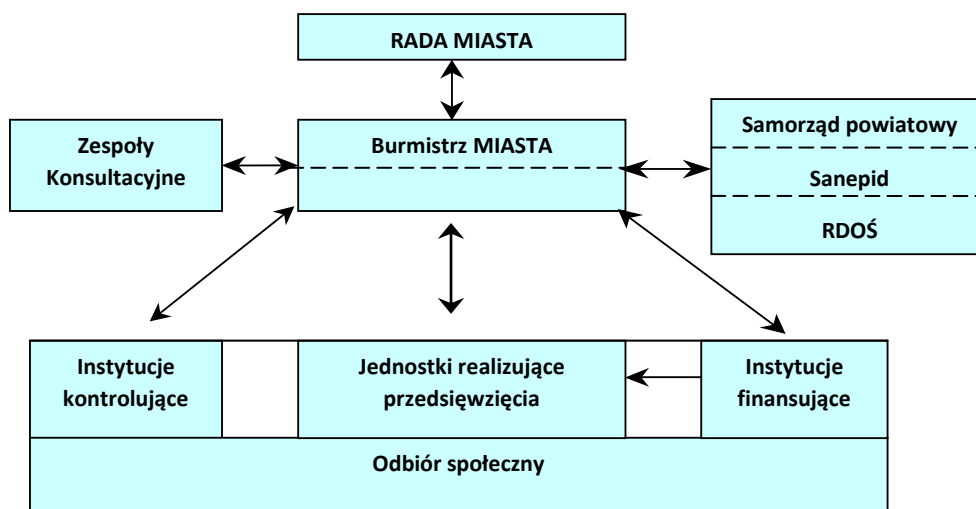
- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego. Zarządy województw, powiatów i gmin sporządzają programy ochrony środowiska w celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na szczeblu wojewódzkim i gminnym. Najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Oznacza to w uproszczeniu, że wszelkie programy, plany i strategie mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

9.2. Struktura zarządzania programem

Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim. Szansę na skuteczne wdrożenie programu daje dobra organizacja zarządzania nim. Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Rysunek 17. Schemat zarządzania programem ochrony środowiska [Źródło: opracowanie własne].

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Burmistrzu, który składa Radzie Miasta raporty z wykonania Programu. Burmistrz współdziała z organami administracji rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz samorządem powiatowym, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (FEO 2021-2027, PROW). Ponadto Zarząd Województwa współdziała z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (GIOŚ, WIOŚ), prowadzą monitoring wód.

Wypracowane procedury i strategie powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Następuje uporządkowanie i uczynienie samego procesu planowania i zarządzania, pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji. Jak już wspomniano wcześniej, odbiorcą Programu są mieszkańcy gminy, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej, co opisano w dalszej części dokumentu.

9.3. Sprawozdawczość z realizacji programu

Wymagane ustawą raporty, sporządzane, co 2 lata przez Burmistrza mają na celu kontrolę i ocenę stopnia realizacji zadań i założonych celów. Będą się one opierać na określonym w niniejszym rozdziale zakresie i wskaźnikach powszechnie dostępnych w systemie monitoringu środowiska i danych urzędu statystycznego.

9.4. Monitorowanie i ocena realizacji programu

Monitoring środowiska

Jest podstawą do oceny polityki ekologicznej gminy, ponieważ dysponuje danymi liczbowymi umożliwiającymi niezbędne porównania między stanem obecnym, a przyszłym. Mierniki efektów ekologicznych są w znacznym stopniu dostępne jako wielkości mierzone w ramach istniejących systemów kontroli i monitoringu. Pomiary w województwie opolskim wykonywane są przede wszystkim w ramach działalności WSSE i GIOŚ. Dane te oraz inne dane statystyczne dotyczące ochrony środowiska publikowane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, a dane statystyczne dotyczące gminy, powiatu i województwa na stronie GUS BDL. Ponadto dane odnośnie środowiska znajdują się m.in. także w posiadaniu gminy Wołczyn i powiatu kluczborskiego oraz Urzędu Marszałkowskiego.

Zakres monitoringu i wskaźniki wdrażania programu

W celu spełnienia wymagań zapisanych w ustawie Prawo ochrony środowiska dotyczących raportowania należy zdefiniować zakres i sposób oceny realizacji programu.

Najważniejsze zadania w tym zakresie to:

- wyznaczenie przez Zarząd Gminy koordynatora wdrażania programu, który będzie na bieżąco śledził postęp w zakresie wdrażania poszczególnych zadań i realizacji celów, a na tej podstawie, co dwa lata będzie przygotowywał raport z wykonania programu (2026 i 2028),

- weryfikacja i aktualizacja harmonogramu rzeczowo-finansowego zadań – zadanie koordynatora programu,
- sporządzenie nowego programu na podstawie zaktualizowanych celów i kierunków działań (II połowa 2027 roku).

Tabela 46. Główne działania wdrażania programu

Lp.	Działania	Jednostka odpowiedzialna i współpracująca
Wdrażanie Programu		
1.	Wyznaczenie koordynatora	Zarząd gminy Jednostki wdrażające program
2.	Ocena wykonania programu i przygotowanie raportu (2026 r. i 2028 r.)	
3.	Weryfikacja i aktualizacja programu: - aktualizacja harmonogramu rzeczowo-finansowego - aktualizacja celów i kierunków działań (2027 r.) (Opracowanie nowego programu)	
4.	Wspieranie finansowe instytucji, organizacji, prywatnych właścicieli wdrażających program	WFOŚiGW NFOŚiGW Fundusze celowe Fundusze UE
Monitoring środowiska i wdrażania programu		
1.	Monitorowanie stanu środowiska na terenie gminy	Gmina
2.	Stały monitoring realizacji programu	Gmina
Edukacja ekologiczna		
1.	Rozwój różnych form edukacji ekologicznej propagujących program oraz jego działania i cele, w szczególności zrealizowane	Gmina Jednostki organizacyjne Organizacje pozarządowe

[Źródło: opracowanie własne]

Zakres monitoringu wdrażania programu powinien obejmować:

- ocenę i zakres wykonania zadań ujętych w harmonogramie rzeczowo-finansowym,
- ocenę i stopień wykonania działań realizujących główne cele na lata 2024-2027,
- stopień realizacji przyjętych celów średniookresowych,
- rozbieżności między przyjętymi celami, działaniami i zadaniami, a stopniem ich wykonania,
- przyczyny niewykonania założonych zadań, działań i celów.

Monitoring i ocena realizacji programu będzie zadaniem wyznaczonego koordynatora. Podstawą właściwego systemu oceny realizacji programu jest dobry system sprawozdawczości oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach stanu środowiska. Przy określaniu wskaźników przyjęto, z pewnymi wyjątkami jako wyjściowy 2023 rok – dane statystyczne dostępne przy opracowywaniu programu pochodzą głównie z tego roku.

Tabela 47. Harmonogram wdrażania programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn

Lp.	Zadania/ rok	2023	2024	2025	2026	2027
1.	Monitoring wdrażania programu					
1.1.	Monitoring stanu środowiska					
1.2.	Monitoring polityki środowiskowej w gminie					
	- Mierniki efektywności programu					
	- Ocena realizacji listy przedsięwzięć					
	- Raporty z realizacji programu					
	- Aktualizacja programu ochrony środowiska					POŚ

[Źródło: opracowanie własne]

Poniższa tabela zawiera przykładowe wskaźniki mówiące o stopniu realizacji programu. Lista ta nie jest ostateczna, może być weryfikowana w trakcie realizacji programu, a także powinna być zweryfikowana przy aktualizacji i sporządzaniu nowego programu.

Tabela 48. Wskaźniki realizacji programu (zrównoważonego rozwoju gminy)

Wskaźniki zrównoważonego rozwoju gminy	2023	2024	2025
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca [m ³ /rok]	28,4		
Ilość ścieków oczyszczonych odprowadzonych ogółem [dam ³]	268,0		
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	56,1		
Liczba przyłączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1005		
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności [%]	59,0		
Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	2034		
Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) [km]	144,8		
Liczba zbiorników bezodpływowych [szt.]	1224		
Liczba oczyszczalni przydomowych [szt.]	111		
Jakość wód podziemnych (wg obowiązującej klasyfikacji)	dobra		
Pobór wód podziemnych [dam ³]	1 342		
Pobór wód powierzchniowych [dam ³]	29		
Stan/potencjał JCWP na terenie gminy	zły		
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku [Mg]	1975,26		
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca [kg]	316		
Odpady zebrane z gospodarstw domowych [Mg]	3468,93		
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca [kg]	155,3		
Obszary prawnie chronione [ha]	4 668,14		
Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	6 860,97		
Zalesienia ogółem	0		
Lesistość [%]	27,7		
Udział wydatków w budżecie na gospodarkę komunalną, ochronę środowiska [%]	6,3		

[Źródło: opracowanie własne]

9.5. Koszty realizacji programu

Szacunek kosztów na lata 2024-2027

Kalkulacja kosztów realizacji programu dotyczy okresu najbliższych 4 lat t.j. sporządzono ją na lata 2024-2027 na podstawie danych ujętych w harmonogramie rzeczowo-finansowym przedsięwzięć przewidzianych lub planowanych do realizacji. Kalkulacja kosztów jest w dużej mierze szacunkowa i zaniżona z powodu niekompletnych danych, ale z uwagi na fakt, że program ma formułę otwartą można aktualizować i uzupełniać dane dotyczące finansowania poszczególnych przedsięwzięć.

Tabela 49. Szacunkowe, sumaryczne koszty realizacji Programu na lata 2024-2027

Lp.	Dziedzina	Koszty w latach 2024-2027 [PLN]
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym rozwój turystyki i rekreacji	536 492
2.	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów	b.d.
3.	Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	10 827 039
4.	Ochrona powierzchni ziemi i gleb	3 964 000
5.	Ochrona powietrza, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej i energooszczędność	10 658 333
6.	Ochrona przed hałasem	b.d.
7.	Edukacja ekologiczna i udostępnianie informacji o środowisku	4 000
8.	Planowanie przestrzenne i strategiczne jako podstawowe narzędzia zrównoważonego rozwoju	319 800
9.	Monitoring i zarządzanie ochroną środowiska	15 000
SUMA		26 324 664

[Źródło: opracowanie własne]

Największe koszty generują działania dotyczące ochrony powierzchni ziemi i gleb, w tym gospodarka odpadami. Znaczące obciążenie finansowe będzie także wynikiem realizacji innych zadań związanych z ochroną powietrza, ochroną przyrody i rekreacją oraz ochroną wód w gminie.

Możliwości finansowania programu

Dla gminy dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin i powiatów,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych.

Gminy mają szeroki wachlarz możliwości jeśli chodzi o ubieganie się o finansowe środki unijne, bowiem służą ku temu takie programy jak np.: PROW (Program Rozwoju Obszarów Wiejskich) czy FEO (Fundusze Europejskie Opolszczyzny), a także programy krajowe. Instytucjami koordynującymi programy operacyjne na poziomie samorządu są urzędy marszałkowskie.

Innym źródłem finansowania wydatków na ochronę środowiska, oprócz środków z budżetu gminy i funduszy UE jest także Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Obecnie istotnym celem finansowania projektów, również indywidualnych (mieszkańców) są działania związane z wymianą źródeł ciepła, termomodernizacjami czy zwiększeniem wykorzystania energii odnawialnej oraz retencją wody.

Finansowanie ochrony środowiska w ostatnich latach w gminie Wołczyn przedstawia poniższa tabela:

Tabela 50. Udział wydatków (%) na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną w gminie w całości wydatków w latach 2020-2023

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023
WYDATKI Ogółem				
Wydatki na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną (zł)	4 631 859,18	9 630 467,86	6 370 764,79	7 268 069,40
Wydatki na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną (%)	7,51	14,22	8,83	9,16

10 LITERATURA

- Dajdok Z., Wuczyński A., Trela A., Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Wołczyn pod kątem ochrony i odtwarzania zasobów oraz możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla celów turystycznych, edukacyjnych z oceną możliwości pozyskania środków Unii Europejskiej na realizację zaproponowanych projektów”, 2007, Wołczyn (niepublikowane).
- Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badań Ssaków PAN, Białowieża 2011,
- Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego woj. opolskiego, UMWO.

- Dane centralnej bazy danych geologicznych.
- Dane centralnej bazy danych geologicznych oraz Informatora PSH.
- Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce, 2017.
- Monitoring diagnostyczny wód podziemnych, WIOŚ, GIOŚ.
- Zestawienie tabelaryczne informacji o jednolitych częściach wód podziemnych w podziale na 172 obszary, GIOŚ.
- Ocena wód powierzchniowych rok w województwie opolskim, WIOŚ, GIOŚ.
- RWMŚ w Opolu, GIOŚ.
- Program ochrony środowiska dla powiatu kluczborskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024.
- Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, 2024.
- Dane Urzędu Miejskiego w Wołczynie.
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody.
- Rudy M. i inni, 2012, Inwentaryzacja doliny Stobrawy. Skrining selektywny - gatunki rzadkie i nieliczne, siedliska chronione, najcenniejsze fragmenty doliny oraz fragmenty doliny wymagające renaturyzacji, Wrocław,
- Dane Wojewódzkiego Opolskiego Konserwatora Zabytków.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, UMWO Opole.
- Program ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2021 – 2027, Urząd Marszałkowski Opole.
- Strategia rozwoju gminy Wołczyn na lata 2015-2022.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wołczyn.
- Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa opolskiego.
- Dane ZWiK Spółka z o.o.
- GUS BDL.
- www.gminy.pl
- <http://mapy.isok.gov.pl/imap/>

11 SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Wołczyn na tle powiatu kluczborskiego i województwa opolskiego ...	29
Rysunek 2. Lokalizacja wszystkich stacji pomiarowych w województwie opolskim, wykorzystanych w ocenie pięcioletniej.....	30
Rysunek 3. Przebieg wartości średniej rocznej stężenia pyłu zawieszonego PM10 na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2019-2022	32
Rysunek 4. Przebieg 36 maksymalnej wartości 24-godzinnej stężenia pyłu zawieszonego PM10 na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2019-2022	33
Rysunek 5. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego pyłu zawieszonego PM10 w województwie opolskim w 2023 roku, opracowany z wykorzystaniem metody szacowania w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2023 wykonanego przez IOŚ-PIB	33
Rysunek 6. Stężenia średnioroczne dla pyłu zawieszonego PM2,5 na tle wielolecia	34
Rysunek 7. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego pyłu zawieszonego PM2,5 w województwie opolskim w 2023 roku, opracowany z wykorzystaniem metody szacowania w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2023 wykonanego przez IOŚ-PIB	35
Rysunek 8. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego B(a)P w pyłe zawieszonym PM10 w województwie opolskim w 2023 roku, opracowany z wykorzystaniem metody szacowania w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2023 wykonanego przez IOŚ-PIB	36
Rysunek 9. System komunikacyjny w gminie Wołczyn – drogi krajowe i powiatowe.....	47
Rysunek 10. System kolejowy w gminie Wołczyn– drogi powiatowe.....	48
Rysunek 11. Linie energetyczne wysokich napięć na terenie gminy Wołczyn.	50
Rysunek 12. Główny zbiornik wód podziemnych – GZWP nr 324 – Dolina kopalna Kluczbork	54
Rysunek 13. Lokalizacja JCWPd nr PLGW600097.....	55
Rysunek 14. Mapa zagrożenia powodziowego i mapa ryzyka powodziowego w kontekście gminy Wołczyn	58
Rysunek 15. Obszary przyrodnicze prawnie chronione w gminie Wołczyn	81
Rysunek 16. Schemat zarządzania programem ochrony środowiska.	106

12 SPIS TABEL

Tabela 1. Zestawienie stacji pomiarowych położonych najbliżej gminy Wołczyn	30
Tabela 2. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów PM10 na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi	32
Tabela 3. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów PM2,5 na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi	34
Tabela 4. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów benzo(a)pirenu na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi	35
Tabela 5. Klasy stref poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi	36
Tabela 6. Klasy stref poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia roślin.....	37
Tabela 7. Emisja zanieczyszczeń na terenie powiatu kluczborskiego w latach 2020-2023	40
Tabela 8. Sieć gazowa i zużycie gazu w gminie Wołczyn	40
Tabela 9. Analiza SWOT w obszarze interwencji Ochrona klimatu i jakości powietrza dla gminy Wołczyn	45
Tabela 10. Wyniki pomiaru hałasu krótkoterminowego w mieście Wołczyn w 2022 r.	47
Tabela 11. Wyniki pomiaru hałasu długoterminowego w mieście Wołczyn w 2022 r.....	47
Tabela 12. Wyniki pomiaru hałasu kolejowego w 2022 roku.....	48
Tabela 13. Analiza SWOT w obszarze interwencji Zagrożenie hałasem dla gminy Wołczyn	50
Tabela 14. Wyniki pomiarów stałej sieci monitoringu w punkcie pomiarowym Wołczyn ul. Dworcowa	52
Tabela 15. Analiza SWOT w obszarze interwencji Pola elektromagnetyczne dla gminy Wołczyn.....	52
Tabela 16. Charakterystyka zbiornika GZWP nr 324 – Dolina kopalna Kluczbork.....	54
Tabela 17. Klasyfikacja jakości wód podziemnych JCWPd nr 97 w punktach monitoringu diagnostycznego w 2022 r.....	55
Tabela 18. Zestawienie dla JCWPd PLGW600097	56
Tabela 19. Klasyfikacja stanu i potencjału ekologicznego JCWP w woj. opolskim za rok 2016-2021...	57
Tabela 20. Analiza SWOT w obszarze interwencji Gospodarowanie wodami dla gminy Wołczyn	60
Tabela 21. Charakterystyka ujęć wody w gminie Wołczyn	62
Tabela 22. Jakość wody surowej	62
Tabela 23. Jakość wody uzdatnionej	63
Tabela 24. Jakość wody u odbiorcy	63
Tabela 25. Sieć wodociągowa i zużycie wody w gminie Wołczyn	63
Tabela 26. Ilość awarii na sieci wodociągowej	64
Tabela 27. Sieć kanalizacyjna w gminie Wołczyn	64
Tabela 28. Stan ewidencyjny kanalizacji sanitarnej w gminie Wołczyn	64
Tabela 29. Analiza SWOT w obszarze interwencji Gospodarka wodno-ściekowa dla gminy Wołczyn .	66
Tabela 30. Wykaz solanek, wód leczniczych i termalnych w województwie opolskim.....	67
Tabela 31. Wykaz udokumentowanych złóż kopalin występujących na terenie gminy Wołczyn.....	67
Tabela 32. Analiza SWOT w obszarze interwencji Zasoby geologiczne dla gminy Wołczyn	68
Tabela 33. Powierzchnia gruntów ornych według klas jakości gleb.....	69
Tabela 34. Analiza SWOT w obszarze interwencji Gleby dla gminy Wołczyn	72
Tabela 35. Odpady zmieszane zebrane w ciągu roku w gminie Wołczyn w latach 2014 i 2023	73
Tabela 36. Odpady selektywnie zebrane w ciągu roku w gminie Wołczyn	73
Tabela 37. Analiza SWOT w obszarze interwencji Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów dla gminy Wołczyn	74

Tabela 38. Obszary prawnie chronione w gminie Wołczyn	81
Tabela 39. Rezerваты na terenie gminy Wołczyn	83
Tabela 40. Pomniki przyrody na terenie gminy Wołczyn	85
Tabela 41. Parki objęte ochroną konserwatorską znajdujące w rejestrze zabytków	85
Tabela 42. Analiza SWOT w obszarze interwencji Zasoby przyrodnicze dla gminy Wołczyn.....	90
Tabela 43. Analiza SWOT w obszarze interwencji Zagrożenie poważnymi awariami dla gminy Wołczyn	91
Tabela 44. Cele, kierunki interwencji/zadania przewidziane w POŚ gminy Wołczyn na lata 2024-2027	95
Tabela 45. Harmonogram finansowo-rzeczowy zadań przewidzianych do realizacji na lata 2024-2027	99
Tabela 46. Główne działania wdrażania programu	108
Tabela 47. Harmonogram wdrażania programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn	108
Tabela 48. Wskaźniki realizacji programu (zrównoważonego rozwoju gminy).....	109
Tabela 49. Szacunkowe, sumaryczne koszty realizacji Programu na lata 2024-2027	109
Tabela 50. Udział wydatków (%) na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną w gminie w całości wydatków w latach 2020-2023	110

GMINA WOŁCZYN

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY WOŁCZYN NA LATA 2024-2027

Opracowała:
Agnieszka Trela

Wołczyn, 2024 r.

Spis treści

1. WPROWADZENIE	4
2. ZAKRES I METODYKA SPORZĄDZANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA PROJEKTU POS NA ŚRODOWISKO	5
3. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ POWIĄZANIA GO Z INNYMI DOKUMENTAMI	8
3.1. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI	8
3.2. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE LASÓW	8
3.3. OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH	9
3.4. OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB	10
3.5. OCHRONA POWIETRZA, W TYM WZROST WYKORZYSTANIA ENERGII ODNAWIALNEJ I ENERGOOSZCZĘDNOŚĆ	10
3.6. OCHRONA PRZED HAŁASEM	11
3.7. MONITOROWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	11
3.8. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE ORAZ BEZPIECZEŃSTWO CHEMICZNE I BIOLOGICZNE	11
3.9. EDUKACJA EKOLOGICZNA I UDOSTĘPNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU	11
4. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLE MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ SPOSOBY W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWANIA DOKUMENTU	13
4.1. Dokumenty szczebla krajowego i unijnego	14
4.2. Dokumenty rangi regionalnej	25
4.3. Dokumenty rangi powiatowej i gminnej	32
5. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ODDZIAŁYWANIEM	38
5.1. Ogólna charakterystyka gminy	38
5.1.1. Położenie i ogólne informacje	38
5.1.2. Hydrologia	39
5.1.3. Przyroda	40
5.1.4. Gospodarka	46
5.1.5. Infrastruktura	47
5.2. Ocena stanu środowiska	48
5.2.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza	48
5.2.2. Wody podziemne	56
5.2.3. Wody powierzchniowe	58
5.2.4. Zagrożenie hałasem	59
5.2.5. Zagrożenia naturalne	63
5.2.6. Zagrożenia antropogeniczne	63
5.3. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji dokumentu	65
5.4. Analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem	65
6. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE	66
6.1. Ocena stopnia zgodności postanowień projektu Planu z zapisami aktów prawa miejscowego ustanawiających formy ochrony przyrody i określających zasady gospodarowania w ich granicach	68
7. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	69
7.1. Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym rozwój turystyki i rekreacji	70
7.2. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów	70
7.3. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych	71
7.4. Ochrona powierzchni ziemi i gleb	73
7.5. Ochrona powietrza, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej i energooszczędność	74

7.6. Ochrona przed hałasem	75
7.7. Monitorowanie pól elektromagnetycznych, poważne awarie przemysłowe oraz bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne.....	76
7.8. Edukacja ekologiczna i udostępnianie informacji o środowisku.....	76
7.9. Podsumowanie	77
7.10. Łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu.....	78
8. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	78
9. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE.....	80
10. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA	81
11. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO	82
12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	82
13. Literatura	84
Załącznik NR 1.....	86
Załącznik NR 2.....	91

1. WPROWADZENIE

Przedmiotem prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027 zwany dalej POŚ. Projektowany dokument został opracowany na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska i zostanie uchwalony przez Radę Miejską w Wołczynie.

Przed podjęciem uchwały przez Radę Miejską w Wołczynie o przyjęciu Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027, niezbędne jest opracowanie prognozy oddziaływania na środowisko, której zakres i stopień szczegółowości został uzgodniony z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Opolu zwanym dalej RDOŚ w Opolu oraz Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym w Opolu zwanym dalej PWIS w Opolu. Projekt Programu wraz z prognozą podlegają procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, polegającej na zaopiniowaniu go przez RDOŚ w Opolu i PWIS w Opolu oraz zapewnieniu możliwości udziału społeczeństwa.

Przeprowadzenie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji projektu POŚ, której elementem jest niniejsza Prognoza, jest spełnieniem obowiązku prawnego wynikającego z dyrektywy 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko. Obowiązek opracowania Prognozy nałożony został ustawą z dnia 3 października 2008 roku o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Głównym celem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest określenie możliwych skutków w środowisku, jakie mogą wystąpić w wyniku realizacji POŚ. Prognozy oddziaływania na środowisko projektów programów, planów, strategii i polityk sektorowych, określających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, sporządzane są jako jeden z wymaganych elementów procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Prognoza jest dokumentem wspierającym proces decyzji i procedurę oceny strategicznej. Wskazuje na możliwe negatywne skutki realizacji Programu oraz przedstawia zalecenia dotyczące przeciwdziałania ewentualnym negatywnym skutkom, przedstawia sposoby ich minimalizacji. Wnioski i rekomendacje zawarte w prognozie powinny być włączone do przedmiotowego Programu.

Realizując zapisy art. 53 ustawy OOS Burmistrz Wołczyna jako organ wykonawczy gminy wystąpił do właściwych organów (RDOŚ i PWIS) o określenie zakresu i stopnia szczegółowości prognozy oddziaływania na środowisko zapisów projektu Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn. Generalnie można przyjąć, z uwagi na charakter opracowania, że przygotowywany Program będzie służyć głównie poprawie środowiska w gminie, a jego realizacja raczej nie spowoduje znaczącego wpływu na środowisko przyrodnicze.

Jednakże Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu pismem z dnia 9 grudnia 2024 r. nr WOOŚ.411.2.11.2024.PM zobowiązał Burmistrza gminy Wołczyn, jako organu przygotowującego POŚ, do sporządzenia prognozy oddziaływania na środowisko w pełnym zakresie, zgodnie z art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Także PWIS w Opolu pismem nr NZ.9022.1.273.2024.NK z dnia 13 listopada 2024 r. uznał, że Prognoza oddziaływania na środowisko powinna zawierać pełny zakres wymagany prawem (art. 51 ust. 2 oraz art. 52 ust. 1 i 2 powyższej ustawy).

2. ZAKRES I METODYKA SPORZĄDZANIA PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA PROJEKTU POS NA ŚRODOWISKO

Prognoza została wykonana zgodnie z art. 51 i 52 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko oraz zgodnie z wymogami określonymi w uzgodnieniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Opolu.

Prognoza powinna

1) zawierać:

- a) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- b) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- c) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- d) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- e) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym;

2) określać, analizować i oceniać:

- a) istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- b) stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- c) istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- d) cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- e) przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko, a w szczególności na:
 - różnorodność biologiczną,
 - ludzi,
 - zwierzęta,
 - rośliny,
 - wodę,
 - powietrze,
 - powierzchnię ziemi,
 - krajobraz,
 - klimat,
 - zasoby naturalne,

- zabytki,
- dobra materialne

z uwzględnieniem zależności między tymi elementami środowiska i między oddziaływaniami na te elementy;

3) przedstawiać:

- a) rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- b) biorąc pod uwagę cele i geograficzny zasięg dokumentu oraz cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru – rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych, w tym wskazania napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy.

Ponadto zgodnie z wymogami określonymi w uzgodnieniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska prognoza powinna zawierać w szczególności:

- przy wypełnianiu zapisów art. 51 ust. 2 pkt 2 lit a) i b) (określenie, analiza i ocena istniejącego stanu środowiska oraz stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem) uwzględniać przede wszystkim: różnorodność biologiczną, zwierzęta, rośliny, wodę, cenne siedliska przyrodnicze oraz korytarze ekologiczne,
 - scharakteryzować i ocenić istniejący sposób zagospodarowania obszaru objętego postanowieniami projektowanego dokumentu oraz przedstawić te informacje na załączniku kartograficznym,
 - przy opisie stanu środowiska oraz ocenie przewidywanych oddziaływań, należy szczególnie uwzględnić formy ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. 2024 poz. 1478) według danych ujętych w centralnym rejestrze form ochrony przyrody (www.crfof.gdos.gov.pl.)
 - stanowiska i siedliska chronionych gatunków oraz siedliska przyrodnicze: w oparciu o np. badania terenowe, opracowania ekofizjograficzne, wyniki inwentaryzacji przyrodniczych danego terenu przeprowadzone na etapie sporządzania prognozy oraz dane zgromadzone w bazie przyrodniczej RDOŚ w Opolu,
 - proponowane formy ochrony przyrody: w oparciu o dane zamieszczone w planie zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, z uwzględnieniem zweryfikowanych danych ujętych w opracowaniu – „Ekspertyza kierunków rozwoju sieci opolskich rezerwatów przyrody” z 2021 r.,
 - korytarze ekologiczne – w oparciu o dane zamieszczone w planie zagospodarowania województwa opolskiego oraz dane z Geoserwisu Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska,
- a także:
- należy dokonać oceny stopnia zgodności postanowień projektu dokumentu z aktami prawnymi dotyczącymi form ochrony przyrody wymienionymi powyżej, w szczególności w odniesieniu do obowiązujących zakazów oraz w odniesieniu do celów ochrony,

- w przypadku położenia terenu objętego postanowieniami projektowanego dokumentu w obszarze o wysokich/szczególnie wysokich walorach fizjonomicznych krajobrazu, wskazanym w dokumencie:
 - a) pn. "Waloryzacja krajobrazu naturalnego województwa opolskiego wraz z programem czynnej i biernej ochrony" (K., K. Badora, 2006) w prognozie należy uwzględnić zapisy ww. waloryzacji,
 - b) pn. "Audyt krajobrazowy województwa opolskiego" obecnie projekt dokumentu, w prognozie należy uwzględnić zapisy ww. audytu,
- w przypadku planowanego sposobu zagospodarowania terenu na cele związane z realizacją przedsięwzięć z zakresu fotowoltaiki i energetyki wiatrowej w projekcie dokumentu należy zamieścić następujące sformułowanie: *realizacja przedsięwzięć z zakresu fotowoltaiki i energetyki wiatrowej będzie możliwa jeżeli przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko, której konieczność przeprowadzenia stwierdzono w toku prowadzonego, w trybie ustawy ooś, postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wykaże brak negatywnego oddziaływania na awifaunę, chiropterofaunę i krajobraz.*

Prognoza oddziaływania przedmiotowego Programu na środowisko przyrodnicze została wykonana w oparciu o dostępne publikacje opisujące stan środowiska w województwie opolskim, o dokumenty strategiczne opracowane na zlecenie Wojewody Opolskiego (m.in. *Strategia ochrony różnorodności florystycznej i faunistycznej województwa opolskiego*) oraz Marszałka Województwa Opolskiego (m.in. *Opracowanie ekofizjograficzne województwa opolskiego* i jego aktualizacja, syntezująca zapisy innych dokumentów m.in. "Waloryzacji krajobrazu naturalnego województwa opolskiego wraz z programem czynnej i biernej ochrony", „Koncepcji korytarzy ekologicznych w województwie opolskim”, „Analizy możliwości lokalizacji farm wiatrowych w województwie opolskim” oraz projekt „Audytu krajobrazowego województwa opolskiego”).

Ponadto analizą objęte zostały również dokumenty zawierające niezbędne informacje takie jak: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego (2019), Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn (2013) oraz Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Wołczyn (2007), Plan zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą PLH160013 (Dz.Urz.Woj.Op. 2016, poz. 1131 z późn.zm.) oraz Plan zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Teklusia PLH160017 (Dz.Urz.Woj.Op. 2016, poz. 1130 z późn.zm.), a także Plan ochrony Stobrowskiego Parku Krajobrazowego i rezerwatów przyrody: Krzywiczyny i Komorzno. Wykorzystano również informacje zawarte w POŚ dla gminy Wołczyn.

W niniejszej prognozie dokonano analizy oddziaływań na środowisko poszczególnych celów i kierunków działań przewidzianych do realizacji w ramach Programu. Do zobrazowania i przedstawienia możliwych oddziaływań posłużono się jakościową analizą macierzową, w której zawarto:

- cele i kierunki działań realizowane w ramach POŚ 2024-2027,
- przewidywane oddziaływania wynikające z realizacji tych celów (bezpośrednie, pośrednie, pozytywne, negatywne oraz obojętne) na poszczególne elementy środowiska: zdrowie ludzi, przyrodę (w tym: rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczna i spójność obszarów Natura 2000), wodę, powietrze i klimat, powierzchnię ziemi i gleby, krajobraz i dziedzictwo kulturowe.

Analizie poddano aktualny i prognozowany stan środowiska na terenie gminy oraz proponowane kierunki działań w tym zakresie. Ze względu na charakter niniejszego dokumentu za obszar objęty przewidywanym znaczącym oddziaływaniem przyjęto obszar całej gminy Wołczyn, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych. Wynikające z przeprowadzonej analizy wnioski odniesiono

do przeanalizowanych możliwych skutków środowiskowych realizacji Programu. Przeprowadzono również wizję terenową gminy Wołczyn.

3. INFORMACJE O ZAWARTOŚCI, GŁÓWNYCH CELACH PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ POWIĄZANIA GO Z INNYMI DOKUMENTAMI

Aktualizacja Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn została sporządzona jako realizacja obowiązujących przepisów. Celem dokumentu jest określenie systemu ochrony środowiska w gminie Wołczyn z uwzględnieniem wymagań dokumentów wyższego rzędu oraz aspektów środowiskowych, społecznych i gospodarczych.

Projektowany dokument zawiera analizę istniejącego stanu środowiska, prognozuje jego zmiany, definiuje cele i kierunki działań oraz określa szacunkowy koszt tych działań, źródła finansowania i podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Ważnym elementem projektowanego dokumentu jest określenie wskaźników, służących monitorowaniu realizacji programu ochrony środowiska.

W odniesieniu do stwierdzonych problemów środowiskowych, w projektowanym dokumencie określono strategię ochrony środowiska na lata 2024-2027 na terenie gminy Wołczyn, w tym określono cele strategiczne średniookresowe i kierunki działań.

Przedstawiają się one następująco:

3.1. OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU, W TYM ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI

Cele strategiczne/wskaźniki

Ochrona i powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych, a także ich wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym.

Wartość docelowa: Ochrona/odtworzenie cennych siedlisk przyrodniczych na pow. 20 ar

Kierunki interwencji/zadania

- ochrona/odtworzenie obszarów cennych przyrodniczo oraz obszarów o wysokich walorach krajobrazu przed inwestycjami mogącymi stanowić dominanty przestrzenne,
- objęcie różnymi formami prawnej ochrony najcenniejszych zasobów przyrody w gminie,
- ochrona przed zainwestowaniem terenów występowania chronionych i zagrożonych siedlisk i gatunków,
- ochrona chronionych gatunków zwierząt przy termomodernizacjach budynków,
- przywrócenie różnorodnego użytkowania gruntów, ochrona zadrzewień i zakrzaczeń, wsparcie i rozwój rolnictwa ekologicznego, w szczególności na terenach o intensywnej gospodarce rolnej lub/i niewielkim udziale elementów wzbogacających krajobraz,
- ochrona elementów środowiska przyrodniczo-kulturowego dotycząca w szczególności ochrony i odtwarzania alei przydrożnych na terenie całej gminy,
- przestrzeganie zasad kierunków zachowania i kształtowania zabudowy, zagospodarowania terenu oraz walorów krajobrazu zgodnie z rekomendacjami audytu krajobrazowego
- promocja i rozwój sieci szlaków turystycznych, tras rowerowych, kajakowych i ścieżek dydaktycznych, ogrodu halofitowego, w szczególności w powiązaniu z gminami sąsiednimi, a także wykorzystanie walorów i obiektów przyrodniczych dla rozwoju gospodarczego gminy.

3.2. OCHRONA I ZRÓWNOWAŻONE WYKORZYSTANIE LASÓW

Cele strategiczne/wskaźniki

Ochrona i racjonalne gospodarowanie lasami.

Wartość docelowa: Zwiększenie lesistości gminy do roku 2027, co najmniej do wysokości 27,8%,

Kierunki interwencji/zadania

- zwiększenie lesistości gminy do roku 2027, co najmniej do wysokości 27,8%,
- zwiększanie ilości i powierzchni zadrzewień i zakrzewień, w szczególności na terenach o najintensywniejszej gospodarce rolnej, ochrona przeciwpożarowa,
- różnicowanie struktury gatunkowej i wiekowej lasów, przebudowa lasów wszędzie tam, gdzie żyzność siedliska nie odpowiada składowi gatunkowemu drzewostanów - w lasach o zawyżonym udziale drzew iglastych na siedliskach żyznych,
- ograniczenie wycinki starych drzew i lasów,
- właściwa polityka zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo, ochrona przed zalesianiem siedlisk roślin chronionych i rzadkich (cennych łąk podmokłych i bagiennych).

3.3. OCHRONA WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

Cele strategiczne/wskaźniki

1. Ochrona zasobów wodnych, w tym podziemnych, osiągnięcie dobrego stanu lub potencjału wód oraz ochrona przed powodzią i suszą.

Wartość docelowa: Utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu/potencjału wód powierzchniowych i nie pogorszenie stanu wód podziemnych.

2. Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej

Wartość docelowa: Brak zanieczyszczeń bakteryjnych w wodach ujmowanych do spożycia.

Zwiększenie poziomu oczyszczania ścieków komunalnych z terenu gminy poprzez sieć kanalizacyjną i oczyszczalnie przydomowe.

Kierunki interwencji/zadania

- racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych,
- kształtowanie zasobów wodnych i ochrona przed powodzią i suszą,
- rozbudowa systemu monitorowania i ostrzegania,
- zatrzymanie i spowolnienie odpływu wód, mikro i naturalna retencja,
- zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych, w szczególności za pomocą planowania przestrzennego,
- osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu/potencjału wód, w tym poprawa jakości wód powierzchniowych,
- wprowadzanie pasów buforowych przy ciekach i rowach w celu ograniczania negatywnego wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa, ochrona i odtwarzanie łąk w dolinach rzecznych,
- realizacja przedsięwzięć modernizacyjnych w instalacjach wewnętrznych ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody i wodooszczędność,
- budowa oczyszczalni przydomowych wszędzie tam, gdzie nie ma możliwości technicznych lub ekonomicznych do prowadzenia kanalizacji zbiorowych,
- kontrolę szamb i wywozu nieczystości,
- wspieranie zakładów i gospodarstw rolnych w realizowaniu programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej,
- kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej.

3.4.OCHRONA POWIERZCHNI ZIEMI I GLEB

Cele strategiczne/wskaźniki

1. Ochrona i racjonalne wykorzystanie surowców mineralnych.
2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb

Wartość docelowa: Brak przekroczeń zanieczyszczenia gleb

Zmniejszenie poziomu zakwaszenia gleby

3. Ochrona powierzchni ziemi

Wartość docelowa: Osiągnięcie wymaganych poziomów odzysku i składowania zgodnie WPGO

Kierunki interwencji/zadania

- rekultywacja i przywracanie przyrodniczej funkcji terenów zdegradowanych,
- rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i „dzikich” wyrobisk w kierunku przyrodniczego ich wykorzystania,
- ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze (procedura planowania przestrzennego),
- zachowanie i wprowadzanie śródpolnych zadrzewień, zakrzaczeń, zalesień, oczek wodnych, łąk wilgotnych i bagiennych jako ważnych elementów funkcjonalnych struktury ekologicznej i obiektów warunkujących utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych na obszarach rolniczych oraz przeciwdziałania erozji wietrznej;
- utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych, zapewniających odpowiedni poziom wód gruntowych i zabezpieczających użytki rolne przed okresowymi przesuszeniami lub zalaniem, ochrona torfowisk przez przesuszeniem i zaorywaniem,
- ochrona gleb w dolinach rzecznych poprzez zakaz zaorywania łąk,
- wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR),
- likwidacja „dzikich” wysypisk,
- gospodarka odpadami zgodna z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami i przepisami prawa.

3.5.OCHRONA POWIETRZA, W TYM WZROST WYKORZYSTANIA ENERGII ODNAWIALNEJ I ENERGOOSZCZĘDNOŚĆ

Cele strategiczne/wskaźniki

Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji, wzrost efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej

Wartość docelowa: brak przekroczeń poziomu dopuszczalnego (O₃, PM₁₀, PM_{2,5}, B(a)P), w rocznej ocenie jakości powietrza - klasa A

Kierunki interwencji/zadania

- wdrażanie Programu ochrony powietrza (POP),
- wymiana starych kotłów, wprowadzanie niskoemisyjnych źródeł ciepła,
- promowanie i wspieranie przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii,
- termomodernizacja budynków oraz stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie,
- poprawa stanu technicznego dróg gminnych, powiatowych i krajowych,
- wprowadzanie pasów zieleni przy drogach, w szczególności w sąsiedztwie zabudowy,

- wspieranie mobilności miejskiej i transportu publicznego
- wsparcie i budowa infrastruktury rowerowej: budowa tras rowerowych, w tym wyłączenie tras rowerowych poza pasy dróg samochodowych, budowa parkingów dla rowerów.

3.6. OCHRONA PRZED HAŁASEM

Cele strategiczne/wskaźniki

Zmniejszenie skali narażenia mieszkańców gminy na nadmierny poziom hałasu

Wartość docelowa: Brak stwierdzonych przekroczeń na terenach chronionych

Kierunki interwencji/zadania

- wprowadzanie przy drogach zieleni pełniącej funkcje izolacyjne, w szczególności przy drogach krajowych w sąsiedztwie zabudowy,
- wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów ograniczających lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej przy głównych drogach, w szczególności krajowych,
- kontynuacja kontroli emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej, doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych.

3.7. MONITOROWANIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH

Cele strategiczne/wskaźniki

Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych.

Kierunki interwencji/zadania

- wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych,
- wdrożenie i rozbudowę systemu badań pól elektromagnetycznych.

3.8. POWAŻNE AWARIE PRZEMYSŁOWE ORAZ BEZPIECZEŃSTWO CHEMICZNE I BIOLOGICZNE

Cele strategiczne/wskaźniki

Ochrona mieszkańców przed zagrożeniami i poważnymi awariami

Kierunki interwencji/zadania

- ograniczenie zagrożeń związanych z transportem towarów niebezpiecznych,
- wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych,
- edukacja społeczna o zagrożeniach i zachowaniu na wypadek poważnych awarii przemysłowych i transportowych.

3.9. EDUKACJA EKOLOGICZNA I UDOSTĘPNIANIE INFORMACJI O ŚRODOWISKU

Cele strategiczne/wskaźniki

Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i przedsiębiorców.

Kierunki interwencji/zadania

- realizacja szkoleń, kursów, konkursów, wydawnictw, akcji popularyzatorskich podnoszących świadomość ekologiczną społeczeństwa, w szczególności rolników, nauczycieli oraz dzieci i młodzieży, obchody "Dnia Ziemi", "Sprzątanie Świata",
- gromadzenie pomocy dydaktycznej i rozpowszechnianie informacji dotyczących ochrony środowiska i edukacji ekologicznej, w szczególności przez biblioteki i szkoły (np. wycieczki do gospodarstw ekologicznych, tworzenie Szkolnych Kół Ekologicznych)
- realizacja modelowych przedsięwzięć chroniących obiekty i obszary cenne przyrodniczo wraz z ich wykorzystaniem dla celów naukowo-badawczych oraz promocji i rozwoju wsi i gminy oraz wsparcie projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe (np. grupy odnowy wsi, stowarzyszenia wiejskie),
- rozwój infrastruktury turystyczno-dydaktycznej, w szczególności na obszarze Stobrawskiego Parku Krajobrazowego i Obszaru Chronionego Krajobrazu "Lasy Stobrawsko-Turawskie", a także w północnej części gminy (Komorzno, Krzywiczyny), utworzenie ogrodu halofitowego wraz z infrastrukturą edukacyjną,
- realizacja cyklicznych prezentacji o treściach przyrodniczych w ramach publicznych środków przekazu (Gminny Informator itp.) oraz instytucji kultury i wypoczynku,
- rozwijanie w Urzędzie Miejskim systemu udostępniania informacji o środowisku w oparciu o rejestry oraz interaktywne bazy danych o środowisku dostępne za pośrednictwem Internetu.

Wskazane w projekcie POŚ cele i kierunki działań wpływać będą na poprawę stanu środowiska i są ściśle powiązane i zgodne z:

- „Europejskim Zielonym Ładem” oraz „Agendą na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”, będących aktualnie najważniejszymi dokumentami definiującymi model zrównoważonego rozwoju na poziomie europejskim i globalnym.
- Programem Ochrony Środowiska Województwa Opolskiego na lata 2021 – 2027, gdzie zostały określone szczegółowo problemy i zagrożenia ekologiczne województwa opolskiego, przedstawione poniżej, a które wymagają rozwiązania również na terenie gminy Wołczyn:
 - Ochrona klimatu i jakości powietrza
 - Spełnianie wymagań w zakresie jakości powietrza;
 - Adaptacja do zmian klimatu;
 - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
 - Zagrożenia hałasem
 - Poprawa stanu klimatu akustycznego i osiągnięcie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu;
 - Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas;
 - Pola elektromagnetyczne
 - Utrzymanie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
 - Gospodarowanie wodami
 - Zwiększenie retencji wodnej województwa, zwłaszcza naturalnej;
 - Racjonalizacja i ograniczenie zużycia wody;
 - Przeciwdziałanie skutkom suszy;
 - Ochrona przed powodzią z uwzględnieniem nietechnicznych metod ochrony wykorzystujących naturalne możliwości środowiska;
 - Osiągnięcie co najmniej dobrego stanu wód;
 - Gospodarka wodnościekowa
 - Poprawa jakości wody;
 - Poprawa stopnia zwodociągowania i skanalizowania województwa;
 - Zasoby geologiczne

- Ochrona złóż kopalin;
 - Ograniczenie presji wywieranej na środowisko związanej z wydobywaniem kopalin;
 - Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- Gleby
 - Utrzymanie dobrej jakości gleb i ochrona ich przed degradacją;
 - Rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych;
 - terenów poeksploatacyjnych i remediacja zanieczyszczonych terenów przemysłowych,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
 - Redukcja ilości wytwarzanych odpadów, w szczególności zmieszanych odpadów komunalnych;
 - Zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie;
 - Ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania;
 - Ograniczenie nielegalnego obrotu odpadami;
- Zasoby przyrodnicze
 - Zwiększenie lesistości województwa i zachowanie dobrego stanu terenów leśnych;
 - Zachowanie różnorodności biologicznej;
 - Kształtowanie i wzmacnianie systemu przyrodniczego;
 - Ochrona obszarów cennych przyrodniczo przed urbanizacją i wykorzystaniem rolniczym;
- Ochrona krajobrazowa województwa, w szczególności krajobrazów priorytetowych

Niniejszy Program powiązany jest także z dokumentami bieżącej perspektywy finansowania UE tj. 2021-2027, a w szczególności bierze pod uwagę następujące dokumenty strategiczne:

- Politykę energetyczną Polski do 2030 roku,
- Krajową strategię rozwoju regionalnego 2030,
- Strategię zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,
- Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030
- Długookresową Strategię Rozwoju Kraju. Polska 2030
- Koncepcję Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.

Kierunki rozwoju gminy wytyczają także uchwalone przez Sejmik Województwa Opolskiego:

- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego (2019),
- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030,
- Fundusze Europejskie dla Opolskiego.

4. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA CELÓW OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONYCH NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM, KRAJOWYM, ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ SPOSOBY W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWANIA DOKUMENTU

Dokumenty o znaczeniu międzynarodowym

Zapisy projektów aktualizacji programu ochrony środowiska są zgodne z celami międzynarodowego prawa ochrony przyrody, w tym z:

- Konwencją Berneńską,
- Konwencją Bońską,
- Konwencją Waszyngtońską,
- Konwencją Ramsarską.

Ponadto są zgodne z celami międzynarodowego prawa z zakresu ochrony powietrza i zmian klimatycznych, takich jak:

- Konwencją o ochronie warstwy ozonowej z 22.03.1985 r. (Konwencja Wiedeńska) i Protokół Montrealski w sprawie substancji zubożającej warstwę ozonową z 1987 r. wraz z poprawkami londyńskimi i kopenhaskimi),
- Ramową Konwencją Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z 9.05.1991 r. (Konwencja Klimatyczna z Rio) wraz z protokołem dodatkowym z Kioto (reguluje kwestie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych).

Polityka wspólnotowa

Niezwykle ważną strategią na rzecz wzrostu w kontekście całej Wspólnoty europejskiej jest przyjęty z końcem roku 2019 „Europejski Zielony Ład” traktujący o kluczowych obszarach polityki Europy i zmierzający do nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarki, która w 2050 r. osiągnie zerowy poziom emisji gazów cieplarnianych netto i w ramach, której wzrost gospodarczy będzie oddzielony od wykorzystania zasobów naturalnych. Program odnosi się do „Europejskiego Zielonego Ładu” oraz „Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030”, będących aktualnie najważniejszymi dokumentami definiującymi model zrównoważonego rozwoju na poziomie europejskim i globalnym.

Wskazane w projekcie POŚ cele i kierunki działań wpływać będą na poprawę stanu środowiska i są zgodne z poniższymi dokumentami strategicznymi na poziomie kraju, województwa i lokalnym.

Realizacja celów założonych w programie ochrony środowiska powinna przyczyniać się między innymi do realizacji celów ustalonych w innych dokumentach strategicznych. W pierwszej kolejności strategiach i programach na poziomie gminnym. Jednocześnie cele programu ochrony środowiska nie mogą być sprzeczne z celami zakładanymi w dokumentach szczebla powiatowego, regionalnego, krajowego i unijnego. Działania programu ochrony środowiska powinny wspierać osiąganie celów, które zostały przyjęte na wyższych poziomach.

4.1. Dokumenty szczebla krajowego i unijnego

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. Strategia jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Jest obowiązującym, kluczowym dokumentem państwa polskiego w obszarze średnio- i długofalowej polityki gospodarczej. Dokument ten stanowi rozwinięcie i operacjonalizację tzw. Planu Morawieckiego, w którym została sformułowana nowa wizja i model rozwoju kraju będące odpowiedzią na wyzwania stojące przed polską gospodarką. Wyzwania te określono formułą pięciu pułapek rozwojowych: średniego dochodu, braku równowagi, przeciętnego produktu, demograficznej oraz słabości instytucjonalnej. Niezależnie od nich za bariery dla rozwoju Państwa uznano rozwarstwienie społeczne i utrzymujące się zróżnicowania przestrzenne w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.

W Strategii zawarte są rekomendacje dla polityk publicznych. Stanowi ona też podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym obowiązujących dokumentów strategicznych (strategii, polityk, programów). Aktualnie trwają prace nad przygotowaniem nowych, zintegrowanych strategii rozwoju, które posłużą do realizacji założonych celów i uszczegółowienia zapisów.

Strategia określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym w perspektywie roku 2020 i 2030. Strategia przedstawia nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie zrównoważony. Jest on oparty o indywidualny potencjał terytorialny, inwestycje, innowacje, rozwój, eksport oraz wysoko

przetworzone produkty. Nowy model rozwoju zakłada odchodzenie od dotychczasowego wspierania wszystkich sektorów/branż na rzecz wspierania sektorów strategicznych, mogących stać się motorami polskiej gospodarki. Jego fundamentalnym wyzwaniem jest przebudowanie modelu gospodarczego tak, żeby służył on całemu społeczeństwu.

Strategia zmierza do zmiany struktury gospodarki na rzecz uczynienia jej bardziej innowacyjną, efektywnie wykorzystującą zasoby kapitału rzeczowego i ludzkiego. Na podkreślenie zasługuje dążenie do zwiększenia odpowiedzialności instytucji państwa za kształtowanie procesów gospodarczych, społecznych i terytorialnych.

Polityka regionalna doprowadzić ma do zwiększenia efektywności interwencji publicznej, w szczególności w odniesieniu do słabszych regionów, podregionów, miast i obszarów wiejskich, nie rezygnując jednak z wykorzystania potencjałów terytoriów wysoko rozwiniętych.

Głównym celem Strategii jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Najważniejszym zakładanym rezultatem będzie zwiększenie przeciętnego dochodu gospodarstw domowych do 76-80% średniej UE do roku 2020, a do roku 2030 r. zbliżenie do poziomu średniej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszania dysproporcji w dochodach między poszczególnymi regionami.

W Strategii wyszczególniono także cele szczegółowe:

I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Reindustrializacja, Rozwój innowacyjnych firm, Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju, Ekspansja zagraniczna);

II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);

III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Instytucje prorozwojowe i strategiczne zarządzanie rozwojem, E-państwo, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE) oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

Strategia będzie realizowana z wykorzystaniem podejścia projektowego. Dokument wprowadza szeroką gamę inicjatyw, łącznie z ponad 180 projektami strategicznymi i flagowymi, które służą realizacji celów strategicznych. Ustala również system koordynacji i realizacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki oraz społeczeństwem.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

W przyjętej przez rząd „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” wskazano nowy model rozwoju regionalnego Polski. Przewidziano w nim rozwój naszego kraju jako społecznie i terytorialnie zrównoważony, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich regionów. Celem takiego modelu jest wspomaganie w szczególności obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego, bo utraciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze (np. przestały być miastami

wojewódzkimi) przez co stały się mniej odporne na różne zjawiska kryzysowe (np. negatywne skutki procesów demograficznych).

Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne.

KSSR 2030 r. kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich.

W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście przełoży się na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji (OSI), które otrzymają szczególne wsparcie (będą to obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. W związku z tym wspierane będą lokalne przedsiębiorstwa.

W strategii istotny nacisk położono na rozwijanie kompetencji administracji publicznej. Chodzi o umiejętności niezbędne do prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspieranie powiązań między lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki.

W dokumencie przewidziano zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej. Strategia tworzy warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej

Polityka ekologiczna państwa 2030 to dokument przyjęty Uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r. Jest to najważniejszy krajowy dokument strategiczny w obszarze środowiska i gospodarki wodnej. Jego rolą jest zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego Polski, a także zapewnienie wysokiej jakości życia dla wszystkich mieszkańców. Jako cel główny wskazano rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców. Poprzez analizę najważniejszych trendów w obszarze środowiska wyznaczono cele szczegółowe oraz horyzontalne mające przyczynić się do realizacji celu głównego:

- Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie – poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego,
- Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka – zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska,

- Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat – łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,
- Cel horyzontalny: Środowisko i edukacja – rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa,
- Cel horyzontalny: Środowisko i administracja – poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska.
- promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy.

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Poprawa efektywności energetycznej:

- dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną,
- konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15.

Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii:

- racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego.

Wytwarzanie i przesyłanie energii elektrycznej oraz ciepła:

- zapewnienie ciągłego pokrycia zapotrzebowania na energię przy uwzględnieniu maksymalnego możliwego wykorzystania krajowych zasobów oraz przyjaznych środowisku technologii.

Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii w tym biopaliw:

- wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych,
- osiągnięcie w 2020 roku 10% udziału biopaliw w rynku paliw transportowych oraz zwiększenie wykorzystania biopaliw II generacji,
- ochrona lasów przed nadmiernym eksploatowaniem, w celu pozyskiwania biomasy oraz zrównoważone wykorzystanie obszarów rolniczych na cele OZE, w tym biopaliw, tak aby nie doprowadzić do konkurencji pomiędzy energetyką odnawialną i rolnictwem oraz zachować różnorodność biologiczną,
- wykorzystanie do produkcji energii elektrycznej istniejących urządzeń piętrzących stanowiących własność Skarbu Państwa,
- zwiększenie stopnia dywersyfikacji źródeł dostaw oraz stworzenie optymalnych warunków do rozwoju energetyki rozproszonej opartej na lokalnie dostępnych surowcach.

Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko:

- ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego
- ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych,
- ograniczanie negatywnego oddziaływania energetyki na stan wód powierzchniowych i podziemnych,
- minimalizacja składowania odpadów poprzez jak najszersze wykorzystanie ich w gospodarce,
- zmiana struktury wytwarzania energii w kierunku technologii niskoemisyjnych.

Polityka energetyczna Polski do 2040 r.

Nowa „Polityka energetyczna Polski do 2040 r.” (PEP2040) została oparta na 3 filarach:

- I. sprawiedliwa transformacja,
- II. zeroemisyjny system energetyczny,
- III. dobra jakość powietrza.

Polityka energetyczna Polski jest dokumentem przedstawiającym długoterminową strategię rządu w sektorze paliwowo-energetycznym. Zawartość dokumentu, jego cele i kształt, są regulowane przepisami ustawy Prawo energetyczne (art. 13-15a).

Celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne, przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.

Kierunki Polityki energetycznej Polski do 2040 r:

1. Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych,
2. Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej,
3. Dywersyfikacja dostaw gazu i ropy oraz rozbudowa infrastruktury sieciowej,
4. Rozwój rynków energii,
5. Wdrożenie energetyki jądrowej,
6. Rozwój odnawialnych źródeł energii,
7. Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji,
8. Poprawa efektywności energetycznej gospodarki.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEiK) został przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r. KPEiK przedstawia założenia i cele oraz polityki i działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej tj.:

- bezpieczeństwa energetycznego,
- wewnętrznego rynku energii,
- efektywności energetycznej,
- obniżenia emisyjności oraz
- badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.

Krajowy plan został opracowany uwzględniając wnioski z uzgodnień międzyresortowych i konsultacji publicznych, jak również wnioski z konsultacji regionalnych oraz rekomendacji Komisji Europejskiej C(2019) 4421 z dnia 18 czerwca 2019 r. Dokument został sporządzony w oparciu o krajowe strategie rozwoju zatwierdzone na poziomie rządowym (m.in. Strategia zrównoważonego rozwoju transportu do 2030 roku, Polityka ekologiczna Państwa 2030, Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030) oraz uwzględniając projekt Polityki energetycznej Polski do 2040 r.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 wyznacza następujące cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r.:

- 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005,

- 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając:
 - 14% udziału OZE w transporcie,
 - roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie,
- wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007,
- redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.

KPEiK składa się z trzech części – strategicznej i dwóch załączników o charakterze analitycznym:

- Założenia i cele oraz polityki i działania – wskazuje priorytety działań w pięciu wymiarach unii energetycznej, w tym m.in. cele na 2030 r. stanowiące krajowy wkład do realizacji unijnych celów klimatyczno-energetycznych tj. w zakresie redukcji emisji gazów cieplarnianych, rozwoju odnawialnych źródeł energii oraz poprawy efektywności energetycznej. Dokument wskazuje również polityki i działania, które mają doprowadzić do osiągnięcia wyznaczonych celów.
- Załącznik 1. Obecna sytuacja i prognozy przy istniejących politykach i środkach – tzw. Scenariusz Odniesienia (ODN) tj. bez wdrożonych działań przewidzianych w KPEiK.
- Załącznik 2. Ocena skutków planowanych polityk i środków – stanowi tzw. Scenariusz Polityki Klimatyczno-Energetycznej (PEK), który zawiera analizę skutków wdrożenia polityk i działań przewidzianych w KPEiK.

W przypadku modyfikacji celów lub strategicznych kierunków zawartych w krajowych politykach rozwoju, projektach strategii (np. w projekcie Polityki energetycznej Polski do 2040 r.), jak również nowych przesądzeń unijnych dotyczących średnio- i długoterminowej polityki klimatyczno-energetycznej (cele na 2030 r. i 2050 r.), Krajowy plan zostanie odpowiednio dostosowany, jeżeli zaistnieje taka konieczność.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku

Głównym celem krajowej polityki transportowej przedstawionej w strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. Osiągnięcie tego celu pozwoli na rozwijanie dogodnych warunków, sprzyjających stabilnemu rozwojowi gospodarczemu kraju.

Realizacja celu głównego w perspektywie do 2030 r. wymaga podjęcia następujących działań:

- budowy zintegrowanej i wzajemnie powiązanej sieci transportowej służącej konkurencyjnej gospodarce,
- poprawy sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym,
- zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności (chodzi m.in. o promocję transportu zbiorowego),
- poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu oraz przewożonych towarów,
- ograniczania negatywnego wpływu transportu na środowisko,
- poprawy efektywności wykorzystania publicznych środków na przedsięwzięcia transportowe.

Wdrożenie tych działań wynika z potrzeby nadrobienia zaniedbań z przeszłości oraz wpisania się w nowe trendy technologiczne oraz gospodarcze w Europie i na świecie, a także z konieczności uniknięcia pułapek rozwojowych.

W dokumencie zawarto konkretne projekty strategiczne mające na celu stworzenie spójnej sieci autostrad, dróg ekspresowych i linii kolejowych o wysokim standardzie, rozwiniętej sieci lotnisk, portów morskich i żeglugi śródlądowej oraz systemów transportu publicznego. Założono realizację 22 projektów strategicznych wynikających ze Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju i nowych projektów, kluczowych dla rozwoju systemu transportowego Polski.

Dokument wskazuje także na nowoczesne rozwiązania ułatwiające funkcjonowanie całego sektora transportowego, zmniejszające jego negatywny wpływ na środowisko i klimat, tak aby możliwe było stworzenie zrównoważonego systemu transportowego kraju do 2030 r.

Krajowa Strategia Niskoemisyjna

Krajowa Strategia Niskoemisyjna to dokument strategiczny określający wizję i kierunki transformacji polskiej gospodarki do gospodarki niskoemisyjnej do 2050 roku.

W dążeniu do osiągnięcia neutralności klimatycznej kluczową rolę będą pełnić inwestycje w innowacyjne rozwiązania technologiczne oraz systemowe podejście do redukcji szkodliwych emisji we wszystkich sektorach nowoczesnej gospodarki.

Systemowe podejście obejmuje: wysokosprawne, niskoemisyjne i zintegrowane układy wytwarzania, magazynowania, przesyłu i dystrybucji energii, inteligentne i energooszczędne budownictwo, niskoemisyjne i bezemisyjne pojazdy, zwiększenie przepustowości sieci kolejowej, skuteczną cyfrową organizację systemu transportu, inteligentną infrastrukturę, wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym. Czynnikiem napędzającym rozwój w tych obszarach będą innowacje i inwestycje.

Jednym z elementów Strategii będzie diagnoza stopnia rozwoju technologicznego polskiej gospodarki. Na jej podstawie i w drodze konsultacji z zainteresowanymi stronami, naukowcami oraz przedsiębiorcami wskazane zostaną obszary finansowania innowacyjnych produktów i usług. Pogłębiona analiza szans rozwojowych polskiej gospodarki pozwoli na lepszą koncentrację tematyczną innowacji i skuteczne wydatkowanie środków w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2021-2027.

W nowej perspektywie wyłącznie wizja oparta na synergii międzysektorowej pozwoli na zrealizowanie ambitnych celów postawionych w komunikacie Komisji Europejskiej – Czysta planeta dla wszystkich. Dlatego na bazie Krajowej Strategii Niskoemisyjnej tworzone będą nowe narzędzia wsparcia innowacyjności oraz pilotaże nowych instrumentów, których celem będzie integracja i animacja współpracy wewnątrz oraz między sektorami transportu, energetyki, budownictwa i przemysłu.

Komisja Europejska w Komunikacie (COM (2018) 773 Czysta planeta dla wszystkich - długoterminowa strategiczna wizja dla dostatniej, nowoczesnej, konkurencyjnej i neutralnej dla klimatu gospodarki do 2050 r. określiła 8 scenariuszy działań mających doprowadzić do osiągnięcia poziomu zeroemisyjności netto w UE w produkcji energii do 2050 r. lub bardzo zbliżonego do tego poziomu w odniesieniu do emisji dwutlenku węgla. Te scenariusze są bardziej ambitne niż Porozumienie paryskie, które zakłada osiągnięcie neutralności klimatycznej w drugiej połowie stulecia, a ich realizacja będzie miała bardzo duży wpływ na gospodarki państw członkowskich, a nawet poszczególne regiony oraz przełoży się na konkretne koszty realizacji polityki klimatycznej.

Transformacja do gospodarki neutralnej dla klimatu wymagać będzie wspólnych działań w obszarze siedmiu strategicznych elementów podstawowych:

1. Maksymalizacja korzyści płynących z efektywności energetycznej, w tym budynków bezemisyjnych,
2. Maksymalizacja wykorzystania odnawialnych źródeł energii i energii elektrycznej w celu całkowitej dekarbonizacji dostaw energii w Europie,
3. Przyjęcie czystej, bezpiecznej i opartej na sieci mobilności,

4. Konkurencyjny przemysł unijny i gospodarka o obiegu zamkniętym jako kluczowy czynnik umożliwiający ograniczenie emisji gazów cieplarnianych,
5. Rozwój odpowiedniej infrastruktury sieciowej i wzajemnych połączeń,
6. Czerpanie pełnych korzyści z biogospodarki i tworzenie niezbędnych pochłaniaczy dwutlenku węgla,
7. Wyeliminowanie pozostałych emisji CO₂ dzięki wychwytywaniu i składowaniu dwutlenku węgla.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030

W dniu 15 października 2019 r. Rada Ministrów przyjęła Uchwałę w sprawie przyjęcia „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030”, przedłożoną przez ministra rolnictwa i rozwoju wsi (SZRWRiR 2030). Jest to podstawowy dokument strategiczny polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa prezentujący cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie roku 2030.

W strategii przedstawiono pogłębioną analizę możliwości rozwoju obszarów wiejskich, rolnictwa i rybactwa w wymiarze regionalnym, co umożliwiło określenie kluczowych kierunków ich rozwoju do 2030 r. Działania SZRWRiR 2030 będą finansowane z krajowych i zewnętrznych środków publicznych, do których należą m.in. środki pochodzące z budżetu UE na lata 2021-2027 (w tym m.in. Wspólnej Polityki Rolnej, polityki spójności, wspólnej polityki rybołówstwa oraz środki w ramach programu „Horyzont Europa”). Wsparciem dla finansowania z poziomu kraju będą środki rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego i środki prywatne.

W planowanych działaniach do 2030 r. przewidziano:

- utrzymanie zasady, że podstawą ustroju rolnego będą gospodarstwa rodzinne,
- wspieranie zrównoważonego rozwoju małych, średnich i dużych gospodarstw rolnych,
- większe niż dotychczas wykorzystanie potencjału sektora rolno-spożywczego dzięki rozwojowi nowych umiejętności i kompetencji jego pracowników, a także przez wykorzystanie najnowszych technologii w produkcji i zastosowanie rozwiązań cyfrowych oraz tworzenie warunków do kreowania innowacyjnych produktów,
- budowanie konkurencyjnej pozycji polskiej żywności na rynkach zagranicznych, której znakiem rozpoznawczym będzie wysoka jakość i nawiązanie do najlepszych polskich tradycji, a także dostosowanie produktów rolno-spożywczych do zmieniających się wzorów konsumpcji (np. rosnącego zainteresowania żywnością ekologiczną),
- prowadzenie produkcji rolniczej i rybackiej z poszanowaniem zasad ochrony środowiska oraz dostosowanie sektora rolno-spożywczego do zmian klimatu, w tym m.in. w zakresie dostępności do wody,
- dynamiczny rozwój obszarów wiejskich we współpracy z miastami, którego efektem będzie stabilny i zrównoważony wzrost gospodarczy, zapewniający każdemu mieszkańcowi wsi godną pracę, a mieszkańcom miast dostęp do zdrowej, polskiej żywności,
- tworzenie warunków do poprawy mobilności zawodowej mieszkańców wsi oraz wykorzystywania przez nich szans na rozwój i zmianę kwalifikacji, wynikających z powstawania nowych sektorów gospodarki (jak np. biogospodarki).

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)

Celem głównym Krajowego Programu Ochrony Powietrza jest poprawa jakości życia mieszkańców Rzeczypospolitej Polskiej, szczególnie ochrona ich zdrowia i warunków życia, z uwzględnieniem ochrony środowiska, z jednoczesnym zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju:

- osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,
- osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO (Światową Organizację Zdrowia) oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego.

VI Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych przyjęta w 2022 r.

W dokumencie ujęte zostały 1 524 aglomeracje oraz wykaz planowanych przez nie inwestycji, które mają przyczynić się do ograniczenia zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków i ich niekorzystnego wpływu na stan środowiska wodnego.

W VI AKPOŚK oszacowano potrzeby i określono działania na rzecz wyposażenia aglomeracji w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych. Jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład aglomeracji mają czas do końca 2027 r. na zrealizowanie zaplanowanych inwestycji.

Z planów inwestycyjnych przedstawionych przez aglomeracje wynika, że w ramach VI AKPOŚK zaplanowane zostało wybudowanie 8 022 km sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 3 173 km sieci. Ponadto planowane jest wybudowanie 60 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie 978 innych inwestycji na istniejących oczyszczalniach.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Celem głównym planu jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Cel główny będzie realizowany poprzez następujące cele szczegółowe:

- Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska,
- Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu,
- Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu,
- Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,
- Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.

Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości 2014

Celem KPZL jest zapewnienie warunków do zwiększenia lesistości kraju do 30%, a także optymalnego rozmieszczenia zalesień, ustalenia priorytetów ekologicznych i gospodarczych oraz instrumentów realizacyjnych.

Projekt Polityki Wodnej Państwa 2030 – PWP

Głównym celem PWP jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powódzie i susze, w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównywania dysproporcji regionalnych.

Realizacja celu głównego ma nastąpić poprzez realizację poszczególnych celów strategicznych:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów,

- zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę,
- zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie wystąpienia negatywnych skutków powodzi i susz oraz
- reformę systemu zarządzania i finansowania gospodarki wodnej.

Plany Gospodarowania Wodami (Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry, Master Plan dla obszaru dorzecza Odry)

Cele określone w Master Planach dla poszczególnych dorzeczy:

- zapobieganie dopływowi lub ograniczenia dopływu zanieczyszczeń do wód podziemnych,
- zapobieganie pogarszaniu się stanu wszystkich części wód podziemnych (z zastrzeżeniami wymienionymi w RDW),
- zapewnienie równowagi pomiędzy poborem a zasilaniem wód podziemnych,
- wdrożenie działań niezbędnych dla odwrócenia znaczącego i utrzymującego się rosnącego trendu stężenia każdego zanieczyszczenia powstałego w skutek działalności człowieka.

Dla spełnienia wymogu niepogarszania stanu części wód, dla części wód będących w co najmniej dobrym stanie chemicznym i ilościowym, celem środowiskowym będzie utrzymanie tego stanu.

Aktualizacja programu wodno-środowiskowego kraju

Od 2023 roku aktualizacja przyjmuje formę rozporządzeń Ministra Infrastruktury w sprawie planów gospodarowania wodami. 24 lutego 2023 r. weszło w życie rozporządzenie dotyczące Odry.

Cele określone w dokumencie:

- niepogarszanie stanu części wód,
- osiągnięcie dobrego stanu wód: dobry stan ekologiczny i chemiczny dla wód powierzchniowych, dobry stan chemiczny i ilościowy dla wód podziemnych,
- stopniowe eliminowanie, a w rezultacie zaprzestanie zrzutów do wód powierzchniowych substancji priorytetowych i niebezpiecznych, a także zapobieganie dopływowi zanieczyszczeń do wód podziemnych;
- odwrócenie każdej znaczącej i ciągłej tendencji wzrostu stężenia każdego zanieczyszczenia wynikającego z wpływu działalności człowieka w celu stopniowej redukcji zanieczyszczenia wód podziemnych;
- osiągnięcie zgodności ze wszystkimi normami i celami określonymi w ustawodawstwie wspólnotowym dla obszarów chronionych.

Zgodnie z powyższym, celem środowiskowym dla części wód niewyznaczonych jako SCW (sztuczne części wód) lub SZCW (silnie zmienione części wód), którym w konsekwencji nadano status NAT (naturalne części wód), jest:

- dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny, w przypadku oceny z monitoringu wód wskazującej na stan dobry lub zły;
- bardzo dobry stan ekologiczny, w przypadku JCWP, dla których wyniki monitoringu wskazują na bardzo dobry stan ekologiczny;
- stan dobry, w przypadku JCWP niemonitorowanych;
- spełnienie warunków określonych dla obszarów chronionych.

W przypadku części wód wyznaczonych jako SCW lub SZCW celem środowiskowym jest:

- dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny, w przypadku oceny z monitoringu
- wód wskazującej na stan dobry lub zły;
- maksymalny potencjał ekologiczny w przypadku JCWP, dla których wyniki monitoringu wskazują na maksymalny potencjał ekologiczny;
- stan dobry w przypadku JCWP niemonitorowanych;
- spełnienie warunków określonych dla obszarów chronionych.

Celem środowiskowym dla JCWP rzecznych i zbiornikowych może być również zapewnienie drożności cieku dla migracji ryb.

Narodowa Strategia Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)

Główne cele dokumentu to:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód i związanych z nimi ekosystemów,
- zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę do picia i dla celów sanitarnych,
- zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- zapobieganie zwiększeniu ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych, w tym powodzi i suszy, oraz ograniczenie wystąpienia ich negatywnych skutków.

Powyższe cele mają być osiągnięte przez zbudowanie sprawnie działającego zintegrowanego systemu gospodarowania wodami poprzez wykorzystanie nowoczesnych podstaw naukowych, odpowiednich mechanizmów prawnych, instrumentów ekonomicznych i konsultacji społecznych. Cele strategiczne gospodarowania wodami uwzględniają konieczność adaptacji do zmian klimatu, wzrastające ryzyko występowania katastrof naturalnych, możliwości tkwiące w polityce oszczędzania wody oraz ewentualne zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym.

Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2028

Istotą KPGO 2028 jest określenie działań niezbędnych do zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w kraju w sposób, który zapewnia ochronę środowiska, z uwzględnieniem obecnych i przyszłych możliwości i uwarunkowań ekonomicznych oraz poziomu technologicznego istniejącej infrastruktury. Główne cele wskazane w dokumencie to m.in.:

- szeroko pojęte ZPO, ze szczególnym uwzględnieniem ZPO żywności;
- wspieranie działań w zakresie ponownego użycia produktu;
- dążenie do 55% dla 2025 r. i 65% dla 2035 r. poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła pochodzących ze strumieni odpadów komunalnych;
- minimalizacja składowanych odpadów do poziomu 30% w 2025 r. i 10% w 2035 r.;
- utrzymanie dotychczasowego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska tak, aby nie było składowanych więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy wytworzonych w 1995 r.;
- zapewnienie utrzymania poziomów wydajności recyklingu zużytych baterii i akumulatorów;
- osiągnięcie odpowiedniego poziomu odzysku i recyklingu odpadów powstających z produktów, m.in. odpadów opakowaniowych, zużytych opon, olejów odpadowych;
- dokończenie likwidacji mogilników zawierających przeterminowane ŚOR i inne odpady niebezpieczne;
- zwiększenie udziału odpadów poddawanych procesom odzysku;
- zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów oraz postępowania z odpadami. Przedstawione w KPGO 2028 cele i zadania dotyczą lat 2023–2028, zaś perspektywicznie obejmują okres do 2035 r..

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

W dokumencie zostały wyznaczone następujące cele dotyczące azbestu:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest;
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych, spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Ww. cele powinny być realizowane przez następujące działania:

- do 2012 r. przeprowadzenie pełnej i rzetelnej inwentaryzacji oraz ustalenie rozmieszczenia terytorialnego azbestu i wyrobów zawierających azbest,

- utworzenie i uruchomienie elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej do monitoringu usuwania wyrobów zawierających azbest,
- podjęcie prac legislacyjnych umożliwiających egzekwowanie obowiązków nałożonych na osoby fizyczne i prawne oraz zasilanie danymi elektronicznego systemu monitorowania realizacji programu,
- działania edukacyjno-informacyjne,
- realizacja zadań w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- działania w zakresie oceny narażenia i ochrony zdrowia, w tym działalność Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zdrowotnego związanych z realizacją zadań dotyczących usuwania azbestu.

Program tworzy m.in. następujące możliwości:

- składowanie odpadów azbestowych na składowiskach podziemnych,
- wdrażanie nowych technologii umożliwiających unicestwianie włókien azbestu,
- pozostawianie w ziemi – w dopuszczonych prawem przypadkach – wyrobów azbestowych wycofanych z użytkowania.

4.2. Dokumenty rangi regionalnej

Do kluczowych dokumentów rangi regionalnej, w przypadku których dokonywano oceny spójności celów, zaliczyć należy:

- Strategia Rozwoju Województwa Opolskiego Opolskie 2030,
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego,
- Fundusze Europejskie dla Opolskiego 2021 -2027,
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa opolskiego,
- Opolska polityka rowerowa,
- Program ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2021-2027
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa opolskiego,
- Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego.
- Uchwała tzw. „antysmogowa”,
- Audyt krajobrazowy województwa opolskiego (projekt)

a w szczególności zgodności celów dokonywano dla:

Program ochrony środowiska dla województwa opolskiego na lata 2021-2027

- Ochrona klimatu i jakości powietrza
 - Spełnianie wymagań w zakresie jakości powietrza;
 - Adaptacja do zmian klimatu;
 - Ograniczenie emisji gazów cieplarnianych;
- Zagrożenia hałasem
 - Poprawa stanu klimatu akustycznego i osiągnięcie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu;
 - Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas;
- Pola elektromagnetyczne
 - Utrzymanie stanu braku przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych,
- Gospodarowanie wodami
 - Zwiększenie retencji wodnej województwa, zwłaszcza naturalnej;
 - Racjonalizacja i ograniczenie zużycia wody;
 - Przeciwdziałanie skutkom suszy;

- Ochrona przed powodzią z uwzględnieniem nietechnicznych metod ochrony wykorzystujących naturalne możliwości środowiska;
 - Osiągnięcie co najmniej dobrego stanu wód;
- Gospodarka wodnościekowa
 - Poprawa jakości wody;
 - Poprawa stopnia zwodociągowania i skanalizowania województwa;
- Zasoby geologiczne
 - Ochrona złóż kopalin;
 - Ograniczenie presji wywieranej na środowisko związanej z wydobyciem kopalin;
 - Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych,
- Gleby
 - Utrzymanie dobrej jakości gleb i ochrona ich przed degradacją;
 - Rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych;
 - terenów poeksploatacyjnych i remediacja zanieczyszczonych terenów przemysłowych,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
 - Redukcja ilości wytwarzanych odpadów, w szczególności zmieszanych odpadów komunalnych;
 - Zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie;
 - Ograniczenie ilości odpadów komunalnych przekazywanych do składowania;
 - Ograniczenie nielegalnego obrotu odpadami;
- Zasoby przyrodnicze
 - Zwiększenie lesistości województwa i zachowanie dobrego stanu terenów leśnych;
 - Zachowanie różnorodności biologicznej;
 - Kształtowanie i wzmacnianie systemu przyrodniczego;
 - Ochrona obszarów cennych przyrodniczo przed urbanizacją i wykorzystaniem rolniczym;
 - Ochrona krajobrazowa województwa, w szczególności krajobrazów priorytetowych,
- Zagrożenie poważnymi awariami
 - Brak incydentów o znamionach poważnej awarii;
- Działalność edukacyjna
 - Świadome ekologicznie społeczeństwo.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Opolskiego 2019

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego jest podstawowym dokumentem określającym zasady polityki zagospodarowania przestrzeni województwa opolskiego oraz określającym kierunki zagospodarowania przestrzennego, w tym wymagań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dóbr kultury, z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie.

Głównym zadaniem Planu jest określenie przestrzennych uwarunkowań rozwoju oraz kierunków i priorytetów kształtowania środowiska przyrodniczego, kulturowego i zurbanizowanego – w dostosowaniu do strategicznych kierunków rozwoju społecznego i gospodarczego województwa.

Dokument stanowi podstawę dla opracowania programów rozwoju województwa, zapewnia wiodącą rolę w zakresie przestrzennej koordynacji działań na poziomie regionu i na poziomie lokalnym. Umożliwia efektywne wybory priorytetów na zasadach zrównoważonego rozwoju, przy zachowaniu możliwości negocjacji pomiędzy stronami w zakresie ważności i spodziewanych efektów działań.

Strategicznym celem polityki przestrzennej województwa opolskiego jest kształtowanie struktury przestrzennej odznaczającej się wysokim poziomem ładu przestrzennego, która będzie umożliwiała

wykorzystanie jego zróżnicowanych terytorialnie potencjałów, zapewniała konkurencyjność w stosunku do otoczenia zewnętrznego i eliminowała niekorzystne różnice w warunkach życia wewnątrz regionu.

Szczegółowe zasady gospodarowania przestrzenią:

- zasada zachowania ładu przestrzennego – przejawiająca się prowadzeniem efektywnej i racjonalnej polityki przestrzennej i planistycznej na wszystkich poziomach planowania przestrzennego, umożliwiającą uzyskanie harmonijnej całości oraz uwzględniającą w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne,
- zasada racjonalnego kształtowania sieci osadniczej – polegająca na dążeniu do spójności struktury funkcjonalno-przestrzennej, zwartości struktury przestrzennej miejskich i wiejskich jednostek osadniczych oraz uzyskaniu równowagi terenów zabudowanych i terenów zieleni,
- zasada preferencji intensyfikacji zabudowy na terenach zainwestowanych wraz z ich regeneracją (odnową) – oznacza intensyfikację procesów inwestycyjnych na terenach już zagospodarowanych i przeciwdziałanie zajmowaniu nowych obszarów pod zabudowę,
- zasada budowania tożsamości regionalnej poprzez zachowanie dziedzictwa kulturowego – polegająca na pielęgnowaniu tradycji kulturowych regionu, dbaniu o materialną spuściznę historyczną, eksponowaniu krajobrazu kulturowego i przyrodniczego i zacieśnieniu więzi społeczności lokalnych,
- zasada spójności i ciągłości przestrzennej przy wyznaczaniu obszarów planistycznych i ich strefowaniu – w celu wykorzystania lokalnych i regionalnych potencjałów rozwojowych przy jednoczesnej minimalizacji sytuacji konfliktowych, polegająca na wskazaniu, poszanowaniu i ochronie obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo (objętych ochroną prawną i planowanych do ochrony) przy wyznaczaniu wielofunkcyjnych obszarów rozwoju,
- zasada poprawy dostępności przestrzennej – polegająca na organizacji wydajnej sieci transportowej i opartego na niej zrównoważonego transportu publicznego z uwzględnieniem powiązań infrastrukturalnych i funkcjonalnych,
- zasada stymulowania rozwoju – społecznego, gospodarczego i przestrzennego, z wykorzystaniem istniejącego potencjału gospodarczego, kadr i zasobów naturalnych, wraz ze wsparciem sektora gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności,
- zasada rozwoju infrastruktury społecznej – zaspokajającej potrzeby zwłaszcza w dziedzinie ochrony zdrowia, edukacji i mieszkalnictwa, a także kultury i sportu,
- zasada tworzenia i wzmacniania potencjału akademickiego i naukowego województwa,
- zasada racjonalnego kształtowania stref aktywizacji gospodarczej,
- zasada racjonalnego zagospodarowania – związanego z rozwojem gospodarczym, w sferze przemysłu, rolnictwa i turystyki oraz w zakresie rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej,
- zasada oszczędnego gospodarowania energią i zasobami złóż naturalnych,
- zasada wyznaczania obszarów funkcjonalnych i problemowych.

Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego

Na terenie województwa opolskiego od 20 sierpnia 2000 roku obowiązuje „Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego” przyjęty uchwałą nr XX/193/2020 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 28 lipca 2020 r. Jednakże w związku z tym, że poziomy dopuszczalne lub docelowe są przekraczane (pyłu zawieszonego PM_{2,5} (strefa opolska) oraz pyłu zawieszonego PM₁₀ i poziomu docelowego benzo(a)pirenu), zarząd województwa opolskiego opracował projekt aktualizacji programu ochrony, który został przyjęty uchwałą nr LVII/592/2023 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 26 września 2023 r. w sprawie określenia aktualizacji „Programu ochrony powietrza dla województwa opolskiego”.

Program jest dokumentem strategicznym, będącym aktem prawa miejscowego, który dąży do poprawy jakości życia mieszkańców województwa opolskiego, szczególnie ochrony ich zdrowia i warunków życia z uwzględnieniem zachowania zasad zrównoważonego rozwoju.

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa opolskiego

W celu ograniczenia równoważnego poziomu dźwięku do wartości nieprzekraczających poziomów dopuszczalnych określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska w otoczeniu analizowanych odcinków dróg i linii kolejowych zaproponowano w POSpH odpowiednie działania naprawcze. Należy jednak zaznaczyć, że w świetle istniejącego poziomu obciążenia ruchem oraz lokalizacji tych odcinków w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej uzyskanie efektów w postaci dotrzymania poziomów dopuszczalnych jest niezwykle trudne, a w niektórych przypadkach wręcz nierealne.

Zadaniem służb ochrony środowiska oraz zarządców dróg i linii kolejowych jest jednak podejmowanie wszelkich działań mających na celu poprawę klimatu akustycznego w sąsiedztwie analizowanych odcinków, w takim stopniu, w jakim jest to tylko możliwe. Z drugiej strony konieczne jest właściwe planowanie przestrzenne uwzględniające zagrożenie hałasem, poprzez wprowadzenie zapisów o obowiązku konsultowania z zarządcami wszelkich zmian w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin/ miast oraz gminnych/ miejskich planach zagospodarowania przestrzennego. Program określa też priorytet podejmowania decyzji, czyli w jakich miejscach w pierwszej kolejności zrealizowane powinny zostać działania redukujące hałas.

Program wskazuje również kierunki działań na terenach mniej zagrożonych hałasem, jako działania planowane do realizacji w dłuższym horyzoncie czasowym. Tak skonstruowany program działań obejmujący wszystkie obszary zagrożone hałasem pozwoli na racjonalne gospodarowanie środkami finansowymi przeznaczonymi na przedsięwzięcia ochronne i sukcesywne ich realizowanie w miarę możliwości ekonomicznych.

Kierunki działań naprawczych określonych w POH:

- Budowa, modernizacja ekranów akustycznych,
- Remonty nawierzchni dróg,
- Budowa obwodnic,
- Przebudowa dróg
- Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego w województwie opolskim,
- Egzekwowanie ograniczeń prędkości,
- Zastosowanie nawierzchni o obniżonej hałaśliwości,
- Szlifowanie nawierzchni szynowej,
- Podjęcie działań technicznych mających na celu zapewnienie właściwych warunków akustycznych wewnątrz budynków zlokalizowanych na przyległym pasie gruntu w rozumieniu ustawy o transporcie kolejowym, np. wymiana stolarki okiennej – na podst. art. 114 ust. 4 ustawy POŚ,
- Prace modernizacyjne na liniach kolejowych.

Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla województwa opolskiego

Podstawowym celem opracowania dokumentu jest poprawa jakości systemu transportowego województwa i jego rozwój zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju. Jakość systemu transportowego jest jednym z głównych czynników warunkujących jakość życia i rozwój gospodarczy regionu. Cel podstawowy powinien zostać osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych:

- Cel 1. Poprawa dostępności transportowej i jakości transportu;
- Cel 2. Poprawa efektywności funkcjonowania systemu transportowego;
- Cel 3. Integracja systemu transportowego;
- Cel 4. Wspieranie konkurencyjności gospodarki;
- Cel 5. Poprawa bezpieczeństwa;
- Cel 6. Ograniczenie negatywnego wpływu.

Plan Transportowy Województwa Opolskiego 2030

Głównym zadaniem PTWO 2030 - aktualizacja jest wytyczenie kierunków rozwoju systemu transportowego Województwa Opolskiego oraz nakreślenie propozycji działań w perspektywie do 2030 roku. Dokument ma za zadanie umożliwienie kompleksowego rozwoju regionalnego systemu transportowego w oparciu o główne obszary takie jak: wzmocnienie powiązań z Transeuropejską Siecią Transportową TEN-T, zwiększenie dostępności komunikacyjnej i spójności regionu, poprawę bezpieczeństwa w transporcie oraz zmniejszenie jego wpływu na środowisko. Główne problemy to:

- niska dostępność transportowa województwa (zewnętrzna i wewnętrzna),
- zła jakość istniejącej infrastruktury,
- niedostateczna liczba obwodnic,
- obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi.

Jako główne kierunki rozwoju transportu ujęte w PTWO 2030 - aktualizacja przyjęto:

- wyprowadzanie ruchu samochodowego z obszarów miejskich poprzez budowę obwodnic,
- poprawa dostępności do węzłów autostrady A4,
- zapewnienie dogodnego transportu drogowego i kolejowego w dojeździe do znaczących węzłów multimodalnych, przesiadkowych, zlokalizowanych w województwach ościennych (Wrocław, Katowice, Gliwice oraz Łódź),
- budowa nowych tras komunikacyjnych, w tym dróg ekspresowych,
- budowa nowego węzła autostradowego na wysokości m. Prószków/Ochodze dla lepszego skomunikowania stolicy regionu,
- rozwój i wzmocnienie regionalnej osi komunikacyjnych w relacji północ-południe poprzez drogi wojewódzkie nr 401, 411, 416, 423, 454, 901,
- wzmocnienie transportu intermodalnego oraz dążenie do powstanie węzła multimodalnego,
- budowa nowych przepraw mostowych,
- modernizacja istniejących przepraw mostowych (podniesienie klasy nośności obiektów),
- budowa nowych obiektów inżynierskich,
- modernizacja istniejących obiektów inżynierskich (podniesienie klasy nośności obiektów),
- poprawa parametrów technicznych istniejącej infrastruktury drogowej, kolejowej i wodnej,
- zwiększenie bezpieczeństwa ruchu drogowego,
- rewitalizacja linii kolejowych,
- rozwój infrastruktury rowerowej, stanowiącej alternatywę dla transportu indywidualnego,
- wymiana taboru autobusowego i kolejowego na proekologiczny - rozwój elektromobilności,
- integracja środków transportu, budowa węzłów przesiadkowych wraz z infrastrukturą do ładowania/tankowania zeroemisyjnych pojazdów,
- zwiększenie atrakcyjności transportu zbiorowego i aglomeracyjnego, rozwój infrastruktury paliw alternatywnych.

Opolska Polityka Rowerowa

Głównymi celami Opolskiej Polityki Rowerowej jest wzrost udziału ruchu rowerowego w regionie opolskim oraz zwiększenie roli roweru jako codziennego środka transportu. Jazda na rowerze często nie jest postrzegana jako pełnoprawny sposób przemieszczania się na co dzień, bywa wręcz traktowana jedynie jako forma spędzania wolnego czasu lub środek transportu jedynie dla osób niezamożnych. Opolska Polityka Rowerowa ma za zadanie umożliwić transfer wiedzy i rozwój potencjału wdrożeniowego w celu podniesienia skuteczności działań podejmowanych w dziedzinach związanych z ruchem rowerowym.

Realizacja celu głównego przełoży się na:

- mniejsze zatłoczenie na drogach, a tym samym mniejsze korki i poprawa płynności ruchu,
- poprawę bezpieczeństwa drogowego,
- mniejsze zanieczyszczenie środowiska, w tym powietrza,

- niższe emisje dwutlenku węgla,
- poprawę zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców.

Cel główny: Wzrost udziału ruchu rowerowego w regionie opolskim oraz zwiększenie roli roweru jako codziennego środka transportu:

- Szeroki dostęp do infrastruktury rowerowej:
 - o Budowa, rozbudowa i modernizacja tras rowerowych o charakterze użytkowym,
 - o Budowa, rozbudowa i modernizacja tras rowerowych o charakterze wypoczynkowym,
 - o Integracja tras rowerowych dojazdowych i rekreacyjnych, – Zwiększenie ilości i poprawa jakości miejsc do parkowania rowerów,
 - o Budowa Miejsc Obsługi Rowerzystów (stojaki, wiaty i ławki oraz kosze na śmieci i tablice informacyjne).
- Rozwój usług dla rowerzystów:
 - o Tworzenie lokalnych informacji rowerowych,
 - o Integracja z transportem zbiorowym,
 - o Rozwój publicznych systemów rowerowych,
 - o Zwiększenie rowerowych punktów samoobsługowych,
 - o Rowery elektryczne/E-rowery.
- Strategiczne planowanie ruchu rowerowego:
 - o Inwentaryzacja infrastruktury związanej z ruchem rowerowym,
 - o Standardy i wytyczne kształtowania infrastruktury rowerowej,
 - o Koncepcja rozwoju szlaków rowerowych.
- Prawidłowa komunikacja, edukacja i marketing:
 - o Wzrost znaczenia regionalnych stowarzyszeń i organizacji rowerowych,
 - o Edukacja i promocja ruchu rowerowego,
 - o Integracja podmiotów związanych z ruchem rowerowym,
 - o Komunikacja marketingowa.
- Wspieranie konkurencyjności gospodarki – instrument rozwoju gospodarczego,
- Poprawa bezpieczeństwa – radykalna redukcja liczny wypadków i ograniczenie ich skutków (zabici, ranni) oraz poprawa bezpieczeństwa osobistego użytkowników transportu,
- Ograniczenie negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne i warunki życia.

Audyt krajobrazowy województwa opolskiego (projekt)

Audyt krajobrazowy stanowi narzędzie polityki przestrzennej na obszarze województwa opolskiego, ukierunkowane na ochronę, gospodarowanie i planowanie przestrzeni w aspekcie krajobrazowym. Celem audytu jest Identyfikacja wszystkich krajobrazów występujących na terenie województwa, ich charakterystyka i ocena, prowadząca do wyłonienia tych, które mają dla społeczności najwyższe wartości i dostarczają obiektywne dowody swojej rzeczywistej wyjątkowości (tzw. krajobrazy priorytetowe). Aspektem użytkowym jest sformułowanie rekomendacji i wniosków mających służyć ich ochronie.

Audyt krajobrazowy jest dokumentem uchwalanym przez sejmik województwa, stanowiąc podstawę do podejmowania działań w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu na poziomie regionalnym. Nie jest on co prawda aktem prawa miejscowego i nie wiąże swoją treścią decyzji w sprawach indywidualnych, jednak jego rekomendacje i wnioski mają charakter wytycznych kierunkowych do konstruowania ustaleń aktów planowania przestrzennego gmin i samorządu województwa.

Na terenie gminy Wołczyn wyznaczono **krajobraz priorytetowy: 16-318.57-27 Lasy Stobrawskie - część północna**, dla którego ustalono następujące rekomendacje:

Rekomendacje i wnioski dotyczące kierunków i zasad kształtowania zabudowy, zagospodarowania i użytkowania terenów
POZIOM REGIONALNY
– <i>kształtowania harmonijnej przestrzeni</i> – kształtowanie przestrzeni uwzględniającej istniejące uwarunkowania i predyspozycje, oczekiwania wielokierunkowego rozwoju społeczno-gospodarczego, zaspokajające potrzeby historyczno-kulturowe, środowiskowe i krajobrazowo-estetyczne, – <i>przewidywalności przestrzeni</i> – planowanie rozwoju przestrzennego w oparciu o akty planistyczne z uwzględnieniem aspektów krajobrazowych, – <i>adaptacji przestrzeni do zmian klimatu</i> – planowanie zagospodarowania z uwzględnieniem rozwiązań wzmacniających neutralność klimatyczną oraz wzrost retencyjności, w szczególności naturalnej, wód w przestrzeni zurbanizowanej i otwartej, zwiększających odporność i dostosowywanie się do narastających zmian klimatycznych, – <i>zachowania spójności i integralności systemów przyrodniczych oraz bioróżnorodności przestrzeni</i> – kształtowanie zagospodarowania w sposób zapewniający ciągłość struktur przyrodniczych, – korytarzy ekologicznych oraz prowadzenie działań wzmacniających bioróżnorodność przestrzeni, przy zachowaniu wysokich walorów krajobrazowych, – <i>ochrony i kształtowania krajobrazu</i> – planowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób uwzględniający walory krajobrazowe terenów zurbanizowanych i otwartych, w tym zachowania układów zieleni śródpolnej, przydrożnej i innej oraz istniejącej fizjonomii krajobrazu, – <i>czynnej i biernej ochrony krajobrazu</i> – kształtowania zagospodarowania terenów zurbanizowanych i otwartych z uwzględnieniem czynnej i biernej ochrony krajobrazu, – <i>ochrony walorów estetyczno-widokowych</i> – kształtowanie zagospodarowania przestrzeni, w tym koncentracji nowej i istniejącej infrastruktury przesyłowej, minimalizujących destrukcyjne oddziaływania estetyczno-widokowe, • <i>minimalizacji fragmentacji przyrody</i> – zapobieganie zmianom zagospodarowania i realizacji działań prowadzących do dzielenia terenów o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych, w tym korytarzy ekologicznych.
POZIOM LOKALNY
• Zachowanie dotychczasowego sposobu przeznaczenia i użytkowania terenu, z zachowaniem mozaiki terenów leśnych, łąkowych i wodnych. • Nielokalizowanie zabudowy związanej z trwałą wycinką lasu i odlesianiem gruntów w celu zapobiegania fragmentacji siedlisk leśnych, za wyjątkiem służącej celom turystyczno-rekreacyjnym oraz budowie obiektów i urządzeń służących celom gospodarki leśnej, ochronie przyrody, ochronie przeciwpożarowej oraz przeciwpowodziowej. • Wprowadzanie nowej zabudowy wyłącznie na terenach wskazywanych w gminnych dokumentach planistycznych. • Utrzymanie i rozbudowa infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, z ukierunkowaniem ruchu turystycznego oraz czytelnym oznakowaniem szlaków turystyki pieszej, rowerowej i konnej. • Zagospodarowanie terenu i prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z ustaleniami planu urządzenia leśnego Nadleśnictwa Kluczbork, ze szczególnym uwzględnieniem ciągłości i zrównoważonego wykorzystania lasu oraz dostosowania drzewostanów do zmieniających się warunków klimatycznych
Rekomendacje i wnioski dotyczące zadań mających na celu zachowanie dotychczasowego stanu lub doprowadzenie do stanu pożądanego, adekwatnie do charakterystyki, wartości i zagrożeń zidentyfikowanych, dla możliwości zachowania wartości danego krajobrazu w zakresie
ROZPOCZĘCIA, KONTYNUACJI LUB ZANIECHANIA RÓŻNYCH FORM GOSPODAROWANIA TERENEM, W TYM DZIAŁALNOŚCI ROLNICZEJ, LEŚNEJ ORAZ GOSPODARKI WODNEJ
• Zachowanie dotychczasowego, przeważnie leśnego sposobu użytkowania terenu. • Prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z obowiązującymi planem urządzenia lasu Nadleśnictwa Kluczbork, ze szczególnym uwzględnieniem ciągłości i zrównoważonego wykorzystania lasu oraz dostosowania drzewostanów do zmieniających się warunków klimatycznych. • Prowadzenie prac leśnych w sposób uwzględniający istniejącą, charakterystyczną dla obszaru rzeźbę terenu (wydmy śródlądowe). • Zachowanie spójności, integralności przestrzennej oraz bioróżnorodności terenów leśnych oraz zapewnienie ich powiązania z otoczeniem zewnętrznym. • Utrzymanie stref ekotonowych na granicy stawów hodowlanych (Szubienik) i ich otoczenia leśno – rolnego. • Kształtowanie roślinności przybrzeżnej w obrębie stawów w celu stworzenia/utrzymania strefy buforowej i utrwalenia miejsc bytowania ptactwa. • Podejmowanie działań minimalizujących obecność dysharmonijnej infrastruktury w krajobrazie.

Ochrona wyróżników krajobrazowych obszaru i zapewnienie trwałości funkcjonowania rezerwatów przyrody "Bażany" oraz rezerwatów proponowanych: „Radomierowice”, „Nowa Bogacica” oraz „Łęg Borkowski”.
ZABIEGÓW RENATURALIZACYJNYCH ORAZ ZABIEGÓW ODNOWY OBIEKTÓW KULTURY MATERIALNEJ
Zapewnienie ochrony istniejącym wyróżnikom kulturowym, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów o wartości historyczno-architektonicznej, podlegających/predysponowanych do ochrony (osady fryderycjańskie Zameczek i Krystyna).
KONIECZNOŚCI PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU UTRZYMANIE DOTYCHCZASOWEJ FUNKCJI DANEGO KRAJOBRAZU, W TYM FUNKCJI KORYTARZY EKOLOGICZNYCH
- Zachowanie dotychczasowego, przeważnie leśnego sposobu użytkowania terenu. - Zachowanie spójności i powiązań przestrzennych elementów regionalnego systemu ekologicznego – obszaru węzłowego Lasów Stobrawsko-Turawskich.

Ponadto w audycie rekomendacje ustalono także dla obszarów objętych ochroną prawną takich jak: parki kulturowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, które łącznie zostały uwzględnione w programie ochrony środowiska dla gminy Wołczyn.

4.3. Dokumenty rangi powiatowej i gminnej

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kluczborskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024

- Ochrona klimatu i jakości powietrza
 - Zarządzanie regionalne ochroną powietrza. Monitoring realizacji programów ochrony powietrza,
 - Realizacja zadań wskazanych w programach ochrony powietrza (POP),
 - Działalność kontrolno-pomiarowa w zakresie czystości powietrza atmosferycznego,
 - Działania służące minimalizacji oddziaływania nie wydajnych lokalnych źródeł ciepła,
 - Realizacja zadań obowiązujących planów gospodarki niskoemisyjnej gmin,
 - Poprawa jakości powietrza w Powiecie Kluczborskim,
 - Rozwój sieci drogowej i kolejowej, rozwój infrastruktury rowerowej,
 - Ograniczanie emisji komunikacyjnej,
 - Rozwój energetyki odnawialnej,
 - Działania inwestycyjne w obszarze redukcji emisji zanieczyszczeń z instalacji przemysłowych,
- Zagrożenia hałasem
 - Realizacja działań ochrony środowiska przed hałasem,
 - Monitorowanie stanu środowiska w zakresie zagrożenia hałasem,
 - Realizacja działań zapobiegających powstania sytuacji konfliktowych w zakresie oddziaływania akustycznego,
- Pola elektromagnetyczne
 - Monitoring stanu środowiska w zakresie PEM,
 - Działania w zakresie kontroli i planowania przestrzennego,
- Gospodarowanie wodami
 - Monitoring stanu środowiska w zakresie jakości wód powierzchniowych,
 - Rozbudowa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej,
 - Poprawa jakości wód,
 - Ograniczenie zasięgu i skutków powodzi,
- Zasoby geologiczne
 - Pobudzanie aktywności potencjalnych przedsiębiorców w zakresie możliwości poszukiwania i eksploatacji kopalin,
 - Ochrona i racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin w eksploatowanych złożach,
 - Poprawa dostosowania działań w zakresie planowania przestrzennego i lokalizacji inwestycji do potrzeb ochrony kopalin, również w obrębie złóż nieeksploatowanych,
 - Rozpoznawanie zasobów i budowy geologicznej oraz zabezpieczanie złóż zasobów geologicznych,

- Monitoring i rekultywacja,
- Gleby
 - Promowanie rolnictwa ekologicznego, wdrażanie programów działań proekologicznych oraz zwiększanie świadomości rolników w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania gleb,
 - Ochrona gleb o najlepszych walorach użytkowych i wartościowych z punktu widzenia przyrody,
 - Ochrona gleb przed erozją wodną i wietrzną,
 - Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i remediacja zanieczyszczonych terenów przemysłowych,
- Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów
 - Minimalizacja składowanych odpadów poprzez: - rozbudowę infrastruktury do selektywnego zbierania odpadów komunalnych, - budowę nowych oraz rozbudowę instalacji służących do odzysku (w tym recyklingu), termicznego przekształcania z odzyskiem energii oraz instalacji unieszkodliwiania odpadów, udoskonalanie systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych,
 - Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne,
- Zasoby przyrodnicze
 - Ochrona i wzmocnienie ochrony form ochrony przyrody, w tym przywrócenie lub utrzymanie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków w ramach sieci Natura 2000 i innych form ochrony przyrody,
 - Obejmowanie ochroną nowych obszarów cennych przyrodniczo,
 - Utrzymanie terenów zieleni,
 - Gromadzenie informacji o środowisku i poprawa procesu udostępniania informacji o środowisku,
 - Zwiększanie lesistości powiatu,
 - Poprawa zdrowotności i odporności drzewostanów,
 - Ochrona i renaturalizacja obszarów leśnych,
- Zagrożenie poważnymi awariami
 - Nadzór nad zakładami dużego i zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii,
 - Monitoring zagrożeń związanych z transportem substancji niebezpiecznych,
 - Wzmocnienie skuteczności działań służb reagujących w przypadku wystąpienia awarii,
- Działalność edukacyjna
 - Kształtowanie postaw społeczeństwa z wykorzystaniem mediów tradycyjnych i internetu, aktywizacja społeczeństwa dla zrównoważonego rozwoju,
 - Zapewnienie szerokiego udziału społecznego przy podejmowaniu decyzji mogących mieć wpływ na środowisko,
 - Budowa, rozbudowa, adaptacja, remont, wyposażenie i doposażenie obiektów infrastruktury służącej edukacji ekologicznej,
 - Kształcenie i wymiana najnowszej wiedzy oraz wsparcie systemu edukacji w obszarze ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju,
 - Upowszechnianie systemów zarządzania środowiskiem.

Strategia Rozwoju Subregionu Północnego Opolszczyzny na lata 2021 - 2030

POŚ wpisuje się w logikę interwencji Strategii Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Kluczbork-Namysłów-Olesno na poziomie obszarów strategicznych takich jak: transport, rewitalizacja, edukacja, turystyka, środowisko oraz bezpieczeństwo. W szczególności obszar strategiczny *Środowisko* odpowiada założeniom POŚ i koncentruje się na rozwoju infrastruktury zrównoważonego korzystania z zasobów środowiska naturalnego, rozwoju gospodarki niskoemisyjnej oraz ochrony bioróżnorodności i obszarów cennych przyrodniczo. Jako cele operacyjne wskazano wdrażanie niskoemisyjnych i energooszczędnych technologii, wykorzystanie OZE oraz promocję gospodarki niskoemisyjnej, a także produkcję i dystrybucję energii odnawialnej na terenie Obszaru Funkcjonalnego Kluczbork-Namysłów-Olesno.

Strategia Rozwoju Gminy Wołczyn na lata 2023-2030

Strategia powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju gminy. Jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia. Ten swoisty scenariusz przyszłości powstał po to, aby gmina mogła korzystać ze swoich atutów oraz odważnie wykorzystywać pojawiające się szanse. Strategia stanowi z jednej strony diagnozę stanu obecnego, z drugiej zaś jest usystematyzowanym zbiorem jasno sprecyzowanych potrzeb i wynikających z nich kierunków działania. Dokument ten ułatwia lokalnym władzom podejmowanie decyzji oraz rozwiązywanie problemów gospodarczych, społecznych, ekologicznych i prawnych, jak również racjonalne organizowanie przyszłych działań. Najważniejszym celem Strategii jest poprawa warunków życia mieszkańców. Dokument pozytywnie wpłynie na planowanie rozwoju gminy, jak również ułatwi codzienną działalność i podejmowanie decyzji przez władze gminy. Strategia stanowi ponadto cenne źródło informacji dla potencjalnych inwestorów o przyjętych i zakładanych przez gminę ścieżkach rozwoju.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych:

CEL STRATEGICZNY: WYSOKI POZIOM ŻYCIA MIESZKAŃCÓW DZIĘKI ROZWINIĘTEJ INFRASTRUKTURZE ORAZ PRZESTRZENI GMINNEJ Z UWZGLĘDNIENIEM ELEMENTÓW OCHRONY ŚRODOWISKA

- I.1. Poprawa bezpieczeństwa dzięki rozwojowi infrastruktury komunikacyjnej i sieciowej z ukierunkowaniem na rozwój cyfryzacji w Gminie
- I.2. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią
- I.3. Ochrona środowiska i poprawa warunków życia mieszkańców

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ GOSPODARCZY WYKORZYSTUJĄCY ZASOBY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO, DZIEDZICTWA KULTUROWEGO ORAZ KAPITAŁ SPOŁECZNY

- II.1. Zrównoważony rozwój gospodarczy
- II.2. Rozwój oferty turystycznej i wypoczynkowej w oparciu o walory przyrodniczo-krajobrazowe i integracja międzypokoleniowa
- III.3. Aktywna promocja Gminy

CEL STRATEGICZNY III: AKTYWNE SPOŁECZEŃSTWO I WYSOKI POZIOM USŁUG SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY WOŁCZYN

- III.1. Aktywizacja i integracja mieszkańców Gmin
- III.2. Wzrost poziomu edukacji
- III.3. Zwiększenie dostępności do usług społecznych i medycznych

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wołczyn (Uchwała nr XXXV/261/2013 Rady Miejskiej w Wołczynie z 25 września 2013 r.)

W planowaniu rozwoju przestrzennego gminy Wołczyn nadrzędnym celem było zapewnienie zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego miasta i poszczególnych sołectw. Zrównoważony rozwój daje możliwość zaspokojenia zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, indywidualnych potrzeb mieszkańców/inwestorów z uwzględnieniem konieczności ochrony zasobów środowiska przyrodniczego i walorów kulturowych gminy.

Zasadnicze kierunki kształtowania struktury przestrzennej polegają na:

- zachowaniu i wzmocnieniu funkcji produkcyjno – usługowej miasta Wołczyna,
- ewolucyjnym rozwoju terenów zabudowy mieszkaniowej, produkcyjnej i usługowej na obszarze gminy,
- porządkowaniu i uzupełnianiu istniejącej zabudowy, z ograniczaniem zajmowania nowych terenów,
- poprawie dostępności i obsługi komunikacyjnej miasta i sołectw (obwodnice),
- ochronie obszarów, terenów i obiektów przyrodniczo cennych lub o znacznej wartości kulturowej,

- ochronie gruntów rolnych (w tym szczególnie najwyższych klas bonitacyjnych) przed zabudową,
- wyznaczeniu obszarów z możliwością lokalizacji elektrowni solarnych i wiatrowych wraz z ich strefami ochronnymi.

Projekt aktualizacji Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Wołczyn na lata 2022-2037

Zaopatrzenie w energię jest jednym z podstawowych czynników niezbędnych dla egzystencji ludności, jednak wydobycie paliw i produkcja energii stanowi jeden z najbardziej niekorzystnych rodzajów oddziaływania na środowisko. Jest to wynikiem zarówno ogromnej ilości użytkowanej energii, jak i istoty przemian energetycznych, którym energia musi być poddawana w celu dostosowania do potrzeb odbiorców. Gmina Wołczyn należy do grupy średnich gmin pod względem liczby ludności, która obecnie wynosi około 12,5 tys. mieszkańców. Podobnie jak wiele innych gmin w Polsce, boryka się z szeregiem problemów technicznych, ekonomicznych, środowiskowych i społecznych we wszystkich dziedzinach jej funkcjonowania. Jedną z najistotniejszych dziedzin funkcjonowania gminy jest gospodarka energetyczna, czyli zagadnienia związane z zaopatrzeniem w energię, jej użytkowaniem i gospodarowaniem na terenie gminy zapewniając bezpieczeństwo i równość dostępu zasobów

Dokument zawiera:

- ocenę stanu aktualnego i przewidywanych zmian zapotrzebowania na ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych,
- możliwości wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem skojarzonego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych,
- zakres współpracy z innymi gminami.

Mając na uwadze zapisy projektu Programu ochrony środowiska w kontekście wyżej przedstawionych zapisów innych dokumentów strategicznych, stwierdza się zgodność ich zapisów i integralność z celami i kierunkami innych strategii.

Założone w aktualizacji POŚ 2020-2023 cele do osiągnięcia oraz kierunki w jakim będą zmierzać zaprojektowane działania są zgodne z celami ustalonymi ww. dokumentach strategicznych, a w szczególności: w polityce ekologicznej państwa, polityce ekologicznej województwa opolskiego i polityce ekologicznej powiatu kluczborskiego. Cele zawarte w tych dokumentach częściowo zostały dostosowane do lokalnych uwarunkowań, które wskazały na zasadność ich hierarchizacji.

Ważna jest także zgodność ekologicznej polityki gminnej z innymi dokumentami strategicznymi szczebla gminnego tj. przede wszystkim ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn oraz Strategią rozwoju gminy Wołczyn.

Analiza zgodności projektu dokumentu z wybranymi dokumentami

Mając na uwadze zapisy projektu Programu ochrony środowiska w kontekście wyżej przedstawionych zapisów innych dokumentów strategicznych, stwierdza się zgodność ich zapisów i integralność z celami i kierunkami innych strategii.

Założone w POŚ 2024-2027 cele do osiągnięcia oraz kierunki w jakim będą zmierzać zaprojektowane działania są zgodne z celami ustalonymi ww. dokumentach strategicznych, a w szczególności: w polityce ekologicznej państwa, polityce ekologicznej województwa opolskiego i polityce ekologicznej powiatu kluczborskiego. Cele zawarte w tych dokumentach częściowo zostały dostosowane do lokalnych uwarunkowań, które wskazały na zasadność ich hierarchizacji.

Ważna jest także zgodność ekologicznej polityki gminnej z innymi dokumentami strategicznymi szczebla gminnego tj. przede wszystkim ze *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn*, miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego czy *Strategią rozwoju gminy Wołczyn*, a także *Założeniami do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe gminy Wołczyn*.

Poniżej w ramach podsumowania przedstawiono porównanie kilku wybranych dokumentów z Programem pod kątem zgodności ich celów. Sposoby uwzględnienia celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym w niniejszym dokumencie:

Cel strategiczny	Opis - zastosowanie w Programie ochrony środowiska dla gminy Wołczyn
Europejski Zielony Ład	
Europejski Zielony Ład to plan działania na rzecz zrównoważonej gospodarki UE. Osiągnięcie powyższego celu jest możliwe poprzez przekształcenie wyzwań związanych z klimatem i środowiskiem w nowe możliwości we wszystkich obszarach polityki, a także zadbanie o to, by transformacja była sprawiedliwa i sprzyjała włączeniu społecznemu. Główne cele i założenia: - wspieranie ekosystemów i bioróżnorodności - realizacja celów klimatycznych 2030 i 2050 - dostarczanie czystej, zielonej energii - zdrowe i przyjazne środowisku rolnictwo - środowisko wolne od zanieczyszczeń i toksyn - zrównoważony transport - promowanie oszczędności energetycznej budynków - przejście do gospodarki cyrkularnej	Program uwzględnia ww. cele, gdyż planowane inwestycje nie powinny spowodować znaczącej utraty bioróżnorodności oraz pogorszyć jakość środowiska. Dla każdego mogącego znacząco oddziaływać na środowisko planowanego przedsięwzięcia konieczne będzie uzyskanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Wszystkie cele zawarte w Programie wypełniają cele priorytetowe Europejskiego Zielonego Ładu, w tym w szczególności: - poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji, wzrost efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej - zmniejszenie skali narażenia mieszkańców gminy na nadmierny poziom hałasu - ochrona zasobów wodnych, w tym podziemnych, osiągnięcie dobrego stanu lub potencjału wód oraz ochrona przed powodzią i suszą - ochrona i powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych, a także ich wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym.
Polityka energetyczna Polski do 2030 roku	
- dążenie do utrzymania zeroenergetycznego wzrostu gospodarczego, tj. rozwoju gospodarki następującego bez wzrostu zapotrzebowania na energię pierwotną, - konsekwentne zmniejszanie energochłonności polskiej gospodarki do poziomu UE-15, - racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla, znajdującymi się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, - zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez dywersyfikację źródeł i kierunków dostaw gazu ziemnego, - wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w finalnym zużyciu energii co najmniej do poziomu 15% w 2020 roku oraz dalszy wzrost tego wskaźnika w latach następnych, - ograniczenie emisji CO₂ do 2020 roku przy zachowaniu wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego - ograniczenie emisji SO₂ i NO_x oraz pyłów (w tym PM₁₀ i PM_{2,5}) do poziomów wynikających z obecnych i projektowanych regulacji unijnych.	Cele zawarte w Programie będą skutkować zmianami w energetyce, w szczególności: - poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji, wzrost efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej.

Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030	
Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 wyznacza następujące cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r.: – 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do poziomu w roku 2005, – 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% będzie możliwy do osiągnięcia w sytuacji przyznania Polsce dodatkowych środków unijnych, w tym przeznaczonych na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: – 14% udziału OZE w transporcie, – roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie, – wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, – redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej.	Wszystkie cele zaproponowane w Programie są zgodne z celem KPOP2020, w szczególności: – poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji, wzrost efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej.
Projekt Polityki Wodnej Państwa 2030	
Głównym celem PWP jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywołanych przez powódzie i susze, w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównywania dysproporcji regionalnych. Realizacja celu głównego ma nastąpić poprzez realizację poszczególnych celów strategicznych: • osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, • zaspokojenie potrzeb ludności w zakresie zaopatrzenia w wodę, • zaspokojenie społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, • ograniczenie wystąpienia negatywnych skutków powodzi i susz oraz • reformę systemu zarządzania i finansowania gospodarki wodnej.	Program jest spójny głównie z celem strategicznym: Ochrona zasobów wodnych, w tym podziemnych, osiągnięcie dobrego stanu lub potencjału wód oraz ochrona przed powodzią i suszą poprzez m.in. przyjęte cele szczegółowe: – racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych, – kształtowanie zasobów wodnych i ochrona przed powodzią i suszą, – rozbudowa systemu monitorowania i ostrzegania, – zatrzymanie i spowolnienie odpływu wód, mikro i naturalna retencja, – zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych, w szczególności za pomocą planowania przestrzennego, – osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu/potencjału wód, w tym poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych, – ograniczanie negatywnego wpływu na jakość wód z zanieczyszczeń z rolnictwa, – realizacja przedsięwzięć modernizacyjnych w instalacjach wewnętrznych ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody i wodooszczędność,
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, jest najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski.	Wszystkie cele zaproponowane w Programie są zgodne z Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 w zakresie rozwoju terytorialnego i zrównoważonego.
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	
– Cel szczegółowy I: Środowisko i zdrowie – poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego, – Cel szczegółowy II: Środowisko i gospodarka – zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska, – Cel szczegółowy III: Środowisko i klimat – łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych, – Cel horyzontalny: Środowisko i edukacja – rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa, – Cel horyzontalny: Środowisko i administracja – poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska,	Wszystkie cele zawarte w Programie wypełniają cele <i>Polityki ekologicznej państwa 2030</i>, w tym w szczególności: - poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji, wzrost efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej - zmniejszenie skali narażenia mieszkańców gminy na nadmierny poziom hałasu - ochrona zasobów wodnych, w tym podziemnych, osiągnięcie dobrego stanu lub potencjału wód oraz ochrona przed powodzią i suszą - ochrona i powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych, a także ich wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym,

- promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy..	- racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych, - poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji, wzrost efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej - ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze (procedura planowania przestrzennego)
---	---

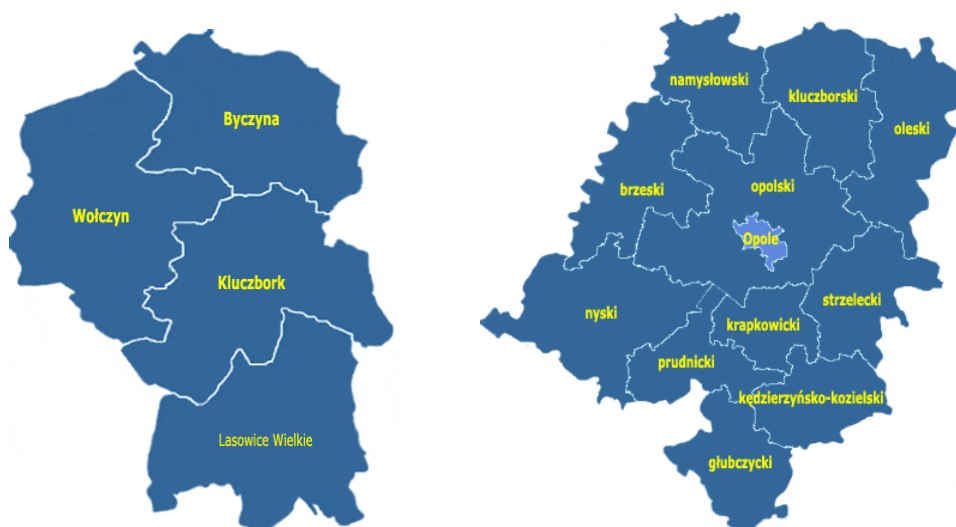
Źródło: Opracowanie własne

5. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCEGO STANU ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA STANU ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ODDZIAŁYWANIEM

5.1. Ogólna charakterystyka gminy

5.1.1. Położenie i ogólne informacje

Gmina Wołczyn jest gminą miejsko-wiejską położoną w północnej części województwa opolskiego. Gmina Wołczyn geograficznie położona jest w południowo-wschodniej części Równiny Oleśnickiej, natomiast obszary południowe gminy położone na południe od doliny Stobrawy (wsie Szum i Wierzchy) należą do Równiny Opolskiej. Wymienione wyżej mezoregiony należą do makroregionu Niziny Śląskiej. Północne krańce gminy Wołczyn (wsie Komorzno i Szymonków) znajdują się w obrębie Wysoczyzny Wieruszowskiej, która należy do makroregionu Niziny Południowo-Wielkopolskiej.

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Wołczyn na tle powiatu kluczborskiego i województwa opolskiego [Źródło: www.gminy.pl]

Powierzchnia gminy Wołczyn wynosi 24 097 ha, co stanowi 28,3% powierzchni powiatu kluczborskiego i 2,6% powierzchni województwa opolskiego. Siedzibą gminy oraz jej centrum administracyjnym jest miejscowość Wołczyn położona w środkowej części gminy. Średnia gęstość zaludnienia wynosi ok. 50,6 osób na km². Całą gminę zamieszkuje ok. 12,19 tys. osób, przy czym w mieście Wołczyn mieszka prawie połowa ludności gminy (GUS BDL, stan na 12.2023 r.). Prawa miejskie nadano miastu Wołczyn w 1261 roku.

Siedzibą urzędu jest miasto Wołczyn. W skład gminy obok miasta wchodzi 21 wsi, miasto Wołczyn oraz 17 przysiółków, 6 kolonii i 5 osad. Należą do nich: Bruny, Brynica, Brzezinki, Duczów Wielki i Duczów Mały, Gierałcice, Komorzno, Krzywiczyny, Ligota Wołczyńska, Markotów Mały, Markotów

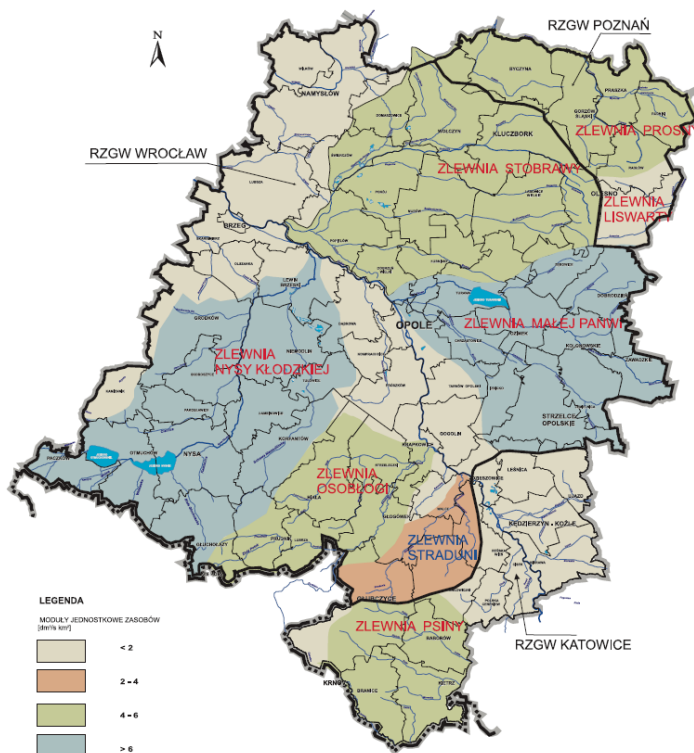
Duży, Rożnów, Skąłagi, Szymonków, Świniary Wielkie, Świniary Małe, Szum, Wąsice, Wierzchy, Wierzbica Dolna, Wierzbica Górna. Gmina Wołczyn wchodzi w skład powiatu kluczborskiego, a graniczy:

- od północy z gminą Trzcinica i Rychtal (gminy województwa Wielkopolskiego),
- od zachodu z gminą Domaszowice,
- od południa z gminą Pokój i Murów,
- od wschodu z gminą Kluczbork i Bieczyna.

Wiodącą funkcją w gminie, za wyjątkiem obszaru miasta jest rolnictwo. Miasto Wołczyn pełni rolę usługowo-produkcyjną. Dominującą formą zagospodarowania przestrzeni są użytki rolne, które łącznie zajmują ponad 16 tys. ha, tj. ok. 67% powierzchni gminy, z czego grunty orne zajmują ponad 80% powierzchni użytków rolnych. Jest to skutek stosunkowo wysokiej żyzności gleb. Walory rolniczej przestrzeni produkcyjnej w gminie Wołczyn są dobre. Przez obszar gminy przebiega trasa komunikacji drogowej o znaczeniu ponadregionalnym – droga krajowa nr 42 relacji Kamienna-Rudniki oraz pierwszorzędna linia kolejowa znaczenia krajowego nr 143 relacji Kalety-Wrocław. Do głównej osi komunikacyjnej dowiązane są drogi powiatowe oraz drogi gminne (lokalne). Gmina Wołczyn znajduje się w strefie klimatu umiarkowanego łagodnego, zdominowanego przez wpływ klimatu atlantyckiego z okresowymi wpływami klimatu kontynentalnego. Średnia roczna temperatura powietrza przekracza 9°C. Najzimniejszym miesiącem jest styczeń. Okresy mrozów nie trwają długo a kilka razy w ciągu zimy następują odwilże. Miesiące letnie nie są zazwyczaj zbyt upalne. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec. W dziedzinie opadów atmosferycznych zaznacza się wyraźnie wpływ Sudetów. Pasma gór zatrzymuje wiatry południowe, natomiast wiatry zachodnie i północno - zachodnie mają łatwy dostęp i przynoszą dosyć bogate opady (ilość opadów rocznych nie przekracza 550 mm).

5.1.2. Hydrologia

Teren gminy Wołczyn leży w dorzeczu Odry. Obszar gminy należy do zlewni II rzędu dwóch prawobrzeżnych dopływów Odry – Stobrawy i Proсны. Gmina wyróżnia się bogatą siecią rzeczną o charakterze typowo nizinnym, z maksymalnymi wylewami w okresie wiosennym i letnim.

Rysunek 2. Zasoby dyspozycyjne wód powierzchniowych w głównych zlewniach rzecznych [Źródło: Program ochrony środowiska dla województwa opolskiego]

Rzeka Stobrawa odwadnia poprzez swoje dopływy: Wołczańską Strugę i Czarną Wodę, południową i północno-zachodnią część gminy. Dolina Stobrawy tworzy szeroką, płaską dolinę pociętą siecią mniejszych kanałów i podmokłości. Doliny dopływów to formy nieckowate, słabo zaznaczające się w morfologii terenu. Północno-wschodnia część gminy (okolice Komorzna) odwadniane są przez rzekę Pratwę, dopływ Prosnę.

5.1.3. Przyroda

Gmina Wołczyn jako część Śląska, jednego z najbardziej uprzemysłowionych i najintensywniej zagospodarowanych regionów Polski, na skutek intensyfikacji rolnictwa, wielkoobszarowych melioracji odwadniających, rozwoju infrastruktury transportowej i technicznej, wprowadzania obcych, ekspansywnych gatunków oraz urbanizacji utraciło w ostatnich 200 latach znaczną część różnorodności florystycznej.

Szata roślinna gminy wykazuje znaczną synantropizację. Na terenie gminy dominują zbiorowiska nieleśne, przede wszystkim segetalne - w zdecydowanej większości związane z gruntami ornymi. Zbiorowiska łąk i pastwisk pokrywają stosunkowo niewielkie powierzchnie. Największe kompleksy zbiorowisk półnaturalnych - łąk i pastwisk występują w miejscowościach: Krzywiczyny, Wierzbica Górna i Wąsice.

Pomimo znaczących przekształceń południowa i środkowa część gminy (m.in. dolina Stobrawy, dolina Czarnej Wody, Wołczyńskiego Strumienia i jego dopływów, Lasy Stobrawsko-Turawskie), w szczególności w okolicach: Markotowa, Wąsiec, Szumu, Wierzbichów, Brynicy, Krzywiczyny, Świnia i Duczowa – Jedlisk zachowała charakter zbliżony do naturalnego. Występują tu duże kompleksy lasów, w tym łęgowych, stawy, łąki oraz tereny podmokłe. Występuje tu szereg gatunków i zbiorowisk rzadko spotykanych w innych częściach gminy i powiatu. Koncentrują się one w określonych miejscach. Obszary takie, na których dochodzi do nagromadzenia walorów przyrodniczych w postaci: stanowisk rzadkich, zagrożonych, chronionych gatunków zwierząt i roślin lub zbliżonych do naturalnych zespołów nazywamy ostojami. Funkcje ostoi w gminie pełnią tereny:

- w dolinie Stobrawy oraz jej najbliższym sąsiedztwie. Obszar ten, oprócz objęcia go ochroną prawną w formie parku krajobrazowego i obszaru chronionego krajobrazu wyznaczono także jako część ostoi przyrodniczej „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą” PLH160013 w ramach sieci ekologicznej NATURA 2000,
- pomiędzy miejscowościami Krzywiczyny, Skałagi i Brzezinki, łąki bagienne i zmiennowilgotne, łęgi i olsy – obszar Natura 2000 „Teklusia” PLH160017,
- kompleksy leśne na północy gminy (Stobrawski Park Krajobrazowy) oraz tereny leżące w obrębie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Rychtańskie” i w południowej części gminy, charakteryzujące się zwiększoną bioróżnorodnością,
- fragmenty lasów, łąk podmokłych i stawów w okolicy Duczowa-Jedlisk – proponowany rezerwat przyrody „Krystyna” o ogólnej powierzchni 137 ha. Obszar jest mozaiką krajobrazową podmokłych łąk, niewielkich kompleksów wilgotnych lasów i stawów o unikalnym w skali regionu charakterze. Stanowi teren o rzadkich w województwie walorach krajobrazowych. Pod względem florystycznym jest to obszar o dużym zróżnicowaniu siedlisk i bogactwie zbiorowisk, a także o cennych w skali województwa walorach faunistycznych.
- wyróżniony w wojewódzkim programie ochrony środowiska, kompleks wilgotnych łąk „Międzybrodzie”, w obrębie, których występują zbiorowiska roślinne wymierające i zagrożone w skali europejskiej. Obszar ten tylko częściowo znajduje się na terenie gminy Wołczyn, pozostała część leży w gminie Domaszowice,
- dolina Czarnej Wody, łąki świeże i wilgotne, łęgi,
- stawy i lasy w obrębie folwarku Rozalia i Miechowskich Stawów,
- dolina Wołczyńskiego Strumienia i jej okolice.

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Większość lasów została zastąpiona przez użytki rolne i tereny zabudowane ze specyficzną

roślinnością synantropijną i obcego pochodzenia, a tereny podmokłe w większości odwodniono. Obecnie, jedynie południowa (dolina Stobrawy i Bory Stobrawsko-Turawskie) oraz częściowo środkowa i północna część gminy (kompleksy leśne i doliny rzeczne) posiada znaczącą wartość przyrodniczo-krajobrazową. Tereny te w dużej części objęte są ochroną prawną w formie obszaru chronionego krajobrazu, parku krajobrazowego i rezerwatów przyrody, a także w ramach sieci przyrodniczej NATURA 2000 (łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą, Teklusia). Część terenu gminy znajduje się także w obrębie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Rychtałskie”.

Na terenie gminy Wołczyn stwierdzono (Dajdok Z. i inni, 2007, Rudy M. i inni, 2012):

- 25 gatunków roślin objętych w Polsce ochroną częściową i ścisłą, w tym m.in. bagno zwyczajne, centurię pospolitą, długosza królewskiego, gnieźnika leśnego, goryczkę wąskolistną, kruszczyka szerokolistnego, kukułkę szerokolistną, listerę jajowatą, nasięrzalę pospolitą, płtywacza drobnego, śnieżyczkę przebiśnieg, widłaka goździstego, widłaka jałowcowatego,
- 43 gatunki uważane za rzadkie lokalnie, figurujące na Czerwonej liście roślin naczyniowych województwa opolskiego.

Siedem spośród nich figuruje na Czerwonej liście roślin naczyniowych w Polsce.

Wśród ekosystemów nieleśnych największy obszar zajmują tereny najbardziej przekształcone przez człowieka – tereny upraw rolnych. W związku, z czym bogato reprezentowana jest grupa zbiorowisk chwastów pól uprawnych, okrajków, terenów wydeptywanych i ruderalnych. Grupa zespołów segetalnych, czyli chwastów towarzyszących uprawom rolnym, zarówno zbożowym, jak i okopowym z klasy *Stellarietea mediae*, zajmuje największy obszar. Zbiorowiska chwastów towarzyszące uprawom roślin zbożowych i okopowych zajmują znaczące powierzchnie i stanowią ważny element krajobrazu. Są to jednak zbiorowiska pospolite, które nie przedstawiają znaczącej wartości przyrodniczej. Grupa zbiorowisk roślinnych o charakterze antropogenicznym z klas *Artemisietea vulgaris* jest równie na tym terenie bogato reprezentowana. Zbiorowiska te związane są z terenami zmienionymi przez człowieka – drogami polnymi i ich okrajkami, śmietniskami, okrajkami i miejscami wydeptywanymi. Są to również zbiorowiska o bardzo małych walorach przyrodniczych.

Niewielki udział łąk i pastwisk w ogólnej powierzchni gminy Wołczyn spowodowany jest m.in. transformacją gospodarki rolnej w naszym kraju, która przyczyniła się do rezygnacji z hodowli bydła przez właścicieli niewielkich gospodarstw, a w efekcie – do likwidacji lub porzucania użytków zielonych. Obecnie zbiorowiska łąkowe gminy ograniczone są głównie do dolin rzecznych – np. Pratwy, Wołczyńskiego Strumienia, Czarnej Wody czy Stobrawy. Na terenie gminy miejscami spotyka się jeszcze cenne przyrodniczo płaty łąk bagiennych (ze związku *Calthion*), powstałe na miejscach dawnych lasów łęgowych, wyróżniające się m.in. obfitym występowaniem żółto kwitnącej w okresie wiosennym knieci błotnej *Caltha palustris* zwanej też kaczeńcem. Łąki tego typu często występują w mozaice z płatami turzycowisk. Do ważniejszych zbiorowisk łąkowych siedlisk zasobnych i podmokłych na terenie gminy Wołczyn należą też płaty z dużym udziałem ostrożeńca łąkowego *Cirsium rivulare*. Zbliżony charakter mają też płaty z dużym udziałem ostrożeńca siwego *Cirsium canum* - gatunku zakwitającego później, bo na przełomie lipca i sierpnia. Płaty z jego udziałem są jednak spotykane zdecydowanie rzadziej na tym terenie niż ostrożeńca łąkowego. W dolinie Stobrawy, w rejonie Markotowa Dużego występuje siedlisko chronione 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe *Molinion* - zachowane powierzchnie są w złym stanie – często z pojedynczymi gatunkami charakterystycznymi – najczęściej krwiściągiem lekarskim *Sanquisorba officinalis*. Stwierdzono tu także siedlisko chronione - 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie *Arrhenatherion elatioris*. W dolinie Stobrawy najlepiej zachowane są łąki powyżej Szumu, aż do źródeł w okolicach Olesna. Wynika to z tego, że są w większości użytkowane i nie dominują więc na

nich gatunki inwazyjne. Część tego odcinka jest objęta ochroną jako obszar Natura 2000 jako „Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą” PLH160013.

Natomiast coraz większe powierzchnie zaczynają zajmować łąki intensywnie użytkowane, podsiewane mieszkanką traw pastewnych, jak kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, czy wyczyniec łąkowy *Alopecurus pratensis*. Ich charakterystyczną cechą jest ubogi skład gatunkowy, lecz należy podkreślić, że mimo niewielkiej wartości florystycznej zbiorowiska tego typu stanowią wartościowe siedliska, m.in. jako miejsca żerowania niektórych ptaków.

Zbiorowiska muraw napiaskowych rozwijają się w miejscach silnie nasłonecznionych, na ubogich w składniki pokarmowe i suchych glebach bielicowych. Na terenie gminy występują głównie w południowej części, gdzie zajmują jedynie niewielkie powierzchnie. Zbiorowiska z tej grupy są objęte ochroną na mocy Dyrektywy Siedliskowej. Większe skupienia gatunków reprezentujących murawy napiaskowe stwierdzono na obrzeżach doliny Stobrawy na południowy-zachód od Markotowa Dużego i w Wierzchach, a także na południe od Szumu i w Duczowie Małym.

Zróżnicowana i bogata gatunkowo roślinność wodna i szuwarowa ma w zbiorowiskach roślinnych gminy Wołczyn niewielki udział powierzchniowy ze względu na mały obszar, jaki zajmują tereny podmokłe i otwarte wody. Większe skupienia roślinności tego typu występują tylko w rejonie stawów na zachód od Wierzbicy Górnej oraz w rejonie Komorzna i Krzywiczyn. Jednakże wąskie pasma zbiorowisk szuwarowych towarzyszą zarówno korytom większych rzek (np. Stobrawy, Wołczyńskiego Strumienia, Pratwy, Czarnej Wody), jak i mniejszych cieków oraz brzegom niewielkich stawów i oczek wodnych, np. w rejonie Komorzna, Duczowa Małego i Wielkiego, Brzezinek czy Markowego. Do zupełnie wyjątkowych zbiorowisk z tej grupy należą fitocenozy szuwaru turzycy tunikowej *Caricetum aprocinquatae* – gatunku tworzącego nawet kępy dochodzące do 1 m wysokości. Zbiorowiska tego typu są częste w Polsce północno-wschodniej, na południu są rzadkie. Rozwijają się w miejscach silnie podmokłych, mają dużą wartość przyrodniczą i należą do ginących ze względu na osuszanie miejsc, w których się rozwijają. W gminie płyty z roślinnością tego typu zachowały się pomiędzy Brzezinkami, a Krzywiczynami w ostoi Natura 2000 „Teklusia”.

Spośród zbiorowisk tzw. lemneidów – drobnych roślin biernie unoszących się na powierzchni wody, do rozpowszechnionych należą płyty, w których dominuje rzęsa drobna *Lemna minor* lub spirodela wielokorzeniowa *Spirodela polyrrhiza*, spotykane nawet w niewielkich oczkach wodnych.

Do gatunków budujących zbiorowiska zanurzone w wodach stojących, na tym terenie należą wywłócznik kłosowy *Myriophyllum spicatum* oraz rogatek sztywny *Ceratophyllum demersum* i moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*. Natomiast z roślin wynoszących na powierzchnię wody liście i kwiaty należą rdestnica pływakowa *Potamogeton natans* oraz rzadziej spotykany, grązel żółty *Nuphar lutea* – gatunek pod częściową ochroną. Z brzegami wód płynących, jak też stojących i stwierdzonym siedliskiem 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami *Nympheion*, *Potamion*, okresowo odślanianymi na skutek obniżania się poziomu wód w okresie letnim, związane są zbiorowiska tzw. terofitów letnich. Na terenie gminy spośród zbiorowisk tej grupy stwierdzono płyty zespołu uczepów i rdestu ostrogorzkiego (*Polygono-Bidentetum*) oraz rzadziej - uczepów i zamokrzycy ryżowej (*Leersio-Bidentetum*) – głównie na dnie niewielkich oczek w obrębie tzw. Stawów Miechowskich, koło Komorzna.

Z siedliskami odślanionych brzegów wód, a głównie spuszczonego stawów związane są o wiele rzadziej spotykane kałużowe fitocenozy nawiązujące składem do zespołu *Eleocharetum ovatae*, wchodzące w skład siedlisk z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Z roślin charakterystycznych dla tego typu siedlisk, na terenie gminy spotyka się takie gatunki, jak m.in.: turzycza ciborowata *Carex bohemica* i cibora brunatna *Cyperus fuscus*. Ich obecność stwierdzono na brzegach stawów na zachód od Wierzbicy Górnej oraz w okolicy Komorzna. Jednak wśród zbiorowisk wodnych gminy Wołczyn najwięcej uwagi wymagają te które rozwijają się w korycie Stobrawy, jej

młynówki lub ich bezpośrednich doptywów. Część z nich należy do siedlisk wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, są to nizinne i podgórskie rzeki ze zbiorowiskami włosieniczników (*Ranunculion fluitantis*). Są to zbiorowiska z udziałem gatunków wodnych, takich jak gatunki z rodzaju rzęśl *Callitriche* oraz chroniony włosienicznik tarczowaty *Batrachium peltatum*. Stanowiska włosienicznika wodnego *Ranunculus aquatilis* zanotowano pomiędzy Szumem, a Wierzchami.

Zbiorowiska młak niskoturzykowych rozwijają się w miejscach stale podmokłych, które należą do coraz rzadziej spotykanych, także na terenie gminy Wołczyn. Ich płaty stwierdzono tylko w pobliżu Duczowa Małego, pomiędzy Krzywicznymi, a Brzezinkami oraz w dolinie Stobrawy – na wysokości Wierzchów. Zbiorowiska z tej grupy podlegają ochronie na mocy Dyrektywy Siedliskowej, jako siedliska zaliczane do kategorii torfowiska przejściowe i trzęsawiska na niżu. Na terenie gminy wykształcają się w formie niewielkich płatów w mozaice z innymi zbiorowiskami siedlisk zabagnionych. Zaznacza się w nich udział m.in. chronionego bobrka trójlistkowego *Menyanthes trifoliata* oraz gatunków uważanych za regionalnie zagrożone – siedmiopalecznika błotnego *Comarum palustre*, turzycy obłej *Carex diandra* czy jaskra wielkiego *Ranunculus lingua*.

Oprócz wyżej wymienionych zbiorowisk roślinnych na specjalną uwagę zasługują zbiorowiska budowane głównie przez gatunki obcych bylin, które są wyróżniane jako odrębne zespoły lub traktowane jako agregacje różnych roślin, najczęściej obcych geograficznie. Wiele z roślin tworzących tego typu zbiorowiska charakteryzuje się możliwością szybkiego zwiększania zajmowanego arealu oraz wyjątkowymi zdolnościami do konkurencji, a w konsekwencji zagłuszania rodzimych gatunków roślin np. kolczurka klapowana *Echinocystis lobata*, niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifera*, moczarka kanadyjska *Elodea canadensis*. Dlatego też ich obecność jest niekorzystna z punktu widzenia ochrony przyrody i powinno się przeciwdziałać ich dalszemu rozprzestrzenianiu (Dajdok Z. i inni, 2007; Rudy M. i inni, 2012). Na terenie gminy stwierdzono także występowanie leśnych siedlisk cennych przyrodniczo (Rudy M. i inni, 2012) takich jak: 9110 Kwaśne buczyny, 9170 Grądy środkowoeuropejskie i subkontynentalne, 9190 Pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy, 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, jesionowe i olszowe, 91F0 Łęgowe lasy wiązowo-jesionowo-dębowe.

Obszar gminy Wołczyn charakteryzuje się znacznym przekształceniem ekosystemów, w szczególności w części środkowej gminy, gdzie prowadzona jest intensywna gospodarka rolna. Znaczne zróżnicowanie siedlisk występuje w południowej i północnej części gminy, gdzie można spotkać większe nagromadzenie gatunków chronionych i rzadkich. Na pozostałym obszarze, gdzie zdecydowanie dominują grunty orne występują głównie gatunki pospolite, związane z ekosystemami rolniczymi oraz z siedliskami ludzkimi. Znacząco pozytywną rolę w występowaniu i składzie fauny odgrywają zadrzewienia śródpolne, kompleksy leśne, stawy i większe powierzchnie łąk. Różnorodność fauny środkowej części gminy jest ograniczona głównie ze względu na intensywną gospodarkę rolną. Okres wzrostu zbóż sprzyja występowaniu organizmów preferujących tego typu siedliska, w szczególności należących do gatunków z rzędu pajaków (*Araneida*), motyli (*Lepidoptera*), dwuskrzydłych (*Diptera*), błonkówek (*Hymenoptera*).

Wśród zwierząt bezkręgowych występujących na terenie gminy na uwagę zasługuje stosunkowo rzadki gatunek pajaka - tygrzyk paskowany *Argiope bruennichi*. Występuje on w kilku miejscach na wilgotnych, ale nasłonecznionych łąkach. Na obszarze gminy występują również rzadkie i chronione gatunki owadów. Do stosunkowo często spotykanych należą biegacze: ogrodowy *Carabus arvensis*, wręgaty *Carabus cancellatus* i granulowaty *Carabus granulatus*, spotykane na obszarze całej gminy. Pospolicie występują tu też trzmiele. Szczególnie często spotykany jest trzmiel ziemny *Bombus terrestris*. W miejscach otwartych, nasłonecznionych spotkać można pazia królowej *Papilio machaon* oraz inne rzadkie owady takie jak: czerwonończyk fioletek *Lycaena helle*, czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*, modraszek nausitous *Maculinea nausithous*, trzeplę zieloną *Ophiogomphus cecilia*. Z

gromady mięczaków warto zwrócić uwagę na ślimaka winniczka *Helix pomatia*. Spotykany jest dosyć często w miejscach wilgotnych, szczególnie w parkach i w niewielkich fragmentach lasów liściastych.

Grupa zwierząt kręgowych posiada również swoich przedstawicieli, których spotkać można na terenie gminy. Występują tu liczne gatunki płazów i gadów, w szczególności w dolinie Stobrawy i w otoczeniu stawów. Spotkać tu można traszkę zwyczajną *Triturus vulgaris*, żabę trawną *Rana temporaria*, żabę wodną *Rana esculenta*, ropuchę szarą *Bufo bufo*, ropuchę zieloną *Bufo viridis*, kumaka nizinnego *Bombina bombina* oraz coraz rzadszą rzekotkę drzewną *Hyla arborea*. Spośród gromady gadów na terenie tym występują trzy gatunki jaszczurek: jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*, jaszczurka żyworodna *L. vivipara* i padalec zwyczajny *Anguis fragilis*. Można tu również spotkać węże: zaskrońca *Natrix natrix* oraz żmiję zygzakowatą *Vipera berus*. Spośród wielu gatunków ssaków do bardziej interesujących należy zaliczyć m.in. ryjówkę aksamitną *Sorex araneus*, tchórza zwyczajnego *Mustela putorius* i łasicę łąską *Mustela nivalis*. Występuje tu również kilka gatunków nietoperzy.

W trakcie badań na terenie gminy Wołczyn (Dajdok Z. i inni, 2007; Rudy M. i inni, 2012) stwierdzono występowanie 114 lęgowych gatunków ptaków m.in. dzięcioł czarny, dzięcioł średni, gąsior, jarzębka, ortolan, perkoz, sóweczka oraz dodatkowe dwa gatunki uznane za zalatujące (bocian czarny i czapla siwa). Spośród ptaków lęgowych ochroną gatunkową są objęte 102 gatunki, w tym bielik, kania ruda i kania czarna podlega tzw. ochronie strefowej, polegającej na wyznaczeniu w promieniu 500 m wokół gniazd stref ochronnych, w których użytkowanie lasu podlega pewnym ograniczeniom. Czapla siwa, kruk, sroka i wrona są chronione częściowo, tylko w okresie lęgowym lub – w przypadku czapli – poza stawami uznanymi za obręby hodowlane. Ponadto, dziewięć gatunków lęgowych podlega ochronie częściowej jako ptaki łowne (gęgawa, krzyżówka, głowienka, czernica, słonka, łyska, bażant, kuropatwa, grzywacz).

Przyjmując kategorie zagrożenia stosowane w Unii Europejskiej 17 gatunków jest uznawanych za zagrożone w Europie i umieszczonych na liście Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Trzy z nich są zagrożone w skali Polski i wpisane do "Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt", zaś sześć gatunków lęgowych to ptaki uznawane za zagrożone w skali Śląska. Warto podkreślić, że bielik i derkacz (stwierdzony na pięciu stanowiskach w gminie), są też wpisane na międzynarodową listę gatunków zagrożonych wyginięciem w skali świata (kategoria NT – bliskie zagrożenia, BirdLife International 2004).

Wśród ssaków objętych ochroną na terenie gminy stwierdzono m.in.: bobra europejskiego i wydrę.

Obszary o znaczących walorach przyrodniczych objęte ochroną prawną:

- o znaczeniu regionalnym
 - „Stobrowski Park Krajobrazowy”
 - Obszar Chronionego Krajobrazu „Lasy Stobrowsko-Turawskie”
 - dwa rezerwaty przyrody (Komorzno i Krzywiczyny)
 - dwie ostoje Natura 2000 („Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą” i „Teklusia”)
- o znaczeniu lokalnym
 - użytek ekologiczny „Rozalia”
 - pomniki przyrody (14),
 - parki, obiekty cenne przyrodniczo i krajobrazowo.

W dalszym ciągu jednak na terenie gminy znajdują się jeszcze obszary cenne pod względem przyrodniczym wymagające szczególnej ochrony obszarowej bądź indywidualnej.

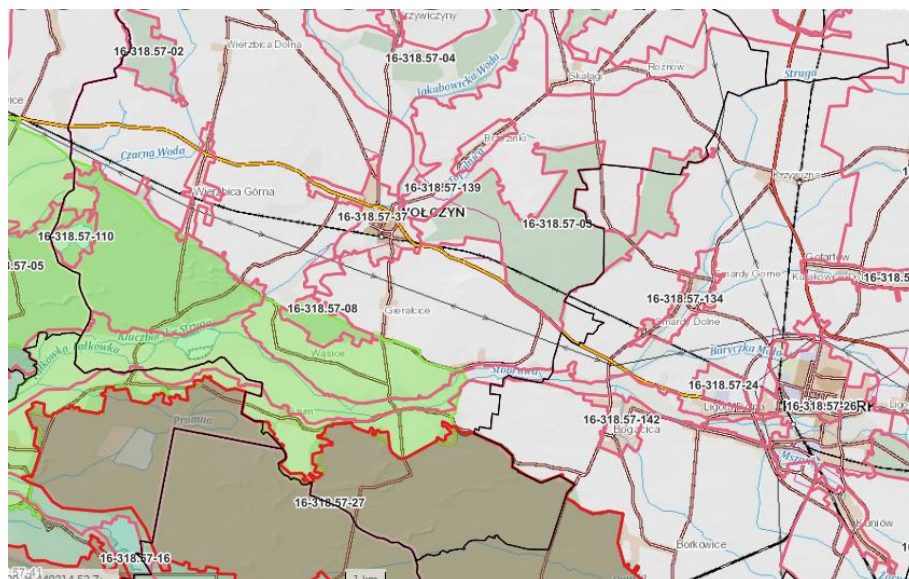
Pomimo znacznych przekształceń antropogenicznych teren gminy posiada w części także istotne predyspozycje do pełnienia funkcji przyrodniczych w ramach regionalnego i lokalnego systemu ekologicznego. Lokalny system ekologiczny stanowi część wielkoobszarowego systemu ekologicznego

regionalnej, krajowej i międzynarodowej, przede wszystkim z „Borami Stobrawskimi”, „Doliną Odry” i „Wyżyną Wieluńską”.

Według projektu korytarzy ekologicznych (Jędrzejewski W. i inni, 2011) na terenie gminy możemy wyróżnić korytarze wchodzące w skład GKPdC (korytarza południowo-centralnego):

- GKPdC – 7 Namysłów,
- GKPdC – 7A Wieruszów,
- GKPdC – 6 Opole – Katowice,
- GKPdC – 14 Stawy Milickie – Bory Stobrawskie,
- GKPdC – 12 Bory Stobrawskie.

Pod względem krajobrazowym zidentyfikowano na terenie gminy obszary o wysokich i szczególnie wysokich walorach fizjonomicznych krajobrazu ("Waloryzacja krajobrazu naturalnego województwa opolskiego wraz z programem czynnej i biernej ochrony", 2006, K.,K. Badora), a także wyznaczono w *Audycie krajobrazowej województwa opolskiego* (projekt) krajobrazy o wysokich walorach i regionalnym znaczeniu tzw. **krajobrazy priorytetowe**.

*Rysunek 4. Krajobraz priorytetowy 16-318.57-27 w gminie Wołczyn
(źródło: Audyt krajobrazowy województwa opolskiego, 2024 - projekt)*

5.1.4. Gospodarka

W gminie Wołczyn w strukturze podmiotów gospodarczych dominują przedsiębiorstwa należące do tzw. Pozostałej działalności gospodarczej. Inne działalności to przemysł i budownictwo, działalność rolnicza. Najwięcej podmiotów, jako podstawą aktywności wykazuje handel hurtowy i detaliczny, naprawę pojazdów samochodowych, budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe.

Do największych zakładów działających na terenie gminy Wołczyn zaliczyć należy:

- Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska w Wołczynie
- Pichon Polska Sp z o.o. – producent beczkowozów, rozrzutników i ładowarek
- Huta Szkła Kama – Vitrum, Wołczyn
- PHU Formax, Wołczyn
- Promex Rożnów, Skąłki – przedsiębiorstwo rolne
- Przedsiębiorstwo Rolne Agro-Ferm Sp z o.o., Wierzbica Górna
- Przedsiębiorstwo Rolne Kłos sp. z o.o., Krzywiczyny,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Wołczyn,

- Spółdzielnia Mieszkaniowa Brzezinki, Brzezinki Osiedle
- Spółdzielnia Mieszkaniowa Osiedle, Wierzbica Górna
- Lesaffre Polska S.A. Wołczyn – producent drożdży piekarskich
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Wołczynie,
- Biuro handlowe „GAMA” w Wołczynie.
- Przedsiębiorstwo KISIELEWSKI Sp. z o.o. , projektowanie, produkcja oraz pomiarami silników i generatorów elektrycznych,
- ALUPERFEKT Sp. z o.o. Wołczyn – producent okien i drzwi,
- Auto Zaremba – Ligota Wołczyńska - Produkcja i wymiana : burty, zabudowy, przyczepy rolnicze.

5.1.5. Infrastruktura

Zaopatrzenie w wodę

Obszar gminy Wołczyn jest praktycznie w całości (96%) zwodociągowany – ponad 99% ludności jest podłączona do sieci wodociągowej zamieszkujących miasto. Tylko kilka pojedynczych gospodarstw pozostają bez podłączenia do sieci wodociągowej. Miejscowości objęte zbiorowym systemem zaopatrzenia w wodę to:

- za pośrednictwem wodociągu grupowego „Wierzbica Górna” - wsie Wierzbica Górna i Dolna, Świniary Małe i Wielkie, Duczów Mały i Duży, opartego na ujęciu wybudowanym w latach 1977/81 roku. Ujęcie wody stanowią cztery studnie wiercone oraz stacja uzdatniania wody,
- za pośrednictwem wodociągu zbiorowego „Szymonków” - wieś Szymonków z przysiółkami Wesola i Zielona Góra. Ujęcie wody wybudowane w latach 1967/84 stanowią dwie studnie wiercone o wydajności $Q = 14$ i $39 \text{ m}^3/\text{h}$ wraz ze stacją uzdatniania wody,
- za pośrednictwem wodociągu grupowego „Brzezinki” – wsie Brzezinki, Ligota Wołczyńska, Skąłagi, Rożnów, Gierałcice, Wąsice, Szum i Wierzchy oraz przysiółki: Ligota Mała, Gierałcice Małe, Brynica, opartego na ujęciu wybudowanym w latach 1992/96 roku. Ujęcie wody stanowią dwie studnie wiercone o wydajności $Q = 75 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz stacja uzdatniania wody,
- za pośrednictwem wodociągu grupowego „Markotów” – wsie Markotów Duży i Mały oraz przysiółki Nowa Wieś i Cygany, opartego na ujęciu wybudowanym w roku 1995. Ujęcie wody stanowią dwie studnie wiercone o wydajności $Q = 45,6$ i $45,6 \text{ m}^3/\text{h}$ oraz stacja uzdatniania wody,
- za pośrednictwem wodociągu grupowego „Krzywiczyny” – wsie Krzywiczyny, Komorzno, Bruny.

Kanalizacja

Na obszarze gminy Wołczyn w sieć kanalizacji sanitarnej uzbrojony jest teren miasta Wołczyna, Ligota Wołczyńska, Wierzbica Górna, Gierałcice, Brzezinki, Krzywiczyny, Skąłagi i Świniary Wielkie. Ogółem korzystających z sieci kanalizacyjnej w gminie Wołczyn w roku 2023 było ok. 59 %. Natomiast z systemu kanalizacyjnego korzysta 100% mieszkańców miasta Wołczyna. Liczba przyłączy na koniec 2023 r. to ok. 1005 przyłączy.

Gospodarka odpadami

W 2023 r. w gminie Wołczyn zebrano 1 905,45 ton odpadów komunalnych zmieszanych, co stanowi spadek o 29,3% o w stosunku do roku 2014. Ponadto odnotowano spadek zebranych odpadów komunalnych zmieszanych przypadających na 1 mieszkańca gminy. W roku 2014 wartość ta wynosiła 193,1 kg, natomiast w roku 2023 – 155,3 kg odpadów zmieszanych przypadających na 1 mieszkańca gminy.

W 2020 r. w gminie Wołczyn zebrano 3 358,12 ton odpadów komunalnych zebranych selektywnie, a w 2023 roku zebrano 3 880,71 ton, co stanowi wzrost o 15,5%. Największy wzrost odnotowano w: odpadach papierowych i tekturowych, zużytych urządzeniach elektrycznych i elektronicznych oraz odpadach biodegradowalnych.

Komunikacja

Głównymi elementami układu komunikacyjnego o znaczeniu regionalnym w gminie są:

- droga krajowa nr 42 Namysłów – Kluczbork – Radomsko – Rudnik,
- droga powiatowa nr 1336 łącząca drogi krajowe 42 i 11 (Wołczyn – Byczyna) o znacznym natężeniu ruchu.

Pozostałe drogi tworzą układ uzupełniający o lokalnym znaczeniu transportowym i niewielkim natężeniu ruchu: drogi powiatowe i drogi gminne oraz ciągi dróg dojazdowych do gruntów rolnych usytuowane poza głównymi drogami. Przez teren gminy na odcinku 14,2 km przebiega także pierwszorzędna linia kolejowa o randze krajowej nr 143 relacji Kalety – Wrocław.

5.2. Ocena stanu środowiska

Na ogólny stan środowiska na obszarze opracowania składają się głównie: stan zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego, stan czystości wód podziemnych i powierzchniowych oraz klimat akustyczny.

5.2.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza

Badaniem stanu jakości powietrza w województwie opolskim zajmuje się Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Departament Monitoringu Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Opolu, który prowadzi pomiary jakości powietrza w oparciu o wyniki otrzymywane na stacjach pomiarowych. Ocena jakości powietrza dokonywana jest dla całej strefy opolskiej (kod strefy PL 1602), w skład której wchodzi gmina Wołczyn.

Tabela 1. Zestawienie stacji pomiarowych położonych najbliżej gminy Wołczyn

lp	Adres Stacji	Zanieczyszczenie	Typ pomiaru	Rodzaj stacji	2019	2020	2021	2022	2023
28	Kluczbork, ul. Mickiewicza 1	BaP(PM10)	man.	stacjonarna			x	x	
29	Kluczbork, ul. Mickiewicza 1	PM10	man.	stacjonarna	x	x	x	x	
30	Kluczbork, ul. Mickiewicza 1	PM2.5	man.	stacjonarna	x	x	x	x	x
49	Olesno, ul. Słowackiego	NO ₂	aut.	stacjonarna		x	x	x	x
50	Olesno, ul. Słowackiego	O ₃	aut.	stacjonarna	x	x	x	x	x
51	Olesno, ul. Słowackiego	PM10	aut.	stacjonarna	x	x	x	x	x

[Źródło: Pięcioletnia ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raport wojewódzki za lata 2019-2023, RWMŚ GIOŚ, czerwiec 2024,

Dwutlenek siarki — SO₂

W uzyskanych wynikach, w latach 2019-2023 na terenie województwa opolskiego, na terenie stref województwa opolskiego nie zanotowano przekroczeń obowiązujących dla SO₂ poziomów dopuszczalnych. Strefa opolska została zakwalifikowana do klasy A. W 2023 roku wyniki pomiarów stężeń SO₂ uzupełnione wynikami szacowania na podstawie modelowania matematycznego wykazały, że na całym terenie województwa stężenia 1-godzinne (wyrażone jako 25 stężenie maksymalne z rocznej serii stężeń 1-godz.) nie przekroczyły 19 µg/m³ (5% normy), a stężenia 24-godzinne (wyrażone jako 4 stężenie maksymalne z rocznej serii stężeń 24 godz.) nie przekroczyły 12 µg/m³ (10% normy).

Rysunek 5. Lokalizacja wszystkich stacji pomiarowych w województwie opolskim, wykorzystanych w ocenie pięcioletniej

Dwutlenek azotu — NO₂

W latach 2019-2023 w województwie opolskim nie wystąpiły przekroczenia poziomów dopuszczalnych NO₂. W 2023 r. na terenie stref województwa opolskiego nie zanotowano przekroczeń obowiązujących dla NO₂ poziomów dopuszczalnych. Strefa opolska została zaklasyfikowana do klasy A. Wartości stężeń NO₂ mierzone przez stacje zlokalizowane na terenie województwa opolskiego w roku 2023, kształtowały się w zakresie 25-35% normy średniorocznej i 27-34% normy 1-godzinnej.

Tlenek węgla — CO

W latach 2019-2023 ocena zanieczyszczenia powietrza tlenkiem węgla w województwie opolskim w obu strefach wykazała brak przekroczeń dolnego progu oszacowania. Strefa opolska otrzymała klasę A. W 2023 r. ocenę pod kątem stężeń CO w strefach województwa opolskiego, wykonano w oparciu o wyniki z 2 automatycznych stanowisk pomiarowych. Tlenek węgla w ocenie jakości powietrza za rok 2023 dla kryterium ochrony zdrowia ludzi uzyskał klasę A.

Benzen — C₆H₆

Ocena zanieczyszczenia powietrza benzenem, w latach podlegających ocenie, w strefie opolskiej wykazała klasę 2, co oznacza obowiązek prowadzenia pomiarów w tej strefie. W 2023 roku pomiar benzenu w województwie opolskim realizowany był na 4 stanowiskach automatycznych, wspomaganych pomiarami pasywnymi z 4 stanowisk pomiarowych. W analizowanym roku nie odnotowano przekroczeń rocznego poziomu dopuszczalnego na żadnym ze stanowisk pomiarowych. Zarejestrowane stężenia benzenu na stanowiskach pomiarowych w województwie opolskim w roku 2023, nie przekroczyły 40% średniorocznego poziomu dopuszczalnego. Wyniki średnioroczne stężeń benzenu uzyskane w 2023 roku na stacjach mieściły się w zakresie od 0,8 µg/m³ na stacji zlokalizowanej w Opolu do 2,4 µg/m³ na stacji w Zdzeszowicach.

Ozon — O₃

Ocena zanieczyszczenia powietrza ozonem, w latach podlegających ocenie, dla kryterium ochrony zdrowia ludzi w obu strefach województwa wykazała przekroczenie górnego progu oszacowania i dotrzymanie poziomu docelowego. Strefy te otrzymały klasę 3a. Ponieważ obie strefy otrzymały klasę 3a, to prowadzenie pomiarów intensywnych ozonu na stałych stanowiskach jest konieczne, w każdej ze stref ze względu na klasyfikację oraz niezbędne ze względu na konieczność informowania o ryzyku przekroczenia lub przekroczeniu poziomu informowania lub alarmowego dla O. W przypadku poziomu docelowego obie strefy województwa zostały zakwalifikowane do klasy A, natomiast do klasy D2 w przypadku celu długoterminowego. Ozon w 2023 roku był monitorowany na 3 stacjach pomiarowych i na żadnej z nich nie wystąpiło przekroczenie poziomu docelowego, uśrednionego do 3 lat.

Pył zawieszony — PM₁₀

Ocena zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM₁₀, w latach podlegających ocenie, dla kryterium ochrony zdrowia ludzi w obu strefach województwa wykazała klasę 3b, na co wpłynęło kryterium średniodobowe, mimo, że dla kryterium średniorocznego strefa miasto Opole uzyskała klasę 2, a strefa opolska klasę 3a. W rocznej ocenie jakości powietrza pod kątem stężeń pyłu zawieszonego PM₁₀, klasyfikacji stref dokonuje się dla dwóch parametrów: poziomu dopuszczalnego dla stężeń 24-godzinnych i poziomu dopuszczalnego średniorocznego.

Uzyskane wyniki pyłu zawieszonego PM₁₀ pozwalają na zakwalifikowanie strefy opolskiej do klasy A. Poziom alarmowy dla pyłu zawieszonego PM₁₀ wynosi 150 µg/m³ i w roku 2023, podobnie jak w roku 2022, w województwie opolskim nie był przekroczony. Poziom informowania dla pyłu zawieszonego PM₁₀ wynosi 100 µg/m³ i w roku 2023 w województwie opolskim był on przekroczony 6 razy, najwyższa wartość stężenia dobowego wystąpiła na stacji w Nysie i wyniosła 140,2 µg/m³. W porównaniu z rokiem 2022 liczba takich sytuacji zwiększyła się.

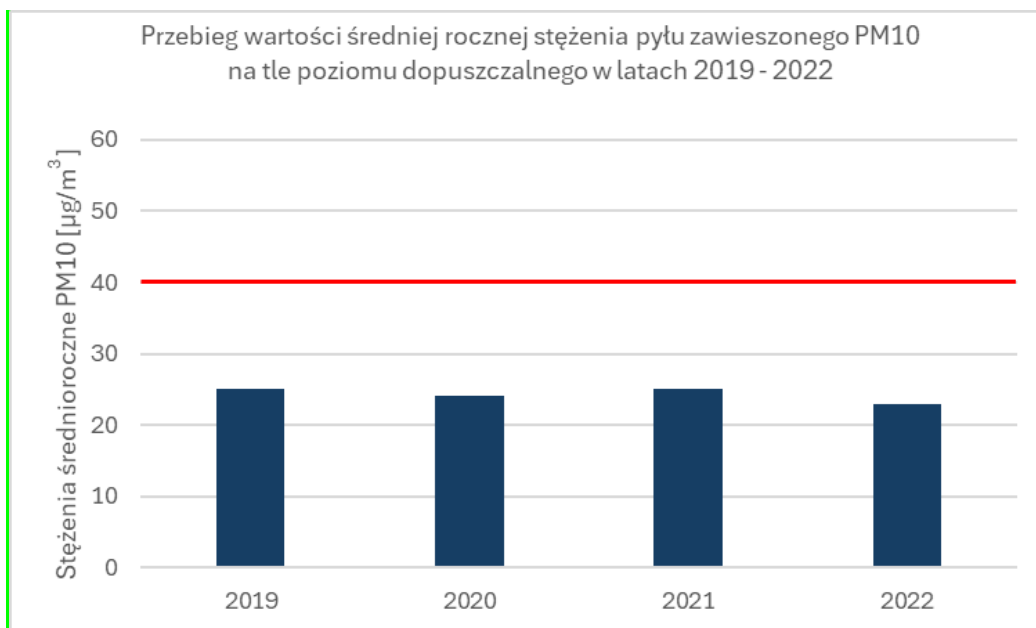
Tabela 2. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów PM₁₀ na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi

Lp.	Adres	Typ pomiaru	Liczba dni z przekroczeniem				36 maks. [µg/m ³]			
			2020	2021	2022	2023	2020	2021	2022	2023
1.	Kluczbork, ul. Mickiewicza 10	manualny	13	23	16	-	40	45	40	-

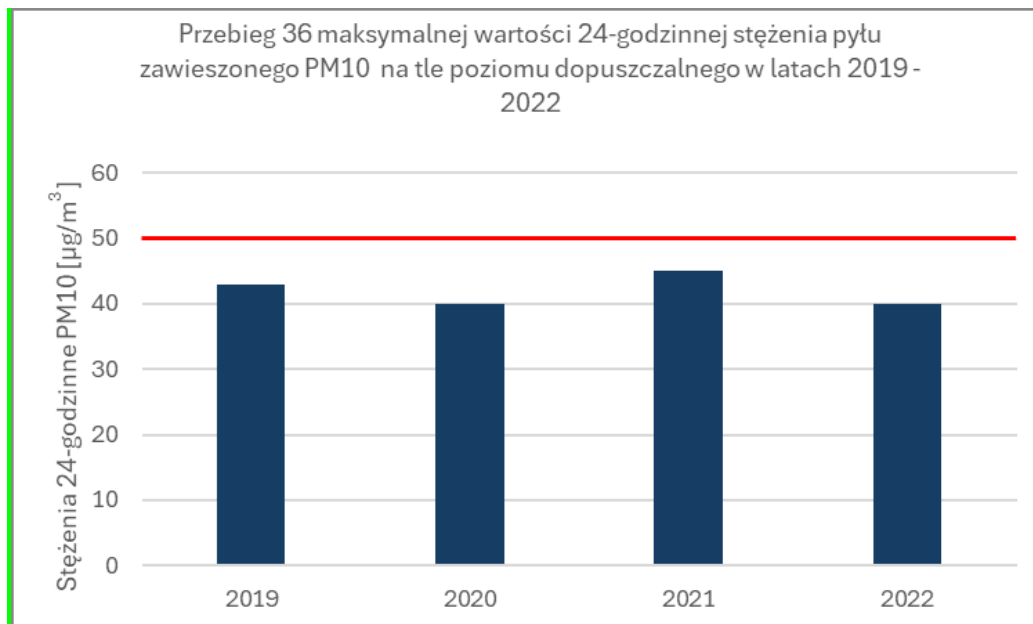
[Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2020-2023, RWMŚ GIOŚ]

Zrealizowane w latach 2020-2022 pomiary wykazywały, że wartość średnioroczna utrzymywała się poniżej poziomu dopuszczalnego, natomiast przekroczenia poziomu średniodobowego

zarejestrowano na wszystkich stanowiskach z pomiarem pyłu PM₁₀, w tym na stacji w Kluczborku. Liczba dni z przekroczeniami na stacji w Kluczborku w latach 2020-2022 wynosiła od 13-23 dni.

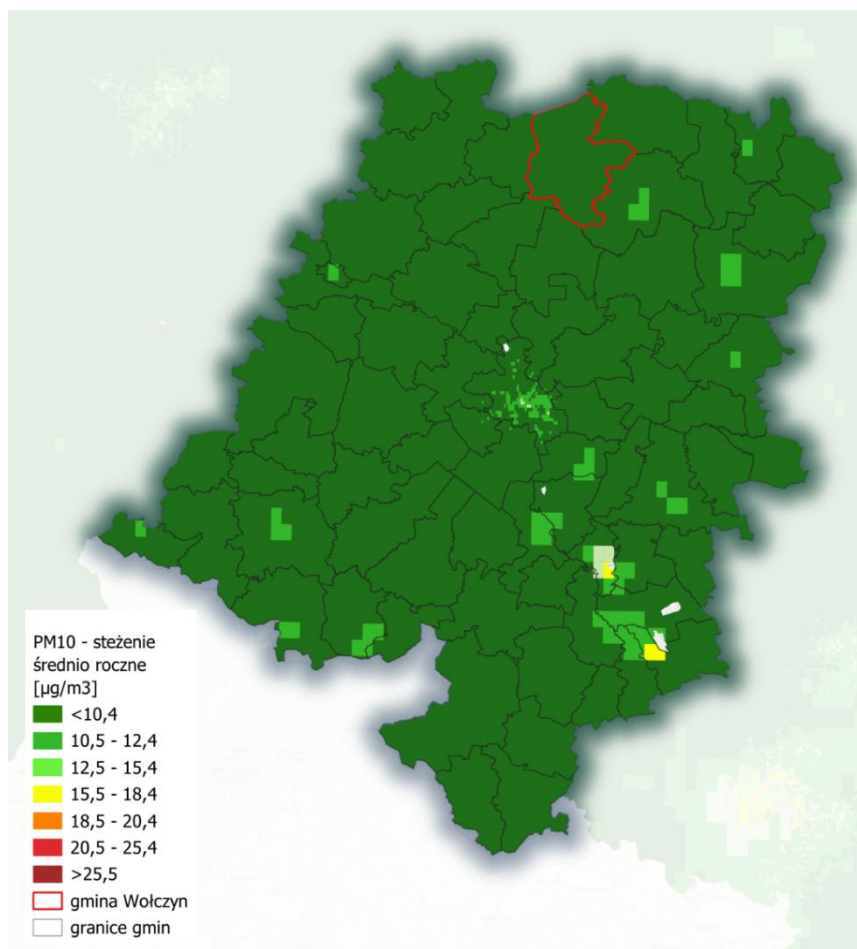

Rysunek 6. Przebieg wartości średniej rocznej stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2019-2022 [Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2019-2022, RWMS GIOŚ].

Rysunek 7. Przebieg 36 maksymalnej wartości 24-godzinnej stężenia pyłu zawieszonego PM₁₀ na tle poziomu dopuszczalnego w latach 2019-2022 [Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2019-2022, RWMS GIOŚ].

Zgodnie z modelowaniem dla pyłu zawieszonego PM₁₀ zarówno dla kryterium średniodobowego, jak i średniorocznego w gminie Wołczyn nie występują obszary przekroczeń, co przedstawia kolejny rysunek.

Rysunek 8. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego pyłu zawieszonego PM10 w województwie opolskim w 2023 roku, opracowany z wykorzystaniem metody szacowania w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2023 wykonanego przez IOŚ-PIB [źródło: GIOŚ, IOŚ-PIB]

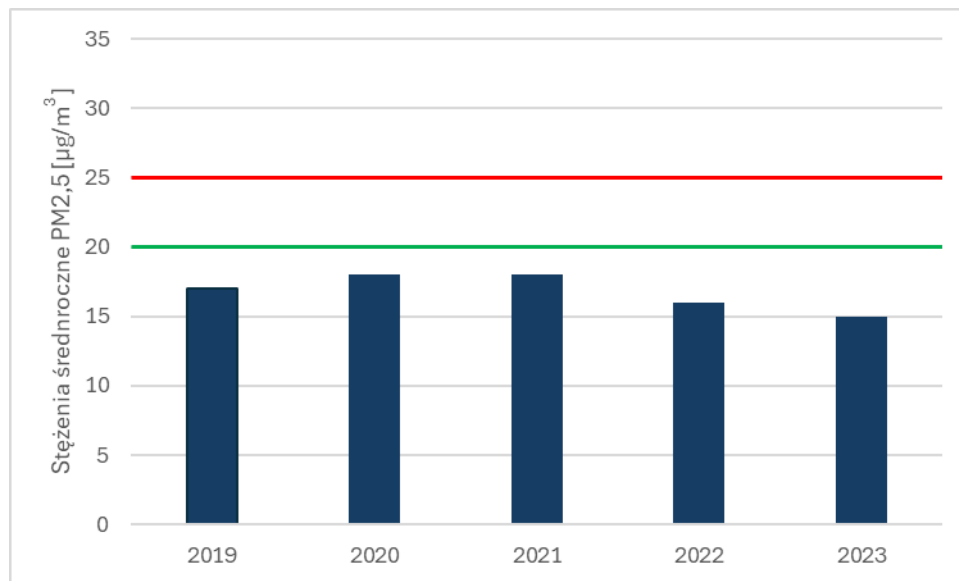
Ocena zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM2,5, w latach podlegających ocenie, dla kryterium ochrony zdrowia ludzi wykazała w strefie opolskiej klasę 3a. Stężeniem kryterialnym w ocenie zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM2,5 jest średnioroczny poziom dopuszczalny. Zgodnie z zapisami rozporządzenia w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu od 2020 r. obowiązuje niższy poziom dopuszczalny dla pyłu zawieszonego PM2,5 wynoszący 20 µg/m³ (II faza). W ocenie za 2023 rok wykorzystano wyniki z 6 stanowisk pomiarowych. Przy klasyfikacji stref, jako metodę wspomagającą wykorzystano metodę obiektywnego szacowania na podstawie wyników modelowania matematycznego. W województwie opolskim poziom dopuszczalny fazy II (20 µg/m³) nie został przekroczony i obie strefy otrzymały klasę A1.

Tabela 3. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów PM2,5 na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi

Lp.	Adres	Typ pomiaru	Średnia [µg/m ³]			
			2020	2021	2022	2023
1.	Kluczbork, ul. Mickiewicza 10	manualny	18	18	16	15

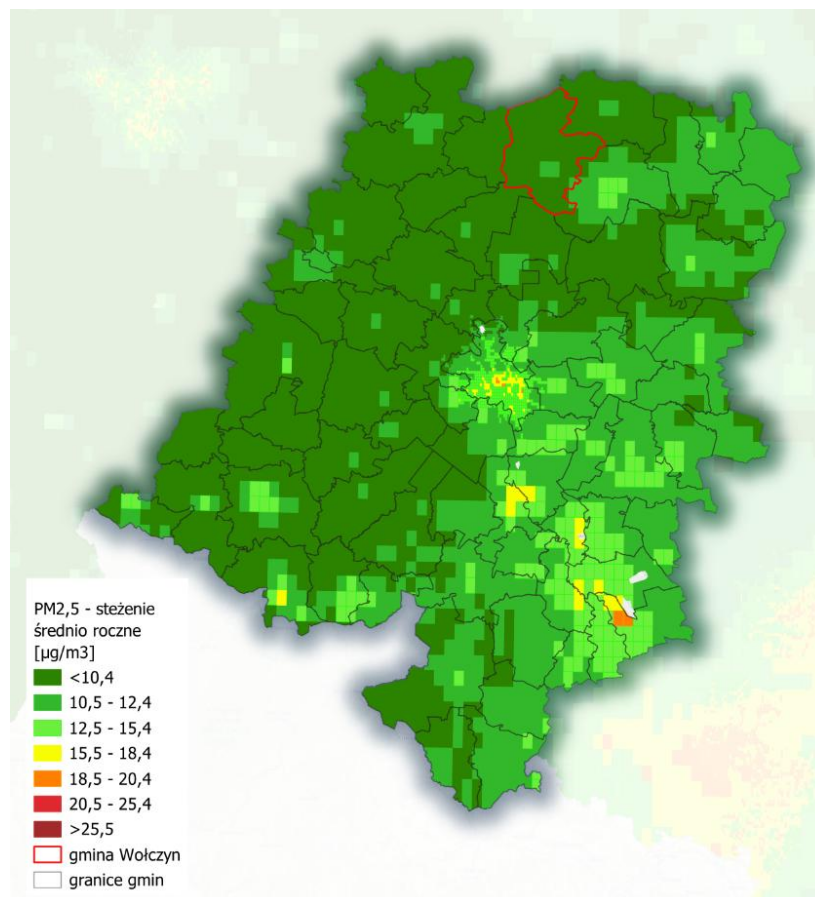
[Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2020-2023, RWMŚ GIOŚ]

Zrealizowane w 2023 roku pomiary wykazywały, że wartość średnioroczna utrzymywała się poniżej poziomu dopuszczalnego na stacji w Kluczborku.

Rysunek 9. Stężenia średnioroczne dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} na tle wielolecia [Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raport wojewódzki za rok 2019, RWMŚ GIOŚ, kwiecień 2020]

Zgodnie z modelowaniem dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} w gminie Wołczyn w roku 2023 wystąpiły obszary przekroczeń, co przedstawia kolejny rysunek.

Rysunek 10. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego pyłu zawieszonego PM_{2,5} w województwie opolskim w 2023 roku, opracowany z wykorzystaniem metody szacowania w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2023 wykonanego przez IOŚ-PIB [źródło: GIOŚ, IOŚ-PIB]

W 2023 r. na terenie województwa opolskiego pomiary pyłu zawieszonego PM_{2,5} w powietrzu, nie wykazały przekroczenia normy średniorocznej (20 µg/m³).

Ołów Pb, Arsen As, Kadm Cd, Nikiel Ni w pyłe zawieszonym PM₁₀

Analizując wyniki ołowiu, arsenu, kadmu i niklu uzyskane w latach 2020-2023 roku można stwierdzić, że podobnie jak w latach wcześniejszych, utrzymywały się na bardzo niskim poziomie. Ocena zanieczyszczenia powietrza ołowiem w pyłe zawieszonym PM₁₀ w pięcioletniej ocenie jakości powietrza dla kryterium zdrowia ludzi uzyskała klasę 1 w obu strefach województwa. Podobnie wypadła ocena zanieczyszczenia powietrza arsenem (klasa 1), kadmem (klasa 1) oraz niklem (klasa 1) w pyłe zawieszonym.

Benzo(a)piren w pyłe zawieszonym PM₁₀

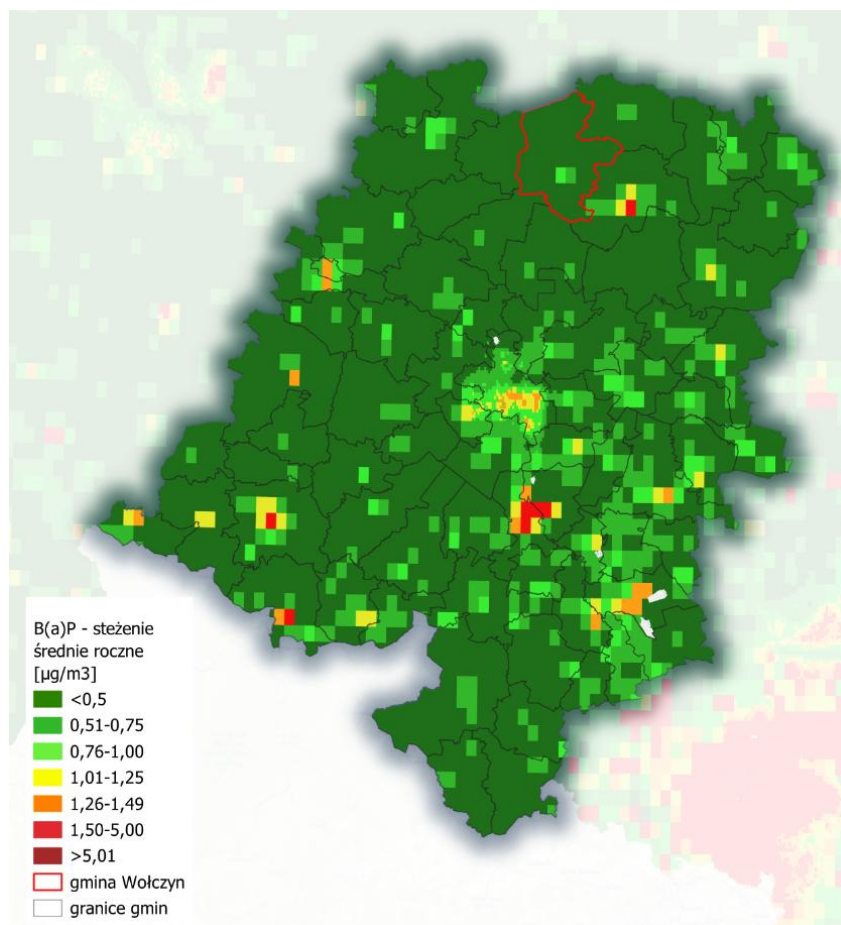
Ocena zanieczyszczenia powietrza benzo(a)pirenem w pyłe zawieszonym PM₁₀ w strefie opolskiej wykazała przekroczenie poziomu docelowego we wszystkich latach objętych oceną (2020-2023). Strefa ta otrzymała klasę 3b.

Tabela 4. Parametry statystyczne obliczone na podstawie serii wyników pomiarów benzo(a)pirenu na potrzeby oceny pod kątem ochrony zdrowia ludzi

Lp.	Adres	Typ pomiaru	Średnia [µg/m ³]			
			2020	2021	2022	2023
1.	Kluczbork, ul. Mickiewicza 10	manualny	-	3	3	-

[Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2020-2023, RWMS GIOŚ, kwiecień 2019]

Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza za rok 2023 cała gmina Wołczyn jest objęta obszarem przekroczeń.

Rysunek 11. Rozkład przestrzenny wartości stężenia średniego rocznego B(a)P w pyłe zawieszonym PM₁₀ w województwie opolskim w 2023 roku, opracowany z wykorzystaniem metody szacowania w oparciu o wyniki modelowania jakości powietrza dla roku 2023 wykonanego przez IOŚ-PIB [źródło: GIOŚ, IOŚ-PIB]

Ocena bieżąca

Na podstawie uzyskanych pomiarów, corocznie dokonuje się klasyfikacji stref pod kątem dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu oraz poziomów dopuszczalnych powiększonych o margines tolerancji z dozwolonymi przypadkami przekroczeń, poziomów docelowych oraz poziomów celów długoterminowych ze względu na ochronę zdrowia ludzi.

Tabela 5. Klasy stref poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi

Rok	Symbol klasy strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń											
	SO ₂	NO ₂	C ₆ H ₆	CO	O ₃	PM10	Pb	As	Cd	Ni	B(a)P	PM2,5
2019	A	A	A	A	A ¹	C	A	A	A	A	C	A ²
2020	A	A	A	A	A ¹	C	A	A	A	A	C	C1 ²
2021	A	A	A	A	A ¹	C	A	A	A	A	C	C1 ²
2022	A	A	A	A	A	C	A	A	A	A	C	C1
2023	A	A	A	A	A	A	A	A	A	A	C	A1

[Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2019-2023]

Klasyfikacja stref i wymagane działania za rok 2023:

- klasa A - poziom stężeń nie przekracza wartości dopuszczalnej/docelowej; działania: utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu dopuszczalnego/docelowego,

klasa C - poziom stężeń przekracza wartość dopuszczalną/docelową; działania: określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych, opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych/docelowych substancji w powietrzu, kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych oraz dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych,

klasa C1 - dodatkowa klasa strefy dla pyłu PM2,5 określana w oparciu o poziom dopuszczalny dla fazy II,

Na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie opolskim w gminie Wołczyn w ramach strefy opolskiej nie występują obszary przekroczeń dla następujących zanieczyszczeń: SO₂, NO₂, CO, C₆H₆, Pb, As, Cd, Ni, O₃, pyłu zawieszonego PM10 (zarówno poziom średniodobowy, jak i średnioroczny) oraz dla pyłu zawieszonego PM2,5 dla fazy I oraz fazy II. Cała gmina Wołczyn w ramach strefy opolskiej objęta jest obszarem przekroczeń benzo(a)pirenu oraz poziomu celu długoterminowego dla O₃ (zarówno pod kątem ochrony zdrowia ludzi, jak i ochrony roślin).

Tabela 6. Klasy stref poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia roślin

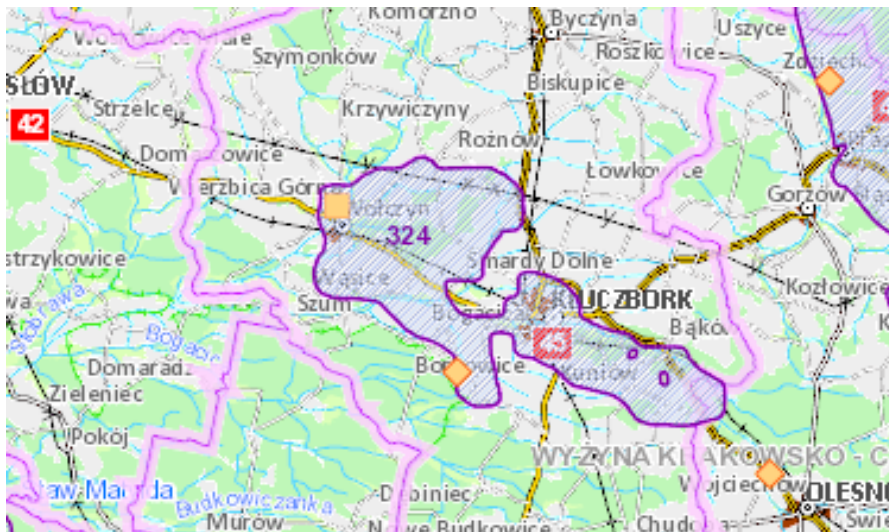
Rok	Symbol klasy strefy dla poszczególnych zanieczyszczeń			
	SO ₂	NO _x	O ₃	O ₃
2019	A	A	A	D2
2020	A	A	A	D2
2021	A	A	A	D2
2022	A	A	A	D2
2023	A	A	A	D2

Dla ozonu – poziom celu długoterminowego strefa opolska uzyskała klasę D2.

[Źródło: Roczne oceny jakości powietrza w województwie opolskim, Raporty wojewódzkie za lata 2019-2023]

5.2.2. Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych są nierównomiernie rozmieszczone w przestrzeni województwa opolskiego. Nagromadzenie struktur wodonośnych występuje w środkowej części województwa. Obszar na północy województwa jest stosunkowo ubogi w wody podziemne. Jednakże na obszarze gminy Wołczyn wyróżniono zbiornik o wysokiej zasobności – tzw. GZWP nr 324 (Dolina kopalna Kluczbork) – według Mapy obszarów Głównych Zbiorników Wód Podziemnych (GZWP) w Polsce wymagających szczególnej ochrony.

Rysunek 3. Główny zbiornik wód podziemnych – GZWP nr 324 – Dolina kopalna Kluczbork [Źródło: Na podstawie centralnej bazy danych geologicznych].

GZWP nr 324 wydzielono w obrębie utworów piaszczysto-żwirowych pochodzenia rzecznego i wodnolodowcowego o średniej miąższości 25 m. Stanowi on połączony czwartorzędowy poziom przypowierzchniowy i poziom dolny w obrębie struktur kopalnych. Na przeważającej części obszaru GZWP nr 324 zwierciadło wody użytkowego poziomu wodonośnego w utworach czwartorzędu ma charakter swobodny i zalega na głębokości od poniżej 1 m w dolinach rzek do ok. 15 m. Wody podziemne o zwierciadle napiętym, występują lokalnie i są związane z pojawieniem się w profilu strefy aeracji płatów glin zwałowych. Miąższość wodonośnych utworów czwartorzędowych, na obszarze badań GZWP nr 324, jest zmienna i wynosi od kilku metrów w rejonie wychodni utworów przed czwartorzędowych do ok. 40 m w obrębie dolin kopalnych, średnio 25 m. Parametry filtracyjne tego kompleksu są zróżnicowane, wodoprzewodność mieści się w przedziale od kilkunastu m²/d w strefie wypiętrzeń starszego podłoża do 1000 m²/d, lokalnie w strukturach kopalnych może przekraczać 1000 m²/d.

Tabela 7. Charakterystyka zbiornika GZWP nr 324 – Dolina kopalna Kluczbork

Lp.	Nazwa zbiornika	Wiek	Śr. głęb. [m]	Powierzchnia GZWP [km ²]	Szacunkowe zasoby dyspozycyjne [tys. m ³ /d]
1.	Dolina kopalna Kluczborka	Q	7	136,90	54,75

[Źródło: Na podstawie centralnej bazy danych geologicznych oraz Informatora PSH. Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce, 2017]

Główny wpływ na jakość wód podziemnych GZWP nr 324 mają zagrożenia pochodzące z działalności rolniczej. Mogą one stanowić źródło zanieczyszczeń związkami azotu.

Na obszarze gminy Wołczyn wody podziemne występują przede wszystkim w trzech poziomach wodonośnych – czwartorzędowym, trzeciorzędowym i triasowym. Znaczenie użytkowe mają przede wszystkim wody czwartorzędowe. Generalnie wody czwartorzędowe są ściśle związane z doliną Stobrawy. Wskutek intensywnych procesów erozyjnych w utworach podłoża triasowego,

wyerdowane zostały głębokie doliny wypełnione osadami przepuszczalnymi (głównie piaskiem i żwirem). Tworzą one system dolin kopalnych wód czwartorzędowych, podstawowych źródeł zaopatrzenia w wodę.

Na terenie gminy Wołczyn można wyróżnić dolinę:

- Stobrawy–Widawy, przebiegającą równoleżnikowo, o miąższości 20-25m, ze zwierciadłem wody od 2 do 10 m ppt. o wydajności około 70-120 m³/h,
- odgałęzienie rynnowe Wołczyna o przebiegu południkowym, miąższości ponad 15-25m, o zwierciadle wody na poziomie 5-10 m ppt. i wydajności zbiornika 70-120 m³/h.

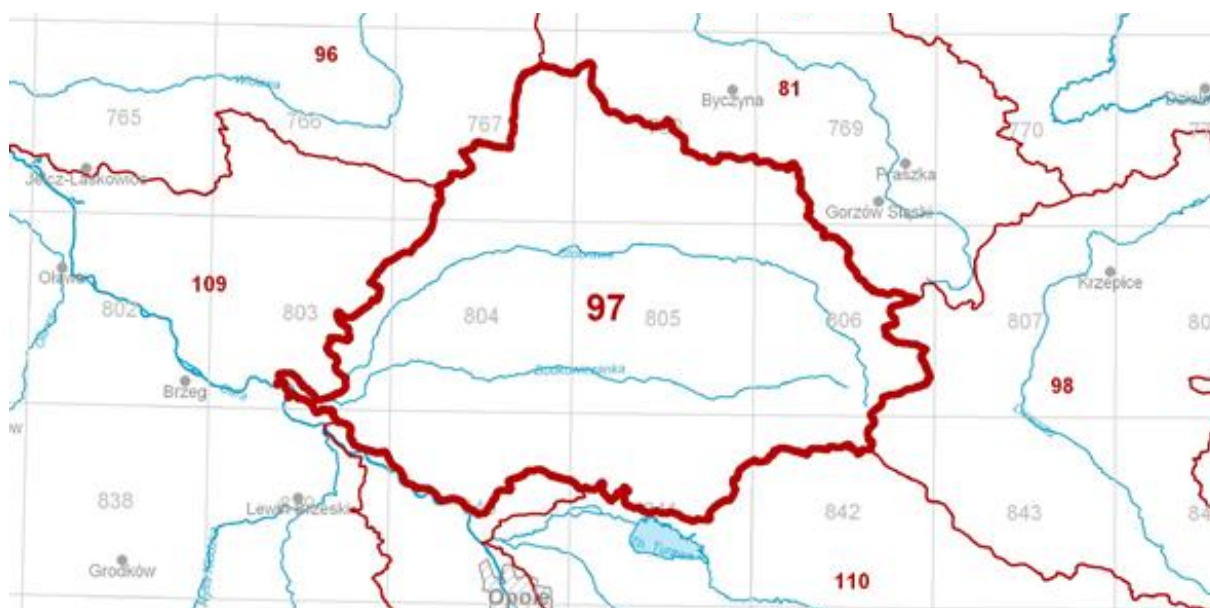
Monitoring podstawowy wód podziemnych

W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska prowadzono monitoring wód podziemnych w 2022 r. Otwory badawcze na terenie Jednolitej Części Wód Podziemnych nr 97 (obejmującej również gminę Wołczyn) znajdowały się w Kluczborku (618).

Tabela 8. Klasyfikacja jakości wód podziemnych JCWPd nr 97 w punktach monitoringu diagnostycznego w 2022 r.

Lp.	Miejscowość	JCWpd	Klasa końcowa	Wskaźniki w II klasie	Wskaźniki w II klasie
1.	Chocianowice	97	II – wody dobrej jakości	O ₂ , NO ₃ , temp., Mn, Ca	
2	Chróścice	97	II – wody dobrej jakości	O ₂ , Mn,	
3	Karłowiczki	97	II – wody dobrej jakości	O ₂ , Mn, SO ₄ , Ca	Fe
4	Bogdańczone	97	II – wody dobrej jakości	O ₂ , Cl ₂ , Mg, SO ₄ ,	Mn, Ca, HCO ₃ , Fe

Źródło: opracowano na podstawie danych WIOŚ uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska"

Rysunek 4. Lokalizacja JCWPd nr PLGW600097 [Źródło: na podstawie strony internetowej Centralnej Bazy Danych Geologicznych].

W gminie Wołczyn znajdują się jednolite części wód podziemnych (JCWPd) nr PLGW600097. Dla tej części monitoring diagnostyczny wykazał dobry stan ilościowy i dobry stan chemiczny, a także wskazano, iż ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych jest niezagrażona.

W Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z 16 listopada 2022 r. „w sprawie planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” (Dz.U. z 2023 r. poz. 335) określono, że podstawowym celem środowiskowym dla JCWPd jest utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu, definiowanego w art. 2 RDW jako stan osiągnięty przez część wód podziemnych, jeżeli zarówno jej stan ilościowy, jak i chemiczny jest określony jako co najmniej „dobry”. Ogólny stan JCWPd określany jest zatem na

podstawie oceny stanu ilościowego oraz oceny stanu chemicznego JCWPd, przy czym o ogólnej ocenie stanu decyduje gorszy wynik.

Tabela 9. Zestawienie dla JCWPd PLGW600097

Lp.	Powierzchnia	Stratygrafia	Litologia	Typ geochemiczny utworów skalnych	Rodzaj utworów budujących warstwę wodonośną	Średni współczynnik filtracji m/s	Średnia miąższość utworów wodonośnych	Liczba poziomów wodonośnych	Charakterystyka nadkładu warstwy wodonośnej
1.	1588,7	Q, Ng, T	piaski, piaskowce, wapienie	s/c	porowe, porowo-szczelinowe, szczelinowe	$10^{-5} - 10^{-6}$	20-40	2	głównie utwory przepuszczalne

[Źródło: Zestawienie tabelaryczne informacji o jednolitych częściach wód podziemnych w podziale na 172 obszary, GIOŚ]

5.2.3. Wody powierzchniowe

Teren gminy Wołczyn leży w dorzeczu Odry. Obszar gminy należy do zlewni II rzędu dwóch prawobrzeżnych dopływów Odry – Stobrawy i Proсны. Gmina wyróżnia się bogatą siecią rzeczną o charakterze typowo nizinnym, z maksymalnymi wylewami w okresie wiosennym i letnim.

Rzeka Stobrawa odwadnia poprzez swoje dopływy: Wołczańską Strugę i Czarłą Wodę, południową i północno-zachodnią część gminy. Dolina Stobrawy tworzy szeroką, płaską dolinę pociętą siecią mniejszych kanałów i podmokłości. Doliny dopływów to formy nieckowate, słabo zaznaczające się w morfologii terenu. Północno-wschodnia część gminy (okolice Komorzna) odwadniane są przez rzekę Pratwę, dopływ Proсны.

Rzeka Stobrawa charakteryzuje się zmiennym przepływem. W okresie roztopów i letnich opadów zagrożone zalewaniami i podtopieniami są znaczne połacie doliny Stobrawy (miejscowości Wierzchy, Wąsice, Szum). Powierzchnia zalewów Stobrawy w całym jej biegu (bez dopływów) wynosi 6 786 ha. Wielkość ta ustępuje w województwie opolskim tylko zalewom Odry (18 574 ha). Zasięg zalewów powodziowych w przybliżeniu odpowiada zasięgowi terasy zalewowej rzeki Stobrawy.

Sieć hydrograficzną w gminie uzupełniają rowy melioracyjne i zbiorniki wodne (stawy, zbiorniki przeciwpożarowe). Największe stawy powstałe w wyniku sztucznego piętrzenia wody groblami znajdują się w sołectwie Wierzbica Górna, niedaleko przysiółka Jedliska oraz w miejscowości Komorzno. Stawy są zagospodarowane i prowadzona jest na nich gospodarka rybacka. Kompleks stawów koło Jedlisk i ich najbliższe otoczenie, ze względu na wysokie walory przyrodnicze, wyróżniono do ochrony rezerwatowej (proponowany rezerwat „Krystyna” o powierzchni 137 ha).

Monitoring wód powierzchniowych

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska i prezentuje poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu.

W latach 2016-2021 program badań monitoringu uwzględnił wody pięciu JCWP:

- Stobrawa od źródeł do Kluczborskiego Strumienia,
- Stobrawa od Czarnej Wody do Odry (EW. do ujścia),

- Oziąbel,
- Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do Czarnej Wody,
- Wołczyński Strumień.

Na terenie gminy Wołczyn do roku 2021 przeprowadzono monitoring dla 5 jednolitych części wód.

W 2022 roku nastąpił nowy podział JCWP. Część dotychczasowych jednostek uległa zmianie. I tak od 2022 roku teren gminy Wołczyn obejmują następujące JCWP:

- Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do ujścia,
- Oziąbel,
- Wołczyński Strumień,
- Pratwa.

Ocena stanu wód

Pod względem hydrograficznym gmina Wołczyn znajduje się w całości w dorzeczu Odry. Największą jej część zajmuje Wołczyński Strumień, prawy dopływ Stobrawy - rzeki nizinnej o długości 85 km niosącej niewielkie ilości wody, wpadającej z prawej strony do Odry. Przez gminę przepływają także: Stobrawa, Kluczborska Struga i Czarna Woda.

W następnej tabeli przedstawiono klasyfikację stanu i potencjału ekologicznego JCWP w woj. opolskim za lata 2016-2021.

Tabela 8. Klasyfikacja stanu i potencjału ekologicznego JCWP w woj. opolskim za rok 2016-2021

Lp.	Nazwa	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Obserwacje hydromorfolog.	Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCWP
1.	Stobrawa od źródeł do Kluczborskiego Strumienia,	4	>2	2	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	zły stan wód
2.	Stobrawa od Czarnej Wody do Odry (EW. do ujścia),	3	2	1	umiarkowany potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	
3.	Oziąbel,	-	>2	2	umiarkowany potencjał ekologiczny	-	
4.	Stobrawa od Kluczborskiego Strumienia do Czarnej Wody,	4	>2	2	słaby potencjał ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	
	Wołczyński Strumień.	5	>2	2	zły stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej dobrego	

[Źródło: RWMŚ w Opolu, GIOŚ]

Poziom zanieczyszczeń Wołczyńskiego Strumienia nie odbiegał od negatywnej tendencji zauważalnej dla całego województwa, czyli skażenia rzek przede wszystkim pod względem czynników fizykochemicznych. Jednak główny wpływ w zakwalifikowaniu jego wód jako zły odegrał niski poziom makrobezkręgowców bentosowych oraz ichtiofauny.

5.2.4. Zagrożenie hałasem

Zagadnienie hałasu zewnętrznego na obszarze gminy Wołczyn, ale także całego województwa opolskiego stanowi istotny problem. Na klimat akustyczny gminy Wołczyn, jak i całego województwa opolskiego wpływa w głównej mierze hałas komunikacyjny, a w szczególności hałas drogowy. Spowodowane jest to ciągłym wzrostem natężenia ruchu, zwłaszcza udziałem transportu ciężkiego,

stanem technicznym pojazdów, stanem technicznym nawierzchni dróg, jej rodzaju, organizacji ruchu drogowego oraz rodzaju zabudowy wzdłuż szlaków komunikacyjnych.

W zależności od pochodzenia hałasu rozróżniamy kategorie hałasu takie jak:

- hałas komunikacyjny (komunikacja samochodowa, kolejowa i lotnicza oraz obiekty z nią związane),
- hałas przemysłowy (zakłady przemysłowe, rzemieślnicze i usługowe emitujące hałas do środowiska),
- hałas komunalny (obiekty publiczne związane z hałaśliwą działalnością np. stadiony, tereny zabaw itp., transport dostawczy, urządzenia oczyszczania miasta i maszyny budowlane).

Podstawowym wskaźnikiem oceny zanieczyszczenia środowiska hałasem jest wskaźnik tzw. równoważny poziomu dźwięku – LAeq, który jest uśrednionym poziomem dźwięku w funkcji czasu. Stanowi on wartość porównawczą z dopuszczalnym poziomem hałasu, określonym dla wyróżnionego przeznaczenia terenu.

Na terenie województwa opolskiego monitoring stanu akustycznego w środowisku prowadzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska, Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Opolu. Według ustawy Prawo ochrony środowiska pomiary hałasu prowadzone są również przez zarządców dróg i linii kolejowych oraz niektóre starostwa.

Hałas drogowy

Do najbardziej uciążliwych źródeł hałasu w środowisku należy komunikacja drogowa, która emituje około 80 % wszystkich hałasów rozprzestrzeniających się na terenach osadniczych. Na poziom hałasu drogowego mają przede wszystkim wpływ: natężenie ruchu komunikacyjnego, udział transportu ciężkiego w strumieniu ruchu, prędkość ruchu pojazdów, stan techniczny pojazdów, odległość zabudowy mieszkaniowej, stan i rodzaj nawierzchni, płynność ruchu i sposób eksploatacji pojazdów.

Na obszarze gminy głównym źródłem uciążliwości akustycznej jest hałas komunikacyjny, którego największe natężenie występuje w okolicach oddziaływania komunikacyjnego drogi krajowej nr 42.

Podstawą dla zarządzania stanem akustycznym w środowisku stanowią mapy akustyczne. Mapy akustyczne zostały sporządzone przez zarządców dróg i linii kolejowych, dla:

- a) dróg, po których przejeżdża ponad 3 000 000 pojazdów rocznie,
- b) linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 000 pociągów rocznie.

W ramach opracowanych map określone zostały obszary naruszeń dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku, przedstawione wielkości emisji i imisji hałasu oraz określone tereny objętą prawną ochroną przed hałasem. Sporządzone przez zarządców dróg i linii kolejowych mapy akustyczne stanowiły materiał wejściowy do opracowania przez Województwo Opolskie „Programu ochrony środowiska przed hałasem dla Województwa Opolskiego”.

Badania natężenia ruchu prowadzone przez zarządzających drogami i kolejami, nie wskazały na konieczność opracowania map akustycznych dla odcinków dróg i kolei na obszarze gminy Wołczyn. Najbliżej leżący odcinek drogi, na którym stwierdzono natężenie ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie i dla którego sporządzono mapę akustyczną oraz uwzględniono w ww. POH, to odcinek drogi krajowej nr 42 przebiegający przez miasto Kluczbork.

W 2022 roku Centralne Laboratorium Badawcze Oddział w Opolu na zlecenie Departamentu Monitoringu Środowiska Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, zgodnie z „Programem wykonawczym monitoringu klimatu akustycznego na 2022 rok”, przeprowadziło badania hałasu drogowego w Pokoju, Wołczynie i Łosiowie oraz kolejowego w Wołczynie i Łosiowie. Pomiary hałasu drogowego zostały przeprowadzone w 9 punktach pomiarowych. W 6 lokalizacjach prowadzono krótkookresowe pomiary poziomu hałasu, a w pozostałych 3 punktach wykonano badania długookresowe.

Pomiary hałasu kolejowego zostały wykonane w 2 punktach pomiarowych. W wyniku analiz i pomiarów na żadnym punkcie pomiarowym nie stwierdzono w Wołczynie przekroczeń poziomów dopuszczalnych hałasu zarówno w porze nocnej, jak i w dzień. Mimo tego droga krajowa nr 42 niewątpliwie ma wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego miasta. Przebiega ona przez teren gminy na długości ok. 14,8 km, w tym na terenach gęsto zabudowanych miasta Wołczyna (ulice Namysłowska, Rynek, Kluczborska) i Ligoty Wołczyńskiej. Uciążliwość komunikacyjną odczuwają również mieszkańcy Wierzbicy Górnej i Markotowa Małego. Wyniki z przeprowadzonych badań hałasu drogowego krótkookresowego zostały zestawione w poniższej tabeli.

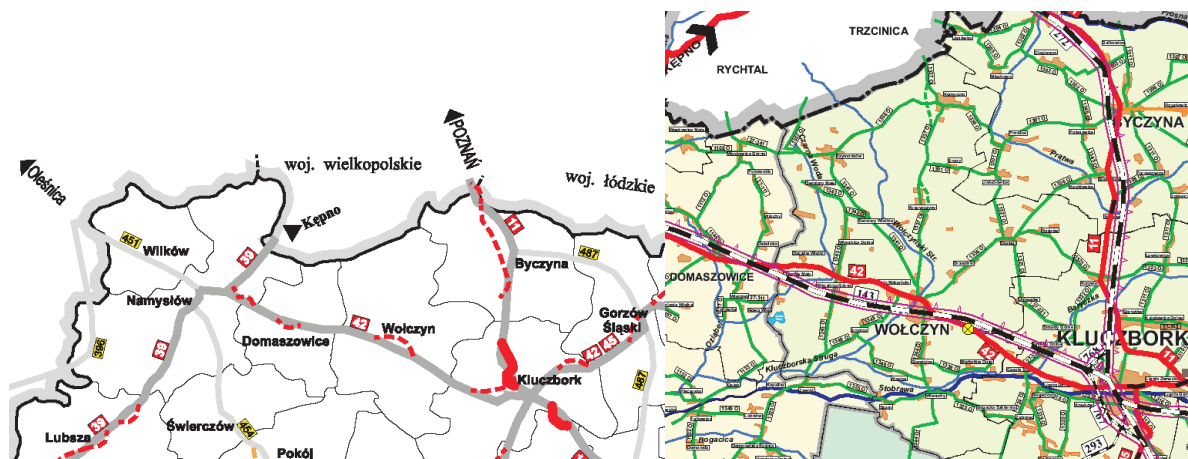
Należy zwrócić szczególną uwagę na właściwe planowanie przestrzenne w sąsiedztwie analizowanych odcinków drogi. Należy to do obowiązków właściwych organów administracji publicznej. Przede wszystkim nie należy zezwalać na budowanie nowych budynków podlegających ochronie akustycznej w strefie oddziaływania hałasu pochodzącego od ruchu pojazdów o poziomie przekraczającym wartości dopuszczalne.

Tabela 9. Wyniki pomiaru hałasu długoterminowego w mieście Wołczyn w 2022 r.

Lp	Punkt pomiarowy	Przeznaczenie terenu	Równoważny poziom dźwięku		Dopuszczalny poziom dźwięku [DB]		Wartość przekroczenia [DB]	
			LAeq D (6.00-	LAeq N (22.00- 6.00)	dzień	noc	dzień	noc
1.	Wołczyn, ul. Namysłowska	Teren zabudowy wielorodzinnej	67,3	58,7	68	59	-	-

[Źródło: GIOŚ]

Także droga powiatowa nr 1336 łącząca drogi krajowe 42 i 11 (Wołczyn-Byczyna) o znacznym natężeniu ruchu ma prawdopodobnie (brak badań) wpływ na pogorszenie klimatu akustycznego w przyległych miejscowościach. Pozostałe drogi powiatowe i gminne tworzą układ uzupełniający o lokalnym znaczeniu transportowym przedstawionym na poniższej mapie.

Rysunek 5. System komunikacyjny w gminie Wołczyn – drogi krajowe i powiatowe. [Źródło: Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego woj. opolskiego, UMWO]

Hałas kolejowy

Pod pojęciem hałasu kolejowego rozumie się hałas powstający w wyniku eksploatacji linii kolejowych. Ze względu na reorganizację kolejnictwa liczba pociągów jest ograniczana z roku na rok, z tego też powodu oddziaływanie hałasu pochodzącego z transportu kolejowego również ulega sukcesywnemu zmniejszeniu.

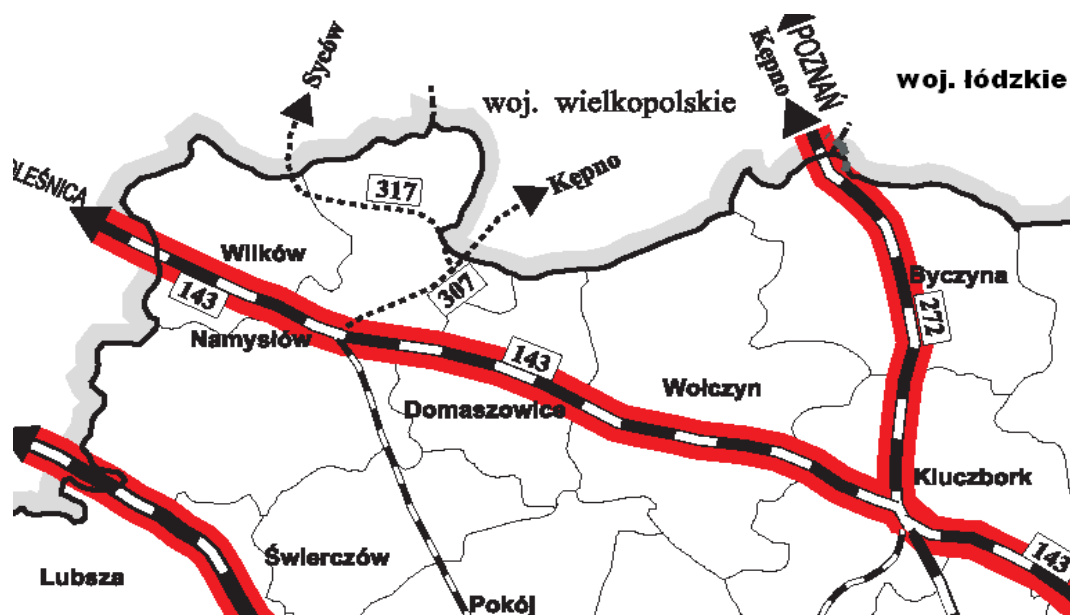
Badania hałasu kolejowego w 2022 roku zostały przeprowadzone w Wołczynie przy ul. Przemysłowej. Stwierdzono przekroczenie hałasu w porze nocnej.

Tabela 10. Wyniki pomiaru hałasu kolejowego w 2022 roku.

Lp.	Punkt pomiarowy	Równoważny poziom dźwięku		Dopuszczalny poziom dźwięku [DB]		Wartość przekroczenia [DB]	
		LAeq D (6.00-22.00)	LAeq N (22.00- 6.00)	dzień	noc	dzień	noc
1.	Wołczyn, ul. Przemysłowa	55,1	56,7	61	56	-	0,7

(źródło: PMS/GIOŚ)

Z uwagi na aktualne rozmieszczenie sieci kolejowej i intensywność przejazdów, zjawisko nadmiernej uciążliwości ogranicza się do bezpośredniej bliskości ciągów komunikacyjnych. W przypadku gminy Wołczyn są to tereny w mieście Wołczyn oraz wsi Wierzbitza Górna i Duczów Mały. Przez teren gminy przebiega pierwszorzędna linia kolejowa o randze krajowej nr 143 relacji Kalety - Wrocław, przebiegająca przez teren gminy na odcinku 14,2 km.

Rysunek 6. System kolejowy w gminie Wołczyn – drogi powiatowe. [Źródło: Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego woj. Opolskiego, UMWO]

Hałas przemysłowy

Z uwagi na lokalny charakter źródła hałasu przemysłowego źródła te mają charakter drugorzędny. Jednakże należy stwierdzić, że hałas przemysłowy, obok hałasu komunikacyjnego decyduje o ogólnym poziomie uciążliwości akustycznej na rozpatrywanym terenie. Pomiary hałasu wykonywane są przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w związku ze skargami mieszkańców lub zgodnie z przyjętym wcześniej planem kontroli zakładów. Uciążliwość akustyczna obiektów przemysłowych oceniana jest na podstawie pomiarów, a prowadzący instalację emitującą ponadnormatywny hałas do środowiska zobowiązany jest wystąpić o wydanie pozwolenia na emisję hałasu w przypadku, gdy pomiary stwierdzają przekroczenie normatywnej wartości poziomu hałasu w środowisku. W przypadku ponownego stwierdzenia przekroczeń wartości normatywnej, Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska nalicza kary pieniężne odpowiednią decyzją. Poziom hałasu przemysłowego jest kształtowany indywidualnie dla każdego obiektu i zależy od parku maszynowego, zastosowanej izolacji hal produkcyjnych, a także prowadzonych procesów technologicznych oraz funkcji urbanistycznej sąsiadujących z nim terenów.

Pewną uciążliwość powodują także zakłady rzemieślnicze i usługowe zlokalizowane blisko zabudowy o charakterze mieszkalnym. Do zakładów takich należą najczęściej: warsztaty mechaniki pojazdowej, blacharskie, ślusarskie, stolarskie, kamieniarskie i przetwórcze. Dla zakładów rzemieślniczych i usługowych oraz przemysłowych na terenie gminy nie były ustalane dopuszczalne poziomy hałasu, co świadczy o tym, że praca tych zakładów nie była przyczyną skarg mieszkańców i nie powodowała emisji ponadnormatywnego hałasu.

5.2.5. Zagrożenia naturalne

Zagrożenia naturalne występujące na obszarze gminy związane mogą być ze zjawiskami meteorologicznymi, hydrologicznymi i biologicznymi. Podstawowym czynnikiem meteorologicznym, stwarzającym zagrożenie dla świata przyrody ożywionej jest w szczególności stosunkowo niski (ca 600 mm/rok) poziom opadów atmosferycznych, wpływający na zasobność wód powierzchniowych, stan stosunków wodnych w glebie użytków rolnych i leśnych, wynikające stąd duże zagrożenie dla występujących mokradeł, zagrożenie pożarowe terenów leśnych, ogólne pogorszenie warunków zdrowotnych głównych gatunków lasotwórczych oraz zagrożenie szkodnikami owadzi. Z kolei występujące lokalnie, okresowo, nawalne deszcze, przy uwzględnieniu cech morfologiczno – geologicznych zlewni stanowią przyczynę zagrożeń powodziowych. Zagrożenia takie na obszarze gminy charakterystyczne są dla terenów zainwestowanych doliny Stobrawy oraz jej dopływów.

Istotnym zagrożeniem dla wartości przyrodniczych w gminie jest naturalna sukcesja. Na obszarach łąk, a także torfowisk postępuje zarastanie trzciną, roślinnością krzewiastą, a nawet drzewiastą, co doprowadziło do radykalnego zmniejszenia różnorodności biologicznej. Jest to skutek porzucenia gospodarki na tych obszarach, w tym przede wszystkim porzucenia koszenia i wypasania.

W ostatnich latach znaczącym zagrożeniem biotycznym dla naturalnej różnorodności biotycznej jest ekspansja gatunków obcych rodzimej florze i faunie, w tym inwazyjnych gatunków.

5.2.6. Zagrożenia antropogeniczne

Zagrożenia antropogeniczne dla środowiska naturalnego wynikają z eksploatacji i przetwarzania zasobów przyrodniczych wskutek bytowania i działalności gospodarczej człowieka oraz komunikacji. Obszarami o największym potencjalnym zagrożeniu presjami środowiskowymi są obszary uprzemysłowione i zurbanizowane miasta Wołczyn oraz tereny otwarte, w szczególności tereny użytków rolnych.

Gospodarka komunalna

Wśród zagrożeń dla środowiska przyrodniczego związanych z gospodarką komunalną należy wymienić:

- gospodarka ściekowa - wciąż niepełny stopień skanalizowania gminy, co może być przyczyną pogarszania się jakości wód powierzchniowych i podziemnych;
- gospodarka odpadowa - zagrożeniem dla wód, w szczególności dla wód podziemnych są istniejące „dzikie wysypiska” odpadów komunalnych, występujące w dowolnych układach przestrzennych i pozostających poza jakimikolwiek procedurami eksploatacyjnymi;
- emisja zanieczyszczeń powietrza – związana z koniecznością dostarczenia ciepła dla potrzeb funkcjonalnych, w szczególności w okresie grzewczym. Pogłębianie niekorzystnych zjawisk w zakresie stanu higieniczno-sanitarnego powietrza następuje w związku z tzw. niską emisją zanieczyszczeń (emitery zanieczyszczeń poniżej 40 m wysokości) z terenów niskiej intensywności zabudowy, w połączeniu z emisją zanieczyszczeń komunikacyjnych. Zjawisko charakterystyczne dla terenów wiejskich. Emisja zanieczyszczeń przemysłowych jest monitorowana i nadzorowana przez służby zakładowe jak i przez zewnętrzne właściwe organy kontrolne.

Komunikacja

Ciągły wzrost liczby pojazdów samochodowych przy wolno zmieniającej się sieci dróg jezdnych na terenach otwartych i zabudowanych, stanowi źródło uciążliwości środowiskowych w zakresie emisji

spalin, hałasu i wibracji. Obszarami szczególnego zagrożenia oddziaływaniami środowiskowymi są tereny zabudowane w mieście Wołczyn zlokalizowane w pobliżu głównych arterii komunikacji drogowej w gminie.

Działalność gospodarcza

Wśród zagrożeń środowiska związanych z działalnością gospodarczą człowieka należy wymienić:

- działalność przemysłową - działalność przemysłowa stanowi źródła zagrożeń dla środowiska w związku z emisją zanieczyszczeń do powietrza, odprowadzaniem ścieków, wytwarzaniem odpadów, degradacją powierzchni ziemi, zużywaniem zasobów naturalnych, emisją hałasu i awariami przemysłowymi;
- rolnictwo - jest źródłem odpadów niebezpiecznych (pozostałości po środkach ochrony roślin) oraz zanieczyszczeń obszarowych, będących głównym zagrożeniem dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Rolnictwo w ostatnich latach na skutek zmian strukturalnych stało się także istotnym zagrożeniem dla ekosystemów półnaturalnych, głównie łąk świeżych i łąk zmiennowilgotnych. Zagrożenia te związane są głównie z porzucaniem gospodarki łąkarskiej lub pasterskiej (i uruchamianie naturalnej sukcesji) lub zamianą gruntów zielonych na orne, co ma katastrofalne skutki dla istnienia cennych biocenoz i retencji gruntowej.

Środowisko, a zdrowie

Jakość środowiska w znacznym stopniu wpływa na stan zdrowia społeczeństwa. Zanieczyszczenie chemiczne i biologiczne środowiska często jest przyczyną pojawiania się licznych chorób cywilizacyjnych tj. alergie, choroby dróg oddechowych i pokarmowych czy choroby nowotworowe, a także wpływa na długość życia ludzi. Mimo, iż w ostatnim dziesięcioleciu przeciętna liczba lat życia wzrosła w naszym kraju o 4, ciągle wskaźniki te są gorsze od średniej w Unii Europejskiej. W związku z czym konieczne są ciągłe, intensywne działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego ludności zarówno poprzez inwestycje służące ochronie środowiska oraz akcje profilaktyczne i uświadamiające o zagrożeniach.

Gospodarka i ludność nie jest jednak w stanie funkcjonować obecnie bez setek substancji chemicznych, które często są praktycznie niedostrzegalne, a występują powszechnie w przemyśle, artykułach spożywczych, farmaceutykach i rolnictwie. Nie ma dziedziny życia bez zastosowania w niej substancji chemicznych. Dlatego też w Polsce i w Unii Europejskiej od dawna prowadzona jest kontrola warunków produkcji i obrotu chemikaliami oraz działania zmierzające do systematycznego wycofywania z obrotu substancji chemicznych szczególnie niebezpiecznych.

Rozporządzenie Unii Europejskiej z dnia 1 czerwca 2007 r. (Rozporządzenie REACH) mówi o ochronie zdrowia ludzkiego i ochronie środowiska poprzez wprowadzanie nowych, bezpieczniejszych substancji, zwiększenie przejrzystości systemu obrotu chemikaliami i ograniczenie do minimum badań na zwierzętach kręgowych. Ciężar odpowiedzialności za dokonywanie oceny ryzyka oraz badań każdej nowej substancji spoczywa na producentach chemikaliami. Ponadto w 2005 r. Polska przystąpiła do Konwencji Rotterdamskiej, która reguluje kwestie międzynarodowego handlu substancjami chemicznymi i pestycydami.

Dbanie o bezpieczeństwo biologiczne i chemiczne to także regulacja w zakresie organizmów genetycznie modyfikowanych. Na terenie województwa opolskiego Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska prowadzi rejestr zakładów produkcyjnych za względu na stopień zagrożeń awariami przemysłowymi. W gminie Wołczyn ani jeden zakład produkcyjny nie należy do zagrożonych poważną awarią przemysłową. Pewne zagrożenie może nieść za sobą transport substancji niebezpiecznych przez teren gminy, przede wszystkim drogą krajową nr 42.

5.3. Potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji dokumentu

Z projektu Programu, w tym diagnozy stanu środowiska, która wykazała konieczność wprowadzenia niezbędnych zmian zmierzających do jego poprawy wynika, że w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu środowisko ulegnie stopniowej degradacji. Brak działań w zakresie ochrony środowiska nie jest także akceptowalne ze względu na:

- zobowiązań Polski w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, jakości powietrza, ochrony przyrody wynikających ze zobowiązań międzynarodowych,
- wymogów narzuconych polskim prawodawstwem,
- wzrostem świadomości mieszkańców domagających się zmian w zakresie ochrony środowiska.

Brak realizacji Programu spowoduje w większości negatywne skutki środowiskowe, w tym:

- stałe zagrożenie środowiska gruntowo-wodnego z uwagi na niezorganizowane odprowadzanie ścieków komunalnych,
- wzrost zagrożeń sanitarnych środowiska wiejskiego wynikający z przenikania zanieczyszczeń do wód gruntowych i podziemnych,
- wzrost zagrożeń dla wartości przyrodniczych i krajobrazowych, w tym dalsza utrata bioróżnorodności,
- potęgowanie zagrożenia hałasem,
- utrwalenie zagrożenia klęskami żywiołowymi, w szczególności powodzią i suszą,
- niezgodność z przepisami wspólnotowymi i krajowymi,
- konieczność ponoszenia wysokich opłat za korzystanie ze środowiska z tytułu zbyt wolnych zmian w wykorzystywanych technologiach i niedotrzymywania wysokich standardów jakościowych,
- postępujący zanik świadomości ekologicznej.

W podsumowaniu należałoby stwierdzić, że zaproponowane w Programie działania dotyczące wszystkich elementów środowiska służyć będą poprawie jego jakości i efektywności wykorzystania zasobów, w szczególności po minimalizacji i ograniczeniu pewnych potencjalnych negatywnych oddziaływań. Dotyczyć to będzie przede wszystkim takich elementów środowiska jak wody podziemne i powierzchniowe, powietrze atmosferyczne oraz walory przyrodnicze i krajobrazowe.

5.4. Analiza i ocena stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Nie przewiduje się, aby realizacja POŚ wpłynęła znacząco negatywnie na stan środowiska i powodowała istotne skutki przestrzenne wykraczające poza granice opracowania. Okresowo mogą wystąpić pewne uciążliwości, nie będą one jednak wpływały istotnie na stan środowiska na obszarze objętym Programem.

Część przewidywanych oddziaływań będzie wywoływała skutki ujemne, niekorzystne dla środowiska, jednakże o niskim poziomie istotności. Nie przewiduje się na skutek realizacji Programu skutków długotrwale ujemnych i znaczącego oddziaływania na środowisko.

W związku z powyższym stan środowiska analizowano dla całości obszaru objętego Programem, gdzie potencjalnie takie oddziaływania mogłyby wystąpić nie mając podstaw by szczególnie wyróżnić jakiś obszar i szczegółowo opisać w jego ramach stan środowiska.

6. OKREŚLENIE, ANALIZA I OCENA ISTNIEJĄCYCH PROBLEMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU, W SZCZEGÓLNOŚCI DOTYCZĄCYCH OBSZARÓW PODLEGAJĄCYCH OCHRONIE

Niska świadomość społeczna i niedoskonały system gospodarki odpadami.

Istniejący system gospodarki odpadami nie zapewnia wypełnienia przez władze samorządowe zobowiązań wynikających z dokumentów strategicznych szczebla wspólnotowego, krajowego i regionalnego. Niska jest świadomość ekologiczna mieszkańców w zakresie odpadów niebezpiecznych i zagrożeń dla środowiska wynikających z niewłaściwych sposobów postępowania z tymi odpadami. Dużym problemem jest także spalanie odpadów w piecach, a w szczególności tworzyw sztucznych, których trujące opary zanieczyszczają powietrze w miejscowościach.

Problemy w gospodarce odpadami na terenie gminy mogą w dłuższej perspektywie przyczynić się do zagrożenia stanu jakości środowiska wodno-gruntowego.

Wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza i zmiany klimatyczne

Cała gmina Wołczyn w ramach strefy opolskiej objęta jest programem ochrony powietrza (POP) ze względu na przekroczenia jakości powietrza, chociaż położona jest z dala od dużych, przemysłowych aglomeracji miejskich. W najbliższym sąsiedztwie gminy znajduje się jedynie miasto Kluczbork. Na terenie gminy Wołczyn nie ma dużych zakładów przemysłowych. Jedynym większym przedsiębiorstwem zlokalizowanym na terenie miasta Wołczyn jest Lesaffre Polska S.A. (dawna fabryka drożdży), prowadząca działalność głównie w zakresie przetwórstwa rolno-spożywczego i produkcji drożdży piekarskich i paszowych. W związku z powyższym poziom emisji w gminie wyznacza głównie emisja niska.

Na obszarze gminy Wołczyn dominującym paliwem stosowanym do ogrzewania mieszkań jest węgiel kamienny. Na terenie gminy Wołczyn, gdzie nie występuje scentralizowany system ciepłowniczy, potrzeby cieplne odbiorców są w pełni zaspakajane przez: lokalne kotłownie i indywidualne źródła zasilające odbiorców gospodarstw domowych. Kotłownie lokalne zasilają bezpośrednio instalacje centralnego ogrzewania (c.o.) oraz ciepłej wody użytkowej (c.w.u.), wentylacji oraz technologii obiektów: mieszkalnych, użyteczności publicznej oraz obiektów usługowych i przemysłowych. Potrzeby cieplne odbiorców na terenach wiejskich zaspakajane są w większości przez instalacje indywidualne. Wykazują one często bardzo niską sprawność i nie posiadają urządzeń ochrony powietrza.

Problemem w gminie, jak i całym województwie są przestarzałe źródła ciepła przystosowane na paliwa stałe z bardzo niską sprawnością oraz spalanie, ze względów ekonomicznych lub braku świadomości, paliw niskogatunkowych, a nawet odpadów palnych powstających w gospodarstwach domowych. W związku z czym instalacje indywidualne stanowią największe źródło zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Wołczyn. Wielkość emisji wykazuje zmienność sezonową związaną z okresem grzewczym.

Niewątpliwie zagadnienia ochrony klimatu i jakości powietrza atmosferycznego wiążą się bezpośrednio ze zmianami klimatycznymi. Jednym z najważniejszych zagadnień w tym obszarze interwencji jest konieczność prowadzenia szeroko zakrojonych działań edukacyjnych wśród mieszkańców w zakresie: szkodliwości spalania odpadów w piecach, promocji nowoczesnych technologii cieplnych oraz odnawialnych źródeł energii. Dużą rolę mogą odegrać tu szkoły prowadząc edukację ekologiczną wśród uczniów.

Zagrożenie nieosiągnięciem dobrego stanu/potencjału wód

Najistotniejsze problemy w zakresie gospodarowania wodami w kraju, a więc również w województwie opolskim i gminie Wołczyn, wymagające jak najszybszego rozwiązania to zagrożenie niedotrzymania wymogów Ramowej Dyrektywy Wodnej tj. nie osiągnięcia dobrego stanu/potencjału wód zgodnie z Planem gospodarowania wodami dla dorzecza Odry, w tym prowadzenie prac na ciekach i rowach melioracyjnych w sposób nie przystający do współczesnych wyzwań związanych ze zmianą klimatu oraz brak kompensacji dla zmniejszonej retencji gruntowej, a także spływ zanieczyszczeń powierzchniowych.

Podstawowym aktem prawnym Unii Europejskiej kształtującym politykę ekologiczną w zakresie ochrony zasobów wodnych jest Ramowa Dyrektywa Wodna 2000/60/EC obejmująca wszystkie częściowe dyrektywy oraz ustalająca zakres i kolejność prac do podjęcia przez wszystkie kraje członkowskie, aby osiągnąć dobry stan/potencjał wód powierzchniowych i podziemnych. Wynika stąd konieczność prowadzenia wszystkich prac na ciekach wodnych oraz w ich dolinach w sposób nie pogarszający stanu wód lub nie utrudniający osiągnięcia dobrego stanu/potencjału wód.

Istotnym źródłem zanieczyszczenia wód podziemnych i powierzchniowych są spływy obszarowe z pól oraz przedostawanie się zanieczyszczeń z nieszczelnych szamb, wylewanie na pola zawartości szamb i gnojowicy, bądź zanieczyszczenia migrujące z dzikich wysypisk.

Utrata bioróżnorodności i niewystarczająca ochrona obszarów przyrodniczo cennych

Obecny charakter roślinności to efekt przekształceń środowiska przez gospodarkę człowieka. Większość lasów to monokultury sosnowe, większość rzek jest uregulowanych, a tereny podmokłe odwodniono. Na ponad 1700 gatunków roślin naczyniowych występujących na Opolszczyźnie 543, czyli ok. 1/3 to taksony zagrożone w skali regionu. Gdyby jednak porównać liczbę gatunków zagrożonych do tych, które powinny być przedmiotem zainteresowania konserwatorskiego, czyli liczby gatunków reprezentujących florę swojską (gatunki rodzime i archeofity), to wtedy odsetek jest jeszcze większy osiągając wartość ok. 43%. Prawie 90 gatunków uznaje się za całkowicie wymarłe, 88 za krytycznie zagrożone. Prawna ochrona gatunkowa nie zaspokaja w pełni potrzeb ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków, ponieważ nie uwzględnia zróżnicowania regionalnego. Na terenie województwa opolskiego stwierdzono występowanie około 200 zespołów i zbiorowisk roślinnych, z czego 124 należy do fitocenoz rzadkich i ginących w naszym regionie. Siedliska zagrożone i chronione są w niewielkim zakresie objęte ochroną prawną.

Obszary o znaczących walorach przyrodniczych objęte ochroną prawną (bez ostoi Natura 2000) zajmują w gminie Wołczyn około 19,4 % powierzchni gminy. Środowisko biotyczne podlega bardzo różnorodnym oddziaływaniom człowieka. Postępujący wzrost presji urbanizacji, w przypadku braku podejmowania kompleksowych działań ochronnych, może prowadzić do stopniowego zmniejszania się różnorodności biologicznej. Dotyczy to w szczególności zaniku gatunków rzadkich, kosztem wzrostu liczby gatunków synantropijnych i pospolitych. W świetle przewidywanego wzrostu udziału powierzchni zabudowanych i zainwestowanych, a także innych presji (np. intensywne rolnictwo), można się spodziewać utrzymywania i/lub nasilenia niekorzystnych skutków tych zjawisk dla przyrody ożywionej.

Ochrona różnorodności biologicznej nie jest wystarczająca. Dotyczy to zarówno zbiorowisk roślinnych, jak i gatunków prawnie chronionych i rzadkich, w szczególności na terenie obszarów wodno-błotnych. W najbliższych latach nie należy oczekiwać znaczącej poprawy w tym względzie. Barierą w działaniach na rzecz ochrony i przywracania bioróżnorodności jest niska świadomość społeczna.

6.1. Ocena stopnia zgodności postanowień projektu Planu z zapisami aktów prawa miejscowego ustanawiających formy ochrony przyrody i określających zasady gospodarowania w ich granicach

Zapisy projektu Programu ochrony środowiska są generalnie zgodne z zapisami aktów prawa miejscowego ustanawiającymi formy ochrony przyrody oraz z planami ochrony, w szczególności w kontekście zakazów obowiązujących w ich obrębie tj. w stosunku do żadnych zaplanowanych działań nie stwierdzono naruszeń istniejących zakazów na obszarach chronionych zgodnie z:

- rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Teklusia (PLH160017) oraz zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Teklusia PLH160017 (Dz. Urz. Woj. Op. poz. 1130 z późn.zm),
- rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 5 lipca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą (PLH160013) oraz zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą PLH160013 (Dz. Urz. Woj. Op. poz. 1131 z późn.zm),
- zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 7 czerwca 2023 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Krzywiczyny” oraz zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 24 stycznia 2017 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Krzywiczyny”,
- zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 7 czerwca 2023 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Komorzno” oraz zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 24 stycznia 2017 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Komorzno” wraz z późn.zm.,
- rozporządzeniem Wojewody Opolskiego nr P/11/99 z dnia 28 września 1999r. [Dz.Urz.Woj.Op. nr 38 poz. 255] w sprawie ustanowienia Stobrowskiego Parku Krajobrazowego, w szczególności w odniesieniu do obowiązujących zakazów oraz rozporządzenia Wojewody Opolskiego nr 0151/P/8/07 z dnia 19 stycznia 2007 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Stobrowskiego Parku Krajobrazowego.
- uchwałą nr XX/228/2016 Sejmiku Województwa Opolskiego z dnia 27 września 2016 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu, w szczególności w odniesieniu do obowiązujących zakazów,
- uchwałą nr XX/164/2008 Rady Miejskiej w Wołczynie z dnia 30 czerwca 2008r. w sprawie utworzenia użytku ekologicznego „Rozalia” (Dz. Urz. Woj. Op. nr 54, poz. 1724),
- rozporządzeniem Wojewody Opolskiego z dnia 7 listopada 2005 r. w sprawie uznania za pomniki przyrody obiekty znajdujące się na terenie województwa opolskiego (Dz.Urz.Woj.Op. 2005r., nr 72, poz. 2231, Dz.Urz.Woj.Op. 2005r., nr 76, poz. 2389, Dz.Urz.Woj.Op. 2008r., nr 106, poz.2448, Dz. Urz. Woj. Opolskiego 2008 nr 15, poz. 427, zm. Dz. Urz. Woj. Opolskiego 2008 nr 106, poz. 2448).

Ponadto zgodność projektu Programu ochrony środowiska gminy Wołczyn z aktami prawnymi obszarów chronionych zapewnia również analiza wszelkich dostępnych dokumentów, a w szczególności Inwentaryzacji przyrodniczych prowadzonych dla gminy Wołczyn. Ponadto przewidziane do realizacji zadania nie należą do znacząco uciążliwych i tylko kilka z nich może generować potencjalnie negatywne skutki dla środowiska.

Proponowane do realizacji zadania nie naruszają najcenniejszych przyrodniczo terenów, stanowisk występowania gatunków chronionych i rzadkich. Zachowują tereny stanowiące zieloną infrastrukturę pełniące funkcje korytarzy ekologicznych i obszarów węzłowych. Proponują także do ochrony inne obszary cenne przyrodniczo. Ustalenia Programu nie ingerują w istniejący system przyrodniczy. Wpływ poszczególnych działań inwestycyjnych na krajobraz i przyrodę powinien być szczegółowo rozpoznany na etapie procedury oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko, gdzie zasięg oddziaływania i jego rzeczywisty wpływ powinien być określony w raporcie o oddziaływaniu

przedsięwzięcia na środowisko na podstawie konkretnych parametrów planowanej inwestycji, a zapisy minimalizujące czy ograniczające negatywne oddziaływania powinny zostać zawarte w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, co powinno wykluczyć negatywny wpływ na walory przyrodnicze gminy.

7. ANALIZA I OCENA PRZEWIDYWANYCH ZNACZĄCYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO

Prognoza oddziaływania na środowisko jest dokumentem, który jedynie w sposób ogólny, strategiczny rozważa korzyści i zagrożenia wynikające z realizacji programu ochrony środowiska. Jak wskazano wcześniej, odstępianie od realizacji tego dokumentu generalnie przyniesie negatywne skutki dla środowiska. Nie przewiduje się znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko w trakcie realizacji Programu z powodu niewielkiej ilości i niewielkiego oddziaływania nowych inwestycji czy przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Będą to głównie działania związane z budową i modernizacją systemów wodno-ściekowych, termomodernizacjami budynków, remontami dróg, wymianą źródeł ciepła itp. Dla wielu z nich nie ma jeszcze określonej lokalizacji np. budowa oczyszczalni przydomowych, wymiana kotłów i termomodernizacje budynków. Duża część zadań przewidziana w Programie ma charakter nieinwestycyjny (edukacja ekologiczna, sporządzanie dokumentów strategicznych). Mimo tego, kierując się daleko idącą przezornością dokonano oceny oddziaływania w odniesieniu do celów i kierunków określonych dla poszczególnych zagadnień środowiskowych przedstawionych w projektowanym dokumencie oraz przeanalizowano i oceniono pod kątem wpływu na środowisko poszczególne zadania w harmonogramie rzeczowo-finansowym (w załączniku). Oceną objęto następujące elementy środowiska: ludzi, zwierzęta, rośliny, różnorodność biologiczną, wodę, powietrze i klimat, powierzchnię ziemi i glebę, krajobraz, zasoby naturalne, zasoby materialne i zabytki, również we wzajemnym powiązaniu.

Zastosowano następujące oznaczenia w matrycach:

- + oddziaływanie pozytywne*
- oddziaływanie negatywne*
- 0 oddziaływanie neutralne*

Odnosnie wskazanych w poniższej matrycy oddziaływaniach należy zaznaczyć, że projekt Programu nie przedstawia szczegółowych informacji na ich temat. Wynika z tego pewien obszar ryzyka i niepewności w zakresie prognozowania ich oddziaływania. Należy jednak mieć na uwadze tę niepewność, a planując i realizując przedsięwzięcia należy zachowywać wszelkie procedury prawne związane z planowaniem i realizacją inwestycji.

Przy ocenie poszczególnych oddziaływań zwrócono szczególną uwagę na scharakteryzowane w rozdziale opisującym stan środowiska w gminie Wołczyn:

- stanowiska chronionych gatunków roślin,
- stanowiska i siedliska chronionych gatunków zwierząt,
- siedliska cenne przyrodniczo,
- korytarze ekologiczne,
- istniejące i proponowane formy ochrony przyrody,
- krajobraz priorytetowy.

7.1. Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym rozwój turystyki i rekreacji

Cele i kierunki działań	Zdrowie ludzi	Formy ochrony przyrody, w tym Natura 2000	Rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczna	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody	Powietrze i klimat	Zasoby naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Krajobraz, korytarze ekol.
CEL STRATEGICZNY									
Ochrona i powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych, a także ich wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym	+	+	+	+	+	+	+	+/-	+
KIERUNKI DZIAŁAŃ									
Ochrona/odtworzenie obszarów cennych przyrodniczo oraz obszarów o wysokich walorach krajobrazu przed inwestycjami mogącymi stanowić dominanty przestrzenne	+	+	+	+	+	+	+	+/-	+
Objęcie różnymi formami prawnej ochrony najcenniejszych zasobów przyrody w gminie	+	+	+	+	+	+	+	0	+
Ochrona przed zainwestowaniem terenów występowania chronionych i zagrożonych siedlisk i gatunków	+	+	+	+	+	+	+	0	+
przezwroćcie różnorodnego użytkowania gruntów, ochrona zadrzewień i zakrzaczeń, wsparcie i rozwój rolnictwa ekologicznego, w szczególności na terenach o intensywnej gospodarce rolnej lub/i niewielkim udziale elementów wzbogacających krajobraz	+	+	+	+	+	+	+	+/-	+
ochrona elementów środowiska przyrodniczo-kulturowego dotycząca w szczególności ochrony i odtwarzania alei przydrożnych na terenie całej gminy	+	+	+	+	+	+	+	+	+
przestrzeganie zasad kierunków zachowania i kształtowania zabudowy, zagospodarowania terenu oraz walorów krajobrazu zgodnie z rekomendacjami audytu krajobrazowego	+/-	+	+	+	+	+	+/-	+	+
promocja i rozwój sieci szlaków turystycznych, tras rowerowych, kajakowych i ścieżek dydaktycznych, ogrodu halofitowego, w szczególności w powiązaniu z gminami sąsiednimi, a także wykorzystanie walorów i obiektów przyrodniczych dla rozwoju gospodarczego gminy	+	0	+/-	0	0	+	0	0	0

Działania związane z ochroną przyrody i krajobrazu skutkować będą jednoznacznie pozytywnie właściwie na wszystkie sfery życia i funkcjonowania człowieka i środowiska. Przy nowych nasadzeniach zieleni różnego typu powinny być preferowane nasadzenia gatunkami rodzimymi, bez wprowadzania inwazyjnych gatunków obcych.

7.2. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów

Cele i kierunki działań	Zdrowie ludzi	Formy ochrony przyrody, w tym Natura 2000	Rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczna	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody	Powietrze i klimat	Zasoby naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Krajobraz, korytarze ekol.
CEL STRATEGICZNY									

Ochrona i racjonalne gospodarowanie lasami	+	+	+	+	+	+	+	+/-	+
KIERUNKI DZIAŁAŃ									
Zwiększenie lesistości gminy do roku 2023, co najmniej do wysokości 27,8%	+	+	+	+	+	+	+	+/-	+
Zwiększenie ilości i powierzchni zadrzewień i zakrzewień, w szczególności na terenach o najintensywniejszej gospodarce rolnej, ochrona przeciwpożarowa,	+	+	+	+	+	+	+	0	+
Różnicowanie struktury gatunkowej i wiekowej lasów, przebudowa lasów wszędzie tam, gdzie żyzność siedliska nie odpowiada składowi gatunkowemu drzewostanów - w lasach o zawyżonym udziale drzew iglastych na siedliskach żyznych,	+/-	+	+	+	+	+	+	0	+
ograniczenie wycinki starych drzew i lasów,	+	+	+	+	+	+	+	+/-	+
właściwa polityka zalesiania gruntów nieprzydatnych rolniczo, ochrona przed zalesianiem siedlisk roślin chronionych i rzadkich (cennych łąk podmokłych i bagiennych).	+/-	+	+	+	+	+	+	+/-	+

Działania związane ze wzrostem lesistości skutkować będą jednoznacznie pozytywnie właściwie na wszystkie sfery życia i funkcjonowania człowieka i środowiska. Wyjątkiem jest tu zalesianie terenów o szczególnych walorach przyrodniczych związanych z siedliskami nieleśnymi. W takim wypadku zalesianie może spowodować negatywne skutki dla najcenniejszych walorów i form ochrony przyrody. Tak więc każda decyzja o nasadzeniach drzew powinna być poprzedzona wizją w terenie botanika, który wyeliminuje powyższe zagrożenie.

Generalnie zieleń i lasy stanowią bufor niekorzystnych oddziaływań człowieka na inne komponenty środowiska oraz na zdrowie i komfort życia mieszkańców:

- poprawiają mikroklimat i jakość powietrza,
- retencjonują wodę i oczyszczają wody opadowe,
- stanowią środowisko dla życia roślin i zwierząt,
- ograniczają erozję gleb,
- poprawiają zniekształcony krajobraz,
- stanowią ważne miejsce wypoczynku.

7.3. Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych

Cele i kierunki działań	Zdrowie ludzi	Formy ochrony przyrody, w tym Natura 2000	Rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczna	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody	Powietrze i klimat	Zasoby naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Krajobraz, korytarze ekol.
CEL STRATEGICZNY									
Ochrona zasobów wodnych, w tym podziemnych, osiągnięcie dobrego stanu lub potencjału wód oraz ochrona przed powodzią i suszą	+	0/+	+/-	+	+	0/+	+	+	+/-
Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej	+	+/-	+/-	0/-	+	0	0	0	0
KIERUNKI DZIAŁAŃ									
racjonalizacja wykorzystania zasobów wodnych	+/-	0/+	0/+	0/+	+	0	+	+/-	0/+
kształtowanie zasobów wodnych i ochrona przed	+	+/-	+/-	0/+	+	0	+	+/-	0/-

powodź i suszę									
rozbudowę systemu monitorowania i ostrzegania	+	0	0	0	0	0	0	+	0
zatrzymanie i spowolnienie odpływu wód, mikro i naturalna retencja	+	+	+	+	+	0	+	+/0	+
zapobieganie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych, w szczególności za pomocą planowania przestrzennego	+	+	+	+	0	0	0	0	+
osiągnięcie lub utrzymanie dobrego stanu/potencjału wód, w tym poprawa jakości wód podziemnych i powierzchniowych	+	+	+	+	+	0	+	+/0	+
wprowadzanie pasów buforowych przy ciekach i rowach w celu ograniczania negatywnego wpływu zanieczyszczeń z rolnictwa, ochrona i odtwarzanie łąk w dolinach rzecznych	+	+	+	+	+	+	+	+/0	+
realizacja przedsięwzięć modernizacyjnych w instalacjach wewnętrznych ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody i wodooszczędność	0	0	0	0	+	0	0	0	0
budowa oczyszczalni przydomowych wszędzie tam, gdzie nie ma możliwości technicznych lub ekonomicznych do prowadzenia kanalizacji zbiorowych	+	+/0	+/0	0/-	+	0	0	0	0
kontrolę szamb i wywozu nieczystości	+	+/0	+/0	0/-	+	0	0	0	0
wspieranie zakładów i gospodarstw rolnych w realizowaniu programów racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej,	+	+/0	+/0	0/-	+	0	0	0	0
kontynuacja budowy kanalizacji sanitarnej	+	+/0	+/0	0/-	+	0	0	0	0

Cele i zadania zapisane w POŚ w zakresie ochrony zasobów wodnych większości będą pozytywnie oddziaływać na środowisko. Natomiast techniczna ochrona przed powodzią może skutkować znaczącymi negatywnymi oddziaływaniami, w szczególności na bioróżnorodność, degradację siedlisk wilgotnych i degradację krajobrazu.

Głównym zagrożeniem są remonty cieków. Mimo możliwych pewnych negatywnych skutków, można się przed nimi skutecznie zabezpieczyć lub zminimalizować ich negatywny wpływ poprzez właściwą organizację i realizację zadania. Warunkiem dopuszczenia do realizacji tego typu działań powinna być bezwzględna ich zgodność z wymogami Ramowej Dyrektywy Wodnej.

Najistotniejszym zabezpieczeniem środowiska przed negatywnym oddziaływaniem jest realizacja zadań zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną czyli nie pogarszanie stanu wód lub takie działania, które nie przeszkadzają w uzyskaniu dobrego stanu/potencjału wód. Często w tym kontekście w trakcie procedury oceny oddziaływania na środowisko konieczne będzie rozpatrzenie alternatywnych lub minimalizujących rozwiązań mniej szkodliwych dla środowiska.

Lokalne negatywne oddziaływania środowiskowe w związku z prowadzeniem działań związanych z gospodarką wodno-ściekową mogą być związane z:

- naruszeniem powierzchni ziemi,
- zwiększoną emisją spalin związane z ruchem samochodowym przy budowie,
- emisją hałasu maszyn budowlanych i zwiększonego ruchu samochodowego,
- niewielkiej uciążliwości odorowej,
- wytwarzania odpadów w postaci pozostałości z procesu oczyszczania ścieków.

7.4. Ochrona powierzchni ziemi i gleb

Cele i kierunki działań	Zdrowie ludzi	Formy ochrony przyrody, w tym Natura 2000	Rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczna	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody	Powietrze i klimat	Zasoby naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Krajobraz, korytarze ekol.
CEL STRATEGICZNY									
Ochrona i racjonalne wykorzystanie surowców mineralnych	0	0	0/+	+	+	0/+	+	0	0/+
Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb	+	0/+	+	+	+	+	+	0/+	+
Ochrona powierzchni ziemi	+	0/+	+	+	+	+	+	0/+	+
KIERUNKI DZIAŁAŃ									
Rekultywacja i przywracanie przyrodniczej funkcji terenów zdegradowanych	+	+	+	+	+	+	+	0	0/+
Rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i „dzikich” wyrobisk w kierunku przyrodniczego ich wykorzystania,	+	0	+	+	+	+	+	0	+
Ochrona gleb o wysokiej przydatności rolniczej przed przeznaczeniem na cele nierolnicze (procedura planowania przestrzennego)	+	0	0/+	+	+	+	+	0/+	0/+
Zachowanie i wprowadzanie śródpolnych zadrzewień, zakrzaceń, zalesień, oczek wodnych, łąk wilgotnych i bagiennych jako ważnych elementów funkcjonalnych struktury ekologicznej i obiektów warunkujących utrzymanie odpowiedniego poziomu wód gruntowych na obszarach rolniczych oraz przeciwdziałania erozji wietrznej	+	+	+	+	+	+	+	0/+	+
Utrzymanie i odbudowa urządzeń melioracyjnych, zapewniających odpowiedni poziom wód gruntowych i zabezpieczających użytki rolne przed okresowymi przesuszeniami lub zalaniem, ochrona torfowisk przez przesuszeniem i zaorywaniem	0/+	+/-	+/-	+	+	+	+	0/+	+/-
ochrona gleb w dolinach rzecznych poprzez zakaz zaorywania łąk	0/+	+	+	+	+	+	+	0	+
Wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR)	+	+	+	+	+	+	+	0	+
Likwidacja „dzikich” wysypisk	+	+	+	+	+	+	+	0/+	+
Gospodarka odpadami zgodna z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami i przepisami prawa	+	+	+	+	+	+	+	0/+	+

Właściwie prowadzone działania w zakresie ochrony powierzchni ziemi i gleb nie będą znacząco negatywnie oddziaływać na komponenty środowiska i człowieka, a wręcz większość przewidzianych działań będzie oddziaływało zdecydowanie pozytywnie.

Największą rolę będą pełniły działania mające na celu prowadzenie nasadzeń oraz udoskonalenie gospodarki odpadami, a także wdrażanie i upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej, co będzie wpływało znacząco pozytywnie na wiele elementów środowiska.

7.5. Ochrona powietrza, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej i energooszczędność

Cele i kierunki działań	Zdrowie ludzi	Formy ochrony przyrody, w tym Natura 2000	Rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczna	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody	Powietrze i klimat	Zasoby naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Krajobraz, korytarze ekol.
CEL STRATEGICZNY									
Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji, wzrost efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej	+	0/+	0/+	0/+	0/+	+	+	+0	0/-
KIERUNKI DZIAŁAŃ									
Wdrażanie Programu ochrony powietrza (POP)	+	0/+	0/+	0/+	0	+	+	+0	0/-
Wymiana starych kotłów, wprowadzanie niskoemisyjnych źródeł ciepła	+	0/+	0/+	0/+	0	+	+	+0	0
Promowanie przedsięwzięć wykorzystujących odnawialne źródła energii	0	0/+	0/+	0/+	0	+	+	0	0/-
Termomodernizacja budynków oraz stosowanie materiałów energooszczędnych w budownictwie	+	0	0/-	0	0	+	+	0/-	0
Poprawa stanu technicznego dróg gminnych, powiatowych i krajowych	+	0	0	0	0	+	0	0	0
Wprowadzanie pasów zieleni przy drogach, w szczególności w sąsiedztwie zabudowy	+	0/+	+	+	+	+	0	0/+	+
wspieranie mobilności miejskiej i transportu publicznego	+	0	0/+	+	+	+	0/+	0	0
Wsparcie i budowa infrastruktury rowerowej: budowa tras rowerowych, w tym wyłączenie tras rowerowych poza pasy dróg samochodowych, budowa parkingów dla rowerów	+	0/+	0/+	0/-	0	+	0	+0	0/+

Poprawa jakości powietrza powinna być jednym z najważniejszych kierunków działań dla gminy Wołczyn, w szczególności w ciągach zwartej zabudowy wiejskiej, gdzie w sezonie zimowymi przekraczane są wszelkie standardy jakości powietrza.

Planowane działania zmierzające do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń będą więc generalnie pozytywnie oddziaływać na środowisko i zdrowie człowieka. Możliwość negatywnych oddziaływań na przyrodę, krajobraz i dziedzictwo kulturowe przewiduje się jedynie w przypadku niektórych przedsięwzięć w zakresie modernizacji dróg czy termorenowacji budynków. W przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych należy uwzględnić możliwość negatywnego oddziaływania na ptaki i nietoperze.

Ponad to na terenie gminy Wołczyn jednym z kierunków działań jest *promowanie, popularyzacja i wspieranie przedsięwzięć dotyczących budowy i wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz modelowych rozwiązań technologicznych i finansowych* w tym zakresie. Przy realizacji szczególnie tego działania należy wziąć pod uwagę stwierdzone na części terenu gminy wysokie i szczególnie wysokie walory krajobrazowe (Waloryzacja krajobrazu naturalnego województwa opolskiego wraz z programem czynnej i biernej ochrony, 2006). Obszary te powinny być chronione przed niekorzystnymi dominantami krajobrazu w ramach procedur miejscowego planowania

przestrzennego i oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko.

Realizacja przedsięwzięć z zakresu fotowoltaiki i energetyki wiatrowej będzie możliwa jeżeli przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko, której konieczność przeprowadzenia stwierdzono w toku prowadzonego, w trybie ustawy o oś, postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wykaże brak negatywnego oddziaływania na awifaunę, chiropterofaunę i krajobraz. Zachowując odpowiednie procedury i biorąc pod uwagę konieczność ochrony wysokich walorów krajobrazu na tym terenie nie przewiduje się niekorzystnych zmian w tym zakresie na obszarze gminy. Odpowiednie zapisy znalazły się także w projektowanym dokumencie.

7.6. Ochrona przed hałasem

Cele i kierunki działań	Zdrowie ludzi	Formy ochrony przyrody, w tym Natura 2000	Rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczna	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody	Powietrze i klimat	Zasoby naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Krajobraz, korytarze ekol.
CEL STRATEGICZNY									
Zmniejszenie skali narażenia mieszkańców gminy na nadmierny poziom hałasu	+	0	0/-	0/-	0	0/+	0	0	0/-
KIERUNKI DZIAŁAŃ									
wprowadzanie przy drogach zieleni pełniacej funkcje izolacyjne, w szczególności przy drogach krajowych w sąsiedztwie zabudowy	+	0/+	+	+	0/+	+	0	0/+	+
wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów ograniczających lokalizowanie zabudowy mieszkaniowej przy głównych drogach, w szczególności krajowych	+	0	0	0	0	0	0	0	0
kontynuacja kontroli emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej, doskonalenie istniejących i kształtowanie nowych mechanizmów i procedur administracyjnych	+	0	0	0	0	0	0	0	0

W Gminie Wołczyn na uciążliwości akustyczne związane z ruchem samochodowym narażone są głównie tereny przy drodze krajowej. Działaniami zmniejszającymi zagrożenie hałasem jest przede wszystkim usprawnienie ruchu i wyprowadzanie go poza tereny mieszkalne oraz budowa ekranów akustycznych czy wprowadzanie zieleni izolacyjnej, a także wymiana okien na dźwiękoszczelne w najbardziej newralgicznych punktach.

Potrzeba zapewnienia ochrony ludziom i środowisku przed zagrożeniami akustycznymi wywołuje potrzebę stworzenia sprawnego systemu rozpoznania, monitorowania i ograniczania uciążliwości akustycznej, realizowanego we współpracy organów administracji publicznej z zarządcami obiektów, których funkcjonowanie jest źródłem nadmiernej uciążliwości akustycznej. Dlatego też działania ochronne w obszarze hałasu będą miały przede wszystkim charakter organizacyjny i monitorujący, co praktycznie w całości wyklucza negatywne oddziaływanie na środowisko i człowieka.

7.7. Monitorowanie pól elektromagnetycznych, poważne awarie przemysłowe oraz bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne

Cele i kierunki działań	Zdrowie ludzi	Formy ochrony przyrody, w tym Natura 2000	Rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczna	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody	Powietrze i klimat	Zasoby naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Krajobraz, korytarze ekol.
CEL STRATEGICZNY									
Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych	+	0	0	0	0	0	0	0	0
Ochrona mieszkańców przed zagrożeniami i poważnymi awariami	+	0	0	+	+	0	0	0	0
KIERUNKI DZIAŁAŃ									
Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych,	+	0	0	0	0	0	0	0	0
Wdrożenie i rozbudowę systemu badań pól elektromagnetycznych	+	0	0	0	0	0	0	0	0
Ograniczenie zagrożeń związanych z transportem towarów niebezpiecznych	+	0	0	+	+	0	0	0	0
Wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska z tytułu awarii przemysłowych i transportu materiałów niebezpiecznych	+	0	0	0	0	0	0	0	0
Edukacja społeczna o zagrożeniach i zachowaniu na wypadek poważnych awarii przemysłowych i transportowych.	+	0	0	0	0	0	0	0	0

Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym, awariami przemysłowymi oraz w zakresie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego planowana jest jedynie wzmocnieniem nadzoru nad respektowaniem przepisów i prowadzeniem działań organizacyjno-monitoringowych. Działania wpłyną zdecydowanie pozytywnie na środowisko i zdrowie mieszkańców.

7.8. Edukacja ekologiczna i udostępnianie informacji o środowisku

Cele i kierunki działań	Zdrowie ludzi	Formy ochrony przyrody, w tym Natura 2000	Rośliny, zwierzęta, różnorodność biologiczna	Powierzchnia ziemi i gleba	Wody	Powietrze i klimat	Zasoby naturalne	Dziedzictwo kulturowe	Krajobraz, korytarze ekol.
CEL STRATEGICZNY									
Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców i przedsiębiorców	+	+	+	+	+	+	+	+	+
KIERUNKI DZIAŁAŃ									
realizacja szkoleń, kursów, konkursów, wydawnictw, akcji popularyzatorskich podnoszących świadomość ekologiczną społeczeństwa, w szczególności rolników, nauczycieli oraz dzieci i młodzieży, obchody "Dnia Ziemi", "Sprzątanie Świata",	+	+	+	+	+	+	+	+	+
gromadzenie pomocy dydaktycznej i rozpowszechnianie informacji dotyczących ochrony środowiska i edukacji ekologicznej, w szczególności przez biblioteki i szkoły (np.	+	+	+	+	+	+	+	+	+

wycieczki do gospodarstw ekologicznych, tworzenie Szkolnych Kół Ekologicznych)									
realizacja modelowych przedsięwzięć chroniących obiekty i obszary cenne przyrodniczo wraz z ich wykorzystaniem dla celów naukowo-badawczych oraz promocji i rozwoju wsi i gminy oraz wsparcie projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe (np. grupy odnowy wsi, stowarzyszenia wiejskie),	+	+	+	+	+	+	+	+	+
rozwój infrastruktury turystyczno-dydaktycznej, w szczególności na obszarze Stobrawskiego Parku Krajobrazowego i Obszaru Chronionego Krajobrazu "Łasy Stobrawsko-Turawskie", a także w północnej części gminy (Komorzno, Krzywiczyny), utworzenie ogrodu halofitowego wraz z infrastrukturą edukacyjną,	+	+	+	+	+	+	+	+	+
realizacja cyklicznych prezentacji o treściach przyrodniczych w ramach publicznych środków przekazu (Gminny Informator itp.) oraz instytucji kultury i wypoczynku,	+	+	+	+	+	+	+	+	+
rozwijanie w Urzędzie Miejskim systemu udostępniania informacji o środowisku w oparciu o rejestry oraz interaktywne bazy danych o środowisku dostępne za pośrednictwem Internetu	+	+	+	+	+	+	+	0	0/+

Edukacja ekologiczna może przynieść tylko pozytywne skutki dla środowiska i zdrowia człowieka. Nie przewiduje się negatywnych oddziaływań. Jedynie bardzo duża presja turystyczna czy rekreacyjna na skutek rozwoju infrastruktury turystyczno-dydaktycznej może oddziaływać negatywnie na zasoby przyrodnicze, ale może być ona ograniczona kanalizacją ruchu turystycznego lub wyłączeniem wybranych obszarów.

7.9. Podsumowanie

Według wyników uzyskanych w powyższych tabelach realizacja zadań przewidzianych w Programie, nie powinna znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko. Znacząca większość przewidywanych oddziaływań ma charakter pozytywny dla środowiska. Działania związane z większością problematyki tu wyróżnionej skutkować będzie w większości pozytywnie na funkcjonowanie człowieka i środowiska, a w szczególności na jakość wód, krajobraz, zdrowie ludzi, bioróżnorodność. Jedynie nieliczne zadania związane z budową systemów kanalizacyjnych, remontami dróg czy działaniami związanymi z wodami czy OZE mogą generować pewne niekorzystne oddziaływania, lecz przy zachowaniu ostrożności w lokalizacji przedsięwzięć oraz dbałości o cenne zasoby przyrodnicze i krajobrazowe wpływ ten nie powinien być istotny.

Działania przewidziane w dokumencie generalnie nie będą realizowane na terenie ww. form ochrony przyrody oraz nie będą wiązać się z powstaniem nowych, znaczących barier dla przemieszczania się gatunków, stąd nie będą znacząco negatywnie oddziaływać na ww. formy ochrony przyrody oraz korytarze ekologiczne. Realizacja poszczególnych zadań nie powinna także stwarzać bezpośredniego lub pośredniego znaczącego negatywnego wpływu na cel i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 (w tym na integralność i spójność sieci Natura 2000). Jednak całkowite wykluczenie takiej możliwości, w szczególności przy pracach związanych z ciekami czy melioracyjnymi będzie możliwe dopiero przy analizie konkretnych projektów i inwestycji w ramach procedury decyzji środowiskowej, oceny oddziaływania na środowisko dla konkretnych przedsięwzięć, w tym mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

7.10. Łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu

Skutki zmian klimatu, zwłaszcza nasilenie ekstremalnych zjawisk pogodowych, pogłębiają się w ostatnich latach. Konieczne jest zatem podjęcie działań adaptacyjnych, które obok ograniczenia strat, mogą również stymulować wzrost efektywności i innowacyjności gospodarki oraz pozytywnie wpływać na stan środowiska i jakość życia obywateli.

Większość działań przewidzianych w POŚ uwzględnia zmiany klimatu i potrzebę im przeciwdziałania i adaptacji. W szczególności pozytywne oddziaływanie w tym zakresie zapewni realizacja przedsięwzięć związanych z ograniczaniem niskiej emisji (wymiana mało efektywnych źródeł ciepła, stosowanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych i ekologicznych nośników energii – gaz, prąd, odnawialne źródła energii), zwiększeniem efektywności energetycznej (m.in. termomodernizacje budynków) oraz zwiększeniem wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Ważnym aspektem jest także przeciwdziałanie zagrożeniom klęsk żywiołowych, a w szczególności powodziom i suszom. Wszystkie działania związane ze zwiększaniem retencji naturalnej i sztucznej oraz zachowaniem i przywróceniem odpowiednich stosunków wodnych na obszarach podmokłych, ochroną i zwiększaniem lesistości będzie miało pozytywny wpływ i będzie łagodziło skutki zmian klimatycznych.

Wśród kluczowych działań, które zostały uwzględnione w POŚ należy wymienić:

- edukacja w zakresie zmian klimatu i ograniczenia ich skutków,
- planowanie przestrzenne na poziomie lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji,
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych gatunków i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień,
- promocja właściwego gospodarowania na obszarach rolnych, odtwarzanie łąk w dolinach rzecznych i przywrócenie właściwych stosunków wodnych na glebach organicznych, wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych,
- uwzględnienie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej (climate proofing).

8. PRZEDSTAWIENIE ROZWIĄZAŃ MAJĄCYCH NA CELU ZAPOBIEGANIE, OGRANICZENIE LUB KOMPENSACJĘ PRZYRODNICZĄ NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO, MOGĄCYCH BYĆ REZULTATEM REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU

Realizacja POŚ nie przewiduje znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze, w związku z czym nie przewiduje się podjęcia działań kompensacyjnych, choć nie można wykluczyć, że szczegółowa analiza danego przedsięwzięcia w ramach raportu oddziaływania na środowisko wymusi podjęcie takich działań.

Do inwestycji mogących negatywnie oddziaływać na środowisko należą przede wszystkim:

- budowa kanalizacji sanitarnej,
- budowa lub remont urządzeń hydrotechnicznych lub melioracje i remonty cieków,
- remonty dróg,
- termomodernizacje budynków, ze względu na chronione gatunki ptaków czy nietoperzy,
- lokalizacje fotowoltaiki w dolinach rzecznych lub elektrowni wiatrowych w cennym krajobrazie.

Na terenie gminy Wołczyn nie przewiduje się żadnych nowych inwestycji infrastrukturalnych z zakresu gospodarki odpadami.

Dla wszystkich tego typu przedsięwzięć można zapobiec lub ograniczyć negatywne skutki oddziaływania na środowisko, głównie przez dobrze przemyślany wybór lokalizacyjny oraz odpowiedni dobór rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych. Na przykład dla ochrony walorów krajobrazowych plan miejscowy powinien zapisać konkretne wskaźniki dotyczące zabudowy. Jednym z najważniejszych działań dla wzmocnienia ochrony poszczególnych elementów środowiska oraz doskonalenia harmonijnego, zrównoważonego rozwoju na terenie gminy jest proces i procedury związane z planowaniem przestrzennym. Podstawowym zadaniem w zakresie ekologizacji planowania przestrzennego jest opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, biorących pod uwagę długofalowe potrzeby zrównoważonego rozwoju oraz uwzględniające treść opracowań ekofizjograficznych i inwentaryzacji przyrodniczej gminy. Najważniejszym celem w zakresie planowania przestrzennego zgodnego z ideą zrównoważonego rozwoju, jest - harmonizowanie rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną środowiska i krajobrazu, a w tym w szczególności:

- rozstrzyganie o lokalizacji obiektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko,
- wskazywanie na obszary zagrożone (tereny zalewowe),
- wskazywanie na obszary o szczególnych walorach przyrodniczych, zielonej infrastruktury, w tym korytarzy ekologicznych oraz uwzględnienie w ustaleniach planu zagospodarowania przestrzennego wymagań koniecznych do ich ochrony,
- uwzględnienie ochrony krajobrazu kulturowego, w tym układów urbanistycznych, charakterystycznej zabudowy, panoram i osi widokowych, zieleni itp.

Do dyspozycji inwestorów jest cały wachlarz rozwiązań ograniczających, a nawet całkowicie eliminujących negatywne wpływy inwestycji na środowisko przyrodnicze. W kontekście planowanych w programie działań zastosowanie będą mogły mieć następujące rozwiązania minimalizujące i kompensacyjne:

- translokacje populacji gatunków podlegających ochronie prawnej i zagrożonych w siedliska zastępcze, jeśli nie istnieje racjonalny sposób na ich zachowanie in situ,
- wykupywanie gruntów przeznaczonych dla realizacji celów ochrony przyrody jako rekompensaty za spowodowane straty w środowisku przyrodniczym,
- stosowanie nasadzeń kompensacyjnych w przypadku konieczności likwidacji fragmentów zakrzewień lub zadrzewień w dolinach rzecznych, przy drogach,
- preferowanie nasadzeń gatunkami rodzimymi, bez wprowadzania inwazyjnych gatunków obcych,
- budowa niewielkich zbiorników w dolinach rzecznych w przypadku konieczności likwidacji naturalnych terenów retencyjnych,
- stosowanie nowoczesnych przepławek dla ryb, zwiększających efektywność migracji w przypadku konieczności wykonania sztucznych przegród koryt rzecznych jakimi są progi i jazy,
- wykonywanie umocnień brzegowych jedynie na łukach wklęsłych,
- wykorzystywanie naturalnych właściwości dźwiękochłonnych pasów zadrzewień.

W przypadku prowadzenia prac termomodernizacyjnych należy uwzględnić możliwość negatywnego oddziaływania na ptaki i nietoperze. Przed rozpoczęciem prac związanych z wymianą pokryć dachowych, okien, ocieplaniem budynku, właściciel obiektu powinien przeprowadzić rozpoznanie przez ornito/chiropterologa, w celu uzyskania informacji o ewentualnym występowaniu gniazd gatunków chronionych ptaków lub nietoperzy. W przypadku prac termomodernizacyjnych w budynkach, na których stwierdzono gniazda ptaków chronionych lub występowanie nietoperzy prace remontowe należy prowadzić poza ich okresem lęgowym i rozrodu. W przypadku stwierdzenia występowania ptaków lub nietoperzy ekspert powinien wskazać dokładne miejsca ich przebywania tak, aby przed okresem lęgowym tych gatunków można było zamknąć nisze, szczeliny i dostępy do stropodachu wykorzystywane przez te zwierzęta.

W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez chronione gatunki zwierząt po przeprowadzeniu prac remontowych należy, w miarę możliwości, umożliwić nietoperzom dalsze schronienie w czasie dnia, a ptakom dalsze gniazdowanie w jego obrębie. Jeżeli nie będzie to możliwe

poprzez wykorzystanie naturalnych szpar i szczelin, należy dążyć do zapewnienia na remontowanym budynku lub w jego rejonie odpowiednich siedlisk zastępczych (np. budek lęgowych), aby zrekompensować utracone miejsca bytowania i rozrodu danych gatunków. Charakter zastosowanych siedlisk zastępczych, ich lokalizacja, parametry techniczne i zagęszczenie powinny być dobrane odpowiednio do preferencji gatunków, które występowały tam wcześniej i skonsultowane z ornitologiem i chiropterologiem. W przypadkach, gdy obiekt budowlany wykorzystywany był przez jerzyki *Apus apus*, a w ramach remontu stropodach budynku ocieplono materiałami sypkimi (np. przy użyciu granulatu wełny mineralnej, granulatu styropianu fibry celulozowej), należy całkowicie zrezygnować z pozostawienia otwartych otworów do stropodachów, gdyż materiały użyte do izolacji są niebezpieczne dla ww. gatunku. W takim przypadku należy także zapewnić odpowiednie siedliska zastępcze w postaci skrzynek lęgowych lub konstrukcji trocinobetonowych typu Swift Box oraz Brick Box (przeznaczone dla wróbli, ale mogą w nich gniazdować również jerzyki).

Natomiast realizacja przedsięwzięć z zakresu fotowoltaiki i energetyki wiatrowej będzie możliwa jeżeli przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko, której konieczność przeprowadzenia stwierdzono w toku prowadzonego, w trybie ustawy ooŚ, postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wykaże brak negatywnego oddziaływania na awifaunę, chiropterofaunę i krajobraz.

Patrząc przez pryzmat celu dla którego jest opracowywany i realizowany Program ochrony środowiska, należy uznać, że środkami zapobiegającymi prawdopodobnemu negatywnemu oddziaływaniu na środowisko są między innymi rozwiązania zaproponowane w projekcie tego dokumentu. Powyżej wskazane zostały działania, które mogą wywołać skutki negatywne dla środowiska. Możliwe, że ich realizacja wymagać będzie wykonania raportu o oddziaływaniu na środowisko oraz przeprowadzenia kompensacji przyrodniczej. Należy również pamiętać o tym, że przedmiotowy POŚ jest sformułowany ogólnikowo. W praktyce oznacza to, że potencjalnie możliwe jest powstanie innych niż wskazane przedsięwzięć mogących znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko.

Zarówno w przypadku działań wskazanych w niniejszej prognozie jak i tych, które mogą zaistnieć w trakcie realizacji Programu, należałoby podjąć przede wszystkim następujące środki zapobiegające oraz ograniczające prawdopodobnie negatywne oddziaływanie na środowisko:

- zapewnienie wysokiego poziomu przebiegu procedur oceny oddziaływania na środowisko dla poszczególnych przedsięwzięć stanowiących praktyczny wymiar realizacji POŚ np. w przypadku lokalizowania OZE czy działań związanych z urządzeniami hydrotechnicznymi,
- ścisły nadzór merytoryczny nad prawidłową realizacją POŚ oraz miarodajny monitoring stanu środowiska, analiza wyników monitoringu oraz podejmowanie działań adekwatnych do otrzymanych wyników,
- ścisła egzekucja zapisów określonych w decyzjach administracyjnych oraz w przepisach prawnych,
- cykl działań edukacyjnych dla mieszkańców.

9. ROZWIĄZANIA ALTERNATYWNE DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKTOWANYM DOKUMENCIE

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu POŚ jest dokumentem wspomagającym ten Program, gdyż wskazuje na ewentualne zagrożenia związane z brakiem lub jego niepełną realizacją. Dla zaproponowanych w dokumentach celów i kierunków działań nie ma alternatywy postępowania. Są to głównie cele wymagane do realizacji przez postanowienia przepisów prawa. Dotyczy to m.in. rozwiązania gospodarki wodno-ściekowej, odpadowej, konieczność poprawy jakości powietrza, uzyskania odpowiednich poziomów wykorzystania energii odnawialnej czy uzyskanie dobrego stanu/potencjału wód. Alternatywy mogą jedynie dotyczyć sposobu realizacji czy zastosowanych rozwiązań technicznych, co jest bardzo trudne do określenia w tak ogólnym, strategicznym dokumencie.

Można zaproponować pewne alternatywne rozwiązania, które powinny zostać rozpatrzone przy szczegółowych koncepcjach określonych przedsięwzięć, a także w trakcie procedury oddziaływania na środowisko:

- odtwarzanie retencji naturalnej lub budowę systemu zastawek w ciągu melioracji szczegółowych oprócz/zamiast budowy zbiorników retencyjnych,
- renaturyzacja pewnych odcinków rzek, zostawienie przestrzeni dla rzeki tam, gdzie to jest możliwe, zamiast regulacji, remontów i pogłębiania rzeki,
- rozważenie alternatywnych rozwiązań lokalizacyjnych elementów infrastrukturalnych.

W większości proponowane do realizacji przedsięwzięcia w ramach POŚ mają zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko. Ponadto prognoza ta ma charakter strategiczny i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia rozwiązań alternatywnych dla poszczególnych działań. Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy realizacji nowych inwestycji należy rozważać warianty alternatywne tak, aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływał na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać:

- warianty lokalizacji,
- warianty konstrukcyjne i technologiczne,
- warianty organizacyjne.

10. PROPOZYCJE DOTYCZĄCE PRZEWIDYWANYCH METOD ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ CZĘSTOTLIWOŚCI JEJ PRZEPROWADZANIA

Monitoring i ocena realizacji programu będzie zadaniem wyznaczonego koordynatora. Podstawą właściwego systemu oceny realizacji programu jest dobry system sprawozdawczości oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach stanu środowiska. Przy określaniu wskaźników przyjęto, z pewnymi wyjątkami jako wyjściowy 2023 rok – dane statystyczne dostępne przy opracowywaniu programu pochodzą głównie z tego roku.

Poniższa tabela zawiera przykładowe wskaźniki mówiące o skutkach realizacji Programu. Lista ta nie jest ostateczna, może być weryfikowana w trakcie realizacji Programu, a także powinna być zweryfikowana przy aktualizacji i sporządzaniu nowego Programu. Wskaźniki można porównać z danymi z lat wcześniejszych np. 2019 i 2021 rokiem.

W celu nadzoru nad realizacją opracowanego Programu w poniższej tabeli przyjęto wskaźniki, które powinny być pomocne w przedstawianiu skutków realizacji założonych w programie celów i zadań.

Tabela 11. Wskaźniki realizacji programu (zrównoważonego rozwoju gminy)

Wskaźniki zrównoważonego rozwoju gminy	2023	2024	2025
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca [m ³ /rok]	28,4		
Ilość ścieków oczyszczonych odprowadzonych ogółem [dam ³]	268,0		
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	56,1		
Liczba przyłączy prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1005		
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności [%]	59,0		
Liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	2034		
Długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) [km]	144,8		
Liczba zbiorników bezodpływowych [szt.]	1224		
Liczba oczyszczalni przydomowych [szt.]	111		
Jakość wód podziemnych (wg obowiązującej klasyfikacji)	dobra		

Pobór wód podziemnych [dam ³]	1 342		
Pobór wód powierzchniowych [dam ³]	29		
Stan/potencjał JCWP na terenie gminy	zły		
Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku [Mg]	1975,26		
Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca [kg]	316		
Odpady zebrane z gospodarstw domowych [Mg]	3468,93		
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku ogółem na 1 mieszkańca [kg]	155,3		
Obszary prawnie chronione [ha]	4 668,14		
Powierzchnia gruntów leśnych [ha]	6 860,97		
Zalesienia ogółem	0		
Lesistość [%]	27,7		
Udział wydatków w budżecie na gospodarkę komunalną, ochronę środowiska [%]	6,3		

Źródło: POŚ Wołczyn 2024-202 na podstawie danych BDL GUS

11. INFORMACJE O MOŻLIWYM TRANSGRANICZNYM ODDZIAŁYWANIU NA ŚRODOWISKO

Położenie gminy w północno - zachodniej części województwa opolskiego w dużej odległości od granicy z Czechami oraz ze względu na charakter przewidzianych działań, realizacja POŚ nie będzie transgranicznie oddziaływała na środowisko.

12. STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM

Przedmiotem Prognozy oddziaływania na środowisko jest projekt Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn. Prognozę opracowano zgodnie z obowiązującymi przepisami i zakresem wskazanym przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Opolu.

Uwzględniając obowiązujący zakres Prognozy, została ona opracowana w oparciu o wszystkie dostępne publikacje opisujące stan środowiska w województwie opolskim, dokumenty strategiczne opracowane na zlecenie Wojewody Opolskiego oraz Marszałka Województwa Opolskiego. Analizą objęte zostały również dokumenty zawierające niezbędne informacje takie jak: Program ochrony środowiska województwa opolskiego, Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, Audyt krajobrazowy województwa opolskiego (projekt), Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wołczyn, Inwentaryzację przyrodniczą gminy Wołczyn i wiele innych.

Analizie poddano aktualny stan środowiska na terenie gminy Wołczyn, a także proponowane kierunki działań w tym zakresie. Wynikające z przeprowadzonej analizy wnioski odniesiono do stanu środowiska w gminie i przeanalizowano możliwe skutki środowiskowe realizacji Programu.

Założone w aktualizacji Programu ochrony środowiska cele do osiągnięcia oraz kierunki w jakim będą zmierzać zaprojektowane działania są zgodne z celami ustalonymi w innych dokumentach strategicznych, w tym międzynarodowych i krajowych m.in. w Europejskim Zielonym Ładzie, wojewódzkim planie gospodarki odpadami, wojewódzkim programie ochrony środowiska, powiatowym programie ochrony środowiska i w wielu innych. Cele zawarte w tych dokumentach częściowo zostały dostosowane do lokalnych uwarunkowań i przedstawiają się następująco jako cele strategiczne z zakresu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn:

1. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego poprzez ograniczenie niskiej emisji, wzrost efektywności energetycznej oraz udziału energii odnawialnej
2. Zmniejszenie skali narażenia mieszkańców gminy na nadmierny poziom hałasu

3. Wprowadzanie do planów zagospodarowania przestrzennego zagadnienia pól elektromagnetycznych
4. Ochrona zasobów wodnych, w tym podziemnych, osiągnięcie dobrego stanu lub potencjału wód oraz ochrona przed powodzią i suszą
5. Zapewnienie mieszkańcom wody pitnej dobrej jakości oraz uporządkowanie gospodarki ściekowej
6. Ochrona i racjonalne wykorzystanie surowców mineralnych
7. Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb
8. Ochrona powierzchni ziemi
9. Ochrona i powstrzymanie utraty różnorodności biologicznej i krajobrazowej oraz doskonalenie systemu obszarów chronionych, a także ich wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym
10. Ochrona mieszkańców przed zagrożeniami i poważnymi awariami.

Realizacja przyjętych zadań zgodnie z kierunkami działań i harmonogramem:

- przyczyni się do ochrony i wzrostu bioróżnorodności, krajobrazu i lesistości gminy oraz zagwarantuje ochronę najcenniejszych zasobów przyrodniczych,
- wyeliminuje przenikanie zanieczyszczeń do środowiska w sposób niekontrolowany,
- ograniczy emisję zanieczyszczeń gazowych i pyłowych do powietrza atmosferycznego oraz nadmiernego hałasu,
- poprawi stan świadomości ekologicznej u mieszkańców, w szczególności u dzieci i młodzieży,
- zmniejszy zagrożenie środowiska gruntowo-wodnego,
- zwiększy przestrzeganie prawa w dziedzinie ochrony środowiska, w tym gospodarki odpadami,
- zapewni zgodność wymagań z krajowymi i wspólnotowymi celami strategicznymi.

Z analizy celów szczegółowych i zadań wynika, że jego realizacja może nieść za sobą nie tylko wyłącznie pozytywne skutki, ale i takie, które w praktyce mogą być źródłem zagrożenia dla środowiska. Istotą sprawy jest, więc szukanie najlepszych rozwiązań na etapie indywidualnych przedsięwzięć, które zabezpieczą interes środowiska, a jednocześnie pozwolą osiągnąć cel realizacji danego przedsięwzięcia. Do potencjalnie negatywnych oddziaływań ustaleń POŚ można zaliczyć:

- lokalne i krótkotrwałe zwiększenie udziału emisji z transportu, jako skutek prowadzenia prac budowlanych,
- możliwość utraty lokalnych walorów przyrodniczych i krajobrazowych związanych głównie z realizacją zadań z zakresu technicznych działań przeciwpowodziowych i ograniczających suszę oraz lokalizacji farm fotowoltaicznych i elektrowni wiatrowych,
- lokalne i krótkotrwałe przekształcenia powierzchni ziemi i warunków gruntowo-wodnych przy prowadzeniu prac ziemnych.

W przypadku jednak niepodejmowania zadań wyszczególnionych w harmonogramie zgodnie z celami strategicznymi, może to skutkować pogorszeniem się jakości środowiska i dalszą utratą bioróżnorodności, a w konsekwencji pogorszy się także jakość życia mieszkańców gminy. Występujące problemy w gospodarce ściekowej, jakości powietrza i wód mogą także w dłuższej perspektywie zagrozić niedotrzymaniem zobowiązań międzynarodowych i tych wynikających z przepisów prawa. Dla przedstawionych w dokumencie celów nie ma innych alternatyw. Jedynie ich realizację można rozpatrywać w różnych wariantach oraz próbować minimalizować i ograniczać negatywne skutki środowiskowe. Przedstawione w Programie zadania nie będą oddziaływały transgranicznie.

Realizacja Programu nie powinna stwarzać bezpośredniego lub pośredniego znaczącego negatywnego wpływu na cel i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 (w tym na integralność i

spójność sieci Natura 2000). Jednak całkowite wykluczenie takiej opcji będzie możliwe dopiero przy analizie konkretnych projektów.

Monitoring i ocena realizacji Programu będzie zadaniem wyznaczonego koordynatora. Podstawą właściwego systemu oceny realizacji Programu i jego skutków na środowisko będzie system sprawozdawczości oparty na odpowiednio dobranych wskaźnikach stanu środowiska.

13. LITERATURA

- Analiza możliwości lokalizacji farm wiatrowych w województwie opolskim, UMWO Opole.
- Audyt krajobrazowy województwa opolskiego (projekt), 2024, UMWO Opole.
- Badora K., Badora K., Waloryzacji krajobrazu naturalnego województwa opolskiego wraz z programem czynnej i biernej ochrony, 2006, Opole.
- Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce, 2019.
- Dajdok Z., Wuczyński A., Trela A., Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza gminy Wołczyn pod kątem ochrony i odtwarzania zasobów oraz możliwości wykorzystania walorów przyrodniczych dla celów turystycznych, edukacyjnych z oceną możliwości pozyskania środków Unii Europejskiej na realizację zaproponowanych projektów”, 2007, Wołczyn (niepublikowane).
- Dane centralnej bazy danych geologicznych.
- Dane centralnej bazy danych geologicznych oraz Informatora PSH.
- Dane Urzędu Miejskiego w Wołczynie.
- Dane Wojewódzkiego Opolskiego Konserwatora Zabytków.
- Dane ZWiK Spółka z o.o.
- Dyrektywa Rady Europejskiej 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory.
- Główne zbiorniki wód podziemnych w Polsce, 2017.
- GUS BDL.
- Jędrzejewski W., Nowak S., Stachura K., Skierczyński M., Mysłajek R. W., Niedziałkowski K., Jędrzejewska B., Wójcik J. M., Zalewska H., Pilot M., Górny M., Kurek R.T., Ślusarczyk R. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską Sieć Natura 2000 w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża 2011,
- Koncepcja korytarzy ekologicznych w województwie opolskim, UMWO Opole.
- Monitoring diagnostyczny wód podziemnych 2016, WIOŚ.
- Ocena wód powierzchniowych za 2016 rok w województwie opolskim, WIOŚ, GIOŚ.
- Opracowanie ekofizjograficzne województwa opolskiego i jego aktualizacja, UMWO Opole.
- Pięcioletnia ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raport wojewódzki za lata 2014-2018, RWMŚ GIOŚ, czerwiec 2019.
- Plan gospodarki niskoemisyjnej gminy Wołczyn,
- Plan Ochrony Stobrowskiego Parku Krajobrazowego, 2005.
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego, 2019, Urząd Marszałkowski Opole,
- Pobór wód w województwie opolskim w 2017 r., WIOŚ.
- Program ochrony powietrza dla województwa opolskiego, Urząd Marszałkowski Opole, 2020
- Program ochrony środowiska dla powiatu kluczborskiego na lata 2017-2020 z perspektywą na lata 2021-2024.
- Program ochrony środowiska województwa opolskiego na lata 2016 - 2020, Urząd Marszałkowski Opole, 2016 r.
- Raport o stanie zagospodarowania przestrzennego woj. opolskiego, UMWO.
- Rejestr wojewódzkiego opolskiego konserwatora przyrody. RDOŚ Opole.
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raport wojewódzki za rok 2018, RWMŚ GIOŚ, kwiecień 2019.
- Roczna ocena jakości powietrza w województwie opolskim, Raport wojewódzki za rok 2019, RWMŚ GIOŚ, kwiecień 2020.

- RWMŚ w Opolu, GIOŚ.
- Rudy M. i inni, 2012, Inwentaryzacja doliny Stobrawy. Skrining selektywny - gatunki rzadkie i nieliczne, siedliska chronione, najcenniejsze fragmenty doliny oraz fragmenty doliny wymagające renaturyzacji, Wrocław.
- Strategia rozwoju gminy Wołczyn na lata 2015-2022.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Wołczyn, 2013.
- Zestawienie tabelaryczne informacji o jednolitych częściach wód podziemnych w podziale na 172 obszary, GIOŚ.
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Teklusia PLH160017 (Dz. Urz. Woj. Op. poz. 1130)
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 18 maja 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 łąki w okolicach Kluczborka nad Stobrawą PLH160013 (Dz. Urz. Woj. Op. poz. 1131).
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 24 stycznia 2017 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Krzywiczyny”,
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu z dnia 24 stycznia 2017 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Komorzno” z późniejszymi zmianami.

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO
ZADAŃ PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI W GMINIE WOŁCZYN

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027	
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona powietrza, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej i energooszczędność								
Wymiany niskoemisyjnych i nieefektywnych źródeł ciepła w budynkach prywatnych	Osoby prywatne Spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe	2024-2027	bd	bd	bd	bd	bd	Pozytywne bezpośrednie oddziaływanie na zdrowie ludzi i środowiska.
Termomodernizacje w budynkach prywatnych	Osoby prywatne Spółdzielnie, wspólnoty mieszkaniowe	2024-2027	bd	bd	bd	bd	bd	Przy zachowaniu ostrożności w trakcie prac (ptaki, nietoperze) efekt pozytywny, zmniejszenie emisji pyłów i CO ₂
Minimum 20 kontroli rocznie przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów	Gmina	2024-2027	w ramach funkcjonowania urzędu					Brak oddziaływania bezpośredniego. Pozytywne oddziaływanie pośrednie dla środowiska i zdrowia ludzi.
Weryfikacji źródeł spalania paliw na terenie gminy	Gmina	2025	50 000	0,00	50 000	0,00	0,00	Brak oddziaływania bezpośredniego. Pozytywne oddziaływanie pośrednie dla środowiska i zdrowia ludzi.
Dotacje na wymianę ogrzewania na ogrzewanie ekologiczne	Gmina	2024-2027	276 000	66 000	70 000	70 000	70 000	Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi.
Przebudowa dróg koło świetlicy wiejskiej w Brunach	Gmina	2024	858 248,15	858 248,15				Mogą wystąpić okresowe uciążliwości. Efekt działania korzystny dla środowiska.
Przebudowa dróg w Gierałcicach, Przebudowa ul. Irysowej w Wołczynie, Przebudowa ul. Krokusowej w Wołczynie	Gmina	2024	1 922 236,98	1922 236,98				Mogą wystąpić okresowe uciążliwości. Efekt działania korzystny dla środowiska.
Budowa drogi w Krzywiczynach	Gmina	2024	902 627,36	902 627,36				Mogą wystąpić okresowe uciążliwości. Efekt działania korzystny dla środowiska.

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu
Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027*

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027	
Budowa centrum przesiadkowego w Wołczynie wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Gmina	2024-2026	4 507 715,53	55339,50	362 778,34	4 089 597,69		Mogą wystąpić okresowe uciążliwości. Efekt działania korzystny dla środowiska.
Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Gminie Wołczyn	Gmina	2024-2025	2 141 504,93	92 134,14	2 049 370,79			Przy zachowaniu ostrożności w trakcie prac (ptaki, nietoperze) efekt pozytywny, zmniejszenie emisji pyłów i CO ₂
Przebudowa ul. Irysowej II etap	Gmina	2024-2025	441 286,60	23 780,74	417 505,86			Mogą wystąpić okresowe uciążliwości. Efekt działania korzystny dla środowiska.
Zagospodarowanie źródeł termalnych	Inwestor prywatny Gmina	2024-2027	Realizacja uzależniona od inwestora					Mogą wystąpić okresowe uciążliwości.
Koszty całkowite na działanie ochrona powietrza, w tym wzrost wykorzystania energii odnawialnej w latach 2024-2027 wynosi: 10 658 333 PLN								
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona przed hałasem								
Wprowadzanie zieleni wzdłuż dróg pełniącej funkcje izolacyjne	Gmina PZD WZD GDDKiA	2024-2027	W miarę posiadanych środków finansowych					Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi.
Ochrona przed hałasem wpisuje się także w działania związane z modernizacją dróg ujęte w obszarze ochrony powietrza								
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym rozwój turystyki i rekreacji								
Nasadzenia drzew	Gmina	2024-2027	12 140	1140	3000	3000	3000	Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi.
Zmiana sposobu użytkowania budynku gminnego na potrzeby infrastruktury rekreacyjno-kulturalnej	Gmina	2024	472 339,14	472 339,14				Mogą wystąpić okresowe uciążliwości. Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi m.in. zieleni.
Budowa placu zabaw w Wołczynie	Gmina	2024	52 012,49	52 012,49				Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi ze względu na wprowadzanie zieleni.
Koszty całkowite na działanie Ochrona przyrody i krajobrazu, w tym rozwój turystyki i rekreacji w latach 2024-2027 wynosi: 536 492 PLN								

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu
Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027*

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027	
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona i zrównoważone wykorzystanie lasów								
Aktualizacja granicy polno-leśnej w opracowaniach planistycznych	Gmina	2024-2027	Systematycznie w ramach działań własnych gminy					Brak oddziaływania bezpośredniego. Pozytywne oddziaływanie pośrednie dla środowiska i zdrowia ludzi.
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona wód podziemnych i powierzchniowych								
Modernizacja automatyki i sterowania na ujęciu Krzywiczyny	ZWiK	2025-2026	500 000			500 000		Brak oddziaływania bezpośredniego. Pozytywne oddziaływanie pośrednie dla zdrowia ludzi.
Modernizacja, zastosowanie uzdatniania (azotany) – ujęcie Markotów	ZWiK	2025-2027	500 000				500 000	Brak oddziaływania bezpośredniego. Pozytywne oddziaływanie pośrednie dla zdrowia ludzi.
Modernizacja ujęcia, rekonstrukcja otworów studziennych oraz systemu uzdatniania na ujęciu Wierzbica Górna	ZWiK	2025	1 500 000		1 500 000			Brak oddziaływania bezpośredniego. Pozytywne oddziaływanie pośrednie dla zdrowia ludzi.
Dotacja na dofinansowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina	2024 - 2027	148 000	28 000	40 000	40 000	40 000	Brak oddziaływania bezpośredniego. Pozytywne oddziaływanie pośrednie dla środowiska i zdrowia ludzi.
Dotacja na utrzymanie urządzeń melioracji wodnej	Gmina	2024-2027	110 000	20 000	30 000	30 000	30 000	Możliwe oddziaływania niekorzystne. Pozytywne oddziaływanie przy zachowaniu ostrożności w rodzaju i lokalizacji działań.
Budowa kanalizacji sanitarnej w Rożnowie wraz z budową przyłączy kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Krzywiczyny-Kolonia	Gmina	2024-2025	3 887 613,90	229 282,04	3 658 331,86			Mogą wystąpić okresowe uciążliwości. Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi.
Modernizacja ujęcia wody w Brzezinkach, budowa sieci wodociągowej Wierzbica Górna – Świniary Małe, Krzywiczyny – Komorzno	Gmina	2024-2025	3 453 970,75	296 229,99	3 157 740,76			Mogą wystąpić okresowe uciążliwości. Efekt działania korzystny dla zdrowia ludzi.

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu
Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027*

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027	
Rozbudowa sieci w rejonie ul. Fabrycznej w Wołczynie	Gmina	2024-2025	727 454,82	35 842,11	691 612,71			Mogą wystąpić okresowe uciążliwości. Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi
Koszty całkowite na działanie gospodarowanie wodami i gospodarka wodno-ściekowa w latach 2024-2027 wynoszą: 10 827 039 PLN								
OBSZAR INTERWENCJI: Ochrona powierzchni ziemi i gleb								
Gospodarka odpadami w gminie	Gmina	2024-2027	16 205 000,00	3905000,00	4 000 000,00	4 100 000,00	4 200 000,00	Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi.
Usuwanie dzikich wysypisk, rekultywacja składowiska, monitoring składowiska odpadów, akcje informacyjne dla mieszkańców, edukacja ekologiczna	Gmina	2024-2027	241 000,00	59 000,00	60 000,00	61 000,00	61 000,00	Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi. Mogą wystąpić okresowe uciążliwości
Koszty całkowite na działanie ochrona powierzchni ziemi i gleb w latach 2024-2027 wynosi: 3 964 000 PLN								
OBSZAR INTERWENCJI: Edukacja ekologiczna i udostępnianie informacji o środowisku								
Akcja „Sprzątanie Świata” Inne akcje ekologiczne	Placówki oświatowe	2024-2027	4 000	1000	1 000	1 000	1 000	Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi.
Wydarzenie edukacyjne związane z ochroną powietrza, co najmniej 1 raz w roku	Gmina	2025-2027	W ramach realizacji projektu <i>Budowa centrum przesiadkowego w Wołczynie wraz z infrastrukturą towarzyszącą</i>					Efekt działania korzystny dla środowiska i zdrowia ludzi.
Koszty całkowite na działanie edukacja ekologiczna i udostępnianie informacji o środowisku w latach 2024-2027 wynosi: 4 000 PLN								
OBSZAR INTERWENCJI: Planowanie przestrzenne i strategiczne jako podstawowe narzędzia zrównoważonego rozwoju								
Plan ogólny gminy	Gmina	2024-2026	319 800,00	106 600, 00	106 600, 00	106 600, 00		Brak oddziaływania bezpośredniego. Możliwe pozytywne i negatywne oddziaływanie pośrednie dla środowiska.
Zmiany do Planów miejscowych	Gmina	2024-2025	109 500, 00	31 500, 00	78 000, 00			Brak oddziaływania bezpośredniego. Możliwe pozytywne i negatywne oddziaływanie pośrednie dla środowiska.
Koszty całkowite na działanie planowanie przestrzenne i strategiczne w latach 2024-2027 wynoszą: 319 800 PLN								

*Prognoza oddziaływania na środowisko projektu
Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027*

Zadania przewidziane do realizacji	Jednostki realizujące i współpracujące	Termin realizacji	Szacunkowy koszt zadania w PLN					
			Całkowity koszt	2024	2025	2026	2027	
OBSZAR INTERWENCJI: Monitoring i zarządzanie ochroną środowiska								
Sporządzenie raportu z wykonania zadań Programu za lata 2024-2025, a następnie 2026-2027 i przedstawienie go Radzie Miasta	Gmina	2026, 2028	5 000,00			5 000,00		Brak oddziaływania bezpośredniego. Pozytywne oddziaływanie pośrednie dla środowiska.
Sporządzenie gminnego programu ochrony środowiska na lata 2028-2031 wraz z prognozą oddziaływania na środowisko	Gmina	2027	10 000,00				10 000	Brak oddziaływania bezpośredniego. Pozytywne oddziaływanie pośrednie dla środowiska.
Koszty całkowite na działanie monitoring i zarządzanie ochroną środowiska w latach 2024-2027 wynoszą: 15 000 PLN								
Ogółem w latach 2024-2027 koszty na realizację zadań związanych z ochroną środowiska wyniosą: 26 324 664 PLN								

Źródło: opracowanie własne na podstawie POŚ dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027

Istniejący sposób zagospodarowania obszaru gminy i uwarunkowania środowiskowe

Źródło: Plan zagospodarowania przestrzennego województwa opolskiego (2019)

OZNACZENIA OGÓLNE

	granica państwa
	granice województwa opolskiego
	granice powiatów
	granice gmin
	granice miast
	rzeki
	zbiorniki wodne
	tereny leśne i zadrzewione
	użytki rolne
	tereny zabudowane i zurbanizowane
	inne grunty przekształcone i nieużytki

SYSTEM OCHRONY PRZYRODY

	rezerwaty przyrody
	parki krajobrazowe
	otuliny parków krajobrazowych
	obszary chronionego krajobrazu
	obszary Natura 2000:
	specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO)
	obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO)
	geoparki

GOSPODARKA

	najważniejsze ośrodki przemysłowe
	najważniejsze ośrodki turystyczne
	istniejące elektrownie wiatrowe
	ważniejsze obszary eksploatacji złóż surowców mineralnych
	udokumentowane złoża surowców mineralnych
	udokumentowane złoża wód leczniczych
	obszary o bardzo korzystnych warunkach dla prowadzenia intensywnej produkcji rolnej
	obszary intensywnego rozwoju turystyki

GOSPODARKA WODNA

	największe ujęcia wód powierzchniowych (pow. 5000 m³/d): komunalne
	przemysłowe
	największe ujęcia wód podziemnych (pow. 5000 m³/d): komunalne
	przemysłowe
	zbiorniki retencyjne
	granice głównych zbiorników wód podziemnych
	obszary szczególnego zagrożenia powodzią (Q 1% i Q 10%)
	obszary wody 500 letniej (Q 0,2%)
	doliny pozostałych rzek wylewających (zasięg powodzi z 1997 r.)
	strefy ochrony pośredniej ujęć wód
	poldery

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

	linie energetyczne wysokiego napięcia: 400 kV
	220 kV
	110 kV
	gazociągi wysokiego ciśnienia

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska, organ wykonawczy gminy w celu realizacji polityki ochrony środowiska sporządza „Program Ochrony Środowiska” uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych.

Program Ochrony Środowiska określa politykę środowiskową, ustala cele i zadania oraz programy zarządzania środowiskiem, odnoszące się do aspektów środowiskowych. Głównym celem sporządzonego Programu Ochrony Środowiska jest dążenie do poprawy aktualnego stanu środowiska na terenie gminy, ograniczenie negatywnego wpływu zanieczyszczeń na środowisko, ochrona i rozwój walorów środowiska oraz racjonalne gospodarowanie jego zasobami. „Program” służy również realizacji celów na poziomie regionalnym, które zostały przyjęte w dokumentach strategicznych na poziomie krajowym.

Projekt „Programu” został poddany procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zwrócono się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Opolu i Opolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Opolu o uzgodnienie stopnia szczegółowości informacji zawartych w prognozie oddziaływania na środowisko. Zapewniono udział społeczeństwa w opiniowaniu projektu Programu Ochrony Środowiska. Projekt dokumentu „Programu” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko został przekazany do konsultacji społecznych. Wyznaczono termin na składanie uwag i wniosków do projektów ww. dokumentów. W wyznaczonym terminie nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Opolu zaopiniował pozytywnie projekt "Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027 " wraz z "Prognozą oddziaływania na środowisko Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027". Projekt „Programu” został przesłany do zaopiniowania Zarządowi Powiatu w Kluczborku. Zaopiniował on pozytywnie projekt "Programu ochrony środowiska dla gminy Wołczyn na lata 2024-2027 ". Ponieważ zgodnie z ustawą prawo ochrony środowiska „Program” powinien być przyjęty do realizacji w drodze uchwały, w związku z powyższym proponuje się przyjęcie uchwały, zgodnie z przedłożonym projektem.